

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΑ

ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΘΩΩΝΟΣ

Ἄμα ἔφθασεν ἡ ἀντιβασιλεία εἰς Ναύπλιον τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1833 ἡ προκήρυξις αὐτῆς πρὸς τοὺς Ἕλληνας ἐνεποίησε μεγάλην χαρὰν καὶ παρέσχεν ἐλπίδας· ἀλλὰ τὰ ἔργα αὐτῆς ἀμέσως ἐφάνησαν ἀποτρόπαια καὶ φαίνεται ὅτι καὶ τινὲς ἐκ τῶν Ἑλλήνων ἕνεκα προηγουμένων, ἐνόμισαν κατάλληλον τὴν περίστασιν διὰ νὰ ἐκδικηθῶσι τοὺς ἀντιπάλους των. Διότι, κατὰ τὸν ἀείμνηστον κυβερνήτην Ἰωάννην Καποδίστριαν, οἱ Ἕλληνες εἶναι πολὺ ἐπιτήδειοι εἰς τὸ συκοφαντεῖν, ὡς πρὸς τοῦτο δὲ δὲν μεταχειρίζονται μέσα ἀπ' εὐθείας, ἀλλ' εἰς τὴν ἀρχὴν ἀρχίζουσι ἀπὸ πλαγίους ὑπαινιγμοῦ καὶ ἀκολούθως κατακτοῦν εἰς τὸν προκείμενον σκοπὸν, μὲ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε πᾶς τις πείθεται ὅτι ἡ συκοφαντία εἶναι βεβαία, ἐνῶ οὔτε ἕγνος ὑφίσταται.

Ἡ ἀντιβασιλεία κατήργησεν ὅλα τὰ στρατιωτικὰ σώματα τῆς Ἑλλάδος, οἱ δὲ ἀξιωματικοὶ τῶν σωμάτων τούτων ἐλυπήθησαν σφόδρα, διότι ἀπαντες ἠλπίζον ἀμοιβὴν ἀπὸ τῆν πατρίδα διὰ νὰ πορίζωνται τὰ πρὸς ζωτροφίαν, ἐπεὶδὴ ἀπαντες ἦσαν ἄνευ πόρου ζωῆς καὶ ἦσαν οἰκογενειάρχαι, ἐκτὸς ὀλίγων τινῶν. Κατὰ τὴν Ἀνατολικὴν μάλιστα Ἑλλάδα καὶ πρὸ πάντων ἐν Λεβαδείᾳ εὕρισκοντο πολλοὶ τοιοῦτοι ἀνώτεροι καὶ κατώτεροι ἀξιωματικοὶ, οἵτινες ἐν συνομιλίαις μετ' ἐμοῦ ἔκλαιον τὴν τύχην τους, ἀλλ' οὐδέποτε ἐστοχάσθησαν νὰ παρκανομήσωσιν ἢ νὰ ἐνεργήσωσι τὸ παραμικρὸν κατὰ τῆς τότε ἀντιβασιλείας. Μόνον ἐστοχάσθησαν νὰ στείλωσιν ἀπεσταλμένους πρὸς αὐτὴν, νὰ ἐκθέσωσι τὴν κατάστασίν των καὶ νὰ ζητήσωσι νὰ τοῖς δοθῇ πόρος ζωῆς, ἀλλὰ ἡ ἀντιβασιλεία συνέλαβε ἀπαντας καὶ τοὺς ἐκράτησεν εἰς τὰ φρούρια τοῦ Ναυπλίου διατάξασα ἀνακρίσεις. Εἰς τὰς ἀνακρίσεις αὐτάς, φαίνεται, οἱ ἐναντίοι πρὸς ἐκδίκησιν δὲν εἶπεν τὴν ἀλήθειαν, τότε δὲ προσεκλήθη καὶ ἐγὼ εἰς τὸ Ναύπλιον παρὰ τοῦ τότε εἰσαγγελέως Ἐδουάρδου Μάσσωνος, Ἄγγλου, καὶ ἀνεκρίθη, εἶπον δὲ πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν καὶ ἀπελύθη.

Καὶ εἰς Θήβας δὲ συνεκροτήθη ἕκτακτον δικαστήριον, καὶ εἰσαγγελεὺς αὐτοῦ εἶχε διορισθῆ ὁ κ. Γεώργιος Ῥάλλης, νῦν καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου· προσεκλήθη δὲ καὶ παρ' αὐτοῦ καὶ μεταθὰς εἰς Θήβας ἀνεκρίθη καὶ ἀπελύθη. Ἄλλ' ὡς εἶπομεν ἀνωτέρω, ἤρχισαν ὅλοι οἱ Ἕλληνες πολιτικοὶ τε καὶ στρατιωτικοὶ νὰ βλέπωσιν ὅλα αὐτὰ μὲ κακὸν ὄμμα καὶ ἀπελπιστικῶς. Καὶ ἐγὼ δὲ ἀκόμη ἕνεκα τῆς θέσεώς μου εἰς Λεβα-

δείαν είχαν φιλιωθή με πολλούς επιτήμους Γερμανούς, και τους έφιλοξέ-
νησα μάλιστα εις την οικίαν μου και έχω από πολλούς επιστολάς, εκ
των οποίων μίαν του στρατηγού τής Μάνης Σμάλτζ, χρηματίσαντος επί
πολύ και ύπουργού των Στρατιωτικῶν πρκαθέτω ένταῦθα :

Ἄχιλλειον 23 Ἰουλίου 1834.

Εὐγενέστατε φίλε,

Ἐλαβον τὸ φιλικὸν γράμμα σας καὶ με μεγάλην εὐχαρίστησιν ἀνέγνων τὰς περιποιη-
τικὰς καὶ φιλικὰς ἐκφράσεις σας.

Εἶναι ἀρκετὸς καιρὸς τῶνδ' ὅπου ἐπεθύμουν νὰ σᾶς ἐκφράσω τὴν εὐγνωμοσύνην μου
διὰ τὴν καλοκάγαθον ἐνθύμησίν σας, μολοντοῦτο τὰ περιστατικὰ τὰ ὅποια με ἐμπόδισαν
ἕως τῶρα δὲν πρέπει νὰ σᾶς εἶναι ἄγνωστα.

Ὀλίγας ὥρας μετὰ τὴν εἰς Ναύπλιον ἀφίξίν μου, διετάχθη νὰ μεταβῶ εἰς τὴν ἐπαρ-
χίαν τῆς Μάνης διὰ νὰ παραλάβω τὴν διοίκησιν τῶν δύο Β.ζαγαμάτων. Ἴσως δὲν ἄγνο-
εἶται εἰς πόλιν ἀμάθειαν καὶ μακρὰν τινὰ ἀγρότητα εὑρίσκειται ὁ λαὸς οὗτος παραβαλ-
λόμενος με τοὺς λοιποὺς λαοὺς προσθέσατε εἰς ταῦτα τὰς βραδουργίας τῶν ἰδιοτελῶν
καὶ κακούργων, τινῶν ψευδῶν καὶ λαοπλάνων ἱερέων, ὅτινες ὅλοι καταγίνονται νὰ παρε-
ξηγήσουν τοὺς ἀγαθοεργοὺς σκοποὺς τῆς αὐτοῦ Μεγαλειότητος καὶ τῆς ἱερᾶς συνόδου, ὠ-
θοῦντες μόνον τὸν δυστυχῆ τοῦτον λαὸν εἰς τὴν ἀφευκτον ἀπώλειαν καὶ καταστροφὴν
του. Ὅλα ταῦτα λοιπὸν ἔφεραν τὸν μαρτύριον τοῦτον λαὸν εἰς στάσιν νὰ ἀρνηθῆ τὰ
ἱερώτερα τῶν χρεῶν του καὶ νὰ παύσῃ διὰ μίαν στιγμὴν νὰ γνωρίζῃ τὸν βασιλεῖα του·
ἡ ἐξάλειψις τῆς πλάνης ταύτης ἦτο τὸ μόνον μέσον τοῦ νὰ ἀπαλλαγθῆ ὁ λαὸς οὗτος ἀπὸ
τὴν ἀπώλειάν του καὶ αὕτη ἦτο ἡ μέχρι τοῦδε ἐνασχόλησίς μου. Εἰς τὸ διάστημα τοῦτο
ἐταράχθη ὀλίγον ἡ πόσον εὐτυχῶς ἐπανελθοῦσα ἡσυχία, αἰεθνοῖκαὶ ὁμοῦ καὶ νικηφόροι ἡ-
μέραι τῆς πρώτης καὶ τρίτης Ἰουλίου συνετέλεσαν σφοδρότερον διὰ νὰ ὀδηγήσουν τοὺς
πεπλανημένους εἰς τὰ χρέη των καὶ τρέφομεν τέλος τὴν χρηστὴν ἐλπίδα, ὅτι ἡ ὑπόθεσις
αὕτη πλησιάζει εἰς τὸ αἴσιον τέλος τῆς. Ἀπὸ τὸ πρῶτ' ἕως τὸ ἑσπέρας καταγινόμεθα
συνεχῶς νὰ ἀκροαζόμεθα διαφόρους παραστάσεις καὶ νὰ στερέωνόμεν τὴν κλονουμένην
ιδεάν τοῦ καλοῦ εἰς τοὺς ἀνθρώπους τούτους. Εἰς τὴν στάσιν ταύτην εὐρισκόμεθα καὶ
συμπεραίνετε κάλλιστα ὅτι τὰ χρέη τῆς ὑπηρεσίας μᾶς στεροῦν ἐνίοτε τὴν ἡδονὴν τοῦ
νὰ ἐκτελῶμεν τὰ φιλικὰ μᾶς χρέη ἂν καὶ τόσον εὐάρεστα εἰς ἡμᾶς.

Ὁ σκόλος τὸν ὅποιον εἴχατε τὴν καλωσύνην νὰ φυλάγητε ὡς ἰδικόν μου στοχάζο-
μαι ὅτι ἕως τῶρα πρέπει νὰ ἐδραπέτευσεν ἢ νὰ ἐδιώχθη μολοντοῦτο εἰδοποιεῖσθε ὅτι
δὲν ἦτον ἰδικός μου.

Παρακαλεῖσθε νὰ δεχθῆτε καὶ πάλιν τὰς φιλικὰς μου ἐκφράσεις καὶ νὰ μείνετε βέ-
βαιος ὅτι εἰς πρώτην εὐκαιρίαν, βεβαίως δὲν θέλω λησμονήσῃ τὰς πρὸς ὑμᾶς ὑποσχέ-
σεις μου, ἡ ἐκτέλεσις τῶν ὁποίων ἐμποδίσθη μέχρι τοῦδε ἐξ αἰτίας τῶν περιστάσεων
τούτων.

Ἐπεθύμουν νὰ με γνωστοποιήσητε τὴν παραλαβὴν τοῦ γράμματος τούτου διὰ νὰ
γνωρίζω πρὸς ἡσυχίαν μου ὅτι αἱ αἰτίαι τῆς μέχρι τοῦδε ἀργοπορίας μου δὲν σᾶς εἶ-
ναι πλέον ἄγνωστοι, καὶ νὰ ἡμπορέσω νὰ μάθω καὶ τὰ τῆς ὑγείας σας.

Παρακαλῶ νὰ προσφέρετε τοὺς προσκυνισμοὺς μου εἰς τὴν σεβαστὴν σύζυγόν σας,
τῆς ὁποίας τὰς εὐγενικὰς περιποιήσεις δὲν θέλω λησμονήσῃ ποτέ.

Προσφέρετε παρακαλῶ ὡσαύτως τοὺς προσκυνισμοὺς μου εἰς τὸν φίλον κ. Λοιδω-
ρίκην. Ἐμὲ δὲ μετράτε ὡς εἰλικρινῆ φίλον σας.

ΣΜΑΛΤΖ στρατηγός.

Υ. Γ. Ὁφελοῦμαι ἀπὸ τὴν εὐκαιρίαν ταύτην νὰ σᾶς προσφέρω τοὺς φιλικούς προσκυ-
νισμοὺς μου, καὶ θὰ σᾶς παρακαλέσω νὰ με ἐνθυμίστε ὡσαύτως καὶ πρὸς τὴν σύζυ-
γόν σας. Ὁ λοχαγὸς κ. Ἄβελ σᾶς προσκυνᾷ ἀμφοτέρως.

Δ. ΣΟΥΤΖΟΣ 1.

*Πρὸς τὸν εὐγενέστατον Κέριον Ἀντώνιον Γεωργιαντᾶν
Εἰς Λεβαδείαν.*

Μολταῦτα ἐλυπούμην διὰ τὴν κατάστασιν αὐτὴν καὶ ἐπεθύμουν, ἐὰν
ἦτο δυνατὸν, νὰ εὐρίσκετο θεραπεία τις τοῦ κακοῦ.

Κατὰ τὸ 1837 ὁ Δ. Ν. Καλλιφρονᾶς, νῦν βουλευτῆς Ἀττικῆς καὶ πολ-
λάκις ὑπουργός, εἶχεν ἔλθει εἰς Λεβαδείαν, ὡς ἔχων μέρος εἰς ἐνοικιάσεις
δημοσίων προσόδων κατὰ τὴν ἐπαρχίαν Θηβῶν καὶ Λεβαδείας· μετ' αὐτοῦ
ἐπίτηδες ἦλθον εἰς ὁμιλίαν περὶ τῶν διατρεχόντων εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ
ἐσυμφωνήσαμεν εἰς τὰς ιδέας μας, ὥστε ὅταν ἐπιστρέψῃ εἰς Ἀθήνας νὰ
φροντίσῃ νὰ εὕρῃ ἐν πρόσωπον ἐκ τῶν ἐχόντων ἐπιρροὴν εἰς τὸν τόπον διὰ
νὰ κατορθώσωμεν νὰ γείνη κέντρον εἰς τὴν ἐνεργίαν τῶν ιδεῶν μας. Ὁ-
νομάσαμεν δὲ καὶ ῥητῶς τὸν Γεώργιον Κουντουριώτην, ὁ ὁποῖος εἶχε με-
γάλην βαρύτητα, ἀλλ' ὁ Καλλιφρονᾶς ἐπανελθὼν εἰς Ἀθήνας δὲν εὗρε
κατορθωτὸν τὸ τοιοῦτον. Ἐγὼ ἔχων ἀνάγκην νὰ θέσω τὴν κόρην μου ὡς
οἰκότροφον εἰς τὴν σχολὴν τῶν κορασίων, κατὰ τὸ 1842 κατὰ μῆνα Σε-
πτέμβριον, ἦλθον εἰς Ἀθήνας οἰκογενειακῶς διὰ τὸν σκοπὸν αὐτόν. Ἄμα
δὲ ἐφθασα ἐνταῦθα, ὁ Ἰωάννης Μακρυγιάννης μετὰ τοῦ ὁποίου εἶχον στε-
νὴν φιλίαν ἀπὸ τὸν καιρὸν ἀκόμη τῆς Τουρκοκρατίας, με προσεκάλεσεν εἰς
γεῦμα. Ἐδέχθη καὶ μετέβην εἰς τὴν οἰκίαν του, εὗρον δ' ἐκεῖ καὶ τὸν
Ἀνδρέαν Λόντον. Μετὰ τὸ γεῦμα ὁ Μακρυγιάννης με εἶπεν ὅτι πρὸ τινῶν
μηνῶν συσκεφθέντες μετὰ τοῦ Ἀνδρέου Λόντου, ἔμειναν σύμφωνοι νὰ ἐνερ-
γήσωσι περὶ τῆς καταστάσεως τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἔκριναν εὐλογον τὴν
ιδεάν τους αὐτὴν νὰ τὴν ἀνακοινώσουν καὶ εἰς τὸν Ἀνδρέαν Μεταξᾶν·
μετέβησαν δὲ πρὸς αὐτὸν οἱ δύο οὗτοι καὶ τῷ ἀνεκοίνωσαν τὴν γνώμην
των· ὁ Μεταξᾶς δὲν ἀντέκρουσεν αὐτὴν ἀλλὰ τοὺς εἶπεν ὅτι θέλει σκεφθῆ,
ἐπειδὴ τὸ ζήτημα αὐτὸ εἶναι πολὺ σπουδαῖον καὶ ἐπικίνδυνον. Καὶ ὄντως
τότε οὐδεὶς ἐτόλμα νὰ ἀναφέρῃ περὶ μεταβολῆς πραγμάτων, διότι ἀμέ-
σως συνεκροτεῖτο στρατιωτικὸν δικαστήριον καὶ ἀπεφάσιζεν εἰς θάνατον·
μάλιστα ἐνθυμοῦμαι ὅτι ὅταν κατὰ τὸ 1839 εἶχον ἔλθει εἰς τὰς Ἀθήνας

1 Ὁ μακαρίτης Δ. Σούτσος διέπρεψεν ἐπὶ πολὺ ὡς φρούραρχος Ἀθηνῶν ἀποδιώσας με
τὸν βαβὸν τοῦ συνταγματάρχου. Οὗτος ἦτον ἀδελφὸς τοῦ ἀξιότιμου καὶ πεπαιδευμένου κα-
θηγητοῦ τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου Ἰωάννου, γηράσαντος εἰς διαφόρους ὑπηρεσίας, ἔτι δὲ
ἀδελφὸς τοῦ ὑποστρατήγου Σκαρλάτου, ἀρχηγοῦ τοῦ κατὰ τὴν Θεσσαλίαν στρατοῦ.

Ὅλαι αἱ ἐπιστολαὶ αἱ τυπωθῆσόμεναι ἐν τῇ παρούσῃ διατριβῇ ὑπάρχουσι πρωτοτύπως
εἰς χεῖράς μου, προσिताὶ εἰς πάντα ἐπιθυμῶντα νὰ τὰς ἀναγνώσῃ.

δι' υποθέσεις μου, κατέλυσα εις τὴν οἰκίαν τοῦ Ἀναστασίου Βέλλιου συγγενοῦς καὶ φίλου ἔχοντος δύο θυγατέρας τὴν Ἀνναν καὶ Τατικὴν καὶ ἕνα υἱὸν τὸν Γεώργιον Βέλλιον ἀνώτερον ὑπάλληλον εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῆς Δικαιοσύνης. Ὁ Παναγιώτης Σοφιανόπουλος ἰατρός ἐξέδιδε τότε τὸ περιοδικὸν σύγγραμμα ὀνόματι «Πρόδος». Αὐτὸς μίαν τῶν ἡμερῶν εἰς τὴν οἰκίαν του παρούσης τῆς συζύγου του, μοῦ εἶπεν ἐμπιστευτικῶς ὅτι εἰς τὸ ἐπιπὼν φύλλον τῆς «Πρόδου», θὰ γράψῃ ὅτι κατὰ τὸ 1842 θὰ πραγματοποιηθῇ εἰς τὴν Ἑλλάδα μέγα γεγονός. Ἀμα ἤκουσεν ἡ σύζυγός του τὸ τοιοῦτον, ἤρχισε τὰ δάκρυα λέγουσα ὅτι τὰ πρῶτα παθήματα δὲν τὸν ἀποτρέπουν ἀπὸ τὰ τοιαῦτα, καὶ Κύριος οἶδε τί ζημίας ἔχει νὰ πάθῃ. Μετὴν γνώμην αὐτὴν τῆς γυναικὸς ἐσυμφώνησα καὶ ἐγὼ, ἀλλ' ὁ Σοφιανόπουλος ἐστάθη ἀκαμπτος εἰς τὴν ἀπόφασίν του. Τὴν αὐτὴν ἡμέραν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Βέλλιου ἐνῶ ἐτρώγομεν, εἶπον ὅτι εἰς ἐφημεριδογράφος ἔχει νὰ τυπώσῃ εἰς τὴν ἐφημερίδα του τὴν ιδέαν αὐτὴν περὶ συντάγματος, ὃ δὲ Γεώργιος Βέλλιος μοὶ ἀπήντησεν ὅτι ἦτο ἀδύνατον κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν νὰ τολμήσῃ τις νὰ πράξῃ τὸ τοιοῦτον, καὶ μετὰ παρεκάλεσε νὰ τοῦ εἰπῶ τὸ ὄνομα τοῦ ἐφημεριδογράφου, ἀλλὰ τῷ ἀπεκρίθη ὅτι μοῦ εἶναι ἀδύνατον νὰ τὸ ἐκμυστηρευθῶ. Μετὰ ἠρώτησεν ἐάν ἦτο ὁ Ἐμμανουὴλ Ἀντωνιάδης, συντάκτης τῆς ἐφημερίδος «Ἀθηνᾶς», καὶ ἐγὼ τῷ ἀπεκρίθη ὅτι ὄχι. Μετὰ τὸ γεῦμα ἀποχωρησάντων τῶν γυναικῶν καὶ τοῦ πατρὸς, ἐμείναμεν μόνοι καὶ ὁ Γεώργιος Βέλλιος μετὰ παρεκάλεσεν ἐκ νέου νὰ τοῦ εἰπῶ τὸ ὄνομα τῆς ἐφημερίδος, καὶ μοὶ ὤρκισθη ὅτι θέλει τὸ φυλάξει μυστικόν. Ἐγὼ δὲ ἔχων ἐμπιστοσύνην πρὸς αὐτὸν τοῦ ὀνόμασά τὸν Σοφιανόπουλον. Ἀληθῶς μοῦ εἶπεν ὁ Βέλλιος, ὅτι ὁ Σοφιανόπουλος εἶναι ὁ μόνος τολμηρὸς ἄνθρωπος τῆς ἐποχῆς ταύτης καὶ θέλει τὸ πράξει. Καὶ πραγματικῶς τὸ ἐκδοθὲν φύλλον τῆς «Πρόδου» περιεῖχεν ἄρθρον ἀναπτύσσον τὴν περὶ Συντάγματος ιδέαν.

Ἄς ἔλθωμεν τῶρα εἰς τὸ προκείμενον, τὴν συνομιλίαν μετὰ τοῦ Ἀνδρέου Λόντου καὶ τοῦ Μακρυγιάννη· οὗτος μοὶ εἶπεν ὅτι πολλάκις μετέβησαν εἰς τὴν κατοικίαν τοῦ Ἀνδρέου Μεταξᾶ, ἀλλ' ἐστάθη ἀδύνατον νὰ τὸν ἀνταμώσωσι κατὰ μόνους, διότι πότε ὑπέφερεν ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμοῦς του καὶ πότε εὐρίσκοντο ἄλλοι φίλοι παρόντες, καὶ ὡς ἐκ τούτου δὲν ἠμπόρεσαν νὰ ὁμιλήσουν μαζὺ του, μετὰ παρεκάλεσαν δὲ νὰ φροντίσω νὰ τὸν ἰδῶ ἰδιαίτερος καὶ νὰ τοῦ ἐξηγηθῶ τὰ περὶ τοῦ σκοποῦ μας· καὶ εἰ μὲν ἐδέχετο τὴν γνώμην αὐτῶν νὰ ἔλθουν τότε εἰς ἕν ἀποτέλεσμα, ἄλλως νὰ γνωρίζουν τί ἔχουν νὰ πράξωσι. Πραγματικῶς τὴν αὐτὴν ἡμέραν εἶδον τὸν Ἀνδρέαν Μεταξᾶν καὶ μετὰ εἶπε νὰ εἰδοποιήσω τοὺς δύο τούτους ὅτι τὴν ἐπιούσαν κατὰ τὰς τρεῖς μετὰ μεσημβρίαν νὰ εὐρεθῶσιν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Μακρυγιάννη, αὐτὸς δὲ θέλει διέλθει ἐκ τῆς κατοικίας μου, ἢ ὁποῖα εὐρίσκειτο πλησίον τῆς παλαιᾶς Ῥωσικῆς ἐκκλησίας καὶ τῆς νῦν, καὶ ἐκεῖθεν

θὰ ἐπηγαίνομεν χάριν περιπάτου μέχρι τῆς οἰκίας τοῦ Μακρυγιάννη, ὅπου καὶ ἐπράξαμεν. Ἀλλ' ἡ Κυρία Μακρυγιάννη μᾶς ὠδήγησεν εἰς τὸν κῆπον εἰς ἕν θολωτὸν μέρος κάτωθεν τῶν στηλῶν τοῦ Ὀλυμπίου Διός· ἐκεῖ ὁ Μακρυγιάννης εἶχεν ἀποθήκας οἴνου καὶ τῶν τοιούτων, ἐσωτερικῶς δὲ ἦτο περιποιημένον μετὰ καθίσματα. Εὐρόμεν λοιπὸν καθημένους ἐκεῖ τοὺς δύο τούτους. Ἀμέσως δὲ ὁ Μεταξᾶς εὐρέθη σύμφωνος καὶ εἶπεν ὅτι παραδέχεται τὴν ιδέαν τῶν πληρέστατα διὰ τὴν εὐημερίαν τῆς Ἑλλάδος, καὶ πρέπει νὰ ἐνεργήσωμεν ἀποτελεσματικῶς. Συσκεφθέντες λοιπὸν ἀπεφασίσαμεν ὅτι εἶναι ἀνάγκη νὰ προσελεύσωμεν πρόσωπα τὰ ὁποῖα νὰ ἦναι ἄξια πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ σωτηρίου αὐτοῦ ἔργου τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ Συντάγματος. Ἐμείναμεν δὲ σύμφωνοι ὅτι εἰ μὲν ὁ βασιλεὺς Ὁθων δεχθῇ τὴν μεταβολὴν νὰ κατορθώσωμεν νὰ διατηρηθῇ αὐτὸς εἰς τὸν θρόνον, ἐὰν ὅμως καὶ ἀντισταθῇ, τότε νὰ ἐπέλθῃ ἡ δέουσα ἐνοπλος δύναμις καὶ νὰ φέρῃ τὸ ἀποτέλεσμα. Ἐπίσης ἐσυμφωνήσαμεν ὅπως εἰς ὅλην τὴν ἐργασίαν μας αὐτὴν νὰ μὴ γράφωμεν ἐπιστολάς, νὰ συνεννοώμεθα δὲ μόνον προφορικῶς μετὰ τῶν ἀπεσταλμένων φίλων, κατεβάλαμεν δὲ ἀνὰ ἑκάτον δραχμὰς ὃ καθεὶς δι' ἑκτακτα ἔξοδα, καὶ ἂν γείνη ἀνάγκη ἀπεφασίσαμεν νὰ καταθέσωμεν καὶ ἄλλας. Ἐπίσης ἐμείναμεν σύμφωνοι ὅτι ὅσοι ἐξ ἡμῶν τῶν ἐν τῇ συνομοσίᾳ ἔχομεν σχέσεις μετὰ τῶν Αὐλικῶν, τῶν ὑπουργῶν καὶ ἄλλων ὑπαλλήλων, νὰ ἐξκαλοῦμεν διατηροῦντες αὐτὰς καὶ πολίτευομενοι μετὰ τὸν σκοπὸν νὰ γνωρίζωμεν τί ἐνεργεῖ ἡ Κυβέρνησις, καὶ ἐὰν γίνῃ τι γνωστὸν ἐκ τῶν συμβουλιῶν μας νὰ γνωρίζωμεν τί μέτρα θὰ λάβῃ ἡ Αὐλή καὶ ἡ Κυβέρνησις. Ἀπεφασίσαμεν καὶ ἡμέραν ἐκτελέσεως τῆς μεταβολῆς τὴν 25 Μαρτίου τοῦ 1844.

Ἐν τούτῳ γνωρίζοντες ὅτι ἐν Ἀθήναις εὐρίσκειτο ὁ Ἰωάννης τοῦ Γκούρα, ὁ Ἰωάννης Στράτος, ὁ Ἀνδρέας Ἴσκος καὶ ὁ Κώστας Μπότσαρης ἀπεφασίσαμεν νὰ ἐξηγηθῶμεν μετ' αὐτῶν καὶ ὅστις ἤθελε παραδεχθῇ τὴν ιδέαν μας τὸν ἐπέλεγμα εἰς τὸν Ἀνδρέαν Μεταξᾶν νὰ ἐξηγητῆ καὶ μετ' αὐτοῦ, διότι τὸν Μεταξᾶν ἐγνωρίζομεν ὡς ἀρχηγὸν τῆς ἐνεργείας μας. Καὶ ὅσον μὲν ἀφορᾷ τὸν Κώσταν Μπότσαρη καὶ τὸν Ἀνδρέαν Ἴσκον ἀνεδέχθη ὁ Ἀνδρέας Λόντος νὰ τοὺς ὁμιλήσῃ, τὸν δὲ Ἰωάννην Στράτον ἀνέλαβεν ὁ Μακρυγιάννης τὸν δὲ Ἰωάννην Γκούραν τὸν ἐπονομαζόμενον Μαμούρην ὅστις ἦτο ἀρχηγὸς ταγματῶν τινῶν καὶ ἤδρευεν ἐν Ὑπάτῃ ἀνέλαβον ἐγὼ ὁ ἴδιος. Οὕτω δὲ διελύθημεν πρὸς ἐνέργειαν τῶν ἀνω βηθέντων. Ἐγὼ ἀμέσως εἶδον τὸν Ἰωάννην Γκούραν ἢ Μαμούρη καὶ ἐξηγήθη πρὸς αὐτὸν τὸν ἔργον δὲ συμφωνότατον καὶ τὸν ἔστειλα πρὸς τὸν Ἀνδρέαν Μεταξᾶν ὃ ὁποῖος ἔμεινε εὐχαριστημένος μαζὺ του. Παρομοίως ὁ Ἀνδρέας Λόντος ὁμίλησε πρὸς τὸν Κώσταν Μπότσαρη καὶ τὸν Ἀνδρέαν Ἴσκον, καθὼς καὶ ὁ Μακρυγιάννης πρὸς τὸν Στράτον, ἀλλ' ὁ Ἴσκος ἔχων εὐλύγιστον χαρακτῆρα ὀλίγην ζωηρότητα ἔδειξε πρὸς τὸν Μεταξᾶν.

Ἐγὼ δὲ τυχῶν ἐκείνου τὸ ὁποῖον ἐπεθύμουν πρὸ πολλοῦ, ἔτρεξα ἀμέσως καὶ εἰς τὸν Δημήτριον Καλλιφρονᾶν καὶ ἀνήγγειλα πρὸς αὐτὸν μετὰ μεγίστης χαρᾶς τὸ ποθοῦμενο· ἔχων δὲ ὅλην τὴν πεποίθησιν εἰς τὸν χαρακτήρα τοῦ ἀνδρὸς ἔστειλα καὶ αὐτὸν εἰς τὸν Ἀνδρέαν Μεταξᾶν ὅστις ἔμεινε κατὰ πάντα εὐχαριστημένος. Ἐνταῦθα ὑπῆρχον πολλοὶ φίλοι πάντων ἡμῶν, ἀλλὰ δὲν ἐκρίναμεν ἀναγκαῖον ἐπὶ τοῦ παρόντος νὰ ἐξηγηθῶμεν εἰς ἄλλους, ἀλλ' ἀπεφασίσαμεν νὰ ἀναζητήσωμεν ἀπὸ τοὺς κατοίκους τοὺς ἔχοντας ἐπιτοπίαν ἐπιρροὴν καὶ δυναμένους νὰ φέρωσιν ἀποτέλεσμα. Εὗρον δὲ ὡς ἀναγκαῖον εἰς τὸν σκοπὸν τοῦτον τὸν Κριεζώτην ἕνεκα τῆς ἐπιρρῆς τὴν ὁποῖαν ἔχαιρεν εἰς τὴν νῆσον Εὐβοίαν, ἀλλὰ κάνεις ἐκ τῶν τεσσάρων ἡμῶν τούτων δὲν ἀνεδέχετο τὴν μετ' αὐτοῦ συνέντευξιν, διότι ἐγὼ μὲν ἤμην εἰς δυσαρέσκεια μετ' αὐτοῦ δι' ἰδιωτικὰς ὑποθέσεις καὶ εὐρισκόμεθα εἰς τὰ δικαστήρια, οἱ δὲ ἄλλοι τρεῖς ἀπεποιοῦντο νὰ ὁμιλήσωσι μετ' αὐτοῦ διότι δὲν ἦσαν εἰς σχέσεις. Τέλος πάντων μετὰ πολλοὺς λόγους καὶ ἐκτεταμένους δικασκίσεις μὴ εὐρόντες ἄλλο κατάλληλον πρόσωπον παρεκάλεσαν ἐμὲ νὰ κάμω πᾶσαν θυσίαν τῆς φιλοτιμίας μου καὶ νὰ μεταβῶ εἰς Χαλκίδα καὶ ἀνταμῶσω αὐτὸν ὡς ἕνα ἐκ τῶν πρώτων μοχλῶν διὰ τὸν λόγον ὅτι ἦτο πλησίον τῆς πρωτεύουσας καὶ ἐν ἀνάγκῃ ἠδύνατο προστρέξῃ μὲ ἀρκετὴν δύναμιν. Βλέπων ὅτι οὐκ ἄλλως ἦν γενέσθαι ἀπεφάσισα νὰ μεταβῶ εἰς Χαλκίδα.

Ὅταν ἐγένετο ἀνάγκη νὰ ὁμιληθῇ κανὲν πρόσωπον δὲν προηγεῖτο εἰς τὴν πρώτην ὁμιλίαν οὔτε μετὰ ταῦτα κανεὶς ὄρκος, ἀλλὰ μόνον ὁ ἀνακινῶν τὴν ἰδέαν αὐτὴν ἔλεγεν ὅτι θὰ ἐξηγηθῇ μίαν ἰδέαν πατριωτικὴν καὶ ἂν μὲν ἤθελε συμφωνήσῃ μὲ αὐτὴν καλῶς, ἄλλως νὰ μὴ θελήσῃ νὰ προδώσῃ τὴν ὑπόθεσιν διότι δὲν ἐνεργεῖται ἀπὸ κανὲν ἰδιωτικὸν συμφέρον, ἀλλὰ μόνον ἀπὸ ἀγνὸν πατριωτισμὸν. Ὅστις ὁμῶς ἔπρεπε νὰ μεταβῇ ἔξω τῶν Ἀθηνῶν νὰ ὁμιλήσῃ περὶ τούτου, ἔπρεπε πρότερον νὰ ἔχῃ πρόχειρον πρόφασιν διὰ νὰ δικαιολογήσῃ τὴν μετάβασίν του. Ἐγὼ εὗρον τὴν πρόφασιν τῆς διενέξεως μετὰ τοῦ Κριεζώτου καὶ ὅτι μετέβην ἐκεῖ πρὸς συμβιβασμὸν, ἀλλ' ἐπειδὴ ἔπρεπε νὰ ἔχῃ καὶ διδόμενα διὰ νὰ πιστεύσῃ ὁ Κριεζώτης τὸ κέντρον καὶ τὰ πρόσωπα τὰ ἀποφασίσαντα καὶ ἀναδεχθέντα τὴν φροντίδα ταύτην, ὁ Μαμούρης καὶ ὁ Μακρυγιάννης ἔγραψαν ἐπιστολὴν πρὸς τὸν Κριεζώτην περὶ ἑκατὸν δραχμῶν δῆθεν ἅς τῷ ἐχρεώστων καὶ ὅτι τὰς δραχμὰς ταύτας τὰς ἐνεχείρισαν εἰς ἐμὲ ὅστις μεταβίβω εἰς Χαλκίδα. Ἐγὼ δὲ λαβὼν τὰς ἐπιστολάς αὐτὰς ἀνεχώρησα διὰ ξηρᾶς εἰς Χαλκίδα οἰκογενειακῶς καὶ κατέλυσα φθάσας ἐκεῖ παρὰ τῷ τότε διοικητῇ Χαλκίδος Νικολάφ Παππαλεξοπούλῳ στενῷ φίλῳ μου, ὡς χρηματίσαντι εἰς Λεβαδεῖαν. Ὁ δὲ Κριεζώτης ἅμα ἔμαθε τὸ φθάσιμόν μου ὡς ἐκ θείας ἐμπνεύσεως κινήθεις ἦλθεν ἀμέσως εἰς τὴν κατοικίαν μου πρὸς χαιρετισμὸν μου. Ἐγὼ δὲ κατὰ τὴν συνήθειαν ἀμέσως τὸν ἐνηγκαλίστην καὶ ἐφιλήθημεν

ἀμφοτέροι λησιμονήσαντες τὰς διενέξεις. Τὴν ἰδίαν ἡμέραν ἀμέσως μετὰ μεσημβρίαν ὑπῆγα εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Κριεζώτη καὶ τοῦ ἀνταπέδωκα τὴν ἐπίσκεψιν· παραλαβὼν δὲ τοῦτον εἰς ἰδιαιτέρον δωμάτιον τὸν παρεκάλεσα νὰ ἐκβάλῃ τὸ φυλακτήριον μὲ τίμιον ξύλον τὸ ὁποῖον ἐσυνείθιζε νὰ φέρῃ εἰς τὸ στῆθος του ὑπερ καὶ ἔπραξε. Τότε τοῦ εἶπα ὅτι πρόκειται περὶ πατρίδος γνωρίζων ποίας ἀρχᾶς ἐπρέσβευεν ὁ Κριεζώτης. Ἄμα δὲ τοῦ ἐξηγήθην τὴν ὑπόθεσιν μετὰ μεγίστης εὐχαριστήσεως ἐδέχθη καὶ ὑπεσχέθη μὲ ἔνθερον ζῆλον νὰ ἐνεργήσῃ ἐν καιρῷ τὰ δέοντα μέχρι καὶ τῆς τελευταίας ῥανίδος τοῦ αἵματός του, καὶ τοιοῦτοτρόπως ἐτελείωσε καὶ αὐτὸ τὸ σπουδαῖον ἔργον. Παραλαβὼν δὲ τὰς ἀπαντήσεις τῶν ἐπιστολῶν πρὸς τὸν Μακρυγιάννην καὶ Μαμούρην καταφατικὰς ἐξάπεστειλα αὐτὰς εἰς Ἀθήνας πρὸς μεγάλην τῶν φίλων εὐχαρίστησιν.

Εἰς Χαλκίδα διαμένων δὲν ἐνέκρινα νὰ ἐξηγηθῶ εἰς τὸν ἐκεῖ διοικητὴν Ν. Παππαλεξόπουλον οὔτε εἰς τοὺς ἐκεῖ εὐρισκομένους καὶ κατοικοῦντας συγγενεῖς καὶ συμπατριώτας μου ὡς Καρετζόγλου, Ταμπανῶν καὶ λοιποὺς, παρὰ εἰς τὴν ἀναχώρησίν μου ἐσύστησα ὄλους εἰς τὸν Νικ. Κριεζώτην καὶ τὸν παρεκάλεσα νὰ τοὺς ἀγαπᾷ. Ἀνεχώρησα δ' ἐκ τῆς Χαλκίδος καὶ μετέβην εἰς τὴν Λεβαδεῖαν· καθ' ὁδὸν δὲ ἔχων συγγενεῖς καὶ φίλους εἰς τὴν ἐπαρχίαν Θηβῶν δὲν τοὺς ἐξηγήθην τὸν σκοπὸν καθαρὰ, παρὰ μόνον εἰς τοὺς δυναμένους νὰ συντελέσωσιν εἶπον μυστικὰ ὅτι ἐπειδὴ εἰς τὰς Ἀθήνας εἶναι ταρχὴ καὶ ἐνδεχόμενον νὰ συμβῇ ὡς ἐκ τούτου καμμία ἀκαταστασία εἶναι καλὸν νὰ συμβουλευσῶσι τοὺς συμπολίτας τῶν ὅσοι ἔχουν ὄπλα νὰ τὰ καθαρῶσι καὶ νὰ τὰ διορθώσωσι καὶ νὰ προμηθευθῶσιν ὀλίγας πυριτοβολὰς διὰ νὰ χρησιμεύσωσι εἰς πᾶσαν περίστασιν διὰ τὴν ἀσφάλειαν τῶν οἰκογενειῶν τῶν καὶ ἐπομένως ἐν ἀνάγκῃ καὶ πρὸς ὑποστήριξιν τῶν καθεστώτων. Τὸ αὐτὸ ἔπραξα καὶ εἰς τὴν ἐπαρχίαν Μεγαρίδος καὶ πρὸ πάντων εἰς τὰς δύο κωμοπόλεις Βιδυλλείας καὶ Κουντούρων. Τὸ αὐτὸ δὲ ἔπραξα μεταβὰς καὶ εἰς τὴν ἐπαρχίαν Λεβαδεῖας καὶ εἰς τὴν τῆς Λοκρίδος· ἐπειδὴ δὲ αὐταὶ αἱ ἐπαρχίαι εἶναι καὶ αἱ πλησιέστεραι εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ ὡς ἐκ τούτου πολὺ χρήσιμοι εἶπον εἰς τοὺς φίλους ὅτι ἂν συμβῇ τίποτε θὰ ἡμεῖς καὶ ἐγὼ ἠνωμένος μετ' αὐτῶν.

Ἐπανελθὼν εἰς τὰς Ἀθήνας ἐξηγήθην τὰ πάντα ὁμοῦ μὲ τοὺς ἄλλους ῥηθέντας τρεῖς· ἐθεωρήθη δὲ καλὸν νὰ καταβληθῇ πᾶσα προσπάθεια νὰ καταπεισθῇ καὶ ὁ ἀρχηγὸς Βάσσης ἐδρεύων εἰς τὴν Στυλίδαν, διότι μεγάλως θὰ ὠφελήσῃ τὸν σκοπὸν μας. Ἀνεδέχθη δὲ νὰ φροντίσω καὶ περὶ τούτου, καθὼς ἐπίσης νὰ μεταβῶ καὶ εἰς Πάτρας ὅπως ἰδῶ τὸν Ἀντώνιον Καλαμογδάρτην, εἰς τὸν ὁποῖον ἦτο γνωστὴ ἡ ἰδέα αὐτὴ καὶ νὰ σκεφθῶ μετ' αὐτοῦ τί ἄλλο συντελεστικὸν μέτρον ἦτο ἀνάγκη νὰ λάβωσι. Καὶ διὰ μὲν τὴν μετάβασίν μου εἰς Λαμίαν ἐσκέφθη ὅτι ἐπειδὴ ὑπῆρχεν ἐκεῖ διοικητὴς ὁ Παναγιώτης Λοιδωρικής σύγγαμβρός μου μετὰ τοῦ ὁποῖου εἶ-

χον μικτὰ κτήματα νὰ διανείμω, ὃ δὲ σκοπὸς ἦτο νὰ ἀνταμώσω τὸν Βάσσον εἰς Στυλίδα. Μετέβην λοιπὸν ἐκεῖ οἰκογενειακῶς διὰ ξηρᾶς καὶ κατῳκνησα εἰς τὸν σύγγαμβρόν μου· ἔγινε δὲ ἐπίσημος ἡ διανομὴ τῶν κτημάτων καὶ ἄμα αὕτη ἐτελείωσεν ἠθέλησα νὰ ἀναχωρήσω, ἀλλ' ἐπροφασίσθη ὅτι προτιμῶ νὰ ἀναχωρήσω διὰ θαλάσσης. Εἰς τὸν Λοιδωρικὴν δὲν ἐθεώρησα καλὸν νὰ ἐξηγήσω τὴν γνωστὴν ὑπόθεσιν. Οὗτος δὲ μετὰ τῆς συζύγου του μᾶς συνώδευσε μέχρι Στυλίδος, καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ δύο ἡμέρας. Ἐγὼ ἄμα ἔφθασα ἐκεῖ μετέβην εὐθὺς εἰς τὴν κατοικίαν τοῦ Βάσσου καὶ ἦλθα εἰς ὀμιλίαν μετ' αὐτοῦ. Ὁ Βάσσος μὲ ἠρώτησεν ἐὰν γινώσκω τίποτε νέα ἀπὸ τὰς Ἀθήνας καὶ εὐθὺς ἐγὼ λαβὼν ἀφορμὴν τοῦ εἶπον ὅτι κυκλοφοροῦσιν εἰς Ἀθήνας ἄτι ἀνησυχαστικὰ πράγματα, καὶ φαίνεται ὅτι καὶ τινὲς ἐκ τῶν εὐρωπαϊκῶν δυνάμεων περιθάλπουν τὰς τοιαύτας ιδέας. Ὁ Κάννκε μάλιστα πρὸς τῆς Μεγάλῃς Βρετανίας εἰς Κωνσταντινούπολιν ὃ ὁποῖος διῆλθεν ἀπὸ τὰς Ἀθήνας, ἐξεφράσθη δυσμενῶς κατὰ τῶν ἑλληνικῶν πραγμάτων. Πρὸς ἀπάντησιν δὲ ὁ Βάσσος μοῦ εἶπεν νὰ μὴ δίδω προσοχὴν εἰς τὰ τοιαῦτα, διότι ἀκόριας κοράκου μάτι δὲν βγάζει», ἀκούσας δὲ τοῦτο ἐνόησα ὅτι δὲν ἤμπορῶ νὰ φέρω ἀποτέλεσμα καὶ τοιούτοτρόπως δὲν ἐξηγήθην πρὸς αὐτόν. Πρὶν ἢ ἀναχωρήσω ἔκρινα καλὸν νὰ ἰδῶ καὶ ἐκ δευτέρου τὸν Βάσσον καὶ ἦλθα πάλιν εἰς ὀμιλίαν μετ' αὐτοῦ, ἀλλ' εἶδον ὅτι ὁ Βάσσος ἦτο ἀκαμπτος εἰς τὴν ιδέαν του. Τότε ἀπελπισθεὶς ἀνεχώρησα διὰ τὴν Ἀταλάντην καὶ ἐκεῖθεν οἰκογενειακῶς εἰς Λεβαδεῖαν καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὴν Ὀθήβας εἰς τὸν δῆμον Θεσπιῶν, ὅπου ἦτον ἡ συγκομιδὴ τῶν πρώτων καρπῶν. Μετὰ τὴν συγκομιδὴν ἀπεφάσισα νὰ μεταβῶ καὶ εἰς τὰς Πάτρας οἰκογενειακῶς, προφασισθεὶς ὅτι εἶχον ληψοδοσίαν μὲ τὸν Μάρκον Μεσσηνέζην· ὃ δὲ ἐκ τοῦ χωρίου Κακουσίου τοῦ δήμου Θίσβης πατρικὸς καὶ οἰκιακὸς φίλος μου Χαράλαμπος Παπαθανασίου ἔμπορος τότε καὶ εἰς ἐκ τῶν καλλιτέρων καὶ εὐπορωτέρων νοικοκυρέων τοῦ δήμου ἐκείνου, ἔθεσεν ὑπὸ τὰς διαταγὰς μου τὴν ἰδικὴν του μπρατσέρην. Συμπάρελαθον λοιπὸν καὶ τὸν ἰδιοκτήτην καὶ ἐταξειδεύσαμεν ὁμοῦ ἀπὸ τὸν λιμένα Δομβραίνης ἕως εἰς τὸ Ἀίγιον κατὰ πρῶτον ὅπου ἐφιλοξενήθημεν εἰς τὴν οἰκογένειαν τοῦ ῥηθέντος Μάρκου Μεσσηνέζην, καὶ ἐκεῖθεν μετέβημεν εἰς τὰς Πάτρας καὶ ἐμείναμεν εἰς τὴν οἰκογένειαν τοῦ δικηγόρου Γαλάτση, γαμβροῦ ἐκ θυγατρὸς τοῦ Ἀναστασίου Βελλίου, ὃ ὁποῖος εὐρίσκειτο ὁμοίως τότε ἐκεῖ. Εἶδον λοιπὸν τὸν Ἀντώνιον Καλαμογδάτην, ὃ ὁποῖος εὐρέθη συμφωνότατος μὲ τὸν σκοπὸν μας, καὶ τὸν Παναγιώτην Πατρινὸν τοῦ ὁποῖου ἡ αὐτῆς ἀδελφὴ εἶχε νυμφευθῆ εἰς Λεβαδεῖαν ἕνα δευτερον ἐξαδελφόν μου τὸν Σπυρίδωνα Νάκον, καὶ τὸν περισσότερον καιρὸν διήρχετο εἰς Λεβαδεῖαν. Εἶδον πρὸς τούτοις καὶ τὸν Σιδέρην Πράττικαν καταγόμενον ἐξ Ἠπείρου καὶ ἕνα ἐκ τῶν πλέον εὐκαταστάτων καὶ ἐντίμων πολιτῶν, οἱ ὁποῖοι ἀμφοτέρω ἐμείναν σύμφωνοι καὶ συνεμερίσθησαν

μὲ ἐνθουσιασμὸν τὴν ιδέαν μας. Ἀποπερτώσας τὴν ἐντολὴν τὴν ὁποῖαν εἶχον ἀναδεχθῆ ἀπὸ τοὺς τρεῖς ἄλλους συνεταίρους μου, ἀνεχώρησα μὲ τὸ ἴδιον πλοῖον καὶ ἐπανῆλθον εἰς Λεβαδεῖαν.

Κατὰ τὸν Ὀκτώβριον τοῦ αὐτοῦ ἔτους, ἡ Κυβέρνησις συνέλαβε τὴν ιδέαν νὰ ὁροθετήσῃ ἄλλως πῶς τὴν ἐπαρχίαν Λοκρίδος, καὶ ἀνέθηκε τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ὑποθέσεως αὐτῆς εἰς τοὺς διοικητὰς Ἀθηνῶν, Λεβαδεῖας καὶ Λαμίας, οὕτω δὲ ἀνεχώρησεν ὁ τότε διοικητὴς τῆς Ἀττικῆς Ἀδάμ Δούκας. Οἱ φίλοι μας τῶν Ἀθηνῶν, μὴ γνωρίζοντες διὰ ποῖον σκοπὸν ἀνεχώρησεν ἀνησύχησαν φοβηθέντες μήπως ἡ Κυβέρνησις ἐνόησε τίποτε καὶ τὸν ἐπεφόρτισαν νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν Λεβαδεῖαν νὰ πληροφορηθῆ τὰ διατρέχοντα τοιούτοτρόπως ἀμέσως ἐξαπέστειλαν εἰς ἐμὲ τὴν εἰδησιν ταύτην πρὸς ὁδηγίαν μου, ἐγὼ δὲ ἔλαβον τὰ ἀπαιτούμενα μέτρα. Ἄμα δὲ ἔφθασεν ὁ ῥηθεὶς διοικητὴς εἰς Λεβαδεῖαν, ἐπειδὴ εἶχε παλαιὰς οἰκογενειακὰς σχέσεις καὶ στενὴν φιλίαν μὲ τὴν οἰκογένειάν μου καὶ ἀπὸ τὸν καιρὸν τῆς Τουρκοκρατίας ἀκόμη, διότι ἐκεῖ ἐσπούδασεν ξενιζόμενος εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Ἰωάννου Λογοθέτου, ἦλθε κατ' εὐθείας καὶ κατέλυσεν εἰς τὴν οἰκίαν μου. Τὸν ἠρώτησα λοιπὸν ἀνυπομόνως καὶ μὲ τρόπον καὶ μὲ εἶπεν ὅτι ἡ ἔλευσις του ἀπέβλεπε τὴν μετὰ τῶν ἄλλων δύο διοικητῶν ὁροθεσίαν τῶν ἐπαρχιῶν αὐτῶν. Θελήσας δὲ νὰ τὸν δοκιμάσω τὸν ἠρώτησα πῶς πηγαίνουν τὰ πράγματα τῶν Ἀθηνῶν καὶ μοῦ ἀπεκρίθη ὅτι τὰ πράγματα ἔχουσι λίαν καλῶς· τοῦ εἶπον ὅτι διαδίδεται ὅτι εἰς τὰς Ἀθήνας ὑπάρχουσι διδόμενα πολλὰ δυσχερεσκείας, ἀλλὰ μοῦ ἀπήντησεν ὅτι εἶναι τινὲς εὐάριθμοι, οἵτινες ὄνειρεύονται, ἀλλ' ἂν θελήσουν νὰ ἀτακτήσουν, ἡ ἐξουσίαν μὲ τὰ παπούτσια κτυπῶντας θὰ τοὺς καταβάλλῃ. Τότε πρὸς ἡσυχίαν τῶν συντρόφων μου εἰς τὰς Ἀθήνας ἐξαπέστειλα ἐπίτηδες ἐμπιστευμένον πρόσωπον ἔφιππον τὸν εὐπατρίδην Δ. Σταμούλιαν Πάσπαλιν αὐτάδελφον τοῦ ταγματάρχου τῆς ἐνεργοῦ φάλαγγος Ἀλεξάνδρου Πασπάλη, ὃ ὁποῖος ἡσυχάσας τοὺς φίλους ἐπανέκαμψεν εἰς Λεβαδεῖαν. Ἐν τούτοις δὲν ἤξεύρω διὰ ποῖαν αἰτίαν ἡ πρόθεσις τῶν τριῶν διοικητῶν δὲν ἐξετελέσθη καὶ ὁ Ἀδάμ Δούκας ἐπανεκαμψεν εἰς τὰ καθήκοντά του. Ἐπομένως μέχρι τέλους τοῦ ἔτους κανὲν ἄλλο περιστατικὸν ἄξιον λόγου δὲν συνέβη.

Κατὰ τὰς ἀρχὰς ὅμως τοῦ ἐρχομένου ἔτους 1843 κατεβλήθη εἰς τὰς Ἀθήνας μεγάλη φροντις καὶ ἐνέργεια περὶ τοῦ σκοποῦ τῆς 3 Σεπτεμβρίου. Ὁ Μεταξᾶς ἐξηγήθη εἰς τὸν Καλλέργην, εἰς τὸν Σπύρο Μήλιον, καὶ εἰς τὸν Σκαρβέλην οἵτινες παρεδέχθησαν τὴν ιδέαν αὐτὴν πληρέστατα, ἐθεώρησε δὲ πολὺ ἀναγκαῖον διὰ τὸν σκοπὸν αὐτὸν καὶ ἐξηγήθη καὶ μὲ τὸν Μιχαὴλ Σοῦτσον ὀνόματι Βόδαν συμφωνήσαντα προθύμως. Τοιούτοτρόπως ἡ ὑπόθεσις ἐπροχώρει λαμπρότατα, ἀλλ' εἰς τὴν Αὐλὴν τοῦ Ὁθωνος ἀνεφάνη μικρὰ ἀνησυχία ἐπειδὴ τινὲς ὑπαξιωματικοὶ τῆς χωροφυλα-

κῆς εὐρισκόμενοι κατὰ τὴν ἐπαρχίαν Ἐηροχωρίου εἶχον μυρισθῆ καὶ τι καὶ τοῦτο ἐμπιστευτικῶς εἶχον ἀναγγεῖλαι εἰς τοὺς Αὐλικούς· καὶ ἀξιωματικοὶ τινες τῆς χωροφυλακῆς εἶχον γράψει καὶ ἀπ' εὐθείας εἰς τὸν βασιλέα Ὁθωνά, ἀλλὰ φαίνεται ὅτι εἰς τὰ τοιαῦτα δὲν ἔδιδον πολλὴν προσοχὴν. Ἡ ἰδέα λοιπὸν αὐτῆ πολὺ ἐξηπλώθη εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ εἰς τινὰς ἄλλας ἐπαρχίας καὶ σχεδὸν ἐπλησίαζε τὸ πρᾶγμα ν' ἀνακαλυφθῆ, ὥστε ἠναγκάσθησαν οἱ ἐταῖροι τῶν Ἀθηνῶν νὰ συντάξουν τὴν προσδιορισμένην ἡμέραν τῆς πραγματοποιήσεως καὶ ἀντὶ τῆς ὁρισθείσης 25 Μαρτίου 1844 ἐπροσδιώρισαν τὴν 3ην Σεπτεμβρίου τοῦ 1843, καὶ περὶ τούτου εἰδοποίησαν τὸν Ν. Κριεζώτην εἰς Χαλκίδα καὶ τοῦ ἔδωκαν τὴν ἐντολὴν νὰ συνεννοηθῆ μετ' ἐμοῦ καὶ νὰ προετοιμάσωμεν τὰ πάντα πρὸς ἐκτέλεσιν· ὁ δὲ Κριεζώτης ἀμέσως ἦλθε εἰς τὸ κτήμα του τὸ λεγόμενον Μοῦλκι, τέσσαρας ὥρας ἀπέχον τῆς πόλεως, δῆθεν δι' ὑποθέσεις του καὶ ἀμέσως με εἰδοποίησεν. Ἐγὼ δὲ πάλιν με τὸν αὐτὸν σκοπὸν μετέβην εἰς τὸ κτήμα μου εἰς τὸ χωρίον Μάτζι συνορευόμενον με τὸ χωρίον Μοῦλκι, καὶ ἀπέχον ἀπ' αὐτοῦ εἴκοσι περίπου λεπτὰ τῆς ὥρας. Συνεννοήθη δὲ με τὸν Κριεζώτην, καὶ αὐτὸς μὲν ἐξῆλθεν πρὸς παρατήρησιν τῆς καλλιέργειας τῶν πρώτων καὶ ὀψίων καρπῶν· τὸ αὐτὸ δὲ ἔπραξα καὶ ἐγὼ καὶ ἀνταμώθημεν εἰς τὸ Χάνι τοῦ Κρεμπᾶ. Ὁ Κριεζώτης μοι ἐξήγησε τὸν σκοπὸν τοῦ ἐργασμοῦ του κατὰ παραγγελίαν τῶν ἐν Ἀθήναις φίλων καὶ μοῦ εἶπεν ὅτι εἰς τὴν Χαλκίδα ἀνέφερε τὸν σκοπὸν εἰς τὸν διοικητὴν ἐκεῖ Ν. Παππαλεξόπουλον, καὶ μοῦ ἐξηγήθη ὅτι ἅπαντα ἡ Εὐβοία εἶναι καλῶς διατεθειμένη. Καὶ ἐγὼ δὲ τοῦ εἶπον ὅτι οἱ φίλοι μου ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν Λοκρίδος, Λεβανδίας, Θηβῶν καὶ Μεγαρίδος ὠμιλήθησαν καὶ τὰ πάντα εἶναι ἔτοιμα. Συσκεφθέντες δὲ οἱ δύο ὑπελογίσασμεν ὅτι μετὰ δύο ἡμέρας ἢ τρεῖς τὸ πολὺ ἠμποροῦμεν νὰ εὐρεθῶμεν ἐντὸς τῶν Ἀθηνῶν με 2,500 ὄπλοφόρους, καὶ οὕτως ἐγνωστοποίησα εἰς τὰς Ἀθήνας προφορικῶς τὴν γνώμην ταύτην πρὸς ὀδηγίαν τῶν ἐκεῖ φίλων μας.

Ἀλλὰ εἰς τὰς Ἀθήνας ἀπὸ ἡμέραν εἰς ἡμέραν τὰ πράγματα ἐπροχώρουν· ὁ δὲ Ἀνδρέας Λόντος μοῦ ἐμήνυσε νὰ στείλω εἰς τὰς Ἀθήνας ἐμπιστευμένον ἄνθρωπον διὰ νὰ μείνῃ εἰς τὴν διάθεσίν των νὰ τὸν ἐξαποστέλλουν ὅπου ἔχουν ἀνάγκην. Τότε εἰς τὴν Εἰδουλλίαν τῆς Μεγαρίδος εἶχον συμβῆ ἀτακτῆματά τινα, καὶ ἡ ἐξουσία ἐξαπέστειλε τὸν ὑπομάρτυρα τότε Τασσοῦλαν Πλέσαν νῦν δὲ συνταγματάρχην, συνοδευόμενον ἀπὸ δύο ἐνωμοτίας χωροφυλάκων νὰ μεταβῆ ἐκεῖ διὰ τὴν περιστολὴν τῶν ἀταξιών. Ἰδόντες τοῦτο οἱ ἐν Ἀθήναις ἐξέλαβον ὅτι οὗτος ἐστάλη πρὸς σύλληψιν τοῦ Κριεζώτου καὶ ἐμοῦ καὶ ἀμέσως ἐξαπέστειλαν τὸν ρηθέντα ἐμπιστόν μου ἱππέα, καὶ μετέβην ἐν πρώτοις εἰς τὸν Κριεζώτην καὶ ἔπειτα εἰς ἐμέ, ὥστε νὰ λάβωμεν τὰ μέτρα μας διὰ νὰ μὴ συλληφθῶμεν, καὶ πραγματικῶς ἐλάβομεν καὶ οἱ δύο τὰ ἀπαιτούμενα μέτρα· ἀλλ' ἀκολού-

θως ἀπεδείχθη ἡ ἰδέα αὕτη ἐσφαλμένη. Εἰς τὴν Λεβανδίαν ὅμως ὁ τότε διοικητὴς Ταμπάκοπουλος ἐφέρετο πολὺ κακῶς με ἐμέ καὶ τοὺς φίλους, τὴν συνάντησίν μου μάλιστα μετὰ τοῦ Κριεζώτου πρὸς τὰ χωρία Μάτζι καὶ Μοῦλκι ἀνήγγειλεν εἰς τὴν Κυβέρνησιν, με τὴν προσθήκην ὅτι ἐναποθηκεύσαμεν ὄπλα καὶ πολεμοφόδια ἐντὸς τῆς διακελυμένης μονῆς Εὐαγγελιστρίας, εὐρισκομένης κατὰ τὸν Ἐλικῶνα, καὶ ὅτι ἔχομεν κακοὺς σκοποὺς. Ἡ ἐπιτόπιος στρατιωτικὴ ἀρχὴ προέβη εἰς ἐρεύνας καὶ εὐρέθη ἀνύπαρκτος ἡ καταγγελία αὕτη· ἦτο δὲ καὶ περιττὴ ὅπως διόλου ἡ ἐναποθήκευσις ἐκεῖνη, ἐπειδὴ οἱ χωρικοὶ εἶχον τὰ ὄπλα τους, εἶχον δὲ καὶ προπαρασκευάσει ἕκαστος ὀλίγας πυριτοβολὰς. Δέκα δὲ ἡμέρας πρὸ τῆς 3ης Σεπτεμβρίου, συνέλαβε μονομερῶς καὶ ἔθεσεν ὑπὸ κράτησιν δεκαπέντε περίπου ἐκ τῶν φίλων μου δῆθεν διὰ χρέη πρὸς τὸ δημόσιον· τοὺς ἐφυλάκισε δ' ἐντὸς τοῦ Πύργου τοῦ ὄρολογίου κειμένου εἰς θέσιν ὄχυρον, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἦτο λίαν ἐπιθυμητὸν δι' ἐμέ. Δύο ἡμέρας πρὸ τῆς 3ης Σεπτεμβρίου ἠθέλησε ν' ἀπολύσῃ αὐτούς, ἀλλ' ἐγὼ ἔχων ἐφοδισμένους αὐτούς με τροφὰς καὶ πολεμοφόδια, τοὺς παρήγγειλα νὰ μὴ δεχθῶσι τὴν ἀπόλυσίν των καὶ νὰ διαμείνωσιν ἐντὸς τοῦ Πύργου. Ἐνῶ δ' ἠτοιμαζόμεν νὰ μεταβῶ μετὰ τοῦ Κριεζώτου καὶ με τοὺς παρασκευασθέντας ὄπλοφόρους εἰς τὰς Ἀθήνας, μετὰ τὸ μεσονύκτιον τῆς 3ης Σεπτεμβρίου, ἀγνοῶ πῶς διεδόθη ἡ φήμη ὅτι εἰς τὰς Ἀθήνας ἐπραγματοποιήθη ἡ μεταβολή, καὶ μετὰ δύο τρεῖς ὥρας ἦλθε καὶ ἰδιαιτέρος πρὸς ἡμᾶς ἀπεσταλμένος ὅστις μᾶς τὸ ἀνήγγειλε· τὸ πρῶτὸν δὲ ἐψάλη εἰς τὴν Λεβανδίαν δοξολογία διὰ τὴν μεταβολὴν τῆς 3ης Σεπτεμβρίου, καὶ πρὸς τὸ γεῦμα ἔφθασεν ἐφ' ἀμάξης ἐξ Ἀθηνῶν καὶ ὁ Κωνσταντῖνος Δούκας ὁ καλούμενος μπάβο μπάβος, ἀπεσταλμένος ἀπὸ τὸν ὑπουργὸν τῶν Ἑσπερικῶν Ῥήγαν Παλαμῆδην.

Τότε κατὰ τὴν γενομένην ἐν Ἀθήναις μεταβολὴν, ὁ ἰατρὸς Π. Σοφιανόπουλος κατὰ τὴν συνήθειάν του ἔγραψεν ἐπιστολὴν πρὸς τὸν Θεόδωρον Γρίβαν λέγων εἰς αὐτὸν νὰ γείνη πληρεξούσιος ἀπὸ τὴν ἐπαρχίαν του καὶ νὰ ἔλθῃ εἰς τὰς Ἀθήνας, φέρων μαζί του καὶ τρεῖς χιλιάδας στρατιώτας. Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη ἀγνοῶ πῶς ἔφθασε εἰς χεῖρας τῶν Αὐλικῶν, καὶ ἀναγνώσας αὐτὴν ὁ βασιλεὺς Ὁθων εἶδεν ὅτι ἠδύνατο νὰ ἐνοχοποιήσῃ τὸν Σοφιανόπουλον, καὶ ἀμέσως τὴν ἔδωκεν εἰς τὸν Γαρδικιώτην Γρίβαν ὑπαπιστήν του νὰ μεταβῆ εἰς τὸν πρόεδρον τῆς τότε Κυβερνήσεως Ἀνδρέαν Μεταξᾶν, καὶ νὰ τὴν δείξῃ πρὸς αὐτὸν ἐκ μέρους τοῦ Ὁθωνος, καὶ νὰ λάβῃ ὅποιονδήποτε ἐγκρίνει μέτρα, πρὸς περιστολὴν τοῦ κακοῦ. Ὁ δὲ Μεταξᾶς ἠρκέσθη εἰς τὸ νὰ δώσῃ διαταγὴν νὰ ἀπομακρυνθῆ ὁ Π. Σοφιανόπουλος ἀπὸ τὰς Ἀθήνας καὶ νὰ μεταβῆ εἰς Αἰγινάκ, ἀλλ' ὁ φύσει δειλὸς οὗτος νομίσας ὅτι ἦτο τέχνασμα καὶ καθ' ὁδὸν ἤθελεν τὸν φονεῦσαι ὁ

ὄχλος, ἐκρύβη εἰς τὴν οἰκίαν ἐνὸς φίλου του, καὶ ἠγνοεῖτο ἐντελῶς ἡ διαμονή του.

Παραθέτω ἐνταῦθα διαφόρους ἐπιστολάς ἀπευθυνομένας πρὸς ἐμὲ καὶ ἀναφερομένας εἰς τὴν μεταβολὴν ὡς καὶ τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Ἀνδρέου Μεταξᾶ, προέδρου τῆς ἐπαναστατικῆς Κυβερνήσεως, ἐν ἣ ἐκθέτονται αἱ περὶ τῆς μεταβολῆς ἰδέαι τῆς κυβερνήσεως.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΑΝΑΡΘΟΥ ΜΕΤΑΞΑ

Ἀθήναι 1843 Σεπτεμβρίου 9.

Ἄδελφέ,

Δὲν σᾶς ἔγραφα διεξοδικῶς μέχρι τοῦδε περὶ τῶν ἐδῶ πραγμάτων καὶ διότι μοι ἔλειπεν ὁ ὕλικός καιρὸς καὶ διότι τὰ πράγματα ἐβάδιζον, ὡς καὶ τὴν στιγμὴν ταύτην βαδίζουσι κατ' εὐχὴν· ἐν τοσούτῳ ἤδη ἐνομίσαμεν καὶ πρέπον καὶ καθήκον ἱερὸν νὰ σᾶς φωτίσωμεν περὶ τῶν διατρεχόντων διὰ νὰ ὀδηγηθῆτε ὡς πρὸς τὰς πράξεις σας σύμφωνα μὲ τὴν κοινὴν θέλησιν καὶ τὸ συμφέρον τῆς πατρίδος. Ἡ διπλῆ καὶ κυρία ἐντολὴ τοῦ ὑπουργείου εἶναι ἡ διατήρησις τῆς κοινῆς ἡσυχίας καὶ ἡ συγκρότησις τῆς ἐθνικῆς συνελύσεως· πᾶσα πρᾶξις, πᾶς διορισμὸς ὅστις δὲν ἤθελεν εἶναι ἀποδεδειγμένος ἀναγκαῖος πρὸς ἐκπλήρωσιν αὐτῆς τῆς διπλῆς ἐντολῆς, ἦτο ἐπόμενον νὰ φανῇ ἡ περιττὸς ἢ καὶ ἐπιβλαβὴς, κατὰ μικρὸν μέρος. Τὸ ὑπουργεῖον εὐρέθῃ ἠναγκασμένον νὰ υποπέσῃ ὡς πρὸς τὸ κεφάλαιον τοῦτο εἰς τινὰ ἐπουσιώδη, τὰ ὁποῖα εἶχον καταστήσει σχεδὸν συνέπεια καὶ τῆς παραζάλης τῶν πρώτων ἐντυπώσεων τῆς μεγάλης αὐτῆς μεταβολῆς, καὶ τῆς συσσωρεύσεως τῶν προσωπικῶν ἀπαιτήσεων τοῦ πλήθους ἐκείνου τῶν ἀνθρώπων οἱ ὁποῖοι εἰς πᾶσαν μεταβολὴν ἐσυνείθισαν πρὸ παντὸς ἄλλου νὰ θηρεύουν ἄμεσα καὶ ὕλικα συμφέροντα. Ἐν τούτοις συναισθανόμενον τὸ ὑπουργεῖον ἐγκαίρως ὅ,τι χρωσθεῖ εἰς τὴν πατρίδα καὶ τὸν ἑαυτὸν του, ἐσταμάτησεν εἰς τὸν δρόμον αὐτὸν καὶ ἀπεφάσισε νὰ μὲν ἄμετατρέπτως περιορισμένον εἰς τὸν αὐστηρὸν κύκλον τῶν ἐργασιῶν τὰς ὁποίας ἀποκτᾶ ἢ ἀνωτέρω ἐξηγηθεῖσα κυρία ἐντολὴ τῆς συστάσεώς του. Ἄγευ τούτου ἀποβαίνει εἰς ἄκρον ἐπισημῆς καὶ δύσκολος ἡ ἐξασφάλισις τῆς μελλούσης τύχης τῆς πατρίδος μας, ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἐννοοῦν κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ἀνεξαιρέτως· εἶναι κατὰ δυστυχίαν καὶ τινες ἂν καὶ πολλὰ ὀλίγοι οἱ ὁποῖοι ἢ δυσανασχετοῦν διότι βλέπουν ἄλλους παρὰ τὸν ἑαυτὸν τοὺς συντελεστικωτέρους εἰς τοῦτο τὸ καλὸν, ἢ δὲν ἔχουν νοῦν νὰ κρίνουν τὴν δεινότητα τῶν περιστάσεων, ἢ ἔχουν ἀρετὴν κακίαν διὰ νὰ νομίζουν ὅτι εὐρίσκουν τὰ συμφέροντά τους εἰς τὴν μετατροπῆν τοῦ ὑπάρχοντος αὐτῶν καὶ εἰς τὴν γενικὴν ταραχὴν. Οὗτοι οἱ κακόμοιροι ἄνθρωποι ἢ ὠφελοῦνται ἀπὸ τὰς ἀφορμὰς τὰς ὁποίας σκαλίζουσιν εἰς τινὰς προσωπικοὺς διορισμοὺς, οἱ ὁποῖοι καὶ ἀκαταλλήλως ἂν γένοιαν ἕνεκα τῆς συγχύσεως τῶν πρώτων στιγμῶν τῆς μεταβολῆς, δὲν ἠμποροῦν νὰ ἔχουν εἰμὴ ἀποτελέσματα ὅπως προσωρινὰ καὶ οὐχὶ ποτὲ ἱκανὰ νὰ βλάψουν ἢ νὰ ἀνατρέψουν τὸν ἐθνικὸν σκοπὸν τῆς Γ' Σεπτεμβρίου, ἢ πλάττουν καὶ ἐφευρίσκουν ὅπως ἀνυπάρχτους ἄλλης φύσεως ἀθλίως ἀφορμὰς καὶ ἐκεῖ ὅπου ἔχνος τοιούτων δὲν ὑπῆρξε, καὶ μηχανεύονται καὶ ἐλπίζουν ὅτι μὲ σπερμολογίας τοιαύτας θὰ κατορθώσουν νὰ φέρωσι σύγχυσιν ἰδεῶν, νὰ ἐρεθίσωσι πάθη καὶ ἐνσπεύρωσιν ὑπονοίας καὶ οὕτω νὰ κερδίσωσι, τί ; καὶ αὐτοὶ καλὰ καλὰ δὲν γνωρίζουν. Πλὴν τὸ θέδιον εἶναι ὅτι ἂν ἦτο δυνατόν νὰ ἐπιτύχῃ ἡ ἐνέργειά των δὲν ἤθελον ἄλλο

τι κερδήσῃ εἰμὴ ἐν μέσῳ μιᾶς κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦττον ἐπικινδύνου ἀναρχίας τὴν τελεῖαν ἰδικὴν των καταστροφὴν καὶ τὸ αἰώνιον των ὄνειδος. Ἀπὸ τοιαύτας αἰτίας ὡς πρὸς τοῦτον τὸν σκοπὸν ὀρμώμενοι οἱ ὀλίγοι αὐτοὶ κακορίζικοι ἄνθρωποι, ἀπατῶντες καὶ ἀπατῶμενοι διασπείρουσιν λόγους, κρατοῦν ἀλληλογραφίας εἰς τὰς ὁποίας πότε ζητοῦν νὰ παραστήσουν τὸ ὑπουργεῖον εἰς πλήρη διαφρεσιν, ἄλλοτε ν' ἀποδείξουν τὴν προσωρινὴν ἀπομάκρυνσιν τοῦ Κολοκοτρώνη, ἢ ὡς συνέπειαν ἀξιοτίμου διαγωγῆς ἐκ μέρους των ἢ ὡς μέτρον τῆς ὑπερισχύσεως ἐντὸς τοῦ Ὑπουργείου, ἐνὸς κόμματος λογιζομένου μέχρι τοῦδε ἐναντίου εἰς ὃ ἀνῆκεν ὁ Κολοκοτρώνης. Σήμερον φοβίζουσιν τὸν δεῖνα ἢ δεῖνα διακεκριμένον στρατιωτικὸν σωματάρχη μὲ τὴν ψευθεῖ εἶδησιν, ὅτι τὸ ὑπουργεῖον τὸν ἔπαυσεν ἢ ἔχει σκοπὸν νὰ τὸν παύσῃ, αὐριον καταμηνύουσιν ἐπιβούλους ὅτι οἱ δεῖνα ἐπίσημοι ἀξιωματικοὶ εἶναι δυσαρεστημένοι καὶ προετοιμάζονται ὡς ἐναντίου τῆς Γ' Σεπτεμβρίου, πότε παριστάνουν ὡς εἰς ἄκρον ἐπιφύδους καὶ τὰς παραμικροτέρας ταραχὰς, ὅσαι συνέπεσαν νὰ συμβῶσιν εἰς δεκατρία μέρη εἰς τὰς ἡμέρας τῶν ἐκλογῶν· ἄλλοτε λέγουν ὁ καθ' αὐτὸ σκοπὸς τῆς Γ' Σεπτεμβρίου ἀπέτυχεν, ὅτι τὸ κίνημα δὲν ἦτο ἐθνικὸν ἀλλὰ ῥωσικὸν, δὲν ἔμελλε νὰ σταματήσῃ μὲ τὸ σύνταγμα, ἀλλὰ νὰ προχωρήσῃ εἰς ἐκθρονισμοὺς καὶ βαπτίσματα. Περαιτέρω κρίνομεν περιττὸν νὰ ἀπαριθμήσωμεν τὰ διάφορα εἶδη τῶν ἀνοήτων καὶ ἐπιβούλων σπερμολογιῶν. Εἶθε εἰς θέσιν παρὰ πάντα ἄλλον καλλίτερα νὰ γνωρίζετε τὸ ὅπως ἀνυπόστατον αὐτῶν, καθὼς καὶ τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ μεταχειρισθῆτε πρὸς οὓς τινὰς φρονεῖτε τὴν φρόνιμον καὶ πατριωτικὴν ἐκείνην γλώσσαν, ἥτις δύναται νὰ τοὺς προφυλάξῃ ἀπὸ τὰς ἀποπλανήσεις. Διὰ νὰ σᾶς βάλωμεν εἰς θέσιν νὰ συντελέσητε πρὸς τοῦτο εὐκολώτερα καὶ σαφέστερα, σᾶς προσθέτομεν τὰς ἀκολουθοῦσας διασαφήσεις. Καμμία οὐσιώδης ἢ κομματικὴ διαίρεσις δὲν ὑπάρχει μεταξὺ τῶν μελῶν τοῦ Ὑπουργείου· ὑπῆρξεν ἴσως κάπια διαφορά ἰδεῶν ἢ διακρίσεως ὡς πρὸς τὰ πρόσωπα ἢ τὰ πράγματα εἰς τὰς πρώτας ἡμέρας μετὰ τὴν μεταβολὴν, ἀλλ' αὕτη ἐξέλιπε διὰ τῶν εὐκρινῶν καὶ φιλικῶν ἐξηγήσεων, καὶ οὕτε εἶναι πλέον δυνατόν νὰ ἐπαναληφθῇ, ἐπειδὴ ἐλήφθη τὸ μέτρον τοῦ νὰ γείνονται εἰς τὸ ἐξῆς ὅλοι του αἱ ἀποφάσεις ἢ μὲ τὴν ὁμόφωνον θέλησιν ὅλων τῶν μελῶν ἢ κατὰ πλειοψηφίαν. Ἡ ἀπομάκρυνσις τοῦ Κολοκοτρώνη ἀπεφασίσθη ὁμοφώνως ἀπὸ ὅλα τὰ μέλη τοῦ ὑπουργείου, οὐχὶ ὡς τιμωρία πράξεως ἀληθῶς ἐγκληματικῆς, ἀλλ' ὡς μέτρον συντείνον εἰς τὰς παρούσας περιστάσεις πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς κοινῆς ἡσυχίας καὶ τῆς μελλούσης ὑπολήψεως αὐτοῦ τοῦ ἰδίου Κολοκοτρώνη, καθ' ὅσον κατὰ δυστυχίαν ὁ ἄνθρωπος οὗτος δὲν εἶχεν ἐκτιμήσει πρεπόντως τὴν φύσιν καὶ τὸ μέγεθος τῆς ἐθνικῆς μεταβολῆς, καὶ ἐπομένως ἦτον ἀπατημένος ἀπὸ εἰσηγήσεις ἄλλων, ἦτοι παρασυρόμενος ἀπὸ ἄγνοϊαν νεανικὴν καὶ ἀπειρίαν, ἔδιδεν ἀφορμὰς δυσαρέστων ὑπονοϊῶν κατ' αὐτοῦ, καὶ ὑπελαμβάνετο ἂν καὶ κατὰ μέγα μέρος ἀδίκως, ὡς πρόσκομμα τρόπον τινὰ εἰς τὴν μεταξὺ τοῦ ἔθνους καὶ τοῦ θρόνου συνδιαλλαγὴν. Ἴδού ἢ καθ' αὐτὸ ἐξήγησις τοῦ μέτρου τῆς προσωρινῆς ἀπομακρυνσεως του, οὕτε πνεῦμα φατρισμοῦ, οὕτε σκοπὸς καταδιώξεως τὸ ὑπαγόρευσε, καὶ ἐπομένως εἶναι ἄλογον νὰ συλλάβουν οἱ φίλοι του φόβους, οἱ δ' ἔχθροί του ἐλπίδας. Τὸ Ὑπουργεῖον κανένα διορισμὸν, καμμίαν μετᾶθεσιν ὡς πρὸς τοὺς ἀρχηγούς καὶ διοικητὰς τῶν στρατιωτικῶν σωματῶν δὲν ἔκαμεν οὔτε θέλει κάμει, ἐὰν δὲν ἦναι ἀποδεδειγμένον ἀναγκαῖον διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τῆς κοινῆς ἡσυχίας. Ἡμεῖς οἱ γράφοντες ἔχομεν ἱκανὰ διδόμενα νὰ ὑποστηρίξωμεθα εἰς τὴν σύνεσιν καὶ τὸν πατριωτισμὸν τοῦ Ἰωάννου τοῦ Γκούρα, τοῦ Ἀνδρέα Ἰσκού, Κώστα Μπότσαρη, Ἰωάννου Στράτου, δὲν ἔχομεν καμμίαν ὑποπτόν ἢ δυσᾶρεστον πληροφορίαν ἐκ μέρους τοῦ ὑποστρατήγου Βάσσου, ὡς πρὸς τὰ τῆς Εὐβοίας ἐλήφθησαν ὅλα τὰ μέτρα ὥστε ὁ Κριεζώτης νὰ περιορισθῇ ἐντὸς τοῦ κύκλου τῶν καθήκοντων του καὶ ἔχομεν διδόμενα νὰ πιστεῦσωμεν ὅτι καὶ κατὰ τοῦτο ἐπετύ-

χαμεν πληρέστατα. Ὡς πρὸς τὴν Πελοπόννησον δὲν ὑπάρχει οὐδεμία τις ἀμφιβολία ὅτι ὡς καὶ οἱ ἀνωτέρω, ὁ Νικήτας καὶ οἱ Ἰατρακαῖοι καὶ οἱ Πετμεζαῖοι καὶ οἱ λοιποὶ ὀπλαρχηγοὶ τῆς Πελοποννήσου, συμμερίζονται τὰς ἰδέας τῆς Γ' Σεπτεμβρίου καὶ ὅτι μὲ πᾶσαν θυσιάν θέλουσι ἀφιερῶθαι εἰς τὴν ὑποστήριξιν καὶ εὐδωσίαν των. Ὡς πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς μεγάλης μεταβολῆς αὐτὸς ἦτο καὶ εἶναι τοῦ νὰ παγιωθῇ τὸ ὀριστικὸν σύνταγμα τῆς Ἑλλάδος καὶ νὰ παγιωθῇ ὁ συνταγματικὸς θρόνος τοῦ Ὁθωνος, ὅθεν τὸ κίνημα δὲν ἦτο οὔτε Ῥωσικόν, οὔτε Ἀγγλικόν, οὔτε Γαλλικόν, ἀλλ' ἀπλῶς Ἑλληνικόν. Δὲν δυνάμεθα νὰ σᾶς ἀποκρούσωμεν ὅτι διαδίδονται τινὰ πρὸς τὸν κ. Κωλέτην καὶ εἰς ταῦτα ἔδωκεν ἀφορμὴν ἢ βραδύτης μὲ τὴν ὁποίαν ἐξετέλεσε τὴν διὰ τὰ ἐνταῦθα ἀναχώρησίν του· δὲν δυνάμεθα εἰσεῖτε νὰ δώσωμεν πίστιν τινὰ εἰς τὰς φήμας ταύτας, οὔτε νὰ λάβωμεν βασίμους τινὰς ὑπονοίας περὶ τῆς διαγωγῆς αὐτοῦ ὡς πρὸς τὸ πνεῦμα καὶ τὸν σκοπὸν τῆς Γ' Σεπτεμβρίου, περιμένοντες ὅμως νὰ ἴδωμεν τὴν διαγωγὴν τοῦ ἀνδρὸς ἅμα φθάσει ἐνταῦθα καὶ τότε θέλομεν σχηματίσει τὴν περὶ τούτου κρίσιν μας καὶ θέλομεν σᾶς εἰδοποιήσει. Ἐν τούτῳ εἶτε ἐκ τούτου εἶτε ἀπὸ ἄλλου βραδουργούμενος ὁ Θ. Γρίβας, δίδει ὑπονοίας διὰ τῆς διαγωγῆς του, διότι ὡς λέγεται στρατολογεῖ καὶ προετοιμάζεται νὰ παρουσιασθῇ εἰς τὴν Ἐθνοσυνέλευσιν μὲ ἔνοπλον ἐκτεταμένην οὐράν. Περὶ τούτου ἐλήφθησαν καὶ ἰδιαιτέρως τὰ ἀναγκαῖα μέτρα, ὥστε νὰ νοθευθῇ ὁ Θ. Γρίβας διὰ νὰ παύσῃ κάθε τοιοῦτον σκοπὸν, ἐλήφθη δὲ συγχρόνως καὶ ἡ ἀπόφασίς τοῦ νὰ μὴ ἐπιτραπῇ εἰς τινὰ ἐπ' οὐδεμιᾶ προφάσει νὰ φέρῃ ἐνόπλους στρατιώτας εἰς τὴν πρωτεύουσαν ὅπου ὑπάρχουσιν εἰς ἐνέργειαν ὅλα τὰ μέτρα ἐκεῖνα ὅσα ἀπαιτοῦνται διὰ τὴν προσωπικὴν ἐκάστου ἀσφάλειαν καὶ διὰ τὴν ἐν γένει ἀνεπηρέαστον καὶ ἐλευθερὰν ἐνέργειαν τῶν χρεῶν τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως. Ὡστε ἐὰν ὁ Θ. Γρίβας ἔχει τῶντι τοιοῦτους σκοποὺς δὲν θέλει κάμει τι ἄλλο εἰμὴ νὰ ἐπισύρῃ εἰς ἑαυτὸν τὴν δικαίαν τοῦ Ἐθνοῦς ἀγανάκτησιν.

Τὰς ἐξηγήσεις ταύτας, ἀδελφεῖ, σᾶς παρακαλῶ μετὰ προσοχῆς νὰ μελετήσητε καὶ νὰ κάμειτε μετόχους αὐτῶν ὅσους θεωρεῖτε πρὸς τοῦτο καταλλήλους, διὰ νὰ τοὺς προφυλάξητε ἀπὸ τὰς ἐνδεχομένας ἀπάτας, αἵτινες δὲν δύνανται νὰ βλάψωσι τὸ Ἐθνος, θέλουσιν ὅμως ζημιώσῃ τοὺς ἐξαπατηθησομένους οἵτινες καὶ αὐτοὶ εἶναι μέλη τῆς ἐνδόξου μεγάλης οἰκογενείας.

Σᾶς ἀσπάζομαι.

Ὁ ἀδελφός σας
Α. ΜΕΤΑΞΑΣ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΝΑΥΑΡΧΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΚΑΝΑΡΗ

ὑπουργοῦ τῶν Ναυτικῶν τοῦ ἐπαναστατικοῦ ὑπουργείου τῆς Γ' Σεπτεμβρίου

Ἀπὸ Ἀθήνας τῆ 10 Σεπτεμβρίου 1843.

Φίλε Κύριε Γεωργαντᾶ.

Τὴν παροῦσάν μου θέλει σᾶς ἐγχειρίσει ὁ νέος διοικητὴς Λεσδαείας κ. Μαμουνης. Ἐρχεται ἔμπλεως ζήλου διὰ νὰ ὑποστηρίξῃ τὴν νέαν ἔθνοσωτήριον τάξιν τῶν πραγμάτων, εἰς τῆς ὁποίας τὴν ἀποκατάστασιν τόσον συνηγήσατε καὶ ὁ ἴδιος.

Τὸ σημερινὸν ὑπουργεῖον γνωρίζει πόσῃ ἐγνωμοσύνην σᾶς χρεωστεῖ ἡ πατρίς διὰ τὴν ἐνέργειάν σας ἐκεῖνην, ἀλλ' εἶναι ὡσαύτως βέβαιον ὅτι τὸ ἔργον σας θέλει εἶναι ἀτελὲς, ἐὰν δὲν μεριμνήσητε καὶ περὶ τῆς περαιτέρω τακτοποιήσεως τῶν ἐθνικῶν πραγμάτων. Στοιχάζομαι ὅτι ὁ διορισμὸς τοῦ κ. Μαμουνης θέλει σᾶς εὐχαριστήσῃ, καθ' ὅσον θέλετε τὸν εὖρει πρόθυμον καὶ ἀκάματον συνδρομητὴν εἰς πᾶν ὅ,τι καλὸν καὶ ὠ-

φέλιμον τῆς πατρίδος. Ὅμοίαν συνδρομὴν θέλει βεβαίως ἀπαντήσῃ καὶ ἀπὸ ὑμᾶς, τοῦ ὁποίου ὁ πατριωτισμὸς ἐφάνη μέγας κατὰ τὰ τελευταῖα λαμπρὰ καὶ ἐνδοξα συμβεδηκότα. Μένω

Φίλος καὶ ἀδελφός
Κ. ΚΑΝΑΡΗΣ.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Θ. ΓΡΙΒΑ

Βόνιτσα τῆ 10 Ὀκτωβρίου 1843.

Φίλε,

Τὴν ἀπὸ τὰς 8 ὁδεύοντος φιλικὴν μου ἐπιστολὴν σας διήλθον καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ σκοποὺς σας ἐθεώρησα συντείνοντας διὰ τὰ πατριωτικὰ αἰσθημάτά σας καὶ τὴν Ῥουμेलίαν ἀξιοπρέπειαν.

Ἐίμαι σύμφωνος λοιπὸν καθὼς καὶ ὅλοι οἱ τῆς Δυτινῆς παραλας, καὶ συσσωματούμενοι θέλει βαδίσωμεν ἐκ συμφώνου καὶ συγκατρωθῶμεν εἰς τὴν Λεσδαείαν καὶ νὰ μᾶς περιμένετε.

Δεχθῆτε τὰς εὐλικρινεῖς προσήσεις ἐκείνου ὅστις εἶναι

Φίλος σας
Θ. ΓΡΙΒΑΣ

Σημ. Ὡς φαίνεται ἀπὸ τὴν ἄνωθεν ἐπιστολὴν τοῦ Θ. Γρίβα ἐγὼ εἶχον προκαλέσει τὴν συγκέντρωσιν ὅλων τῶν πληρεξουσίων τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος καὶ τοῦτο τὸ ἔκαμα, διότι ἡ ἄνω πρὸς με ἐπιστολὴ τοῦ Α. Μεταξᾶ ἐκθέτει πολλὰς ὑπονοίας κατὰ τοῦ Θ. Γρίβα· ἀλλ' ἡ διαγωγὴ καὶ ἡ ἀφοσίωσις τοῦ ἀνδρὸς τούτου πατριώτου εἰδείχθη ἀπερίοριστος καὶ ἐφάνη ὑπερτερος πάντων τῶν ἄλλων εἰς τὴν ὑποστήριξιν τῆς μεταβολῆς τῆς 3ης Σεπτεμβρίου, εἰς τοιοῦτον βαθμὸν, ὥστε καὶ ἔλαβε τὰ ὄπλα εἰς χεῖρας κατὰ τοῦ πρώτου διορισθέντος ὑπουργεῖου μετὰ τὴν διάλυσιν τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΙΩΑΝΝΟΥ ΜΑΚΡΥΓΙΑΝΝΗ

Ἀδελφε Κύριε Ἀντωνάκη ἀδελφικῶς ἀσπάζομαι τὴν ὑγείαν σας ἐρωτῶμεν καὶ ἡμεῖς ὕγιαίνομεν.

Τὸ θεῖον ἔργον ὅπ' ἔκαμεν ὁ ἴδιος Θεὸς καὶ τὴν νεκρανάστασιν. Ἀλλὰ δὲν ἐσώθησαν τὰ δεινὰ μας ἀκόμα νὰ μὴν κοιμᾶσθε ἡσυχοὶ ἀλλὰ νὰ ἦσθε ἐξυπνοὶ καὶ προσοχῇ μεγάλη χρειάζεται καὶ νὰ γράψῃς καὶ εἰς τὸ Ταλάντη εἰς τοὺς φίλους σου καὶ συνεργούς σου, νὰ μὴν ἐρεθίζουσι τοὺς καπετανεῖους· σοῦ λέγει δι' ὅλα ταῦτα ὁ καπετὰν Κώστας. Τὸν ἀδελφὸν Κύριον Δουβουνιώτην Τόλιαν καὶ Μπουζύγον καὶ ἐπιλοῖτους φίλους ἀσπάζομαι· ὁ Κώστας τοὺς ἐξηγεῖ. Συγχωρήσόν με ἀδελφε ὅπου δὲν σοῦ ἔγραψα ἀμέσως, διότι δὲν ἐλάθωμεν καιρὸν. Σᾶς συγχαίρομεθα ἐν τούτοις ὅτι ἐτελείωσεν ὅπως εὐχόμεθα καὶ ἄς δοξολογήσωμεν τὸν Ὑψιστον εἰς δόξαν τοῦ ἔθνους μας, ἐνῶ ἦτον κατεβασμένη καὶ ἔθεωρετο ὅτι ἐτελείωσε πλέον πᾶν αἰσθημα γέννατον καὶ πατριωτικόν, καὶ μόνῃ ἡ Αὐλοδουλεῖα ἦτο τὸ μέσον τῆς ὑπάρξεως ἐκάστου. Ἐπέπρωτο νὰ ἀνυψωθῇ ἡ ἐθνικὴ ὑπόληψις καὶ νὰ καταπλήξῃ ὅλην τὴν Εὐρώπην. Διότι ἂν ἡ Εὐρώπη ἔχει νὰ καυχῆθῃ εἰς τὰ φῶτά της, εἰς τὰ διδασκῆριά της, εἰς τοὺς ὀργανισμοὺς της καὶ εἰς τὰ λοιπὰ, ἡ Ἑλλὰς εἶναι ἀνωτέρα κατὰ τὸν πατριωτισμὸν καὶ τὴν σύνεσιν ὡς πρὸς τὴν ἐθνικὴν τῆς 3ης Σεπτεμβρίου. Ἦδη ἡ Συνέλευσις συγκαλεῖται ἐντὸς τοῦ μηνός· πρέπει, φίλε, ὅλοι μετ' ἐνθουσιασμοῦ, μετὰ ἀγάπης καὶ ὁμονοίας ἀδελφικῆς νὰ ἀσπα-

σθῶμεν τὸ ἔργον καὶ στηρίζωμεν τὰ ἔθνικα δικαιώματα διὰ θεσμῶν ἀπαραγράπτων τῆς ἔθνικῆς μας συνελεύσεως. Πρέπει ἡ δημοτικὴ σας ἀρχή, ὁ Λαὸς νὰ κάμῃ καὶ μίαν ἐπίσημον δοξολογίαν καὶ ὅλοι οἱ φρόνιμοι καὶ οἱ δυνάμενοι πολῖται μετὰ τοῦ ἱεροῦ ἀσπασμοῦ καὶ ὕρκου νὰ συνδεθῆτε.

Πᾶσα ἰδιαιτέρα φιλοτιμία καὶ ἀντιπάθεια ἄς ὑποχωρήσῃ εἰς τὸν ὑψηλὸν σκοπὸν τῆς ἐλευθερίας μας καὶ τῆς ἔθνικῆς δόξης· γράψετε ἀδελφε εἰς τοὺς φίλους σας ὅλους καὶ πρὸ πάντων εἰς τοὺς κατὰ τὴν ὀροφυλακὴν νὰ φερθῶσι μὲ ἔθνισμὸν καὶ πατριωτισμὸν μὴ παρασυρθῆ τις ἀπὸ καμμίαν δολίαν εἰσήγησιν ἢ ἐλπίδα τινὰ εὐνοίας βασιλικῆς· σήμερον ἡ βασιλεία καὶ νομιμότης στηρίζεται εἰς τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς πράξεις τὰς ὁποίας καθιέρωσεν ἡ 3ῃ Σεπτεμβρίου, καὶ ὅποιος ἀπομακρυνθῆ τοῦ ἱεροῦ τούτου σκοποῦ εἶναι ἔχθρὸς τῆς πατρίδος καὶ ἀνάρτης.

Ἀδελφε καὶ τὸ πρᾶγμα γνωρίζετε καὶ ἀσπάζεσθε καὶ ἀρκετὴν φρόνησιν καὶ πολλὰς ἔχεις σχέσεις· πήγαινε καὶ εἰς Ταλάντη καὶ εἰς Ἀμφισσαν, καὶ εἰς Λαμίαν ἐνέργησε τὰ πάντα ἐπειδὴ ταῦτα πάντα περιμένονται ἀπὸ μέρους σας.

Δὲν ἤξεύρομεν τὴν γνώμην σας περὶ διοικήσεως. Ὁμιλήσαμεν περὶ συμβουλίου τοῦ Κράτους, ἀλλὰ ἤξεύρετε πῶς τὸ σῶμα τοῦτο μὲ τὴν συγκρότησιν τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως καὶ δὲν θὰ ἦτο ἡ φυλακὴ σας ἐπωφελῆς, ἡναγκασμένος νὰ λείψετε ἀπὸ τὴν Ἐπαρχίαν.

Τῆ 7 Σεπτεμβρίου 1843. Ἀθήναι.

Ὁ ἀδελφός σου

I. ΜΑΚΡΥΓΙΑΝΝΗΣ.

Τὸ ἐπαναστατικὸν τότε ὑπουργεῖον προταθὲν ἀπὸ τὸ συμβούλιον τῆς ἐπικρατείας πρὸς τὸν βασιλέα Ὁθωνα καὶ μετὰ βίας γενόμενον δεκτὸν, συνεκροτήθη ἀπὸ τὰ τρία διηρημένα κόμματα δηλ. τὸ Γαλλικὸν, τὸ Ἀγγλικὸν καὶ τὸ Ῥωσικὸν, τὰ ὁποῖα ὠνομάζοντο τότε τὸ μὲν πρῶτον μοσχομαγγιτικὸν, τὸ δεύτερον μπαρλέικον καὶ τὸ τρίτον ναπέικον. Ἡ συμμετοχὴ εἰς τὴν μεταβολὴν ὄλων τῶν κομμάτων τῆς Ἑλλάδος ἐξησφάλισεν αὐτὴν καὶ τοιουτοτρόπως ὅλοι οἱ πολῖται ἐκτὸς ὀλίγων τινῶν τὴν παρεδέχθησαν. Κατὰ τὸ διάστημα κατὰ τὸ ὅποιον οἱ πολῖται καὶ ὁ στρατὸς εὐρίσκοντο κάτωθεν τῶν ἀνακτόρων τοῦ Ὁθωνος πλήρης διετηρήθη τάξις καὶ δὲν συνέβη καμμία ἀταξία ἐκτὸς τῆς παρεγνωρίσεως τοῦ Ἰωάννου Μεσσηνέζη. Οὗτος δηλ. εἶχεν ἐπικνεῖσθαι τότε ἐξ Εὐρώπης ὅπου εἶχε τελειώσει τὰς σπουδὰς του· τὸ κάτωθεν τῶν ἀνακτόρων πλῆθος τὸν ἐξέλαβεν διὰ τὸν Κωνστ. Προβελέγγιον τὸν ὅποιον ἀπέχθάνοντο ὡς αὐλικὸν καὶ σύμβουλον τοῦ Ὁθωνος· καὶ ἐφώναζον μὲν πολλοὶ ὅτι αὐτὸς δὲν ἦτον ὁ Κ. Προβελέγγιος, ἀλλὰ τὸ πλῆθος μὴ γνωρίζων αὐτὸν τὸν ἐκακομεταχειρίσθη καὶ μόλις καὶ μετὰ βίας ἠδυνήθη νὰ σωθῆ.

Ἐνῶ ἐγένετο ἡ μεταβολὴ συνήλθε καὶ τὸ συμβούλιον τῆς ἐπικρατείας ὅπως συζητήσῃ καὶ τὰς προτάσεις ἃς καθυπέβαλεν εἰς τὸν βασιλέα Ὁθωνα δι' ἐπιτροπῆς ἐκ τῶν μελῶν του.

Ὁ στρατιωτικὸς Κωνστ. Βέικος εὐρεθεὶς κατ' ἐκείνην τὴν ἐσπέραν τῆς ἐπικρατείας εἰς τὰς Ἀθήνας εἶχε λάβει ἐνεργητικὸν μέρος καὶ παρευρέ-

θη καὶ εἰς τὴν συνεδρίσιν ταύτην. Μεταξὺ λοιπὸν ἄλλων προτάσεων ὁ Κωνστ. Βέικος ἠγέρθη καὶ ἐπρότεινε ὅτι πρέπει ὁ βασιλεὺς Ὁθων νὰ βαπτισθῆ ὀρθόδοξος ἂν θέλῃ νὰ διατηρήσῃ τὸν θρόνον· ἀλλ' εὐρεθεὶς παρῶν ὁ Σπυρο-Μήλιος τὸν ἀντέκρουσε καὶ οὕτως ὁ Βέικος ἐσιώπησε.

Μόλις τὸ ὑπουργεῖον ὠρίσθη ὁ Μεταξᾶς προέτεινε εἰς τὴν πρώτην συνεδρίσιν νὰ προσκληθοῦν καὶ νὰ ἔλθουν εἰς τὴν Ἑλλάδα οἱ δύο εὐρισκόμενοι εἰς τὰς Εὐρωπαϊκὰς αὐλὰς πρέσβεις Μαυροκορδάτος καὶ Κωλέττης, οἱ ὅσοι ὑπουργοὶ τῆς Γαλλικῆς μερίδος ἀντέταξαν εἰς τοῦτο εἰπόντες ὅτι ἅμα ἔλθουν αὐτοὶ οἱ δύο θὰ διακίρῳσι πάλιν τὸ ἔθνος καὶ διὰ τοῦτο δὲν τὸ θεωροῦσι καλόν· ὁ Μεταξᾶς ἀντεῖπεν ὅτι ἡ ἐπιθυμία τοῦ ἔθνους ἐξεπληρώθη καὶ ὅτι εἶναι συμφέρον εἰς τὴν πατρίδα νὰ παρευρεθῶσιν ἅπαντες οἱ πολιτικοὶ ἄνθρωποι ὁποῖου δήποτε χρώματος καὶ ἂν ἦναι. Διότι αὐτὸς μὲν ἐξεπλήρωσε τὸ καθήκον του ἀλλὰ δὲν θέλει νὰ ἔχῃ καὶ καμμίαν εὐθύνην καὶ τὸ ἔθνος ἄς πράξῃ ὅπως κρίνει συμφέρον. Οὕτω δὲ μετὰ ἀρκετὴν συζήτησιν κατὰ πλειοψηφίαν τοῦ ὑπουργείου ἐνεκρίθη ἡ πρόσκλησις των καὶ ἐπραγματοποιήθη.

Μετὰ τὰς ἐκλογὰς τῶν πληρεξουσίων ἡ συνέλευσις συνήλθεν εἰς Ἀθήνας καὶ τὸ σῶμα τοῦτο συνεκροτήθη ἐξ ὄλων τῶν ἀποχρώσεων τοῦ τόπου, ἐξελέχθησαν δὲ καὶ οἱ δύο πρέσβεις ὁ Μαυροκορδάτος καὶ ὁ Κωλέττης. Αἱ ἐργασίαι τῆς συνελεύσεως ἤρχισαν μὲ πολλὴν σύμφοιαν ἀλλὰ δὲν παρήλθε πόλυσ κκιρὸς καὶ ἀμέσως ἐφάνη πνεῦμα διακριτικὸν καὶ ἐναντίον κατὰ τῶν διενεργησάντων τὴν μεταβολὴν. Καὶ πολλοὶ τότε μετεμελήθησαν διὰ τὴν πρόσκλησιν τοῦ Κωλέττου καὶ Μαυροκορδάτου ἀλλ' ἀνωφελῶς, διότι οἱ ἀντιφρονούντες συνεννοούμενοι καὶ μὲ τὸν βασιλέα ἀντέπρακτον κατὰ τῶν ἀνθρώπων τῆς 3ῆς Σεπτεμβρίου. Ὁ Ἀνδρέας Μεταξᾶς ἅμα εἶδε τὰς ἀντενεργείας ταύτας παρητήθη ἀπὸ τὸ ὑπουργεῖον καὶ τὸν παρηκολούθησε μόνον ὁ ὑπουργὸς τῆς παιδείας Σχινᾶς. Οἱ συνεννοούμενοι μετὰ τῆς Αὐλῆς, οἵτινες ἐθεωροῦντο ὅτι ἤθελον ἔλθει εἰς τὰ πράγματα ὑπέσχοντο εἰς τοὺς πληρεξουσίους ὅτι ὅλα τὰ πλεονεκτήματα καὶ τὰ βασιλικὰ προνόμια τὰ ὁποῖα ἔδωκεν ἡ Συνέλευσις διὰ τοῦ Συντάγματος θέλουσι τὰ διανέμει εἰς ἐκείνους, οἵτινες ἤθελον ἀκολουθήσει τὸν δρόμον αὐτῶν, καὶ τοιουτοτρόπως πολλοὺς κατώρθωσαν νὰ ἀποσπᾶσιν ἀπὸ τοὺς Τριτο-σεπτεμβριανούς, ἐν οἷς καὶ αὐτὸν τὸν Καλλέργην. Τὸ δὲ ὑπουργεῖον ἔμεινε μὲ τέσσαρας ὑπουργοὺς, διότι ὁ πέμπτος ὑπουργὸς ὅστις ἦτο ὁ Ῥήγας Παλαμῆδης εἶχε παυθῆ προηγουμένως καὶ προσδρεύετο προσωρινῶς ἀπὸ τὸν Κωνσταντῖνον Κανάρην. Μὲ αὐτὸ δὲ τὸ ὑπουργεῖον ἐτελείωσεν ἡ συνέλευσις τὰς ἐργασίας της καὶ ἀπεπεράτωσε καὶ τὸ σύνταγμα. Ὄθεν ἅμα ἔλαθε γνώσιν τοῦ Συντάγματος ὁ βασιλεὺς ἔκαμεν ὑπόμνημα εἰς τὴν Συνέλευσιν, ἀπαιτῶν πολλὰς μεταρρυθμίσεις· ἰδόντες δὲ τοῦτο οἱ τριτοσεπτεμβριανοὶ καὶ αἰσθανόμενοι τὴν ζημίαν ἡ

δοίκα θὰ γίνῃ εἰς τὸ ἔθνος, συνῆλθον ἅπαντες εἰς τὴν κατοικίαν τοῦ Ῥήγα Παλαμῆδη ὡς εὐρυχωροτέραν· μεταξύ δὲ αὐτῶν ἦτο καὶ ὁ Ἄνδρέας Μεταξᾶς καὶ ὁ Θ. Γρίβας, ὅστις ἔδειξε πολὺν ζῆλον καὶ εἰλικρίνειαν εἰς πάντα τὰ ἀφορῶντα τὴν μεταβολήν. Μετὰ μακρὰν σύσκεψιν ἀπεφάσισαν νὰ γνωστοποιήσωσιν εἰς τὴν πλειονοψηφίαν τῆς συνελεύσεως ὅτι ἂν γίνῃ δεκτὸν τὸ ὑπόμνημα τοῦ βασιλέως Ὁθωνος, ἅπαντες οὗτοι συμποσοῦμενοι εἰς ὀγδοήκοντα πέντε περίπου θὰ ἀποχωρήσωσιν ἀπὸ τὴν συνέλευσιν καὶ θὰ μεταβῶσιν εἰς τὴν Κόρινθον ἢ Μεγαρίδα διὰ νὰ συνεδριάσωσι καὶ ἐκεῖθεν θὰ προσκλήσωσι τὸ ἔθνος νὰ συγκροτηθῇ ἄλλη ἐθνικὴ συνέλευσις, διότι ἡ πλειονοψηφία τῆς νῦν ἐφαίνετο προδοτικὴ εἰς τὰ ἐθνικὰ συμφέροντα. Οἱ ὀγδοήκοντα πέντε αὐτοὶ ἐγνώριζον ὅτι δὲν ἤθελον κατορθῶσι τίποτε μὲ τὴν ἀποχώρησίν των, διότι πολλοὶ ἐκ τῶν πληρεξουσίων εἶχον δελεασθῆ ἀπὸ τὴν θέσιν τοῦ γεροῦσιαστοῦ καὶ ἄλλοι μὲ βαθμοὺς στρατιωτικῶν καὶ πολιτικῶν θέσεις καὶ ἄλλα πλεονεκτήματα τῆς ἐξουσίας, ἀλλὰ προεκήρυξαν τὴν ἰδέαν τῆς ἀποχωρήσεως μόνον πρὸς ἐκφύβισιν ὑπερ καὶ κατωρθώθη. Διότι ἡ πλειονοψηφία φοβηθεῖσα παρεδέχθη νὰ συζητηθῇ τὸ ὑπόμνημα αὐτὸ ἐν μυστικῇ συνεδριάσει καὶ ἂν δὲν μείνουν εὐχαριστημένοι τότε ἄς ἀποχωρήσωσιν. Ὅπερ καὶ ἐγένετο καὶ τότε ἐμνηδένισθη σχεδὸν ὅλον τὸ ὑπόμνημα καὶ τοιοῦτοτρόπως ἐτελείωσέ καὶ ἐκηρύχθη ἡ λήξις τῆς Συνελεύσεως.

Ἐλησμόνησα νὰ ἀναφέρω τὸ ἀκόλουθον ἀστεῖον. Ὅταν ἔφθασα εἰς τὰς Ἀθήνας ὡς πληρεξούσιος, ἡ σύζυγος τοῦ Π. Σοφικανοπούλου ὀνόματι Μαρουῖκα ἀμέσως ἦλθε πρὸς ἀντάμωσίν μου καὶ μὲ παρεκάλεσε νὰ μεταβῶ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ δικηγόρου Π. Σίμου, εἰς τὴν ὁποίαν ἦτο κρυμμένος ὁ σύζυγός της· ἀμέσως ἐπήγα καὶ ἠρώτησα τὸν Π. Σίμον ποῦ εἶναι ὁ Σοφικανόπουλος· οὗτος δὲ μοῦ ἀπήντησεν ὅτι διαμένει εἰς ἐν ὑπόγειον τῆς οἰκίας του καὶ ὅταν ἦναι φόβος εἰσέρχεται ἐντὸς ἐνὸς ὑπερμεγέθους πίθου. Κατέβην λοιπὸν εἰς τὸ ὑπόγειον καὶ μοῦ τὸν ἔφεραν ἐνδεδυμένον μὲ ἀλλόκοτα φορέματα καὶ μὲ καθοῦκι Δερβίσου εἰς τὴν κεφαλὴν· εἶχε δὲ καὶ μακρὰν γενειάδα καὶ ἦτο ἐντελῶς ἀγνώριστος. Τότε μοῦ ἐξηγήθη τὸ αἴτιον τῆς προφυλάξεώς του ταύτης περὶ τοῦ ὁποίου ὠμίλησα ἀνωτέρω, καὶ μὲ παρεκάλεσε νὰ κάμω πάντα τρόπον διὰ νὰ ἐλευθερωθῇ. Μεταβὰς δὲ τότε εἰς τὸν πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως Ἀνδρέαν Μεταξᾶν τὸν παρεκάλεσα νὰ ἐλευθερώσῃ τὸν Σοφικανόπουλον, ἀλλ' οὗτος μοι ἀπήντησεν ὅτι εἶναι ἄτοπον νὰ μὴ ἐκπληρωθῇ ἡ διαταγὴ τῆς Κυβερνήσεως τοῦ νὰ μεταβῇ εἰς Αἴγιναν, καὶ ἅμα φθάσῃ ἐκεῖ θέλει ἐκδώσει διαταγὴν νὰ μείνῃ ἐλεύθερος. Ἐπιστρέψας πάλιν εἰς τὸν Σοφικανόπουλον τοῦ εἶπον νὰ ἐκπληρώσῃ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ Ἀνδρέα Μεταξᾶ πρὸς σεβασμὸν τῆς ἐντολῆς τῆς Κυβερνήσεως, ἀλλ' αὐτὸς εἶχε τρομερὸν φόβον καὶ μοῦ εἶπε ὅτι καθ' ὁδὸν θὰ τὸν φονεύσῃ ὁ ὄχλος. Τότε παρεκάλεσα πολὺ τὸν Ἀνδρέαν Μεταξᾶν

νὰ τὸν ἀφήσῃ ἐλεύθερον ὑπερ καὶ κατώρθωσα, καὶ οὕτω μετέβην καὶ τὸν ἀπλησυσθέρωσα καὶ τὸν ἐπήγα μόνος μου εἰς τὴν οἰκίαν του.

Α. Γεωργαντᾶς ὑποστράτηγος.

ΑΠΟΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΑΘΗΝΩΝ

Πρῶτον ἤδη κατὰ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ 1879 ἐλήφθη τὸ μέτρον νὰ γίνῃ ἰδιαιτέρῃ ἀπογραφῇ τῶν κατοίκων τῆς πόλεως Ἀθηνῶν. Αἱ πρωτεύουσαι τῶν Κρατῶν μεγάλων ἢ μικρῶν, ἀρχαίων ἢ νέων, εἰ καὶ θεωροῦνται ὅτι περικλείουσι τὴν ἐντελεστέραν ἔκφρασιν τοῦ ἐθνικοῦ φρονήματος καὶ ὅτι ἐν αὐταῖς κατὰ πρῶτον οὕτως εἰπεῖν τὰ προτερήματα ἢ ἐλαττώματα, τὰ ἦθη καὶ ὁ χαρακτήρ τοῦ ὅλου Κράτους, οὐχ ἦττον ἔχουσι καὶ ὅπως ἴδιον βίον διαδηλούμενον διὰ πράξεων ἢ γεγονότων ἰδίων. Ἡ ἐξέτασις ἐπομένως τῆς καταστάσεως τοῦ πληθυσμοῦ αὐτῶν παρέχει ὑπ' ἀμφοτέρων τὰς ἐπόψεις ταύτας ἐνδιαφέρον ἰδιάζον.

Πανταχοῦ σχεδὸν παρατηρεῖται ὅτι ὁ πληθυσμὸς τῆς πρωτεύουσας αὐξάνει ταχύτερον τοῦ πληθυσμοῦ τοῦ Κράτους εἰ καὶ ἡ μὲν θνησιμότης αὐτῆς εἶναι ἀνωτέρω, ἢ δὲ σχέσις τῶν γεννήσεων πρὸς τοὺς κατοίκους καὶ τοὺς γάμους μικροτέρα· τοῦτο δὲ διότι ἀφ' ἐνὸς μὲν ἢ ἐν τῇ πρωτεύουσῃ ἐγκατάστασις νέων κατοίκων εἶναι ἀνωτέρω, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ πυκνότης τῶν κατοίκων καθιστᾷ τὸν βίον δαπανηρότερον ὑπερ περιστέλλει τὴν γονιμότητα.

Ἡ ἀπογραφὴ τῆς πόλεως Ἀθηνῶν διεξήχθη ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ καὶ διὰ δελτιῶν διανεμηθέντων κατ' οἰκογενείας. Τῆς διὰ δελτιῶν ἀπογραφῆς ἐξηρέθησαν τὰ φιλανθρωπικὰ καταστήματα, τὰ ἐκπαιδευτήρια ἐν οἷς διατιῶνται ὑπότροφοι, τὰ ξενοδοχεῖα καὶ αἱ φυλακαί.

Κατὰ τὰ πορίσματα τῆς ἀπογραφῆς ταύτης, ὁ ἀριθμὸς τῶν κατοίκων τῆς πόλεως Ἀθηνῶν, μὴ περιλαμβανομένων τῶν ἐν ἐνεργείᾳ στρατιωτικῶν (3,460), ἐξηκριβώθη εἰς 63,374.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐπὶ δελτιῶν ἀπογραφέντων ἀνέρχεται εἰς 61,198, διανεμόμενος ὡς ἐξῆς μεταξύ τῶν ἐξ ἀστυνομικῶν τμημάτων εἰς ἃ διακρίθεται ἡ πόλις·

Τμήμα	Ἄρρενες	Θῆλειαι	Τὸ ὅλον
Α'	5,842	5,307	11,149
Β'	3,922	3,186	7,108
Γ'	6,540	5,412	14,952
Δ'	4,073	3,048	7,121
Ε'	6,433	5,788	12,221
ΣΤ'	5,866	5,630	11,496
Προσθῆκαι εἰς ἄπκντα τὰ τμήματα	73	78	151
Τὸ ὅλον	32,749	28,449	61,198

'Απεγράφησαν προσέτι:			
	'Αρρενες	Θήλειες	Τὸ ὅλον
α) Εἰς τὰ Φιλανθρ. Καταστήματα	337	271	608
β) Εἰς τὰ Ἐκπαιδευτήρια	204	305	509
γ) Εἰς τὰ Ξενοδοχεῖα	487	136	623
δ) Εἰς τὰς Φυλακὰς	428	8	436
	<u>1,456</u>	<u>720</u>	<u>2,176</u>
Ὅλ. ἀρ. Κατοίκων	34,205	29,169	63,374

'Επομένως κατὰ τὰ διδόμενα ταῦτα, οἱ κάτοικοι τῆς πόλεως Ἀθηνῶν ὑπὸ τὴν ἔποψιν τοῦ φύλου διαιροῦνται:

Εἰς ἄρρενας	34,205
Εἰς θήλειες	29,169

ἢτοι ἐπὶ 100 κατοίκων 54 εἰσὶν ἄρρενες καὶ 46 θήλειες, ἐν ᾧ δι' ὅλον τὸ Κράτος ὑπελογίσθησαν ἐπὶ τοῖς 100, ἄρρενες μὲν 52.45, θήλειες δὲ 47.55.

Ὁ πληθυσμὸς οὗτος τῆς ἡμετέρας πρωτεύουσας ἀνκλογεῖ πρὸς τὸν ὅλον πληθυσμὸν τοῦ Κράτους ὡς 3.83 ἐπὶ τοῖς 100.

Ἡ ἀναλογία αὕτη εἶναι διὰ τὴν Βιέννην 1.25 τοῖς 100, Βερολίον 2.96, Παρισίους 4.54, Λονδῖνον 13.97 Ἐπομένως ὁ πληθυσμὸς τῶν Ἀθηνῶν εὐρίσκεται εἰς ἀνωτέραν ἀναλογίαν ἐκείνων τῆς Βιέννης καὶ τοῦ Βερολίνου.

Κατὰ τινὰ πίνακα ἀπογραφῆς ὑπάρχοντα ἐν τοῖς ἀρχείοις τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν ἐπιτεκνωμένον παρὰ τοῦ τότε διοικητοῦ Ἀττικῆς Κ. Ἀζιώτου, ἐν ἔτει 1836 ὁ δῆμος τῶν Ἀθηναίων, ἀποτελούμενος κατὰ τὴν ἔποχὴν ἐκείνην ἐκ μόνης τῆς πόλεως καὶ τῶν περιχώρων αὐτῆς, περιελάμβανε κατοίκους 14,092. Ἐπομένως, ἂν λάβωμεν τὸν ἀριθμὸν τούτον, καίπερ μὴ παριστάνοντα μόνης τῆς πόλεως τὸν πληθυσμὸν, ὡς ὄρον συγκρίσεως, ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν Ἀθήναις κατοίκων ἠῦξησεν ἀπὸ τοῦ 1836 μέχρι τῆς ἀπογραφῆς τοῦ 1879, ἐν διαστήματι δηλαδὴ 43 περίπου ἐτῶν, κατὰ 450 περίπου τοῖς 100, ἢτοι εἰς 10 τοῖς 100 κατ' ἔτος.

Ἡ αὔξησις αὕτη φυσικὸν ἀποτέλεσμα τῆς μετὰ πολυετέως καταστροφῆς καὶ συμφορᾶς ἰδρυθείσης νέας τάξεως καὶ τοῦ ἀναγεννηθέντος ἐθνικοῦ βίου, δὲν δύναται βεβαίως νὰ ὑποστηριχθῇ ὡς ἡ κανονικὴ τοῦ πληθυσμοῦ τῆς πρωτεύουσας τοῦ ἑλληνικοῦ κράτους αὔξησις καὶ ὡς τοιαύτη νὰ παραβληθῇ πρὸς τὴν αὔξησιν τοῦ πληθυσμοῦ τῶν πρωτεύουσῶν ἄλλων κρατῶν. Οὐχ ἤττον χάριν ἀπλῆς πληροφορίας σημειῶ ὅτι ἡ ἔτησις αὔξησις ὑπολογισθεῖσα ἐπὶ περιόδου 30 ἐτῶν, ἐπὶ τοῖς 100 εἶναι διὰ τὸν πληθυσμὸν τῶν Παρισίων 3.23, διὰ τὸν τοῦ Λονδίνου 2.31, τοῦ Βερολίνου 3.56, τῆς Βιέννης (ἐπὶ περιόδου 26 ἐτῶν) 1.89.

Οἱ 63,374 κάτοικοι τῆς πόλεως Ἀθηνῶν ἀπαρτίζουσι 15,209 οἰκογε-

ναίαι, ὅπερ ὑποδεικνύει ὅτι ἐκάστη αὐτῶν ἀποτελεῖται ἀπὸ 4.17 άτομα, ἀντὶ 4.62 ὅστις εἶναι ὁ μέσος ὄρος τῶν ἀτόμων τῶν ἀποτελούντων τὴν οἰκογένειαν ἐν Ἑλλάδι.

Κοινωνικὴ κατάστασις καὶ ἡλικία.—Οἱ κάτοικοι τῆς πόλεως Ἀθηνῶν, κατὰ μὲν τὴν κοινωνικὴν αὐτῶν κατάστασιν διανεμονται ὡς ἐξῆς:

	'Αρρενες		Θήλειες		'Αμφοτ. τῶν φύλων	
	Ὅλ. ἀριθ.	'Επὶ τοῖς 100	Ὅλ. ἀριθ.	'Επὶ τοῖς 100	Ὅλ. ἀριθ.	'Επὶ τοῖς 100.
'Εγγαμοί	9,092	26.58	8,856	30.36	17,498	28.32
'Αγαμοί	24,290	71.01	16,047	55.01	40,337	63.65
'Εν χηρείᾳ	759	2.22	4,256	14.59	5,015	7.91
Μὴ ἐξακριβ.	64	0.19	10	0.04	74	0.12
Τὸ ὅλον	34,205	—	29,169	—	63,374	—

Ἐκ τῶν δεδομένων τούτων προκύπτει ὅτι ἡ σχέσις τῆς κοινωνικῆς καταστάσεως τῶν ἐν Ἀθήναις κατοίκων εἶναι διάφορος τῆς τοῦ ὅλου κράτους. Οἱ ἔγγαμοι ἀμφοτέρων τῶν φύλων εἶναι ὀλιγώτεροι ἐν Ἀθήναις ἢ ἀλλαχοῦ τοῦ κράτους. Ἐπίσης ἀφ' ἑτέρου οἱ ἄγαμοι εἶναι περισσώτεροι, ἰδίως οἱ ἄρρενες, καθόσον ἐπὶ τῶν θηλέων ἡ διαφορὰ εἶναι ἐλαχίστη. Ἡ χηρεία ὅμως, εἰ καὶ δι' ἀμφοτέρων τὰ φύλα εὐρίσκεται εἰς ἀναλογίαν κατὰ τι ἀνωτέραν τῆς διὰ τὸ λοιπὸν κράτος, διὰ μὲν τὸ ἄρρεν φύλον ὑποδεικνύει ἀναλογίαν κατωτέραν, διὰ δὲ τὸ θῆλυ κατὰ πολὺ ἀνωτέραν ἐκείνης τοῦ ὅλου κράτους.

Κατὰ δὲ τὴν ἡλικίαν αὐτῶν τάσσονται ὡς ἐξῆς:

'Ηλικία	Ὅλικὸς ἀριθμὸς			'Επὶ τοῖς 100		
	'Αρρένων	Θηλέων	'Αμφοτ. τῶν φύλων	'Αρρενες	Θήλειες	'Αμφοτ. τῶν φύλων
6—12 μηνῶν	611	578	1189	1.79	1.98	1.88
1—5 ἐτῶν	3094	2867	5961	9.05	9.83	9.41
5—10 »	3292	3102	6394	9.62	10.63	10.09
10—15 »	3920	3338	7258	11.46	11.44	11.45
15—20 »	4171	3951	8122	12.19	13.55	12.81
20—25 »	3270	2921	6191	9.56	10.01	9.77
25—30 »	3695	2849	6544	10.81	9.77	10.33
30—35 »	2598	1930	4528	7.60	6.62	7.14
35—40 »	2503	1995	4498	7.32	6.84	7.10
40—45 »	1935	1159	3094	5.65	3.97	4.88
45—50 »	1052	1246	2748	4.39	4.27	4.34
50—55 »	933	724	1657	2.73	2.48	2.62
Εἰς μεταφορὰν	31074	26660	58184	92.35	91.39	91.73

Ἡλικία	Ὅλικός ἀριθμός			Ἐπί τοῖς 100		
	Ἀρρένων	Θηλέων	Ἀμφοτέρων φύλων	Ἀρρένες	Θήλειες	Ἀμφοτέρων φύλων
Ἐκ μεταφ. 31074	26660	58184	92.35	91.39	91.73	
55—60 »	898	1738	2.63	2.88	2.74	
60—65 »	596	1146	1.74	1.89	1.81	
65—70 »	446	928	1.30	1.65	1.46	
70—75 »	323	593	0.94	0.93	0.94	
75—80 »	202	392	0.59	0.65	0.62	
80—85 »	80	163	0.23	0.29	0.25	
85—90 »	43	89	0.13	0.16	0.14	
90—95 »	14	34	0.04	0.07	0.05	
95—100 »	11	22	0.03	0.04	0.03	
100 καὶ ἄνω »	4	11	0.01	0.02	0.02	
	34144	29159	63300	99.81	99.97	99.88
Μὴ ἐξακριβωθέντες	64	10	74	0.19	0.03	0.12
Τὸ ὅλον	34205	29169	63374	100.00	100.00	100.00

Ἔκτασις καὶ οἰκοδομαί.— Κατὰ τὴν προχρὰ τοῦ κ. Α. Κορδέλλα γενομένην καταμέτρησιν ἐπὶ τῶν ἐν τῷ Δημαρχεῖῳ δικηρχυμμάτων τῆς πόλεως καὶ ἐπὶ τοῦ χάρτου τοῦ κ. I. A. Kaupert, ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν καταλαμβάνει ἐπιφάνειαν 4,000,000 T. M. ἴτοι τεσσάρων τετραγωνικῶν χιλιομέτρων, ἐξ ὧν αἱ μὲν οἰκίαι καὶ τὰ ἐν τῷ μεταξὺ αὐτῶν κείμενα κενὰ οἰκόπεδα κατέχουσιν ἔκτασιν 2,576,485 T. M. περίπου, αἱ δὲ οἰκίαι 615,995 T. M. καὶ αἱ ἐν τῇ πόλει πλατεῖαι 113,520 μέτρα¹.

Ἐπὶ τῆς ἐκτάσεως ταύτης τῶν τεσσάρων τετραγωνικῶν χιλιομέτρων ὑπάρχουσι κατὰ τὴν ἐνεργηθεῖσαν εἰδικὴν ἀπαρίθμησιν 8,080 οἰκοδομαί. Ἐκ τούτων 7316 εἰσὶν οἰκίαι χρησιμεύουσαι πρὸς κατοικίαν, αἱ δὲ λοιπαὶ 764 χρησιμεύουσιν ἀποκλειστικῶς εἰς διάφορα καταστήματα. Τὰ περιτετριχησμένα οἰκόπεδα ἀνέρχονται εἰς 502, ἐξ ὧν 98 κατοικοῦνται, 130 χρησιμεύουσιν ὡς ἀποθήκαι, μακροκοπεῖα κτλ. 274 δ' εἰσὶν ἀκατοίκητα. Ἐκ τῶν 8080 οἰκοδομῶν 7405 εἰσὶ λιθόκτιστοι, 608 πλινθόκτιστοι καὶ 67 ξύλινοι.

¹ Ἡ ὀλόποιος ἔκτασις διανέμεται ὡς ἑξῆς:

Ἀνατορικὸς κήπος	192,000 μ.
Τὸ Ζάππειον μέγαρον καὶ οἱ περὶ αὐτὸ κήποι καὶ ἀγροί	144,000
Τὸ Ὀλυμπεῖον καὶ τὰ περὶ τὴν πόλιν Ἀδριανοῦ κενὰ	105,000
Ἡ Ἀκρόπολις καὶ τὸ περὶ αὐτὴν Ὄρειον τοῦ Ἡρώδου, τὸ Θέατρον τοῦ Διονύσου καὶ Ἀρεῖας Πάγος	206,000
Τὸ Θησαυρὸν καὶ τὰ περὶ αὐτὸ κενὰ	47,090

(Αἱ Ἀθῆναι: ἔκτασις ἀναμέτρηται ὑπὸ ὑδραυλικῆν ἐποψίαν. 1876 σελ. 16).

Ἐκ τῶν 7316 οἰκίων 3661 κατοικοῦνται προχρὰ τῶν ἰδιοκτητῶν αὐτῶν, 3572 παρ' ἐνοικιαστῶν καὶ 83 εὑρίσκοντο ὑπὸ οἰκοδομῆν.

Κατὰ τὴν ἀπογραφὴν τῶν οἰκοδομῶν ἐπεζητήθη προσέτι καὶ ἡ ἐξακριβώσις τῆς χωρητικότητος τῶν οἰκίων, ἀλλὰ αἱ σχετικαὶ πληροφορίαι δὲν ἐλήφθησαν οὔτε πλήρεις, οὔτε δι' ὅλας τὰς οἰκίας. Ἐν τούτοις ἐπὶ 6630 οἰκίων δι' ἧς ἐλήφθησαν πληροφορίαι εἰσὶν

ἰσόγειοι	2643
μὲ 2 ὄροφας	768
3 »	2504
4 »	694
5 »	21
	6630

Δὲν ἐλήφθη πληροφορίαν ἐπὶ οἰκίων 686

7316

Ἐπὶ τῆς ἐκτάσεως τῆς πόλεως Ἀθηνῶν ἀναλογουσι κατὰ T. Χιλ. κάτοικοι μὲν 15,843, οἰκογένεαι 3,802 καὶ οἰκοδομαί 2,020, ἐνῶ δι' ὅλον τὸ Κράτος ἀναλογουσι κατὰ T. Χιλ. κάτοικοι 32.94, οἰκογένεαι 7.12 καὶ οἰκοδομαί 6.67. Οὕτω δὲ ἡ ἀναλογία αὐτῆ τῶν κατοίκων τῆς πρωτεύουσος κατὰ T. Χιλ. εἶναι 481 φορὰς ἀνωτέρω τῆς τοῦ ὅλου πληθυσμοῦ.

Συγκρίνοντες τὸν ἀριθμὸν τούτων τῶν οἰκίων πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν κατοίκων καὶ τῶν οἰκοδομῶν, εὑρίσκομεν ὅτι ἐκάστη οἰκία περιλαμβάνει κατὰ μέσον ὄρον ἄτομα μὲν 8.66, οἰκογενεῖας δὲ 2.08, ἐνῶ δὲ μέσος ὄρος τοῦ ὅλου Κράτους δι' ἐκάστην οἰκίαν εἶναι ἄτομα 5.23, οἰκογένεαι 1.13.

Αἱ 7316 οἰκίαι διακείμεναι ὡς ἑξῆς μεταξὺ τῶν ἐξ ἀστυνομικῶν τμημάτων

Τμημα	Οἰκίαι	Κάτοικοι	Κάτοικοι δι' ἐκάστην οἰκίαν
Α'	1,650	11,149	6.76
Β	788	7,108	9.02
Γ'	1,358	11,952	8.80
Δ'	844	7,121	8.50
Ε'	1,344	12,221	9.09
ΣΤ'	1,332	11,496	8.63
	7,316	61,047	8.34

Ἐκ τῶν παρατεθέντων ἀριθμῶν τῶν οἰκοδομῶν καὶ τῶν κατοίκων κατ' ἀστυνομικὸν τμημα προκύπτει ὅτι τὸν πυκνότερον πληθυσμὸν ἔχει τὸ Ε' ἴτοι 9.09 κατοίκους δι' ἐκάστην οἰκίαν. Τούτω ἔπονται τὸ Β'. 9.02, τὸ Γ'. 8.80, τὸ ΣΤ'. 8.63, τὸ Δ'. 8.50, τὸ Α'. 6.76, ὅπερ ἐπομένως ἔχει καὶ τὸν ἀραιότερον πληθυσμὸν.

Αἱ τέσσαρες μεγάλα εὐρωπαϊκά πρωτεύουσαι, περὶ ὧν παρετέθησαν καὶ ἀνωτέρω πληροφορίες ἐν ἐλλείψει τοιούτων περὶ ἄλλων πρωτευουσῶν πρὸς ἃς ἡ σύγκρισις ἠδύνατο ἕως νὰ ἔχη ἀναλογίαν μᾶλλον ἐνδιαφέρουσαν, ἔχουσι τὴν ἐξῆς ἔκτασιν·

Λονδῖνον	Τ. Χιλ.	316
Παρίσιον	»	78
Βιέννη	»	56.25
Βερολῖνον	»	22.224

Ἐπὶ τῆς ἐκτάσεως ταύτης ἀναλογοῦσι κατὰ Τ. Χιλ. κάτοικοι ἐν Λονδῶν 8,900, ἦτοι 67 φορὰς περισσότεροι τῆς ὅλης Ἀγγλίας, ἐν Παρίσιος 21,740 ἢ 315 φορὰς περισσότεροι τῆς Γαλλίας, ἐν Βερολῖνῳ 15,405 ἦτοι 233 φορὰς περισσότεροι τοῦ ὅλου πρῶσσι τοῦ κράτους, ἐν Βιέννῃ 8400 ἢ 150 φορὰς περισσότεροι τοῦ ὅλου κράτους.

Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1870 μεγάλην ἔλαβεν ἐν τῇ πόλει τῶν Ἀθηνῶν ἐπίτασιν ἢ ἀνέγερσις νέων οἰκοδομῶν, διότι κατὰ τὰς πληροφορίες τῆς ἀστυνομίας ἀπὸ τοῦ ἔτους τούτου μέχρι τοῦ 1879 ἐχορηγήθησαν πρὸς αὐτῆς 1121 ἄδειαι οἰκοδομῆς.

Ἐπαγγέλματα.— Ἐκ τῶν 63,374 κατοίκων ἐξηκριβώθη τὸ ἐπάγγελμα 34,278. Κατὰ τὴν ἐξακριβῶσιν ταύτην ἐν Ἀθήναις ὑπάρχουσι·

Βιομήχανοι	5552
Ἐμποροὶ	3815
Ἐργάται (2602)	
Ἐργάτριαι (656)	3258
Ἵπνέται (3629)	
Ἵπνέτριαι (2965)	6594
Κτηματῖαι	1167
Γεωργοὶ	603
Ποιμένες	155
Ἴατροὶ	203
Φαρμακοποιοὶ	73
Μαῖται	82
Δικηγόροι	348
Κληρικοὶ	163
Δημοσιογράφοι	54
Ἰπάλληλοι δημόσιοι	1327
» δημοτικοὶ	65
Στρατιωτικοὶ ἐν ἀργίᾳ	305
Πολιτικοὶ συνταξιούχοι	114
Διδάσκαλοι	318
Διδασκάλισσαι	299
Διαφόρων ἄλλων ἐπαγγελμάτων	877

Προκειμένου περὶ τῶν ἐπαγγελμάτων τῶν κατοίκων τῆς πόλεως Ἀθηνῶν δὲν εἶναι ἔτις ἀνευ ἐνδιαφέροντος καὶ ἡ πληροφορία περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐν αὐτῇ διαφόρων βιομηχανικῶν, ἐμπορικῶν καὶ λοιπῶν καταστημάτων. Κατὰ τὰς ληφθείσας πληροφορίες, ὑπάρχουσι ἐν Ἀθήναις ἐργαστήρια ἐδωδύμων 599 ἐξ ὧν 234 παντοπωλεῖα, ἦτοι 1 παντοπωλεῖον ἐπὶ ἀτόμων 271. Ἐμπορικὰ καταστήματα διάφορα 350. Βιομηχανικὰ ἐργαστήρια 598, ἐξ ὧν κλίβανοι 52, ἀρτοποιεῖα 46. Ἐργοστάσια ἐνδυμασίας 399, ἐξ ὧν ὑποδηματοποιεῖα 143 ἦτοι 1 ἐπὶ 159 ἀτόμων. Καταστήματα γραμμῶν 60 (ἦτοι τυπογραφεῖα, βιβλιοπωλεῖα, βιβλιοδετεῖα, κτλ.). Οἰνοπωλεῖα 288 ἢ 1 ἐπὶ 220 ἀτόμων. Καφενεῖα 161 ἢ 1 ἐπὶ 394 ἀτόμων. Ξενοδοχεῖα καὶ μαγειρεῖα 126. Καπνοπωλεῖα 112. Κουρεῖα 77. Φαρμακεία 30. Συμβολαιογραφεῖα 24.

Ἐκπαίδευσις.— Ἐκ τῶν κατοίκων τῆς πόλεως 32,761 εἰσὶν ἐγγράμματοι καὶ 30,345 ἀγράμματοι, διανεμόμενοι ὡς ἐξῆς κατὰ φύλον·

	Ἄνδρες	Γυναῖκες
Ἐγγράμματοι	21,330	11,431
Ἀγράμματοι	12,734	17,611
Δὲν ἐξηκριβώθησαν	141	127

ἦτοι ἀναλογοῦσιν ἐπὶ 100 μὲν ἀρρένων κατοίκων, ἐγγράμματοι ἄρρενες 62, ἐπὶ 100 δὲ θηλέων κατοίκων ἐγγράμματοι θήλειαι 39.

Κατὰ τὰς πληροφορίες τοῦ ὑπουργείου τῆς Ἐκπαιδεύσεως ὑπάρχουσι ἐν Ἀθήναις 62 δημοτικὰ σχολεῖα, ἐξ ὧν ἀρρένων 25, θηλέων 37. Ἐκ τούτων δημόσια 3 ἀρρένων καὶ 4 θηλέων. Ἀπαντὰ τὰ σχολεῖα ταῦτα ἔχουσι μαθητὰς 5,698 διανεμομένους ὡς ἐξῆς·

	Μαθηταὶ	Μαθήτριαι
Δημοσίων	815	1,040
Ἰδιωτικῶν	1,845	1,998

Εἰς τὰ δημόσια σχολεῖα διδάσκουσιν, εἰς μὲν τὰ τῶν ἀρρένων διδάσκαλοι 9 εἰς δὲ τὰ τῶν θηλέων διδασκάλισσαι 20. Ἐπομένως ἀναλογεῖται 1 διδάσκαλος ἐπὶ 90 μαθητῶν καὶ 1 διδασκάλισσα ἐπὶ 52 μαθητριῶν.

Ἐν τῇ πόλει τῶν Ἀθηνῶν ὑπάρχουσι παιδία τῆς ἡλικίας τῶν δημοτικῶν σχολείων 7,679, ἦτοι ἄρρενα 3,979, θήλαια 3,700.

Ἐπομένως ἐκ τῶν παιδιῶν τούτων φοιτῶσιν εἰς τὰ δημοτικὰ σχολεῖα, τὰ τε δημόσια καὶ τὰ ἰδιωτικά, 74 τοῖς 100, ἢ, ἄρρενα μὲν 67 τοῖς 100, θήλαια δὲ 82 τοῖς 100.

Ἀστική κατάστασις.—Κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἀπογραφῆς ἐν τῇ πόλει τῶν Ἀθηνῶν εὐρέθησαν παρόντες:

Δημόται Ἀθηναίων	29,634
Ἐτεροδημόται	24,148
Ἀλλοδαποὶ	7,423
Ἀγνώστου δημοτικότητος	2,169

Ἐκ τῶν ἀλλοδαπῶν ἦσαν

Ἑλληνες ἐκ διαφόρων μερῶν τῆς Τουρκίας (ὑπήκοοι Ὀθωμανοὶ)	2788
Ἴταλοὶ	457
Ἄγγλοι	372
Γάλλοι	235
Γερμανοὶ	175
Αὐστριακοὶ	105
Ῥῶσοι	89

Διαφόρων ἄλλων ἐθνικοτήτων 3202
Ἐκ τῶν ἀλλοδαπῶν τούτων 1,066 δὲν λαλοῦσι τὴν ἐλληνικὴν γλῶσσαν.¹

A. Μανσόλας.

Ο ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΤΟΥ ΕΒΕΡΣ

Οἱ χρόνοι τῆς ρωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας, οἱ ὑπὲρ τῆς πολιτικῆς ἱστορίας ἀναλόγως μικρὰ καὶ ὀλίγον ἐπικωγὰ προσφέροντες, καθίστανται σπουδαιότεροι διὰ τὴν ἐσωτερικὴν ἀνέλιξιν τῆς ἱστορίας τῆς ἀνθρωπότητος. Γηθοσύνως λοιπὸν ἡ τῶν γραμμάτων πολιτεία ἐχαιρέτισε τὸ ἀρτιφανὲς φιλοπόνημα τοῦ Ἐβερς,² οὗ τὴν ὑπόθεσιν ἠρύσατο οὗτος ἐκ τῆς εἰρημῆνης περιόδου, ἥτοι ἐκ τῶν χρόνων τῆς αὐτοκρατορίας τοῦ Ἀδριανοῦ, ὅστις εἶναι μὲν ὁ ἥρωὸς τῆς ἐπιγραφῆς τοῦ μυθιστορήματος, μετ' ὀρθότητος δ' ὁ ἀναγνώστης δύναται νὰ δισχυρίζηται, ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ οὗτος ἀποτελεῖ μὲν τὸ κέντρον, ἀλλὰ μεθ' ἀπάντων τῶν περὶ αὐτὸν εἶναι τὸ ἀπώτερον διὰ τὴν διάφορον ἐκτύλιξιν τῆς πράξεως. Ἐν ἄλλαις λέξεσι δὲν ἀναφαίνεται αὐτὸς ὡς ὁ ἥρωὸς ἐκάστου μεμονωμένου μύθου, τοῦ καταρτίζοντος τὸ ὅλον περιεχόμενον τῆς ποιήσεως ταύτης. Τοιοῦτος μεμονωμένος καὶ μοναδικὸς μῦθος δὲν εἶναι πράγματι πρόχειρος, καὶ οὐχὶ πάντᾳπασιν ἀναίτιως ἠγέρθη τούτου ἕνεκα ἡ μέμφις τινῶν κατὰ γε τὴν μεγάλην χαλα-

¹ Ἡ ἀπογραφὴ αὕτη τῆς πόλεως Ἀθηνῶν εἶναι ἀπόσπασμα τῆς δημοσιευμένης Στατιστικῆς τῆς ἀπογραφῆς τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ τοῦ τμηματάρχου τῆς δημοσίας οἰκονομίας κ. Α. Μανσόλα εὐμενῶς ἡμῖν παραχωρηθεῖσα.

² Der Kaiser Roman von Georg Ebers ὀτιμον ἐν Στουτγάρδῃ καὶ Λειψία 1881.

ρότητα τῆς ὑφῆς τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος ἔργου. Ἐν τούτοις ἡ μεμφιμοιρία αὕτη παρατηρεῖται μόνον ἐν ἐνὶ χωρίῳ, ἔνθα ἡ τοῦ Πολυδεύκου μορφή παρίσταται ἐπὶ μακρὸν πως ἠφανισμένη καὶ ἡ τοῦ Οὐέρου ἐκφαίνεται μάλλον, ἢ ὅσον ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν ἄλλως σημασίαν αὐτῆς διὰ τὴν πρόδον τῆς κυρίας πράξεως: διότι ὁ Πολυδεύκης ἐκεῖνος καὶ πᾶν τὸ μετ' αὐτοῦ συναφές, ἐφ' ὅσον ὑπόκειται λόγος περὶ τῆς προόδου τῆς ἀφηγήσεως, τὰ μάλιστα ἰδιοποιοῦνται τὸ διάφορον τοῦ ἀναγνώστου. Καὶ δὴ ὁ ποιητῆς προσέειπε τῷ νεαρῷ γλύπτῃ τὴν περιφανεστέραν θέσιν, ἅτε εἰσάγων τὴν εἰκόνα τοῦ Ἀντινοῦ, τὴν τεχνουργηθεῖσαν ὑπ' ἐκείνου, θέσιν μικροῦ δεῖν ἀδιακτύτως κατεχομένην ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ τούτου γλύπτου καὶ ὑπὲρ τὸ ἡμιόλιον τῆς μυθιστορίας, ἧς ἡ ὑπόθεσις ἦδε.

Ὁ Πολυδεύκης εἶναι ὁ υἱὸς ἐνὸς τῶν πυλωρῶν ἐν τινὶ ἐκ τῆς ἐποχῆς μὲν τῶν Πτολεμαίων, ἀπὸ δὲ τοῦ 129 μ. Χ. οὕτω οἰκουμένῳ ἀνακτόρῳ ἐπὶ τῆς γλώσσης, ἢ ὀρθότερον ἐπὶ τῆς Λοχιάδος ἄκρας παρὰ τὴν Ἀλεξανδρείαν. Ὅθεν παρὰ τὸν πυλωρὸν αὐτὸν Εὐφορίωνα καὶ τὴν τούτου σύζυγον Δωρίδα ἐνοικεῖ καὶ ὁ τοῦ ἀνακτόρου διχχειριστῆς Κερωνὸς μετὰ τῶν ἀναριθμῶν τέκνων, ὧν αἱ δύο πρεσβύτεραι ἀδελφαὶ ἡ Σελήνη καὶ ἡ Ἀρσινόη μετὰ τοῦ τυφλοῦ Ἡλίου προεξάρχουσιν ἐν τοῖς πεπαλαιωμένοις ἐκείνοις τόποις. Ἐξοπινάκιω δ' ἀφικνεῖται ἡ παρὰ τοῦ Ἀδριανοῦ ἐπιταγὴ (ὅστις δι' ἐκδρομὴν ἐπὶ τὸ ἐν Αἰγύπτῳ ὄρος Κάσιον ὑστερεῖ τῆς συζύγου αὐτοῦ Σαβίνης κατὰ τὴν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἀφιξίν) ὅπως ἐν βραχυτάτῃ προθεσίμῃ ἐπισκευασθῆ ὡς ἴδιον ἐνδιαίτημα τὸ ἐπὶ τῆς Λοχιάδος αὐτὸ ἀνάκτορον, οὗ ἡ ἐλευθέρᾳ τοποθεσίᾳ ἤρесе αὐτῷ καὶ προτιμᾷ νὰ ἐκχωρήσῃ τῇ Σαβίνῃ μόνῃ τοὺς καὶ δι' ἀμφοτέρους εὐρυχώρους θαλάμους τοῦ Καισαρείου μεγάρου, αὐτὸς ὅμως νὰ μὴ κατοικῇ παρ' αὐτῆς. Ἐπισταλέντος τοῦ αὐτοκρατορικοῦ κελεύσματος εἰς συνετὸν ὑπάλληλον, τὸν ἐπαρχὸν Τατικόν, ἡ δυσχερὴς ἐργασία θαρραλέως ἐπιχειρεῖται παρακρήμα, διότι οὗτος προσέλαβεν ἄξιον λόγου βοηθὸν τοῦ οὕτω ταχέως ἐπιτελεστέου ἔργου τὸν ἀρχιτέκτονα Πόντιον. Προσθετέον, ὅτι εἰς τοὺς συνεργαζομένους τεχνίτας τάσσεται καὶ ὁ Ἀνδριαντοποῖδς Παπίας, οὗ ὁ δεξιώτερος συνεργὸς εἶναι ὁ Πολυδεύκης, μὴ ἀξιούμενος ὅμως ἐξωτερικῶς παρὰ τῷ κοινῷ τῆς προσηκούσης ἐπὶ τούτῳ τιμῆς. Ὁ τελευταῖος οὗτος, ὅστις ἄλλως κατοικεῖ ἐν ἄλλῳ τμήματι τῆς πόλεως καὶ οὐδὲ τὸ παράπαν λαμβάνει ὑπ' ὄψιν τὴν συνοικίαν τῶν ἰδίων γονέων μετὰ τῆς οἰκογενείας τοῦ διαχειριστοῦ τοῦ ἀνακτόρου, ἐπειδὴ καὶ οἱ δύο οἴκοι ἐκ μακροτέρου χρόνου δι' ἀκολασίαν διατελοῦσι πολέμιοι, ἐκ τύχης συνκνῆ τῇ Σελήνῃ. Μετ' ἀξιοφιλήτου λοιπὸν συμπαιδείας ἀκούει τὰ τῆς φροντίδος αὐτῆς περὶ τοῦ ἰδίου πατρὸς, ὅστις οὐδὲ τῆς ἐριτίμου τοῖς οἰκείοις αὐτοῦ ὑγείας φείδεται καὶ εὐποτιμᾷ ἐαυτὸν ὁ Πολυδεύκης ὅτι ἡ Σελήνη χορηγεῖ ἀρωγὴν ὑπὲρ τῆς κατασκευῆς ἡμφισμένου ἀγάλματος τῆς Οὐρανίας, ἥτις πρόκειται αὐτῷ

πρότυπον, ὅμως ἡ μείζων κλίσις στρέφεται πρὸς τὴν τῆς Σελήνης ἀδελφὴν Ἀρσινόην, ἣν ἤδη νῦν ἐπ' ἕτης ἐπικναβλέπει. Ἐπὶ τοσοῦτον δὲ χωροῦσι τὰ πράγματα, ὅτε παρὰ τὴν πρέπουσαν προσδοκίαν ἐπιφαίνεται ὁ Ἀδριανὸς αὐτὸς ἐπὶ τῆς Λοχιάδος ἄκρας τὸ γε νῦν, ὡς εἰκὸς, ἀγνώως (incognito) ὡς Ῥωμαῖος ἀρχιτέκτων Κλαύδιος Οὐενάτωρ καὶ οὕτως, ὥστε μόνον ὁ Τιτανὸς καὶ ὁ Πόντιος γινώσκουσι τὴν πραγματικὴν στάσιν τῶν πραγμάτων. Ἐν τῇ συνοδίᾳ τοῦ Ἀδριανοῦ εὐρίσκεται μόνος ὁ προσφιλέτης ἑαυτοῦ, ὁ ἐκ Βιθυνίας Ἀντίνοος καὶ ὁ Ἰάζυξ¹ Μάστωρ δοῦλος (περὶ οὗ Μάστορος ἰδ. Δίων. Κοσσ. 69, 22). Καὶ παρὰ τὸ ἀγνώριστον καὶ μέρος τι δι' αὐτὸ ἡ ἐμφάνισις τοῦ Ἀδριανοῦ εἰσάγει παντοίας περιπλοκάς. Ἐντεῦθεν ἀφ' οὗ ἐν πρώτοις περὶ πολλοῦ ἐποιήσατο τὸν Πολυδεύκην, μετὰ ταῦτα ἀπεχθάνεται αὐτὸν διὰ τὸν φίλιον τρόπον, μεθ' οὗ ἐκεῖνος π.ο.σ.η. νέθη πρὸς αὐτὸν αὐτοκράτορα, ἀγνωστα ὅμως καὶ τελευταῖον λαμβάνει τὸ ἐνδοσίμον καὶ τὸν Πολυδεύκην τοῦτον καὶ τοὺς τούτου γονεῖς νάπελάσῃ ἐκ τοῦ ἐπὶ τῆς Λοχιάδος ἄκρας μεγάρου. Ἐπειδὴ δ' ὁ Πολυδεύκης διὰ τὴν εὐμενῆ κρίσιν τοῦ Ἀδριανοῦ περὶ τῶν ἰδίων ἐργασίῶν παραθαρρυνθεὶς διέρρηξεν ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ τὰς πρὸς τὸν Παπίαν φιλικὰς σχέσεις, ἀφέθη ὅλως τῇ ἐκδικήσει τοῦ διδασκάλου του, τῇ ἀφορμῇ αὐτοῦ καθείργεται ὡς κλέπτῃς καὶ ταχέως ἀπάγεται εἰς Κάνωπον,² οὐδενὸς εἰδότης τὴν διαμονὴν αὐτοῦ τούτου.

Τῷ δ' οἴκῳ τοῦ Κερκυνοῦ ἡ τοῦ αὐτοκράτορος ἀφιξίς ἐπήνεγκεν ἔτι μείζονα συμφορὰν· διότι ὁ μέγας κύων του ὁ μολοσσὸς ἐδήξεν ἐπικινδύνως τὴν Σελήνην καὶ ἐντεῦθεν ἐξέθεσε τὸν διαχειριστὴν εἰς δίκαιον μὲν, ἀλλ' ἀπέναντι τοῦ δυνατοῦ ἔχθρου ἐπικίνδυνον καὶ εἰς πᾶν δυστύχημα γελοιῶδει τῷ τρόπῳ ἐκδηλούμενον παροξυσμόν. Ἐν ᾧ λοιπὸν ἡ Σελήνη γίνεταί χωλὴ καὶ ἐν τῇ ὑπερτάτῃ αὐτῆς ἀνάγκῃ προσφεύγει εἰς χρηστὰς Χριστιανὰς (ἐν ἀντιθέσει πρὸς Ἰσραηλιτίδας) καταλαμβάνει ἐσπευσμένως τὸν πατέρα τῆς δεινὸς θάνατος ὑπὸ ἀποπληξίας ἕνεκα σινηθῆς ἧς μετέσχεν ὁ αὐτοκράτωρ ἀπ' εὐθείας. Καὶ δὴ ἡ Ἀρσινόη, ἡ ἐν τῷ μεταξύ χρόνῳ ἀρραβωνισθεῖσα τὸν Πολυδεύκην, καὶ τὰ λοιπὰ τέκνα ἀποκαθίστανται ἐν ξέναις οἰκίαις, ὅτε καὶ ἐκεῖνη μεταβαίνει εἰς τὴν οἰκίαν Χριστιανῆς, μιᾶς τῶν ἀδελφῶν τοῦ Ποντίου. Ἡ δ' ἀποφυλάκισις τοῦ Πολυδεύκου καὶ ἡ ἐν τέλει ἔνωσις αὐτοῦ μετὰ τῆς Ἀρσινόης προῆλθον πρῶτον ὡς ἐκ τῆς ἀναδείξεως τοῦ Οὐέρου συνάρχοντος καὶ διαδόχου τοῦ αὐτοκράτορος. Καὶ ὁ μὲν Οὐέρος οὗτος εἶναι εἰς τῶν ἐπιφανεστέρων, τῶν περὶ τὸν αὐτοκράτορα, ἢ μᾶλλον τῶν περὶ τὴν σύζυγον αὐτοῦ Σαβίαν. Τὴν δὲ συνοδίαν τοῦ

1. Οἱ Ἰάζυγες ἦτο λαὸς τῆς νοτίου κατὰ τὴν Ἀσίαν Σαρματίας, μετέπειτα παρὰ τὸν Ἰστρον μεταναστεύσαντες καὶ ἐντεῦθεν οἱ Ἰάζυγες οἱ Μετανασταί καλούμενοι ἰδ. Pape's Lex. der Eigenn. ἐν λ. Ἰάζυγες.

2. Ὁ Κάνωπος καὶ ὀρθότερον Κάνωπος πόλις αἰγυπτιακή.

Ἀδριανοῦ, ὡς ἐφθήμεν εἰπόντες, συναποτελοῦσιν ὁ Ἀντίνοος καὶ ὁ Μάστωρ, ὧν ὁ πρῶτος διὰ τὴν καλλονὴν ἐξεργεῖται ἐν ὑψίστῳ βαθμῷ τὴν περὶ τὴν τέχνην εὐαρέστησιν τοῦ Πολυδεύκου συνάπτων μετ' αὐτοῦ φιλικὰς σχέσεις. Ὁρθότερον ὅμως εἶναι, ὅτι συλλαμβάνει σφοδρὸν ἔρωτα πρὸς τὴν Σελήνην καὶ ἐκ τοῦ ὅτι δὲν ἀνταγαπᾶται, ἐπειδὴ ἡ Σελήνη ὡσαύτως μὴ ἀνταποκρινομένη ἀγαπᾷ τὸν Πολυδεύκην, πάσχει τοσοῦτον βαρεῖαν διασάλευσιν, ὥστε καὶ ἡ πρὸς τὸν Ἀδριανὸν σχέσις συμπάσχει. Τοῦτο δὲ σκευραεῖται ἔτι περικιτέρῳ τῇ ἐπιδράσει τοῦ Οὐέρου, ὅστις σύνοιδε τὸ ἀπόρητον αὐτοῦ καὶ τὴν περίστασιν ταύτην ἐπωφελεῖται ὅπως ἐξαναγκάσῃ παρ' αὐτοῦ μεγάλην ὑπηρεσίαν. Καὶ ἐν ᾧ ὁ Ἀντίνοος ὑποβοηθεῖ τῷ Οὐέρῳ δι' ἐγκλήματος, ἤγουν διὰ πυρκαϊῆς, ὅπως ἐπιτύχῃ τῆς υἰοθεσίας παρὰ τοῦ Ἀδριανοῦ, γράφει αὐτὸς καθ' ἑαυτοῦ τὴν θανατικὴν ἀπόφασιν. Διότι ὅσον ὀλιγώτερον ὁ Ἀδριανὸς αἰσθάνεται τὴν ἀληθινὴν συναφὴν τῶν πραγμάτων, ὅσον ἐγκαρδιώτερον πειράται νὰ εὐχαριστήσῃ τὸν Ἀντίνοον ἐπὶ τῇ ὑπὲρ αὐτοῦ ἐθελοθυσίᾳ μετὰ τὴν ἐκραγεῖσαν πυρκαϊάν οὕτως, ὥστε αὐθόρμητος λόγον ποιεῖται περὶ υἰοθετήσεως τοῦ προσφιλοῦς του, τόσον βαρύτερον πιέζει τὸν νεανίαν τὸ ἀπόρητόν του ἐγκλήμα. Ἐντεῦθεν ὅτε διὰ τὸν αἰφνίδιον θάνατον τῆς Σελήνης φονευθείσης ἐν Βέσῳ ὑπὸ φανατικῶν Αἰγυπτίων, ἡ ζωὴ φαίνεται αὐτῷ ἔτι ἐλάσσονος ἀξία καὶ αὐτὸν ἐξ ἐτέρου φωτίζει ἡ ἐλπίς ὅπως διὰ τοῦ ἰδίου θανάτου δυνηθῇ νὰ ποσοδῆσῃ βαρὺν κίνδυνον τοῦ Ἀδριανοῦ, καταδύεται εἰς τὰ κύματα τοῦ Νείλου, ἀναλαμβάνων αὐτὸς διὰ τῆς ἰδίας ζωῆς τὸ διὰ τὸν αὐτοκράτορα προωρισμένον πάθημα. Ἡ δ' ἀποθέσις του παρέχει ἔπειτα εὐκαιρίαν τῷ Πολυδεύκῃ ὅπως περατώσῃ τὸ πρότερον ἠρημιζόμενον ἀγαλλμα καὶ ἐντεῦθεν προσελκύσῃται αὐθις τὴν εὐνοίαν τοῦ Αὐτοκράτορος. Ἀλλὰ τὴν ἐλευθερίαν του ὁ Πολυδεύκης ἐχρεώσται, ὡς προεμνημονεύθη, τῇ ἀναγορεύσει τοῦ Οὐέρου εἰς αὐτοκράτορα, καὶ ὑπὲρ τῆς ἀπελευθερώσεως τραύτης (μὴ σκοπούμενης τῆς ἐγκληματικῆς ἐπενεργείας τοῦ Ἀντινοῦ, ἧτις συνδέεται τῇ φιλαστρολογίᾳ τοῦ Ἀδριανοῦ), ἐνήργησε κατ' ἐξοχὴν ἡ αὐτοκράτειρα Σαβίνα, ἡ ἐντεῦθεν τοῦλάχιστον μετέχουσα πῶς τῆς κυρίας πράξεως.

Κυρίως ἱστορικὰ στοιχεῖα ἐν ὅλῳ τούτῳ τῷ κυριαδεστέρῳ συστατικῷ τμήματι δὲν περιέχονται, ἢ μόνον τὰ γεγονότα τῆς εἰς Αἴγυπτον περιηγήσεως τοῦ Ἀδριανοῦ καὶ τῆς αὐτοθυσίας τοῦ Ἀντινοῦ παρὰ τὴν Βέσῳ. Καὶ αὐτὸς ὁ χρόνος, καθ' ὃν ὁ Ἔβερς ἐγκατατάσσει τὰ εἰρημένα γεγονότα, εἶναι αὐθαίρετος, διότι ἐπιστημονικῶς καθίσταται παντάπασι δυσπροσδιόριστος καὶ ζητεῖται, ἂν ἡ υἰοθεσία τοῦ Οὐέρου καὶ ἡ ἀνακήρυξις αὐτοῦ εἰς αὐτοκράτορα καὶ διάδοχον συμπίπτουσι τοσοῦτον ἐγγύς, καὶ ἂν καὶ ἐν μόνον τῶν γεγονότων τούτων συνέβῃ κατὰ τὴν ἐν Αἰγύπτῳ διατριβὴν τοῦ Ἀδριανοῦ. Τὸ ἐξῆς δὲ μόνον ἀσφαλῶς πιστοῦται ἐκ νομισμάτων, ἐπιγραφῶν καὶ ἄλλων εἰδήσεων, ὅτι δηλαδὴ ὁ Ἀδριανὸς ἔτει 130 μ. Χ. διέτριβεν ἐν

Αιγύπτω, και ὅτι ὁ Ἀντίνοος ἐτελεύτησεν αὐτόθι. Ἱστορικά πρόσωπα παρὰ τὸν Ἀδριανὸν, Ἀντίνοον, Οὐέρρον καὶ Σαβίναν εἰσάγονται πρὸς τούτους ἢ Βαλβίλλα, νεκρὸν Ῥωμαῖα ἐν τῇ συνοδίᾳ τῆς Σαβίνης, ἢ χαριστάτη ὑπὲρ ἅπαν τὸ γυναικεῖον προσωπικόν, διάφοροι λόγιοι, οἷον ὁ Φλώρος, Φαβερίνος καὶ ἄλλοι· ὁ γλύπτης Παπίας, ὁ τοῦ Ἀδριανοῦ γραμματεὺς τῶν ἐξ ἀποροτήτων Φλέγων καὶ ὁ προωνομασμένος δοῦλος Μάστωρ, οὗ μνήμη γίνεται παρὰ Δίωνι Κασσίῳ καὶ πάντως προσκριθητέος τούτοις καὶ ὁ ἑπαρχος Τιτιανὸς, ἐπειδὴ μνημονεύεται ὑπὸ τοῦ Σπαρτιανοῦ Ῥωμαῖος ἔχων τὴν ἐπωνυμίαν αὐτῆν. Ἐν τούτοις καὶ ἐκ τῶν πλείστων τῶν προσώπων τούτων, ἅτινα καὶ χρονολογικῶς εἶναι δυσπροσδιόριστα κατ' ἀκριβείαν, οὐδὲν πλέον μανθάνομεν, ἢ τὸ ὄνομα, καὶ περὶ τοῦ Ἀδριανοῦ αὐτοῦ καὶ τοῦ Οὐέρρου ὀλίγιστα ἐκτιθέσασιν οἱ ἱστοριογράφοι. Ἐντεῦθεν ἔτι μᾶλλον ἀποθαυμάζει ὁ ἀναγνώστης τὴν λεπτόνοιαν τοῦ ποιητοῦ, δι' ἧς ἐν ταῖς παρούσαις ἀφηγήσεσιν ἐπίσταται νὰ μεταχειρίζηται πᾶν μικρὸν περιστατικόν, ἐφ' ὅσον ὑπολαμβάνει αὐτὸ χρήσιμον, καὶ πῶς κατ' ἐξοχὴν ἐκ τῶν βραχυτέων ὑποσημάνσεων τοῦ Σπαρτιανοῦ, τοῦ Δίωνος Κασσίου καὶ ἄλλων φιλοτεχνεῖ τέλειον ἐξεργασμένην εἰκόνα τοῦ χαρακτῆρος τοῦ Ἀδριανοῦ. Διότι ἐπὶ τῇ ἐπιμελείᾳ καὶ τῷ εὐστόχῳ χαρακτηρισμῷ διαπρέπει διαφερόντως τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ἔργον τοῦ Ἑβερρ, ἀρεταί, ἃς δὲν ἔκριναν μετὰ τῆς προσηκούσης ἀπροσωποληψίας οἱ ἐπικρίναντες. Ὁ συγγραφεὺς αὐτὸς ἀνομολογεῖ μὲν ἐν τῷ προλόγῳ τὴν μάλιστα δυσχερῆ ἐντολήν, ἣ ἐπέβλετο τοῦ ὑποτυπῶσαι δῆλον ὅτι τὸν χαρακτῆρα τοῦ Ἀδριανοῦ, πλὴν ἄλλ' ὅμως ἐπέλυσεν αὐτὴν περιφρονῶς. Παραλείποντες ἄλλα συγγραφικὰ προτερήματα τοῦ Ἑβερρ ἐξαίρομεν τὸν ὑπ' αὐτοῦ ἀπαράμιλλον χαρακτῆρισμὸν τοῦ Ἀντινοῦ, οὗ ὁ ἀπαλὸς, ἀπαθὴς, βραδέως ἀντιλαμβάνομενος, εἶτα δ' ἀπρὶξ ἐχόμενος τρόπος παρῆγε τῇ διαγραφῇ δυσχερεῖς ἐπιτυχῶς ὅσον ὑπερνηκηθείσας ὑπὸ τοῦ συγγραφέως. Εἰ δὲ μετέπειτα ὁ Ἀδριανὸς προσνέμει τῷ Ἀντινῳ, καὶ αὐτὸς οὗτος ἑαυτῷ περιορισμὸν τινα, ὑποληφθῆτω φυσικὴ ἔκφρασις τῆς αἰδοῦς τοῦ νεανίου. Καὶ ἡ τῆς πυρκαϊᾶς ἀπόφασις καλῶς ἐνδείκνυται ἠτιολογημένη καὶ ἡ πρὸς αὐτοθυσίαν ὑπὲρ τοῦ Ἀδριανοῦ, καὶ τὰ ποικίλα ἐλατήρια, τὰ πρὸς ἐθελουσίαν ἁθῶς συνεφάπτονται ἀλλήλων καὶ ὁ εἰς ἐκεῖνος λόγος, καθ' ὃν ὁ Ἀντίνοος φοβεῖται τὴν πορφύραν καταδηλοῦται οὐ μόνον ὡς πρὸς τὸν ἄλλον χαρακτῆρα τοῦ νεανίου ψυχολογικῶς δυνατὸς, ἀλλ' ἔτι μᾶλλον τούτου ἕνεκα, ἐπειδὴ δηλαδὴ ἡ εὐεργετικὴ πρόθεσις τοῦ αὐτοκράτορος διατελεῖ ἐν σφοδρᾷ ἐναντιότητι πρὸς τὸ ἀνοσιούργημα, ὃ ὁ Ἀντίνοος τὸ γ' ἐπ' αὐτῷ διέπραξε πρὸς τὸν ἴδιον εὐεργέτην. Ἄν δ' ἡ κρίσις περὶ τῆς ποιήσεως τοῦ Ἑβερρ ὡς πρὸς τὸν ὅλον χαρακτῆρισμὸν τοῦ Βιθνοῦ νεανίου ἐπιδρᾷ ἐπὶ τινὰς ἐκτενίζοντας εἰς τὴν ταυτοχρόνως δημοσιευθεῖσαν ὑπὸ Γεωργίου Ταυλῶρ μυθιστορικὴν κ' ἐντεῦθεν

ἀποδύει ἤττον εὐμενῆς, ἢ τοιαύτη κρίσις κατὰ τὸν κ. Ἐδμόνδον Φρίτζιον εἶναι ἄδικος· διότι ἀμφοτέρω οἱ ποιηταὶ κατανοοῦσι τὸν χαρακτῆρα τοῦ ἐκ Βιθνίας νεανίου διαφοροτρόπως. Καὶ ἐν τούτῳ ἔγκειται πολὺ οὐσιώδης διαφορὰ, ὅτι ὁ μὲν Ταυλῶρ κατηγορικῶς ὅσον ἀποβλέπει εἰς ἐρωτικὴν ἐν ἀρχαίᾳ σημασίᾳ σχέσιν τοῦ αὐτοκράτορος πρὸς τὸν παῖδα καὶ ἀναντιλέκτως τοιαύτην εἰσάγει ἀποδεχόμενα τὰ συνδρώντα πρόσωπα, ὁ δ' Ἑβερρ δὲν ἀναφέρεται παντελῶς εἰς τοῦτο. Καὶ δὴ ἕνεκα τῆς ἑτερογνωμοσύνης αὐτῆς δέον καὶ ἡ περαιτέρω ἐκτύλιξις νὰ ᾖναι διάφορος, ἦτοι δέον ὁ θάνατος διαφορῶς νὰ ἐπιβεβαιῶται. Δεδικαιολογημένοι ἐν τούτοις καὶ ψυχολογικῶς δυνατὸι εἶναι καὶ αἱ δύο ἐκδοχαὶ ὁμοιοβάθμως, καὶ οὐδ' εἶναι ἔτι αἱ μοναδικαί, καθάπερ τεκμηριοῦσιν αἱ ποιήσεις τοῦ Ἑῦσε, Ἄλλμερ, Φίτγκερ καὶ ἄλλων. Ἡ μὲν ἀτομικὴ αἴσθησις δυνατὸν νὰ προκρίνη τὴν μίαν τῆς ἄλλης, ἐν τῇ κρίσει ὅμως τοῦ Ἑβερρ καὶ Ταυλῶρ ὀφείλει ὁ ἀναγνώστης νὰ ἔχη μάλιστα ὑπ' ὄψει τὴν περίστασιν οὐχὶ ὅμως κυρῶν αὐτὴν ἐπὶ ζῆμίᾳ τοῦ Ἑβερρ, ὅτι δηλαδὴ ἐν τῇ ἄλλῃ ἐκείνῃ ἀξιολογηθεῖσά περὶ ποιήσῃ ὁ Ἀντίνοος εἶναι ὁ ἥρωας καὶ ὁ ἰδιόζων (καὶ περ' ἐπ' ἴσης παθητικῶς μᾶλλον) φορεὺς τῆς πράξεως. Περὶ δὲ τῶν ἄλλων τῶν ἐν τῷ μυθιστορικῷ χαρακτῆρων ρητέοι, ὅτι οἱ ἐπιφανέστεροι καὶ ἀπαξάπαντες καὶ ἕκαστοι καταμόνας δεικνύουσιν ὀξυδερκὴ καὶ ἰδιοφυῆ τύπον καὶ οὐδαμῶς ὑπομιμνήσκουσι προτέρως μορφὰς ἐν τοῖς ἄλλοις ἔργοις τοῦ ποιητοῦ. Ἐπὶ τῆς αἰσθητικῆς ἀντιθέσεως τῶν ἀδελφῶν Σελήνης καὶ Ἀρσινόης αὐτομάτως ἐνθυμεῖται τις τὰς ἀντικειμένους ἀδελφὰς Κλέαν καὶ Εἰρήνην. Καὶ ἀναμνησθητικῶς μὲν ὑπάρχει ἐξωτερικὴ ὁμοιότης ἐπὶ τῆς ἑκατέρων ἀναφορᾶς, πλὴν δι' ἀκριβεστέρας ἀντιπαρβολῆς ἀποκαλύπτει τις τοσοῦτον βθεσίας ἐσωτερικᾶς διαφορᾶς, ὥστ' ἔτι μᾶλλον ἀποθαυμάζει τὴν ἀναμορφωτικὴν δύναμιν τοῦ ποιητοῦ. Παρεκτὸς τούτου ἡ ψυχολογικὴ ἀνάπτυξις, ἣν εἰσάγει διεξερχομένην τὴν δύστηνον Σελήνην, ἐπενοήθη καὶ ἐπερατώθη ἄριστα, ὡς αὐτῶς καὶ ἡ τῆς Ἀρσινόης μετάβασις ἐκ τῆς ἐν ἀρχῇ ἐπιπολαιότητος εἰς σοβρωτέραν ἀντίληψιν ἕνεκα τοῦ ἐπιτεινομένου πρὸς τὸν Πολυδεύκην ἔρωτος αἰτιολογεῖται πολλὰ ἐπιτυχῶς. Πρὸς τούτοις εὐστόχους ἀντιθέσεις ἀποτελοῦσι καὶ ὁ Εὐφορίων καὶ ὁ Κερκυδὸς, ἡ Δῶρις ἢ Παυλίνα καὶ ἡ Ἄννα, ὁ Πόντιος ἢ Πολυδεύκης καὶ ὁ Παπίας, ἡ Σαβίνα καὶ ἡ Ἰουλία, ἡ Λουκίλλα καὶ ἡ Βαλβίλλα, ὁ Οὐέρρος καὶ ὁ Τιτιανὸς καὶ τῶν ἄλλων τινὲς ἐκ τῆς δαψιλείας τῶν μορφῶν, ὧν ἐκάστη διατρᾶται, ὅτι ὁ Ἑβερρ οὐ μόνον νὰ συλλαμβάνῃ ποιητικὰς προθέσεις ἠδυνήθη, ἀλλὰ καὶ νὰ διαπεραίνῃ αὐτάς. Περὶ πλέον ἡ Βαλβίλλα ἔστω ἄμα τρανὸν τεκμήριον περὶ τοῦ πῶς ὁ ποιητὴς ἐκ μικρῶν ἐνόησε νὰ δημιουργήσῃ μεγάλα. Ὡς κρηπίς δ' ἐχρησίμευσε αὐτῷ μικρὰ περὶ αὐτῆς μείξ ἐν ταῖς Darstellungen aus der Sittengeschichte Roms τοῦ Φρειδλάνδερ (I.³ p. 406) κατὰ τὰς ἐπὶ τοῦ κολοσσῶ τοῦ Μέμνονος ἐπιγραφάς. Ὅπως ἀμυκτικὸν τὸν βίον

καὶ πράγματι ζῶσιν προσωπικότητα φιλοτεχνεῖ ὁ Ἔβερς πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν! Ἐκ δὲ τῶν μόνων σκιαγραφηθέντων χαρκακτῆρων ὁ τοῦ Φλέγονος ζημιούται μὲν τὰ μάλιστα, ἀλλὰ καὶ πρὸς αὐτὸν ἐπὶ τῇ βάσει τῆς θέσεως, ἣν οὗτος ὁ ἐξ ἀπορρήτων τοῦ Ἀδριανοῦ κατέχει ἐν τῷ ποιήματι τοῦ Ταυλῶρ κλίνει τις πολὺ νὰ μεταχειρισθῆ ἀσυγχώρητον μέτρον. Παράδοξον, ὅτι ὁ Συστέωνιος οὐδὲ τὸ παράπαν μνημονεύεται ἐν τῷ περὶ οὗ ὁ λόγος μυθογραφήματι. Ὁ δὲ λόγος ζητητέος ἐν τούτῳ, ὅτι ὁ ποιητὴς ἐπὶ τοῦ αἰγυπτιακοῦ θεάτρου τῶν γεγονότων δὲν ἠμπόρει νὰ μεταχειρίζηται τὴν ἀφήγησιν ἐκείνου καὶ δι' αὐτὴν τὴν αἰτίαν, ἣ ἐπειδὴ λέγεται, ὅτι διετέλει ὑπὸ τὴν ὄργην τοῦ Ἀδριανοῦ, προκρίνει νὰ παρασιωπήσῃ αὐτὸν παντελῶς. Ἀξίον προσοχῆς καὶ ἡ ἐν τῷ ποιήματι αὐτῷ πλησμονὴ κοσμοϊστορικῶν κεφαλαίων ἐμβαθύνοντων τὴν διήγησιν εἰς μεγαλοπρεπῆ εἰκόνα τῶν καιρῶν. Ἐὰ κεφάλαια ταῦτα εὗρηται καὶ ἐν ταῖς ἀνκρίθμοις δευτερευούσαις πράξεις καὶ ἐν ἐπεισοδίοις. Καὶ τοὶ τὰ δευτερεύοντα ταῦτα συστατικὰ στοιχεῖα ἀπειλοῦσιν ἐνίοτε ἐξόγκωσιν τῆς κυρίας πράξεως καὶ παρακώλυσιν τῆς ἐνότητος τοῦ ὅλου, οὐδὲν τούτου ἕνεκα δύναται τις νὰ ποιήσῃται ἐκποδῶν καὶ μόνον τὴν μίαν ἢ τὴν ἄλλην περιγραφὴν τοποθεσιῶν καὶ ἐθίμων ἠδύνατο ὁ ἀναγνώστης ἀνευ λύτης νὰ παραλείψῃ καὶ τὰς ἀπὸ μιᾶς εἰς ἄλλην σκηνὴν μεταβάσεις ἐν τοῖς εἰδικοῖς κεφαλαίοις τῆδε καὶ ἐκεῖ νὰ εὗχῃται ἥττον ἀποτόμους. Καὶ ἡ μὲν μεγάλη ποικιλότης τῆς ἠθοποιίας ἐξαινοῖγει ὄψιν εἰς τὰς διαφορωτάτας διαθέσεις καὶ κοινωνικὰς τάξεις, αἱ δὲ διερεθιστικώταται σκηναὶ τοῦ λαοῦ ἴστανται τραχεῖα παρὰ τῷ εἰρηνικωτάτῳ εἰδυλλίῳ, ἢ παρὰ τοῖς λήροις καὶ τοῖς ψιθυρισμοῖς καὶ τῇ ῥαδιουργίᾳ τῶν αὐλικῶν κύκλων. Ἄπαντα ἐν τούτοις ἐπευθύνει ἄρχουσα καὶ ἄπαντα ἐν ἐξαρτήσῃ συνεχούσα ἡ μορφή τοῦ αυτοκράτορος. Εἶναι καταδεδυμένος καὶ τῆς καταδύσεως ἐπάξιος κόσμος ὁ εἰς ὃν ἀγόμεθα καὶ ὁ νέος, ὁ πρὸς ἀναπλήρωσιν αὐτοῦ προωρισμένος κρούει πολὺ ἐξκκουστὰ τὴν θύρην. Ἀλλὰ παρὰ τὸ τρομακτικὸν καὶ εἰδεχθὲς, ὃ προσφέρει τὸ ἀρχαῖον, ἔγκειται καὶ ἀτελευτήτως πολὺ ὠραῖον καὶ ἐπαγωγὸν, καὶ τὸ νέον δὲν εἶναι πικντάπασι μόνον τὸ ἀγαθὸν καὶ τῆς διατηρήσεως ἀνάξιον. Πρὸς δὲ τὸ θρησκευμα τῶν ἐθνικῶν καὶ πρὸς τὸν χριστιανισμὸν ὁ ποιητὴς προσφέρεται ἐξ ἴσου δίκαιος, καὶ τὰς διαφορὰς τάσεις ἐντὸς ἑκατέρω τῶν σφαιρῶν αὐτῶν μετ' ἀγχινοίας χαρκακτηρίζουσιν αἱ δι' ὧν ἐκπροσωποῦνται προσωπικότητες. Ἡ χριστιανικὴ ἐπὶ προσευχῆς συνέλευσις, καὶ ἡ βακχικὴ πομπὴ τῶν ἐνθουσιαστῶν τοῦ Διονύσου, ἡ αἰγυπτιακὴ ζυφολατρεία καὶ ἡ ἰουδαϊκὴ αὐστηρὰ εὐσέβεια, ἡ φιλοσοφικὴ σκέψις καὶ ὁ τυφλὸς φανατισμὸς διαγράφονται ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ μετ' ἐξ ἴσου ζωηρῶν καὶ αἰσθητῶν χρωμάτων. Ἄπανταχοῦ παρὰ τὸν ἀδιαφοροῦντα καὶ παρὰ τὸν φανατικὸν δὲν παρέρχεται εἰς λήθην τὸ ἥρεμον καὶ τὸ ἐπὶ τῇ ἰδίᾳ πεποιθήσει ἐπηρειδόμενον ἀσφαλὲς πνεῦμα. Ἐν ᾧ λοιπὸν ἡ χριστιανικὴ

θεωρίᾳ καθόλου ἀποδείκνυται ἀνωτέρω καὶ δύναμι τῆς ἐπιδεξιότητος αὐτῆς πορίζεται τοῖς ταλαιπώροις καὶ βεβαρημένοις καταφυγὴν, καὶ τὰς βελτίονας αὐτῶν ἀξιώσεις βεβαιοῦται εἰς τὸ μέλλον, οὕτως ἐξ ἑτέρου τὸ τῶν ἐθνικῶν θρησκευμα διακατέχει τὴν ἀσφαλεστέρην δεσποτεῖαν ἐπὶ τῆς πολιτείας καὶ τῆς κοινότητος καὶ διαφερόντως ἐν τῇ σφαίρᾳ τῆς καλλῆς τέχνης παράγει καλλιπρεπέστατα ἄνθη. Μετ' ἰδιαζούσης κλίσεως ὁ Ἀδριανὸς ἐπιδίδοται τῇ τέχνῃ, ἀντιστοιχῶν οὕτω πρὸς τὸν ἱστορικὸν χαρκακτῆρα του καὶ ἐν τοῖς διαλόγοις ἐκδηλοῦνται ἀπὸ στόματος αὐτοῦ ἀξιολογὰ τινὰ περὶ τούτου. Καὶ καθ' ὅλου τὴν ὄλην ποίησιν, ἥτις δὲν ἐμποιεῖ τὴν ἐντύπωσιν τοῦ σχολαίου καὶ περιττοῦ, περιβάλλει στέφανος ὡς εἰπεῖν οὐσιωδεστάτων παρατηρήσεων περὶ τῶν πραγμάτων ἅτινα ἰδιοποιοῦνται τὸ διάφορον τῶν δρώντων προσώπων καὶ ἐνασκούσιν ἐπιρροὴν ἐπὶ τὰς πράξεις καὶ τὰ παθήματα αὐτῶν καὶ μόλις ποτὲ ἐκτρέπεται ὁ τρόπος τῆς ἐκφράσεως ἐκ τοῦ διὰ τοῦ χρόνου καὶ τῆς θέσεως τῶν προσώπων παρεχόμενου χαρκακτῆρος, ἢ λαμβάνει τὸν λόγον ὁ ποιητὴς αὐτὸς παραβλάπτων οὕτω τὴν ἀντικειμενικότητα. Ἐντεῦθεν αἱ διαφορώταται, θρησκευτικαί, φιλοσοφικαί, τεχνικαὶ καὶ πολιτικαὶ θεωρίαι ἀνεπιτηδεύτως ἀναλαμβάνουσι τὸ ἴδιον κύρος καὶ σύμπασα ἡ τῶν αἰσθημάτων κλίμαξ ἀπὸ τῆς ἀφελοῦς χαρᾶς μέχρι τῆς τραγικῆς θλίψεως ἐκδηλοῦται κατὰ φύσιν.

Ἀναντιλέκτως τὸ μυθιστόρημα τοῦ Ἔβερς τάσσεται εἰς τὰς μάλιστα διαφορούσας καὶ διαπρεπεστάτας γράμματολογικὰς ἐμφανίσεις τοῦ παρόντος αἰῶνος. Σύγκρισις τοῦ ἔργου αὐτοῦ πρὸς τὸν «Ἀντίνοον» τοῦ Ταυλῶρ οὐδεμίαν δύναται νὰ ἐπενέγκῃ ζημίαν οὐδετέρω τῶν ποιήσεων, ἐπειδὴ ἀμφότερα κατὰ τὸ ἐκτυτῶν εἶδος εἶναι ἐξάριστοι καὶ κατὰ τὴν ἐκδοχὴν τοῦ χρόνου καὶ τῶν σπουδαιοτάτων προσωπικοτήτων τῶν ἐν αὐταῖς χρησιμεύουσιν πρὸς ἀμοιβαίαν δικαιολογίαν καὶ ἐπιβεβαίωσιν. Ἐπειδὴ, λέγομεν, καὶ τὰ δύο ποιητικὰ ἀριστοτεχνήματα, εἰ καὶ διάφορα τὸ σχέδιον καὶ τὴν ἐπιτέλεσιν αὐτοῦ, κατὰ γε τὴν ἀναφορὰν ταύτην τελευτῶσιν οὐσιωδῶς εἰς ταῦτὰ ἀποτελέσματα: ἐπειδὴ ἐν ἀμφοτέροις ἀπαραιμίλλως ὅσον διαγράφονται σχεδὸν μετὰ τῶν αὐτῶν χρωμάτων, εἰ καὶ οὐχὶ διὰ τῆς αὐτῆς γραφίδος, ἡ ἀπειλητικὴ συγκκτάπτωσις πλαισίου καὶ ἡ ἀρχομένη ἀνατολὴ νέου κόσμου καὶ ἀνὰ μέσον αὐτῶν ὁ θυμιάσιος, οὐχὶ μέγας, ἀλλὰ μεγαλοπρεπῆς αυτοκρατορικὸς φιλότεχνος. Καὶ τὰ δύο ποιήματα καταστοχάζονται τῆς αὐτῆς ποιητικῆς ἐπιδράσεως, τουτέστιν ἡ μοῖρα τῶν καθέκαστα, ἣν ὁ μῦθος ἄγει ὑπὸ τὴν ὄψιν τοῦ ἀναγνώστου, γίνεσθαι αὐτῶν εἰκῶν τοῦ βίου ὅλης ἐποχῆς τῆς ἀνθρωπότητος καὶ κάτοπτρον τοῦ ἐν πάσῃ ἀναπτύξει διέποντος αἰωνίου νόμου.

Ν. Περρῆς.

Η ΕΝ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ ΕΚΘΕΣΙΣ ΤΟΥ ΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΥ

ΗΛΕΚΤΡΙΚΟΝ ΦΩΣ.

Α.

Ἐν ἔτει 1813 ὁ σοφὸς Ἀγγλὸς φυσικὸς Davy παρήγαγε τὸ πρῶτον ἠλεκτρικὸν φῶς, μεταχειρισθεὶς πρὸς τοῦτο διασχίλια ἠλεκτρικὰ στοιχεῖα ἐκ χαλκοῦ καὶ ψευδαργύρου. Πρὸς τοῦτο προσήρμωσεν, εἰς τοὺς δύο πόλους τῆς παμμεγίστης τάτης ἠλεκτρικῆς στήλης, δύο ῥαβδούς ἐξ ἀνθρακος, θέσας δὲ εἰς ἐπαφὴν τὰ ἄκρα τῶν δύο ἀνθράκων, καὶ εἶτα ἀπομακρύνων αὐτὰ βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον παρήγαγεν ἠλεκτρικὸν φῶς, τὸ ὁποῖον ἕνεκα τῆς ὀριζοντίως θέσεως τῶν ἀνθράκων, εἶχε σχῆμα τόξου οὐτινος ἢ κυρτότης ἐστρέφετο πρὸς τὰ ἄνω, ἕνεκα δὲ τούτου ἐκάλεσεν αὐτὸ βολταϊκὸν τόξον.

Ἄλλ' ἡ μέθοδος αὕτη δὲν εἶναι ἡ μόνη πρὸς παραγωγὴν φωτὸς διὰ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ. Ἄν παρενθέσωμεν μεταξὺ τῶν δύο πόλων ἠλεκτρικῆς στήλης λεπτὸν σύρμα λευκοχρύσου, τοῦτο πυροῦται καὶ ἀκτινοβολεῖ. Ἐφ' ᾧ κατὰ δύο τρόπους παράγεται τὴν σήμερον φῶς διὰ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ

α'. Διὰ βολταϊκοῦ τόξου καὶ

β'. Διὰ πυρώσεως.

Μεταξὺ τῶν πολλῶν συστημάτων ἠλεκτρικῆς στήλης, ἡ μόνη σχεδὸν ἥτις δύναται νὰ παραξῆ ἰσοεντατικὸν φῶς καὶ διαρκεῖς ὀλίγων ὥρων εἶναι ἡ ὑπὸ τοῦ Βουνσεν τελειοποιηθεῖσα στήλη, ἐμπεριέχουσα ψευδάργυρον, ἐφύδραργυρωμένον ἀνθρακκῶ, ὕδωρ μετὰ θειϊκοῦ ὀξέος πρὸς διάλυσιν τοῦ ψευδαργύρου καὶ νιτρικὸν ὄξυ πρὸς ἀπάλειψιν τῆς ἐπὶ τοῦ ἀνθρακος πολώσεως, ἕνεκα τῆς ὁποίας ἡ ἰσχὺς τῆς στήλης ταχέως καταπίπτει.

Πρὸ πολλῶν ἐτῶν εἶναι γνωστὴ ἡ στήλη τοῦ Βανκεν, ἐν τούτοις δὲν ἐγένετο χρῆσις ταύτης πρὸς παραγωγὴν φωτὸς, εἰμὴ εἰς εἰδικὰς τινὰς περιπτώσεις. Ὁ ἰσχυρότερος λόγος ἔγκειται εἰς τὴν μεγάλην δαπάνην, ἣν συνεπάγει ἡ στήλη αὕτη διὰ τῆς κατανάλωσώς τοῦ ψευδαργύρου, ὡς δὲ ἐν ἀτμομηχανῇ καίωμεν ἀνθρακκῶ πρὸς παραγωγὴν κινήσεως, οὕτως ἐν τῇ στήλῃ ταύτῃ διαλύομεν ψευδάργυρον πρὸς παραγωγὴν ἠλεκτρικῆς, ἥτις μετασχηματίζεται εἰς φῶς. Διὰ τῆς ἀτμομηχανῆς μέρος τῆς θερμότητος τῆς παραγομένης κατὰ τὴν καύσιν τῶν ἀνθράκων χρησιμοποιεῖται εἰς παραγωγὴν κινήσεως καὶ μηχανικῶν ἔργων, δύναται δὲ νὰ χρησιμεύσῃ ὡς θέλομεν ἴδει κατωτέρω, πρὸς παραγωγὴν ἠλεκτρισμοῦ καὶ φωτὸς. Διὰ τῆς ἠλεκτρικῆς στήλης ὁμοίως, μέρος τῆς διὰ τῆς διαλύσεως τοῦ ψευδαργύρου ἐν ἀραιῷ θειϊκῷ ὄξει παραγομένης θερμότητος χρησιμοποιεῖται πρὸς παραγωγὴν ἠλεκτρισμοῦ καὶ φωτὸς, ἀλλ' ἐν μὲν τῇ ἀτμομηχανῇ ἡ καύσιμος

ἄλλη τούτέστιν ὁ ἀνθρακκῶ εἶναι προῖον ἀσυγκρίτῳ τῷ λόγῳ μικροτέρας χρηματικῆς ἀξίας τοῦ ψευδαργύρου, ὃν καίωμεν ἐν ἠλεκτρικῇ στήλῃ πρὸς παραγωγὴν φωτὸς. Ἐνεκα τούτου ἀπ' ἧς ἐποχῆς ἤλθον εἰς φῶς καὶ ἐτελειοποιήθησαν αἱ καλούμεναι μαγνητοηλεκτρικαὶ καὶ δυναμοηλεκτρικαὶ μηχαναὶ, δι' ὧν ἡ κινουμένη δύναμις μετασχηματίζεται εἰς ἠλεκτρισμὸν καὶ εἰς φῶς, ἠδυνήθησαν νὰ φωτίωσι μεγάλας ἐκτάσεις διὰ τοῦ ἠλεκτρικοῦ φωτὸς, διότι διὰ τῆς μεθόδου ταύτης ὁ φωτισμὸς παράγεται διὰ πολλὰ μικροτέρας σχετικῶς δαπάνης ἢ δι' ἠλεκτρικῆς στήλης. Ἐκ τούτου δὲν πρέπει νὰ συμπεράνωμεν ὅτι εἶναι ἀδύνατον ν' ἀνακαλυφθῇ ἐν τῷ μέλλοντι ἠλεκτρικῇ στήλῃ παράγουσα οἰονομικῶς φωτισμὸν, ἀλλὰ στήλη ἐμπεριέχουσα ὡς διακλυτὸν μέταλλον τὸν ψευδάργυρον δὲν δύναται νὰ συνγωνισθῇ μετὰ δυναμοηλεκτρικῆς μηχανῆς πρὸς παραγωγὴν φωτὸς, ἥδη μάλιστα μετὰ τὴν γιγαντικὴν πρὸδον τῶν μηχανῶν τούτων.

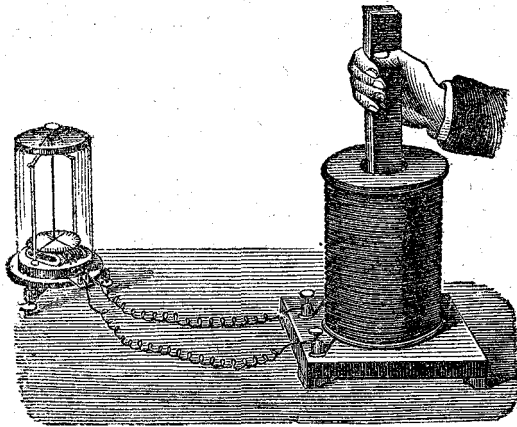
Ἐνταῦθα θέλομεν παραμυθευθῆ μόνον περὶ τοῦ ἠλεκτρικοῦ φωτὸς τοῦ παραγομένου διὰ τῶν τελευταίων τούτων μηχανῶν, περιγράφοντες τινὰς ἐξ αὐτῶν, αἵτινες τελειότερον ἐλειτούργουν ἐν τῇ πρώτῃ διεθετῇ ἐκθέσει τοῦ ἠλεκτρισμοῦ τῇ ἀρχαμένῃ τῇ 1 Αὐγούστου ἐνεστῶτος ἔτους ἐν Παρισίοις.

Πρὸς τελειότεραν ἀντίληψιν τῶν δυναμοηλεκτρικῶν μηχανῶν, δεόν νὰ προτάξωμεν ἐπιστημονικὰς τινὰς λεπτομερεῖας καὶ νὰ περιγράψωμεν τὰς πρώτας ἀνακαλύψεις, αἵτινες ἐχρησίμευσαν ὡς πρώτη ἀφετηρὶα οὐ μόνον τῶν ἀνωτέρω μηχανῶν, ἀλλὰ καὶ πολλῶν ἄλλων ἐφευρέσεων, οἷον τοῦ τηλεγράφου, τοῦ τηλεφώνου, τοῦ φωτοφώνου, τῆς μεταβιβάσεως τῆς δυνάμεως εἰς μεγάλας ἀποστάσεις, καὶ ἄλλων δι' ὧν ἐκοσμήθη τὸ μεγαλοπρεπὲς μέγαρον τῆς ἐν Παρισίοις Ἐκθέσεως.

Ἡρῶτος ὁ Oersted ὁ σοφὸς τῆς Δανίας φυσικὸς, ἀνεῦρεν ἐν ἔτει 1820, ὅτι ἡ μαγνητικὴ βελὸν ἠποκλίνει τῆς σταθερῆς αὐτῆς διευθύνσεως, ὅταν προσπελάσῃ εἰς αὐτὴν ἀγωγόν, δι' οὗ διέρχεται ἠλεκτρικὸν ρεῦμα. Ἐπειδὴ τὸ αὐτὸ φαινόμενον λαμβάνει χώραν, ὅταν πλησιάζωμεν εἰς τὴν μαγνητικὴν βελὸν ῥαβδὸν μαγνητικὴν, συνεπέρανεν ὅτι πλήρης ἀναλογίᾳ ὑφίσταται μετὰ τὸν ἠλεκτρισμὸν καὶ μαγνητισμὸν.

Ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν τοῦ Oersted, ὁ Γάλλος Ampère ἀνεῦρεν ὅτι δύο ἠλεκτρικὰ ρεῦματα ἐπιδρῶσιν ἐπ' ἀλλήλα καὶ ὅτι εἰς μαγνήτης ἐπιδρᾷ ἐπίσης ἐπὶ ἠλεκτρικοῦ ρεῦματος. Κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος ὁ Arago ἠδυνήθη νὰ μαγνητίσῃ ῥαβδὸν ἐκ σιδήρου ἢ ἐκ χάλυβος δι' ἠλεκτρικοῦ ρεῦματος. Ἄλλ' ἔτι σπουδαιότεραν ἀνακαλύψιν ἔφερον εἰς φῶς ὁ ἄγγλος Faraday ἐν ἔτει 1830, κατὰδείξας ὅτι δύναται νὰ παραχθῇ ἠλεκτρικὸν ρεῦμα διὰ μαγνητικῆς ῥαβδοῦ. Πρὸς τοῦτο ὁ Faraday ἔλαβεν, ὡς δείκνυται ἐπὶ τοῦ σχήματος 1, σύρμα μεταλλικὸν μεμονωμένον τούτεστι περιενδεδυμένον μὲ βάλβικκῃ ἢ μέταλλον ὅπερ περιστύλιξεν ἐλικοειδῶς ἐπὶ

κυλίνδρου εκ ξύλου ή εκ χάρτου, ως περιτυλίσσεται τὸ νήμα ἐπὶ τῆς κοινῶς καλουμένης κουβρίττρας, σχηματίζουσα οὕτω πηνίον ή άτρακτον. Τὰ δύο άκρα τοῦ σύρματος έθεσεν εἰς συγκοινωνίαν μετὰ τὰ δύο όρια γαλβανομέτρου, τουτέστιν δργάνου καταδεικνύοντος διὰ τῆς αποκλίσεως τῆς μαγνητικῆς βελόνης ήν φέρει, τήν διάβασιν ήλεκτρισμοῦ δι' άγωγοῦ. Τὸ γαλβανόμετρον περικτάται πρὸς τὰ άριστερά τοῦ σχήματος εἶναι δὲ άπόροια τῆς άνωτέρω μνημονευθείσης άνακλύψεως τοῦ Oersted. Εἶτα εἰσαγαγὼν βιαίως ἰσχυρὰν ράβδον μαγνητικὴν εἰς τὸ πηνίον, παρατήρησεν ὅτι καθ' ήν στιγμήν ὁ μαγνήτης εἰσδύει εἰς τὸ πηνίον, ρεύμα ήλεκτρικὸν παράγεται, διότι ή βελόνη τοῦ γαλβανομέτρου αποκλίνει. Ἄν ὁ μαγνήτης μείνῃ ήρεμος ή βελόνη επανέρχεται εἰς τὸ μηδέν τῆς κλίμακας, τοῦθ' ὕπερ καταδεικνύει ὅτι τὸ παραχθέν ήλεκτρικὸν ρεύμα διήρκεσεν ἐφ' ὅσον μόνον

Σχῆμα 1.

χρόνον ὁ μαγνήτης εὐρίσκειτο εἰς κίνησιν. Ἄν ἤδη ανασύρωμεν βιαίως τὸν μαγνήτην καὶ πάλιν ήλεκτρικὸν ρεύμα παράγεται ἀλλ' αντιθέτου φορῆς, τοῦτο δὲ διότι πάλιν ή βελόνη τοῦ γαλβανομέτρου αποκλίνει ἀλλὰ καθ' αντίθετον τῆς πρώτης φοράς.

Ἡ συσκευή αὕτη τοῦ Faraday καταδεικνύει ὅτι δυνάμεθα νὰ παράξωμεν ήλεκτρικὸν ρεύμα καὶ άνευ ήλεκτρικῆς στήλης, καὶ νὰ μετασχηματίσωμεν τήν κινουσαν δύναμιν εἰς ήλεκτρισμόν. Καὶ ὄντως, αν μεταδώσωμεν ή διὰ τῆς χειρὸς ήμῶν ή δι' άλλου μηχανισμοῦ οἰουδήποτε κίνησιν διηλεκτῆ πρὸς τὰ άνω καὶ πρὸς τὰ κάτω εἰς τὸν μαγνήτην, θὰ ἀπολαύσωμεν σειράν ήλεκτρικῶν ρευμάτων ἀλληλοδιαδόχως αναστρεφομένων, τὰ ὁποῖα αν ή πηλινδρομική αὕτη κίνησις τοῦ μαγνήτου εἶναι ταχυτάτη, θὰ συνεχωνται πρὸς άλληλα εἰς ἓν ὅλον.

Τὸ αὐτὸ πείραμα δυνάμεθα νὰ ἐκτελέσωμεν καὶ άλλως. Ἄν ὁ μαγνή-

της εἶναι βρύτερος τοῦ πηνίου δυνάμεθα νὰ ἀφήσωμεν ήρεμον τὸν μαγνήτην εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ πηνίου καὶ ν' ανυψώμεν καὶ καταβιβάξωμεν τὸ πηνίον άντὶ τοῦ μαγνήτου, τότε αν ή πηλινδρομική κίνησις τοῦ πηνίου εἶναι ἐπίσης ταχεῖα ὡς καὶ πρότερον ή τοῦ μαγνήτου, τὰ διαδοχικὰ ρεύματα αὕτην παράγονται εἰσὶν ἐπίσης ἐντατικά.

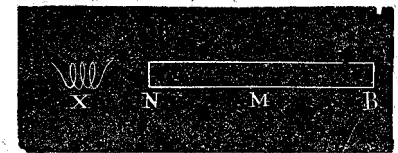
Ἐσαύτως αν ἀφήσωμεν ήρεμον τὸν μαγνήτην ἐν τῷ πηνίῳ, πλησιάζωμεν δὲ εἰς τὸ άνω άκρον τοῦ μαγνήτου βιαίως ἐν τεμάχιον μαλακοῦ σιδήρου, πάλιν βλέπομεν ρεύμα παραγόμενον ὡς καὶ εἰς τὰ άνωίερω περιλάμματα. Ἄν ἀποσπάσωμεν βιαίως τὸν μαλακὸν σίδηρον παράγεται ἀκαριαῖον ρεύμα ήλεκτρικὸν αντίθετον τοῦ πρώτου· τὸ ρεύμα τοῦτο, αν ή κίνησις δι' τῆς ἀποσπᾶται ὁ μαλακὸς σίδηρος εἶναι ταχυτάτη, εἶναι μὲν ἐλαχίστης διαρκείας, ἀλλὰ μεγίστης ἐντάσεως, αν συγχρόνως ὁ μαγνήτης εἶναι ἰσχυρὸς, δύναται δὲ νὰ παράξῃ ήλεκτρικὸν σπινθηρα εἰς μεγάλην ἀπόστασιν τῆ βοηθεία δύο άγωγῶν ανχωρῶντων ἀπὸ τὰ δύο όρια τοῦ πηνίου.

Τοιαῦται περίπου πᾶσαι αἱ ήλεκτρομηχαναὶ αἱ χρησιμεύουσαι πρὸς ἀνάφλεξιν ὑπονόμων καὶ ὑποβρυχίων γομώσεων διὰ τοῦ ήλεκτρισμοῦ.

Μετὰ τὰς άνωτέρω ἐκτεθείσας άνακλύψεις τοῦ Faraday ἐπῆλθεν ή ἐφεύρεσις σειρᾶς ὄλης μηχανῶν μαγνητοήλεκτρικῶν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον τελειοτέρων, ὧν τήν περιγραφὴν παραλείπομεν, περιοριζόμενοι εἰς μίαν τῶν τελειοτέρων, ήν ανεύρε καὶ ἐτελειοποίησεν ὁ σύφυλος Γάλλος ήλεκτρομηχανικός Gramme.

Ἡ άρχή ἐφ' ής στηρίζεται ή ήλεκτρομηχανή τοῦ Gramme ἀνάγεται εἰς τήν ἐπίδρασιν μαγνήτου ἐπὶ άγωγοῦ, ήν περιεγράφωμεν άνωτέρω.

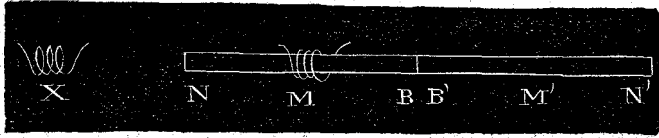
Ἐστω NB (σχ. 2) ράβδος μαγνητικὴ καὶ X σπειροειδῶς περιλιγμένος άγωγὸς, εἰς ὃν εἰσάγομεν τὸν μαγνήτην διὰ διαδοχικῶν κινήσεων πρὸς τὰ πρόσω ἀπὸ τοῦ άκρου N μέχρι τοῦ μέσου M. Εἰς ἐκάστην τῶν κινήσεων

Σχῆμα 2.

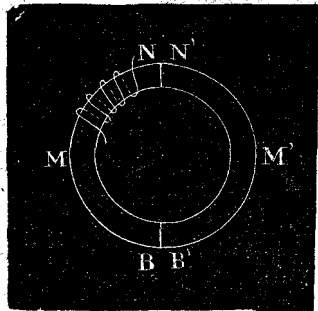
τούτων παρατηροῦμεν ὅτι γεννᾶται ἐπὶ τοῦ άγωγοῦ X ρεύμα ήλεκτρικὸν τῆς αὐτῆς πάντοτε φορῆς, μέχρι τῆς στιγμῆς καθ' ήν φθάνει ὁ σπειροειδῆς άγωγὸς μέχρι τοῦ μέσου M τοῦ μαγνήτου, τὰ δὲ ρεύματα ταῦτα αἰς τὰ κατέσωμεν θετικά. Ἄν ἤδη ή κίνησις ἐξκολουθήσῃ ἀπὸ τοῦ μέσου M μέχρι τοῦ ἐτέρου άκρου B παρατηροῦνται ἐπὶ τοῦ σπειροειδοῦς ρεύματα αντιθέτου φορῆς τῶν πρώτων, τὰ ὁποῖα κατέσωμεν διὰ τοῦτο ἀρνητικά. Ἄν ἤδη τὸ σπειροειδῆς κινήθῃ αντιθέτως ἐκ τοῦ άκρου B πρὸς τὸ N ἀπολαμβάνομεν κατὰ μὲν τὸ πρῶτον ἡμισυ τῆς κινήσεως, ἥτοι ἀπὸ τοῦ B μέχρι τοῦ M ρεύματα πάλιν αντίθετα τῶν παραγομένων κατὰ τήν κίνησιν ἀπὸ τοῦ M μέχρι τοῦ B ἥτοι θετικά, τὸνκντίον κατὰ τήν κίνησιν ἀπὸ τῶν

μέσου M μέχρι του πρώτου άκρου N τὰ ρεύματα θά ὄσιν ἀρνητικά.
Ἦδη ἂν θεωρήσωμεν δύο μαγνήτας NB και BN (σχ. 3) ἠνωμένους διὰ τῶν ὁμωνύμων αὐτῶν πόλων B και B' και ὅτι τὸ σπειροειδές μετακτιπίζεται καθ' ὅλην τὸ μήκος τοῦ διπλοῦ τούτου μαγνήτου, τότε κατὰ τὰ

Σχῆμα 3.

ἀνωτέρω ἐκτεθέντα ὅταν τὸ σπειροειδές μετακίνη ἀπὸ τοῦ N εἰς τὸ M ἔχομεν ρεύματα θετικά, ἀπὸ τοῦ M εἰς τὸ B ἀρνητικά, ἀπὸ τοῦ B' εἰς τὸ M' πάλιν ἀρνητικά και ἀπὸ τοῦ M' εἰς τὸ τελευταῖον άκρον N' θετικά. Οὕτως εἰς τὰς μέσας γραμμὰς M και M' τὸ ἠλεκτρικὸν ρεῦμα ἀλλάσσει φοράν. Ἄν ἤδη τοὺς δύο μαγνήτας τοὺς κάμψωμεν. οὕτως ὥστε οἱ δύο ὁμοῦ ἠνωμένοι διὰ τῶν ὁμωνύμων αὐτῶν πόλων νὰ σχηματίζωσι δακτύλιον, ὡς δεικνύει τὸ σχῆμα 4, και ὑποθέσωμεν ὅτι τὸ σπειροειδές κινεῖται δι' αὐτοῦ ὡς προηγουμένως, τότε ὅταν τοῦτο μετακίνη ἀπὸ τοῦ M εἰς NN' και εἴτα εἰς M' διέρχεται δι' αὐτοῦ ρεῦμα κατὰ μίαν φοράν ἥτοι ἀρνητικόν, ὅταν δὲ ἀπὸ τοῦ M' διὰ τοῦ B'B εἰς M ρεῦμα ἀντίροπον τοῦ πρώτου ἥτοι θετικόν.

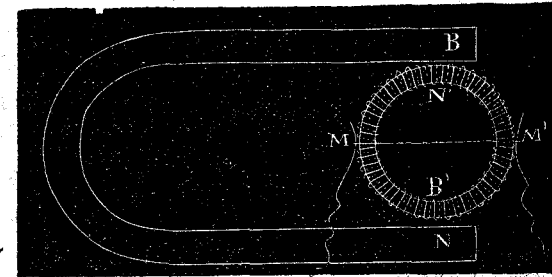
Σχῆμα 4.

Τὸ κύριον μέρος τῆς ἠλεκτρομηχανῆς τοῦ Gramme σύγκειται ἐκ δακτυλίου ἐκ μαλακοῦ σιδήρου περιβεβλημένου διὰ σύρματος χαλκίνου μεμονωμένου, οὗτινος τὰ δύο ἄκρα εἰσὶν ἠνωμένα πρὸς ἀλληλα, οὕτως ὥστε σχηματίζεται ἑλιξ συνεχῆς και ἀτέρμων.

Τὸ σύρμα τοῦτο εἶναι ἀπογεγυμνωμένον καθ' ὅλην τὴν ἐξωτερικὴν περιφέρειαν τοῦ δακτυλίου, δύο δὲ μεταλλικὰ ἐλάσματα ἐπερείδονται εἰς τὰ δύο ἐκ διαμέτρου ἀντίθετα σημεῖα τοῦ δακτυλίου M και M'. Ἄν ἤδη ὁ δακτύλιος οὗτος τεθῆ μεταξὺ τῶν δύο πόλων πεταλοειδοῦς μαγνήτου BN (σχ. 5) θέλει και οὗτος μαγνητισθῆ ἔχων δύο πόλους ἀντιθέτους B' και N' και δύο μέσας ἢ οὐδετέρας γραμμὰς εἰς τὰ σημεῖα M και M'. Οὕτω δὲ θά ἔχωμεν τοὺς δύο ἡμικυκλικούς, ὡς και ἀνωτέρω, μαγνήτας ἠνωμένους διὰ τῶν ὁμωνύμων αὐτῶν πόλων. Ἄν ὁ δακτύλιος περιστραφῆ περὶ τὸν ἄξονα αὐτοῦ, ἐκάστη σπειρα τοῦ ἑλικοειδοῦς ἀγωγοῦ θά διέρχεται διὰ τῶν μαγνητικῶν πόλων τοῦ δακτυλίου, ὡς και εἰς τὸ ἀνωτέρω

πείραμα, διότι κατὰ τὴν περιστροφὴν τοῦ δακτυλίου, εἴ πόλοι αὐτοῦ B' και N' θά τηρῶσι τὰ αὐτὰ ὡς πρὸς τὸ διάστημα σημεῖα.

Ἐκάστη ὅθεν σπειρα εἶναι ἕδρα ἠλεκτρικοῦ ρεύματος, ἐφόσον ὁ δακτύλιος περιστρέφεται, τὸ ρεῦμα δὲ τοῦτο θά ἔχη ὠρισμένην φοράν, ὅταν ἡ σπειρα διακνῆ τὸν δρόμον M'N', ἀντίθετον δὲ ὅταν ἡ σπειρα διατρέχη τὸ ἕτερον ἡμισυ τοῦ δακτυλίου M'B'M. Ὅλοι ὅθεν αἱ σπειρα αἱ ἄνω τῆς γραμμῆς MM' εὐοικόμενα διεκλίνονται δι' ἠλεκτρικῶν ρευμάτων τῆς αὐτῆς φορᾶς, αἱ δὲ σπειρα αἱ ὑποκάτωθεν τῆς αὐτῆς γραμμῆς κείμεναι διὰ ρευμάτων ἀντιθέτων πρὸς τὰ πρώτα. Ἐὰ δύο ταῦτα ρεύματα εἰσὶν ἴσα και ἀντίθετα και ἐπομένως ἐξουδετερῶνται, τοῦθ' ὕπερ συμβαίνει και εἰς δύο ἠλεκτρικὰς στήλας, συγχευμέναις ἐκ τοῦ αὐτοῦ ἀριθμοῦ ὁμοίων στοιχείων, ἠνωμένας διὰ τῶν ὁμωνύμων πόλων αὐτῶν. Ὅπως δὲ εἰς τὰς

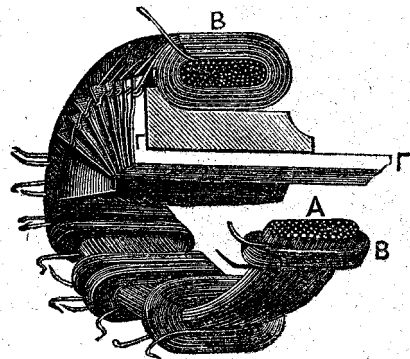

Σχῆμα 5.

οὕτως ἠνωμένας ἠλεκτρικὰς στήλας ἀπολαμβάνομεν ἠλεκτρικὸν ρεῦμα ἐξωτερικῶς, ὅταν ἐνώσωμεν διὰ μεταλλικοῦ ἀγωγοῦ τοὺς κοινούς πόλους τῶν δύο ἠλεκτρικῶν στηλῶν, οὕτω και ἐν τῇ ἠλεκτρομηχανῇ τοῦ Gramme συλλέγονται τὰ δύο ἀντίθετα ἠλεκτρικὰ ρεύματα τὰ παραγόμενα εἰς τοὺς δύο ἡμιδακτύλιους, διὰ μεταλλικῶν ἐλατηρίων ἐπερείδομένων εἰς τὰ σημεῖα M και M', καθ' ἃ συναντῶνται τὰ δύο ἴσα και ἀντίροπα ἠλεκτρικὰ ρεύματα.

Εἰς τὰ οὕτω παραγόμενα ἠλεκτρικὰ ρεύματα ἐπιπροστίθενται και τὰ ἀπ' εὐθείας ἐκ τῆς ἐπιδράσεως τῶν πόλων B και N τοῦ μαγνήτου παραγόμενα. Καὶ οὕτως ἂν διὰ τοῦ μαγνητικοῦ πεδίου, τὸ ὁποῖον περιβάλλει τοὺς δύο πόλους μονίμου μαγνήτου, διέλθῃ μεταλλικὸς ἀγωγὸς, οὗτινος ἡ φορὰ νὰ ἴηται κάθετος ἐπὶ τὸν ἄξονα τοῦ μαγνήτου, γεννᾶται ἐπὶ τοῦ ἀγωγοῦ τούτου ἠλεκτρικὸν ρεῦμα, οὗτινος ἡ ἔντασις ἐξαρτᾶται και ἐκ τῆς ταχύτητος μεθ' ἣς κινεῖται ὁ ἀγωγὸς και ἐκ τῆς μικροτέρας ἀποστάσεως αὐτοῦ ἀπὸ τῶν πόλων τοῦ μαγνήτου. Καὶ ἐνταῦθα περιστρεφομένου τοῦ δακτυλίου αἱ σπειρα διέρχονται διὰ τοῦ μαγνητικοῦ πεδίου τῶν πόλων B και N, ἀλλ' εἰς μὲν τὸ ἐξωτερικὸν ἡμισυ ἐκάστης σπειρας παραγεται ἠλεκτρικὸν ρεῦμα κατὰ μίαν φοράν εἰς δὲ τὸ ἕτερον ἡμισυ τὸ ἐσω-

τερικόν κατ' αντίθετον φοράν. Ἀλλὰ τὸ πρῶτον ρεύμα εἶναι ἰσχυρότερον τοῦ δευτέρου, διότι τὸ ἐξωτερικὸν ἥμισυ τῆς σπείρας διέρχεται πλησιέστερον τῶν μαγνητικῶν πόλων, καὶ διὰ τοῦτο κατισχύει τοῦ ἀντιθέτου ρεύματος τοῦ παραγομένου κατὰ τὸ ἐσωτερικὸν ἥμισυ τῆς σπείρας. Τὸ ρεύμα τοῦτο βαίνει κατὰ τὴν αὐτὴν φοράν μὲ τὸ ἀνωτέρω ἐρευνηθέν, ὡς τοῦτο ἀποδεικνύεται ἀν' ὁ δακτύλιος κατασκευασθῆ ἐκ ξύλου καὶ οὐχὶ ἐκ μαλακοῦ σιδήρου. Ἀλλ' ἡ ὑπερξίς δακτυλίου ἐκ μαλακοῦ σιδήρου ἀντὶ τοιοῦτου ἐκ ξύλου, ἐπικυζάνει ἔτι μᾶλλον τὴν ἔντασιν τοῦ ρεύματος, διότι χρησιμεύει ὡς διάφορημα, τὸ ὁποῖον οὐ μόνον παρεμποδίζει τὴν ἐπίδρασιν τῶν μαγνητικῶν πόλων Β καὶ Ν ἐπὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ ἡμίσεος ἐκάστης σπείρας, ἀλλὰ καὶ ἐπικυζάνει τὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἡμίσεος.

Σχῆμα 6.

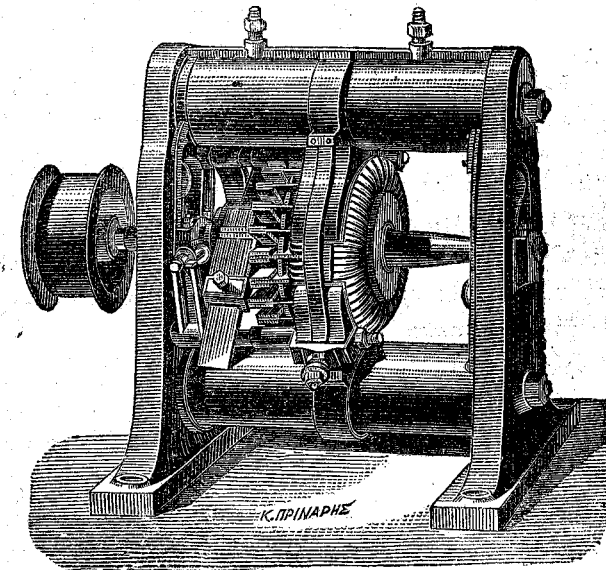
Ὁ δακτύλιος τῆς μηχανῆς τοῦ Gramme, οὐτινος ἡ κατασκευὴ παρίσταται διὰ τοῦ σχήματος 6 συγκοιταται κυρίως ἐκ πολλῶν συρμάτων ἐκ μαλακοῦ σιδήρου Α. Ὁ ἀντὶ συμπαγοῦς οὕτω κατασκευαζόμενος δακτύλιος ἔχει τὴν ιδιότητα ταχέως νὰ μαγνητίζεται καὶ ἀμέσως νὰ ἐκμαγνητίζεται ὅταν ἡ ἐπίδρασις τῶν πόλων τοῦ μαγνήτου παρέρχηται.

Ἐπὶ τοῦ δακτυλίου τούτου περιτυλίσσονται πλεῖστα πηνία Β ἐκ σύρ-

ματος χαλκίνοῦ μεμονωμένου, τουτέστι κεκαλυμμένου δι' ἀπομονωτικῆς οὐσίας, οἷον βάμβακος μετ' ἀσφάλτου. Τὸ εἰσερχόμενον ἄκρον ἐκάστου πηνίου καὶ τὸ ἐξερχόμενον τοῦ προηγουμένου προσκολλῶνται εἰς μεταλλικὰ ἐλάσματα ΓΓ, ἅτινα περιβάλλουσι τὸν ἄξονα δι' οὗ στρέφεται ὁ δακτύλιος καὶ εἰσὶν ἠλεκτρικῶς μεμονωμένα καὶ ἀπ' ἀλλήλων καὶ ἀπὸ τοῦ ἄξονος διὰ λεπτῶν φύλλων γουταπέρας. Ἐπὶ τῶν ἐλασμάτων τούτων κατὰ τινὰ ὀριζοντίαν διάμετρον ἐπηρείδονται μεταλλικαὶ ψῆκτρα ἐκ σύρματος χαλκίνοῦ ἐπαγγύρου. Αἱ ψῆκτρα αὗται συλλέγουσαι τὰ ἠλεκτρικὰ ρεύματα τὰ εἰς τὰς σπείρας τοῦ δακτυλίου κατὰ τὴν περιστροφήν αὐτοῦ παραγόμενα, οὕτω δὲ ἔχομεν διηλεκτρικὸν ρεύμα, ἐφ' ὅσον περιστρέφεται ὁ δακτύλιος, ὅμοιον μὲ τὸ ὑπὸ στήλης παραγόμενον, οὐτινος ὅμως ἡ ἔντασις αὐξάνει αὐξανούσης καὶ τῆς περιστροφικῆς ταχύτητος τοῦ δακτυλίου.

Ἡ ἠλεκτρομηχανὴ τοῦ Gramme ὑπὸ τὴν ἀνωτέρω μορφήν ἐκλήθη μαγνητοηλεκτρική, διότι διὰ μονίμων μαγνητῶν δύναται νὰ μεταβάλη τὴν κινούσῃν δύναμιν εἰς ἠλεκτρικὸν ρεύμα, ἀλλὰ διὰ τινος τροποποιήσεως

οὐ μόνον ἠδυνήθησαν ν' ἀποφύγῃσι τὴν χρῆσιν μονίμων μαγνητῶν ἀλλὰ καὶ τ' ἀποτελέσματα ν' αὐξήτῃσι διὰ μηχανῆς ἐχούσης καὶ μικρότερον ὄγκον καὶ μικρότερον βάρος. Γνωστὸν ὅτι ἀν' ῥάβδος ἐκ σιδήρου περιβληθῆ ἑλικοειδῶς δι' ἀγωγῶ, δι' οὗ διέρχεται ἠλεκτρικὸν ρεύμα μαγνητίζεται ἐφ' ὅσον τὸ ρεύμα τοῦτο ἐξακολουθεῖ νὰ διέρχεται διὰ τοῦ ἀγωγῶ. Ἐν τῷ τελευταίῳ τύπῳ τῆς ἠλεκτρομηχανῆς τοῦ Gramme τῷ παρισταμένῳ διὰ τοῦ σχήματος 7, τὸ ρεύμα τὸ διὰ τῆς περιστροφῆς τοῦ δακτυλίου παραγόμενον διαδιβάζεται δι' ἀγωγῶ μεμονωμένου ἑλικοειδῶς περὶ τὰ σκέλη τῶν δύο ἠλεκτρομαγνητῶν, ἐν τῷ μέσῳ τῶν ὁποίων περιστρέφεται ὁ δακτύλιος. Ὁ πυρὴν τῶν ἠλεκτρομαγνητῶν τούτων ἐκ σιδήρου συγκεί-

Σχῆμα 7.

μενος φέρει πάντοτε ἐλάχιστον μαγνητικὸν ρευστόν. Τοῦ δακτυλίου περιστρεφόμενου, ἡ ἀσθενὴς κατὰ πρῶτον μαγνητικὴ τοῦ σιδήρου, ἐπίδραξ ἐπὶ τοῦ δακτυλίου καὶ παράγει ἀσθενὴς τι ἠλεκτρικὸν ρεύμα, τὸ ὁποῖον ὅμως εἶναι ὑποχρωμένον νὰ διέλθῃ ἑλικοειδῶς περὶ τὰ τέσσαρα σκέλη τῶν δύο ἠλεκτρομαγνητῶν καὶ ἐπαυξήσῃ τὴν μαγνητικὴν αὐτῶν δύναμιν. Τῆς ἰσχύος τῶν ἠλεκτρομαγνητῶν αὐξανούσης καὶ ἡ ἐπίδρασις ἐπίσης αὐξάνει καὶ ἐπομένως καὶ ἡ τοῦ παραγομένου ἠλεκτρικοῦ ρεύματος. Οὕτω δὲ αὐξανούσης τῆς περιστροφικῆς κινήσεως τοῦ δακτυλίου αὐξάνει ἡ ἔντασις τῶν ἠλεκτρομαγνητῶν καὶ ἡ τοῦ παραγομένου ἐπομένως ἠλεκτρικοῦ ρεύματος. Ἡ ἠλεκτρομηχανὴ αὕτη τοῦ Gramme ὑπὸ τὴν τελευταίαν ταύτην μορφήν καλεῖται δυναμοηλεκτρική, διότι μετατρέπει ἀμέσως τὴν κινούσῃν δύναμιν εἰς ἠλεκτρικὸν ρεύμα, ἀνευ τῆς χρήσεως μονίμων μαγνητῶν.

Ἡ δυναμοληλεκτρικὴ αὐτὴ μηχανὴ τοῦ Gramme ἦν μία τῶν ἀρίστων ἐκ τῶν ἐν τῇ ἐν Παρισίοις διεθνεῖ ἐκθέσει τοῦ ἠλεκτρισμοῦ ἐκτεθειμένων, βραβευθεῖσα οὐ μόνον ὑπὸ τῆς Ἀκαδημείας τῶν Ἐπιστημῶν κατὰ τὴν ἀπονομὴν τοῦ μεγάλου βραβείου τῆς ἠλεκτρικῆς τοῦ ἐπικληθέντος Βόλτα, πρὸς ἀνάμνησιν τοῦ μεγάλου τούτου ἀνδρός, ἀλλὰ καὶ ἡδὴ τυγοῦσα Διπλώματος Τιμῆς κατὰ τὴν διεθνεῖ Ἐκθεσιν. Ἦδη γνωσθεῖσθαι τῆς πηγῆς ταύτης, ἥτις διὰ κινούσης μόνον δυνάμεως παρέχει ἡμῖν ἀφθονον ποσότητα ἠλεκτρικῆς ἐν σχετικῶς μικροτέρῃ δαπάνῃ τῆς δι' ἠλεκτρικῆς στήλης ἀπαιτουμένης, ἐρευνήσωμεν τὰς ἐφαρμογὰς αὐτῆς.

T. A. Ἀργυρόπουλος.

Ο ΠΥΡΓΟΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΕΤΡΟΥ ΕΝ ΑΝΔΡΩ

Μεταξὺ τῶν ζητημάτων τῶν σπουδαιότερων διὰ τὸν ἐρευνῶντα τὰ κατὰ τὰς νήσους, καὶ μάλιστα ἐκεῖνας, ἐν αἷς ἐλάχιστα περιεσώθησαν διαφόρων χρόνων ἔγνη οἰκοδομημάτων παρουσιάζεται καὶ τὸ τῆς κατὰ διαφόρους χρόνους καταστάσεως τῆς ἀρχιτεκτονικῆς, τῆς θέσεως αὐτῆς καὶ ἀναπτύξεως, καὶ ἐν γένει τῆς κατὰ χρόνους διακρίσεως τῶν λειψάνων τῆς τέχνης ταύτης. Ἡ ἐρήμωσις ἐκ τῶν ἐπὶ τῶν νήσων κτιρίων, αἱ ἀλλεπάλληλοι ἐπεληθούσαι καταστροφῆ καὶ οἱ τούτους παρεκλούθοντες συνοικισμοὶ μετέβηλον ἀληθῶς καθ' ὅλοκληρίαν τὴν ὄψιν πολλῶν μερῶν, κατέστησαν δυσδιάκριτον λίαν τὴν πρώτην αὐτῶν κατὰ τὴν τὴν πρώτην πᾶσιν κτιρίων προέλευσιν. Ἐν τούτοις ὁσπινθήποτε μεταλλαγὴν ἂν ὑπέστησαν αἱ οἰκοδομαὶ, τὰ τεῖχη κ. τ. τ. εἶνε ἀδύνατον νὰ μὴ ὑπάρχη πάντοτε διὰ τὸν γεγυμνασμένον ὀφθαλμὸν γνώρισμά τι ἱκανὸν νὰ καταδείξῃ τὴν ἀρχικὴν προέλευσιν, σημεῖον ἐλάχιστον πολλάκις σφάσσειται τοποθετοῦν ὁσπινθήποτε μνημεῖον μεθ' ὅλην τὴν μετακρίσιν, ἢν περιέβηκεν αὐτὸ ἢ τῶν χρόνων πέρροδος, ἢ ἐπίδροσις τῆς περιόδου, καθ' ἣν διεσκευάσθη, ἀλλὰ πολλὰ αἰτίαι ἀποξέσσει τὸ πλεονέκτερον ἔνδυμα ἢ καὶ μίμησιν πολλάκις ἐκεῖνου ἀναλαμβάνουσαι, ἐξ ἧς πολλὰ προήλθον ἐν τῇ διακρίσει σφάλματα. Ἐν ἄλλοις λόγοις καὶ ἐπὶ τῶν νήσων μεθ' ὅλας τὰς προμημονευθεῖσας δυσχερεῖας ἔχομεν σφῆ χαρκτηριστικὰ εἰς διακρίσιν τῶν χρόνων τῶν προϊόντων τῆς ἀρχιτεκτονικῆς.

Καὶ ὁμοίως ὑπάρχουσι σημεῖα τινὰ ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν νήσων, ἅτινα μὴ ἐξετασθέντα ἐπακριβῶς ἀκόμη καὶ σήμερον ἐκφέρονται λίαν ἐσφαλμένως, εἰς ἄλλους χρόνους ἀποδιδόμενων κτιρίων προφανῶς φερόντων χαρκτηρὰ ὅλως διάφορον τῆς εἰς ἣν ἀνάγονται ἐποχῆς. Τοιαῦτα π. χ. τὰ γνωστὰ ἐν τισὶ τῶν νήσων, ἐν Ἀνδρῶ ἰδίᾳ ὑπὸ τὸ ὄνομα τῶν πύργων, ὧν ὁ πρῶ-

λαίτερος μόλις εἰς τὸ τέλος τῆς προπαραλθούσης ἀνάγεται ἐκατονταετηρίδος καὶ ἅτινα ὁμοίως γενικῶς θεωροῦνται ὡς μεσαιωνικὰ κτίσματα καὶ ὡς τοιαῦτα ἀναφέρονται, ἐν ᾧ δὲν εἶνε ἄλλο τι ἢ κατοικίαι τῶν ἰσχυροτέρων καὶ εὐπορωτέρων κατοίκων τῶν νήσων χρησιμεύουσαι ὡς κρησφύγετα καὶ διὰ τοὺς λοιποὺς περιοίκους κατὰ τὰς ἐπιδρομὰς τὰς συχνὰς τὰς ἐν τοῖς χρόνοις τούτοις τῶν πλημμυρούστων τῶν Αἰγαίων πελαγῶν. Ἰδίον χαρκτηριστικὸν τῶν οἰκημάτων τούτων (διότι εἶνε ἀπλὰ κατοικίαι μὴ φέρουσαι τρόπον οἰκοδομίας ἰδικίτερον ἢ διάφορον τῶν ἄλλων οἰκιῶν) εἶνε ἡ χαρμηλότης τῶν θυρῶν καὶ θυρῶν καὶ ἡ ὑπὲρ ταύτας ἐν εἴδει ἀντηρίδος ἐξοχὴ ἢ καλύπτουσα ὅπην ἀφ' ἧς ὑπερήσπιζον οἱ ἐν τῷ οἰκήματι τὴν εἴσοδον ἀμυνόμενοι εἴτε δι' ὀπλων, εἴτε δι' ἐπιχύσεως ζέοντος ἐλαίου, ἢ ὕδατος, ὡς ἡ παράδοσις φέρει.

Ἐνεκὰ τῆς ἐσφαλμένης κατὰ χρόνους τοποθετήσεως τῶν οἰκημάτων τούτων, ἀνάγκη προήλθε νὰ τοποθετηθῶσι, νὰ ποικυρωθῶσι τῆς ἀρμοζούσης αὐταῖς θέσεως ἕτεροι οἰκοδομαὶ ἀληθῶς φέρουσαι τὸν τύπον τῆς κατὰ τὸν Μεσαιῶνα ἐργασίας, καὶ νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἀνήκουσαι εἰς χρόνους πολλῶν πλεονέκτερος, τοὺς ἑλληνικοὺς, πρὸς οὓς οὐδὲ μίαν σχέσιν οὔτε κατὰ τὴν κατασκευὴν, οὔτε κατὰ τὸν σκοπὸν φαίνονται ἔχουσαι, πολλάκις δ' οἰκοδομημένα ἐπὶ τόπων ὅπου οὐδ' ἔγνος ἐφάνη ἀρχαίου συνοικισμοῦ, εἴτι δ' οὐδὲ ἐνδιέφερουσα διὰ τοὺς ἀρχαίους οὕτως ἦν θέσις ὥστε νὰ λάβωσιν ἀνάγκην τοιούτων κτιρίων, ἐν ᾧ πολλὰ τὰ κινήσαντα τὴν κατοχὴν τῶν τόπων τούτων καὶ τὴν ἀνίδρυσιν τοιούτων οἰκοδομῶν κατὰ τὸν Μεσαιῶνα, εἰς ὃν καὶ μόνον πρέπει νὰ ἀναχθῶσιν ἀφ' οὗ εἰς τοὺς μετὰ ταῦτα χρόνους, τοὺς ἐγγὺς ἡμῶν μάλιστα, δὲν ἦσαν εἰς κατὰ τὴν οἰκοδομῶν τοιαῦτα κτίρια, ὡς δεικνύουσιν αἱ προαναφερθεῖσαι οἰκοδομαὶ, οἱ πύργοι, οἱ καὶ σήμερον διατηροῦντες τὰ ὀνόματα τῶν πρώτων κτητόρων.

Ἐν τοῖς εἰς ἑλληνικοὺς χρόνους ἀναγομένοις κτιρίοις εἴτι καὶ οἱ ἐπὶ τῆς νήσου Σίφνου πύργοι, περὶ ὧν κατωτέρω ἐν ἐκτάσει, οἵτινες ἐκ πολλῶν χαρκτηριστικῶν δὲν δύνανται νὰ ὑπερβῶσι τὸν Μεσαιῶνα, εἶνε προφανῶς κτίρια ἀνιδρυθέντα ὑπὸ τῶν κατοίκων τῆς νήσου εἰς φρούρησιν μὲν αὐτῆς, σύνδεσιν δὲ συνεννοήσεως ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον, ὡς ἢ τε θέσις αὐτῶν ἢ πρὸς ἀλλήλους καὶ ὁ ἀριθμὸς δεικνύει. Δυστυχῶς ὀλίγα μέρη καὶ τὰ κατώτατα αὐτῶν σώζονται, πλὴν καὶ ἐκ τούτων ἱκανὰ δύναται τις νὰ προση ἢ εἰς σύγκρισιν πρὸς ἕτερούς ἀλλαχοῦ ὑπάρχοντας, ὀλιγίστους ὁμοίως (διότι σημεῖον ὅτι παρεδόξως μόνον ἐπὶ τῆς Σίφνου πλεῖστοι διατηρήθησαν ἠρίθμητα δ' ἐπὶ αὐτῆς περὶ τοὺς εἴκοσι ἡδὴ ἐν ἐρείπειᾳ).

Ὅμοιος κατὰ τὰς διαστάσεις τοῖς τελευταίοις ταῦτοις κτιρίοις, καὶ κατὰ τὴν κατασκευὴν, καὶ κατὰ τὸν σκοπὸν, ὡς πιστεύω ἐξῆς ὅτι θὰ δεῖξω, ἀλλὰ εἰς πολλῶν μείζον ὕψος διατηρούμενος εἶνε ὁ ἐν Ἀνδρῶ πύργος

τοῦ Ἁγίου Πέτρου ἐπικαλούμενος, περὶ οὗ ταῦτα ὑπόκειται, ὁμοιοῦνται δὲ καὶ τὰ λείψανα ἐτέρου τοιούτου ἐν θέσει Ξυλοκαρύδα ἐν τῇ ἀπὸ Γαυρίου εἰς Μπατσὶ ὁδῷ. Καὶ ἐκεῖνος μὲν καὶ ὑπὸ τοῦ Ross καὶ ὑπὸ τοῦ κ. Α. Μηλιαράκη θεωρεῖται ἀρχαῖος Ἑλληνικός, τὸ δὲ τελευταῖον κτίσμα ἐν ταῖς αἰμασιαῖς καταλέγεται. Κατὰ πόταν ὅμως ταῦτα ἀμφοτέρω ἀληθείας ἔχονται ἐκ τῆς ἐξῆς ἐρεύνης δειχθήσεται.

Ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος πύργος ἔχει τὴν ὀνομασίαν ἀπὸ τῆς ἐπὶ τῶν ἀντικρῶ καὶ πρὸς Α. κλιτύων τοῦ ὄρους κώμης τοῦ Ἁγίου Πέτρου, ἔχει σχῆμα κυλινδρικόν, τοῦ κυλίνδρου μειουμένου ἐπαισθητῶς κατὰ τὸ κάτω ἡμισυ. Αἱ κατώτατοι δρόμοι τοῦ κτιρίου, περὶ τοὺς δέκα τὸν ἀριθμὸν εἶνε ὠκοδομημένοι ἐξ ὀγκωδεστέρων λίθων, τὴν ἐπιφάνειαν ἡμελημένων τὰς δ' ἀρμογὰς κατεργασμένων καὶ οὐχὶ ἀργῶν (ὡς λέγεται ἐν τοῖς Μηλιαράκη 117), ἀφ' οὗ μάλιστα λέγεται κατωτέρω ὅτι ἔχουσι τὴν ἄνω καὶ κάτω ἐπιφάνειαν ὁμαλίην, οὐχὶ ὅμως ἐκ φύσεως ὡς πιστεύει ὁ κύριος Μηλιαράκης, ἀλλ' ἐκ τέχνης ὡς δύναται τις νὰ εἶδῃ ἐν τῇ διακρίσει τῆς γλυφῆς ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας ταύτης. Ἡ κατὰ τὰ πλάγια τομὴ τῶν λίθων δὲν εἶνε κάθετος ἀλλὰ συνήθως κεκλιμένη δὲν εἶνε δὲ καὶ κατὰ τὸν τρόπον τῆς Πελασγικῆς οἰκοδομικῆς, ὡς λέγει ὁ κ. Μηλιαράκης, διότι τότε δὲν θὰ ἦσαν τόσον καλῶς εἰργασμένοι ἐκεῖ οἱ λίθοι· μᾶλλον δύναται τις νὰ εἴπῃ ὅτι ἐνιαχοῦ διορᾷ τὰ πολυγωνικὰ τειχεῖα ἀλλὰ πολὺ μεμικρυσμένα οὐχὶ δὲ καὶ Πελασγικὴν οἰκοδομικὴν ἦτις πᾶν ἄλλο εἶνε ἢ τοῦτο.

Ἀπὸ τοῦ δεκάτου καὶ ἐξῆς ὁμοῦ ἡ ἐξωτερικὴ ἐπιφάνεια καθίσταται ὁμαλωτέρα, κατὰ τὰ πλάγια τεμνομένων ἔτι οὐχὶ καθέτως τῶν λίθων.

Ἐν τῶν περιεργότερων μερῶν τοῦ κτιρίου εἶνε ἡ θύρα, ἦτις μετὰ καὶ τῶν ἄλλων χαρακτηριστικῶν δύναται νὰ χρησιμεύσῃ εἰς κάλλιστον ὄρισμὸν τῶν τῆς προελεύσεως χρόνων. Εἶνε χθαμαλή, μόλις ἐνὸς μέτρου καὶ τριάκοντα ἑκατοστῶν, πολὺ ὅμως διαφέρει, ἢ μᾶλλον οὐδόλως δύναται νὰ συγκριθῇ πρὸς τὴν τῶν Μυκηνηῶν, πρὸς ἣν παραβάλλει τὴν τὴν δ. κ. Μηλιαράκης· διότι εἶνε ὅλως τετραγωνικὴ μὴ ἔχουσα τὴν παρὰ μικρὰν σύγκλισιν τῶν προκιστάδων καὶ οὐχὶ παραστατῶν ὡς παρὰ τῷ αὐτῷ φέρεται.

Ὁ μετὰ τὴν θύραν κυκλικὸς θάλαμος καλύπτεται ἄνωθεν διὰ πλακῶν προερχομένων ἐκ τῆς ἡρέμας καμπυλώσεως τοῦ πέριξ τοίχου ἦτις συνεχίζεται δι' ἐπίσης καμπύλων περαιτέρω πλακῶν. Πολὺ μέρος τῆς στέγης κατέπεσεν ἤδη, μετὰ δὲ τῶν κατκειμένων τεμαχίων εἰσὶ τινὰ φέροντα ἐπιεργασμένον τέμαχος κυκλοειδοῦς στομίου, ὥστε φαίνεται ὅτι δὲν ὑπῆρχον πλάκες εἰς τὸ μέσον τοῦ θόλου ἀλλ' ὅτι ἀρίστο ἀνοικτὸν τὸ μέρος ἐκεῖνο χάριν τοῦ ἄνωθεν φωτός· καὶ ἡ ἀνάβασις δὲ ἐκείθεν θὰ ἐτελεῖτο εἰς τὸ ἄνω μέρος τοῦ πύργου, ἀδυνατῶν ἀποδεικνυομένης τῆς ἀνόδου τῆς διὰ τῆς ὁπῆς τῆς ἐπὶ τοῦ υπερθύρου ὑπαρχούσης.

Αἱ δύο ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῆς θύρας στεγνομαχοὶ ὅπκι αἱ ἔσωθεν ἀποκλί-

νοντα εἰς πυραμίδα τὰ χεῖλη ἔχουσαι εἰς οὐδὲν ἄλλο ἢ εἰς ὑπεράσπισιν τῆς εἰσόδου ἐχρησίμευον, ὡς καὶ τὸ σχῆμα καὶ ἡ θέσις αὐτῶν δεικνύει· δὲν ἠδύναντο δὲ νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς φωταγωγοί, διὰ τε τὸ στενὸν αὐτῶν καὶ διότι ἀπεφράσσοντο ἔσωθεν ὡς δεικνύουσιν αἱ ἀλλαγῆς αἱ ὑπάρχουσαι ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ ἀμφοτέρων τοίχου, τοῦ δὲ ἀριστεροῦ τοίχου ὁ λίθος ἔχει ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν σύγκλισιν τοῦ ἔσωθεν τιθεμένου φράγματος. Αἱ τοιαῦται ὑπερασπιστικαὶ θυρίδες (πολεμιστραις), οὐδόλως βεβαίως διευκολύνουσι χρῆσιν τόξων, ὅπερ εἰς ἰσχυρὸς καὶ ἀσφαλῆς λόγος τῆς ὑποστηρίξεως τῆς γνώμης ὅτι ὁ πύργος δὲν εἶνε ἀρχαῖος Ἑλληνικός. Ὅτι δ' αἱ θυρίδες αὗται ἐχρησίμευον εἰς ὑπεράσπισιν τῆς θύρας ἠδυνάτο τις νὰντικρούσῃ κάλλιστα λέγων ὅτι κείνται πολὺ ὑπὲρ τὸ ἔδαφος, οὕτως ὥστε δὲν ἦτο δυνατὸς ὁ διαχειρισμὸς ὄπλου· ἀλλὰ καὶ τοῦτου εὖρον θεραπείαν ἀρίστην. Διότι φαίνεται ὅτι εὐθὺς ἔσωθεν ὑπὲρ τὴν θύραν ὑπῆρχε κατεσκευασμένος ἐξώστης ἐφ' οὗ οἱ ὀπλιταὶ ἀνέβαινον, ὡς σαφέστατα καὶ ἀκατέρηστος ὑπὲρ τὴν θύραν ἔσωθεν γραμμὴ δεικνύει καὶ τέσσαρες εἰς ὑποδοχὴν τῶν δοκῶν τοῦτου κατὰ ταῦτὸ ὀπκι, δύο ἐπιμήκεις ὑπὲρ τὰς δύο γωνίας τῆς θύρας, καὶ δύο ὑπὸ τὰς θυρίδας τὰς ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῆς θύρας τετράγωνοι, ἐπὶ τῆς αὐτῆς σειρᾶς, ἐν συμμετρῷ ἀποστάσει καὶ ἰσῶς εἰς βάθος ἐν τῷ τοίχῳ χωροῦσαι. Ἐκ τῶν δύο θυρίδων στενωτέρω ἔσωθεν ἡ δεξιὰ τῷ ἐξίοντι πλατυτέρα δ' ἡ ἀριστερὰ.

Ἐπὲρ τὴν χθαμαλὴν τοῦ πύργου θύραν καὶ διὰ τοῦ πάχους τοῦ υπερθύρου αὐτῆς διήκει ὀπκὴ λίαν στενὴ, ὀρθογωνίου πρίσματος σχῆμα ἔχουσα, ἀκολουθοῦσα ὅλον τὸ πλάτος τοῦ ὀρόφου τοῦ θολωτοῦ. Τὸ ἀνοιγμὰ ἀπετελέσθη μεῖζον ἢ ἀρχικῶς ἦν πρὸς τὰ κάτω καταστραφέν καὶ διὰ τοῦτο δύναται νῦν, μετὰ δυσκολίας ὅμως, νὰ χωρήσῃ σῶμα ἀνθρώπου· ἀρχικῶς ὅμως πέποιθε ὅτι τοῦτο ἦν ἀδύνατον ὡς δεικνύει τὸ εὐθὺς ὑπεράνω πλάτος δι' οὗ ἀδύνατον νὰ διέλθῃ ἄνθρωπος μετ' εὐκολίας. Παράδοξον δ' ὅλως θὰ ἦτο τοιοῦτο κτίριον νὰ ἔχῃ μοναδικὴν τὴν δι' ἀναρριχίσεως εἴσοδον καὶ ἀναρριχίσεως οὕτω κινδυνώδους. Ἀλλὰ καὶ ἂν ὑποθέσωμεν πρὸς στιγμή μὴν μόνον ὅτι τοιαύτη ἦτο ἡ ἀνοδος, τοιαύτη ὑπὸ ἡγερέθη τῷ ἀρχιτέκτονι ὑπὸ τῶν ἀναγκῶν τοῦ πύργου, ἰδοὺ ἔχομεν καὶ ἄλλον λόγον δι' οὗ καταδεικνύεται ὅτι ὁ πύργος δὲν εἶνε ἀρχαῖος Ἑλληνικός. Ἐὰν ἦτο τοιοῦτος θὰ εἶχομεν ὀπωσδήποτε καὶ ἄλλα ἀλλαχοῦ ἀνάλογα κτίρια, τὰ αὐτὰ παράδοξα παρουσιάζοντα κατὰ τὴν εἴσοδον. Οὐδαμοῦ ὅμως παρουσιάσθησαν τοιαῦτα. Οὐ μόνον δὲ τοῦτο ἀλλὰ καὶ ὅλως τούναυτίον διὰ τινῶν σωζομένων ἄλλων κτιρίων ἀποδεικνύονται σαφῶς καὶ οἱ χρόνοι εἰς οὓς ἀνάγεται καὶ ὁ πύργος τοῦ Ἁγίου Πέτρου καὶ ὁ λόγος τῆς ὑπὲρ τὴν θύραν ὀπῆς. Τοιοῦτο κτίσμα ἢ τρίτη μεγάλη πύλη τοῦ φρουρίου τοῦ Ἀκροκορίνθου. Τὸ φρούριον ἐκεῖνο φαίνεται πως νεώτερον τοῦ Πύργου τοῦ ὑπ' ἐξέτασιν, ὀπωσδήποτε ἀνάγεται εἰς τοὺς πρώτους τῆς Ἑνετοκρα-

τίς χρόνους ἢ πύλη αὐτοῦ ἢ ἄνω σημειωθεῖσα, ὑψηλὴ ἀρκούντως κατεσκευασμένη φέρει ἐπὶ τοῦ ὑπερθύρου ἰκανῶς πλατεῖαν ἐντομὴν φθά-
νουσαν εἰς οἶκημα ὑπὲρ τὸ ὑπερθυρον. Ὁ σκοπὸς τῆς ἐντομῆς ταύτης ἀβ-
θεστέρας λίαν καὶ ἐπὶ τῶν ἔνθεν καὶ ἔνθεν παραστάδων τῆς πύλης φε-
ρόμενης κατάδηλος ἐκ τοῦ τελευταίου μάλιστα γίνεσθαι ὅτι ἦτο κατεσκευ-
ασμένη διὰ τὴν ἀνέλκυσιν καὶ κατὰπτωσιν τῆς ἐκ τῶν ἄνω πρὸς τὰ κάτω
καταπιπτούσης θύρας. Ὁμοίωσθαι λοιπὸν πρὸς ταύτην εἶνε κατεσκευα-
σμένη καὶ ἡ τοῦ πύργου τοῦ ἁγίου Πέτρου, ἐχρησίμευε δὲ πρὸς τὸ αὐτὸ
τοῦτο, ὡς ἀποδεικνύει καὶ ἡ ἔλλειψις παντὸς ἔγχους ὑπάρξεως θυρώματος,
ἐν ᾧ ἐπὶ τῶν θυρίδων τῶν ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῆς θύρας περστηρήσαμεν ἤδη
ἀνωτέρω ταῦτα.

Ἐκτὸς τούτων ἐντὸς τοῦ ἀνοίγματος τοῦ ἐπὶ τοῦ ὑπερθύρου καὶ κατὰ
τὰς δύο ἀντικρῶ τῷ εἰσιόντι γωνίαι ὑπάρχουσιν ἐξοχὰι πληροῦσαι τὰς
γωνίας ἀνὰ τρεῖς εἰς σύμμετρον ἀπ' ἀλλήλων ἀπότκτιν μὴ φθάνουσαι
ὅμως οὐδὲ τὸ ἡμισυ τοῦ ὕψους τοῦ ἀνοίγματος. Αἱ ἐξοχαὶ αὗται ὡς κείν-
ται ἐχρησίμευον βεβκίως εἰς ὑποστήριξιν τοῦ ἀνεκτυρομένου θυρώματος,
τιθεμένου πλαγίως ἐπὶ μιᾶς τῶν τριῶν τούτων. Ἡ κατκτεσὴ αὐτῶν δὲν
ἐπιτρέπει νὰ ὑποθέσῃ τις ὅτι ἐχρησίμευον εἰς ἄνοδον, πολλῶν δ' ἦττον ἡ
θέσις καὶ ἡ ἀπὸ τούτων μέχρι τοῦ ἄνω χείλους τοῦ ἀνοίγματος ἀφιεμένη
ἀπόστασις. Ὡστε αἱ ἐξοχαὶ αὗται ἔρχονται εἰς ὑποστήριξιν τῆς γνώμης
ὅτι τὸ ἀνοίγμα οὐχὶ ὡς δίοδος, ἀλλὰ πρὸς ἀνέλκυσιν τῆς θύρας καὶ τἀνά-
παλιν ἐχρησίμευον. Οὕτω δ' ἀποκλειομένης ἐντεῦθεν τῆς ἀνόδου ἀπομένει
ἡ ἀπὸ τοῦ μέσου τοῦ θόλου ἀνοίγματος, ὅπερ περδεχθῆμεν, ἥτις θὰ ἦτο
ξυλίνη καὶ δυναμένη δι' ἀνεγκύσεως νὰ διακόψῃ πᾶσαν πρὸς τὸ κάτω
μέρος συγκοινωνίαν.

Μετὰ τὸ θολωτὸν οἶκημα καὶ ὑπὲρ αὐτὸ φαίνεται μονομερὴς μέχρι τοῦ
ἀνωτάτου ὕψους αὐτοῦ ὁ πύργος, πέριξ ὑπὸ ἐλικοειδοῦς περιβλαλλόμενος
κλίμακος σχηματιζομένης ὑπὸ μεγίστων ἀπὸ τοῦ τοίχου προεξεχόντων
λίθων, ἀπὸ διαστήματος δ' εἰς διάστημα φαίνονται ἔχνη ὑπάρξεως δια-
χωρισμάτων ἢ ὀρόφων ὧν ἑπτὰ διακρίνονται.

Εὐθὺς ὑπὲρ τὴν θύραν ἐν τῷ δευτέρῳ ὀρόφῳ ὑπάρχει θυρὶς ἰκανῶς με-
γάλῃ, ἐκτισμένη ὅπως καὶ ἡ θύρα τοῦ πρώτου διχμερίσματος, ἐγγὺς δὲ
ταύτης, ἀριστερᾷ τῷ ὄρῳντι, ὑπάρχει ἀνοίγμα τῶν στενομάκρων οἷα τὰ
ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῆς θύρας ὑπὲρ δὲ τὴν μεγάλην θυρίδα ὑπάρχει ἑτέρα
μικροτέρα καὶ στενωτέρα, ὑπὲρ τὴν ὑποῖαν ἄλλη μεγάλη ὡς ἡ πρώτη
περίπου φέρουσα δεξιᾷ τῷ ὄρῳντι ἀπὸ τῆς περστιάδος καὶ οὐχὶ τοῦ πα-
ραστάτου προεξεχούσαν πλάκα. Παρὰ τὴν θυρίδα ταύτην καὶ ὀλίγον πρὸς
τὰ ἀριστερὰ ὡς πρὸς τὴν ὄρῳντα ὑπάρχει ἑτέρα τετραγωνικὴ θυρὶς μικρο-
τέρα τῆς προηγουμένης. Ὑπὲρ ταύτην ἀνωτάτη πασῶν κεῖται μεγάλη
θυρὶς πλατυτέρα καὶ ὑψηλοτέρα τῆς προηγουμένης διχτηροῦσα ἀριστερᾷ

τῷ ὄρῳντι, λείψανα ἐξεχούσης πλάκας, ἐξ οὗ δείκνυται ὅτι ἀδιάφορος ἦτο
ἡ θέσις τῶν προεξεχουσῶν πλάκων, εἴτε πρὸς τὰ δεξιὰ ὡς ἐν τῇ πρώτῃ,
εἴτε πρὸς τὰ ἀριστερὰ ὡς ἐν τῇ δευτέρῃ φαίνονται, ἐκτὸς πλέον ἐὰν θέλῃ
θέλῃ νὰ ἐκλάβῃ τις ἐξοχὰς τινὰς ἐπὶ τῶν ἀντιθέτων παραστάδων ὡς λεί-
ψανα καὶ ἑτέρας προεξεχούσης πλάκας καὶ κατ' ἀκολουθίαν δεχθῆ ὅτι ἀμ-
φότεροι αἱ παραστάδες ἔφερον τοιαύτας πλάκας.

Ἡ περὶ τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ πύργου κλίμαξ, ἣν ἀγνοῶ πόθεν κινούμενος
ὁ κ. Μηλιαράκης καλεῖ ἀρηγῆκην (σ. 119), εἶνέ που διασκευασμένη ὑπὸ
καταπεσόντος ἐνὸς τῶν ἀναβιβαστῶν, ἐχρησίμευε δὲ καὶ εἰς ἀνάβασιν μέχρι
τοῦ ἀνωτάτου τοῦ πύργου ἄκρου καὶ εἰς συγκοινωνίαν τῶν διχοφύρων τοῦ
πύργου διαμερισμάτων. Τὰ διχμερίσματα ταῦτα καὶ ἡ κλίμαξ κατ' ἀκο-
λουθίαν ἐδέχοντο τὸ φῶς εὐθὺ ἀπὸ τῶν σημειωθεισῶν ἤδη θυρίδων, ἀδιά-
φορον ἂν πολὺ ἢ ὀλίγον, ὥστε τὰ ἐνιαχοῦ, ἰδίᾳ πρὸς τὸ μέρος τῆς θύρας
καθ' ὅλον τὸ ὕψος τοῦ κτιρίου ἀπαντῶντα ἀνοίγματα εἰς οὐδὲν ἄλλο ἐχρη-
σίμευον ἢ ἵνα ἐκεῖθεν ἀπομάχωνται αἱ φρουροὶ ἢ ἀπ' κερκισμένοι ἐπισκο-
πῶσι τὰ ἔξω. Διότι ἀληθῶς δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ ἐξηγηθῆ πῶς ἐπὶ τοῦ
ὕψους ἐκείνου ἐσημάτισαν τόσον στενὰς θυρίδας διὰ τὸ φῶς ἐγγὺς τῶν
μειζόνων πρὸς αὐτὸ τοῦτο ὑπάρχουσῶν. Ἐπειτα οἱ ὑποτιθέμενοι οὗτοι φω-
ταγωγοὶ κυρίως πρὸς ἐν μόνον μέρος κείνται, τὸ τῶν θυρίδων καὶ τῆς θύ-
ρας, ὅπου δὲν θὰ ἦτον ἀνάγκη τοιοῦτων, ἀπ' ἐναντίου δὲ τὸ ἀντίθετον
μέρος ἐχρηζεν αὐτῶν, καὶ ὅμως τοῦτο οὐδεμίαν τοιαύτην ὀπὴν φέρει. ἐξ
οὗ πασιφανῶς εἰς τι λόγος προτίθεται ὅτι αἱ θυρίδες αὗται αἱ στενόμα-
κραι, τόσον αἱ ὑψηλότερον κείμεναι ὅσον καὶ αἱ ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῆς θύρας
εἰς ὑπεράσπισιν τοῦ πύργου ἔσωθεν, ἰδίᾳ δὲ τῆς εἰσόδου, ἦσαν πεποιημέναι
καὶ οὐχὶ ὡς φωταγωγοὶ, ὡς παρὰ Μηλιαράκην φέρεται.

Ἐὰν ὁ πύργος ἦτο ἐκτισμένος κατὰ τὴν *τελευταικὴν οἰκοδομικὴν*, ὡς ὁ
αὐτὸς λέγει (σ. 117), πρὸς τι τότε ὁ δεύτερος ἐσωτερικὸς τοίχος ὁ ἐκ
τόσον καλῶς κατειογασμένων μικρῶν λίθων συμπληρούντων τὰ ὀπισθεν
τῶν μεγάλων συγκείμενος, τοίχος οὐδαμοῦ τῶν πηλαιοτέρων Ἑλληνικῶν
κτιρίων δεικνύμενος, καὶ πῶς συμβιβάζεται ἀπ' ἐνὸς μὲν νὰ λέγηται ὅτι
τὸ κτίριον ἀνήκει εἰς τοιαύτην, οἷον ὁ κ. Μηλιαράκης σημειοῖ ἐποχὴν,
ὀλίγον δὲ κατωτέρω νὰ προτίθεται (σ. 120) ἀντιφατικὸν ὅλως πρὸς τὰ
προηγούμενα ὡς πρὸς τὴν προέλευσιν τὴν κατὰ χρόνους τοῦ κτιρίου τὸ:
*«Ὁ δεύτερος οὗτος τοίχος, τὰ νῦν πολλαχῶς κατεβρωμένους ἐκτίσθη βε-
σβαίως ὅπως κατασπίση τὴν ἐσωτερικὴν ἐπιφάνειαν τοῦ πύργου ὁμαλῆν»*
ἀπ' οὗ δὲ δὲν ἔμεινε βεβκίως ὁ τοίχος καὶ ἵνα διακαλίῃ τὴν εἰσόδον τοῦ
ἀνέμου διὰ τῶν κειῶν διαστημάτων, ὡς λέγει ὁ αὐτὸς, ἀπ' οὗ τοιαῦτα
οὐδαμῶς ὑπὸ τῶν δμκλώτατα ἔμφοσμένων λίθων δὲν ἀφίνονται κατὰ
τὰς λεπτότατα εἰρησμένους ἀρμογὰς.

Τὸ ἄνω μέρος τοῦ πύργου δὲν φαίνεται πῶς ἑτεροματιζέτο. Λίαν παρὰ-

δοξος δ' ἐφάνη ἡμῖν ἢ ὑπόθεσις ἢ μᾶλλον ἢ γνώμη, ἣν ἐκφέρει ὁ κ. Μηλιαράκης περὶ τεσσάρων αὐλάκων ἐλαφρότατα εἰργασμένων ἀπὸ τοῦ ἄνω ἄκρου μέχρι τῆς βάσεως τοῦ πύργου· λέγει δηλ. (σ. 122) ὅτι *καὶ ἀβαθεῖς παύλακες αἱ παρὰ τὸν πύργον λελαξενόμεναι ἐχρησίμευον πρὸς γόμφωσιν πτωρ ὀρθίων δοκῶν ὅπως μὴ μετακινῶνται ἐθερ καὶ ἐθερ, ἐφ' ὧν προσνηλοῦντο ξύλινα ἐπάλλξεις καὶ ἑτέρα ἀμετρήρια* ἢ Μᾶλλον ἐξεζητημένη ἐρμηνεῖα καὶ ἀσύστατος δὲν ἠδύνατο νὰ ἐξευρεθῇ. Φαντάσθητε δι' ὄλου τοῦ ὕψους τοῦ πύργου δοκοῦς, καὶ πρὸς τί; ἵνα εἰς τὸ ἀνώτατον ἄκρον προσκαρτηθῶσιν ἐπάλλξεις καὶ κρόσσαι· ὡς εἰ μὴ ἐδύναντο αὐταὶ νὰ στηριχθῶσιν ἐπὶ ὑψηλοτέρου μέρους! Ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ὅτι ἦσαν τοιαῦτα δοκοὶ ἐν ταῖς αὐλάξιν, ποῦ ἐστηρίζοντο αὐταὶ; διότι δὲν εἶναι δυνατὸν τὸ χαρκαγὴν ἀπλῆν σημειοῦν βάθος αὐτῶν νὰ συγκαταστήσῃ τοιαύτας δοκοῦς οἵκι πρὸς τοῦτο ἐχρησίμευον. Ἀλλ' ἴσως διὰ γόμφων τινῶν ἢ ἤλων προσηλοῦντο ἐπὶ τοῦ πύργου αἱ δοκοί· οὐδαμοῦ ὅμως τοιούτων οὐδ' ἔχνη εὐρέθησαν, οὐδ' ὅπαι εἰς ὑποδοχὴν. Ἀντὶ ὅμως νὰ προσφεύγῃ τις εἰς τοιαύτας δυσλήπτους ἐξηγήσεις, διατί νὰ μὴ ἀνεύρῃ ἐπὶ τῶν ταινιῶν ἐκείνων τῶν ἀβαθῶν τὰ τέσσαρα κύρια σημεῖα, ἐφ' ὧν κατὰ τὴν διαγραφὴν τοῦ σχεδίου ἐβάσισεν ὁ ἀρχιτέκτων τὴν διαμόρφωσιν τῆς οἰκοδομῆς; Ἐκαστος λίθος ἐπὶ τῶν κυρίων τούτων σημείων πίπτων ἐδέχετο τὴν ἐντομὴν, γνωρίζομένης δ' ἐκ τούτου τὴν θέσεως αὐτοῦ ἐπετίθετο ἐπὶ τοῦ ὁμοίου τοῦ φέροντος τοιαύτην κατὰ ταῦτό, οὕτω δ' ἀποτελοῦντο τὰ τέσσαρα κύρια σημεῖα ἐφ' ἐκάστου δόμου, ἐφ' ἐκάστης σειρᾶς λίθων τοῦ τοίχου τοῦ πύργου· τὰ μετὰξὺ δὲ τῶν τεσσάρων τούτων σημείων εὐκόλως εἶτα συνεπληροῦντο ὑπαρχούσης τῆς ὡς εἴρηται τεθείσης βάσεως. Τοῦτο δ' ὑπεβοήθει βεβαίως ἀεὶ καὶ εἰς τὴν μείωσιν τῆς διαμέτρου τοῦ πύργου, οὕτω δὲ ὑψομένων τῶν τοίχων αὐτοῦ συνυψοῦντο καὶ τὰ ἀπλᾶ σημεῖα εἰς ταινίαν σχηματισθέντα τέλος διὰ τῆς εἰς ὕψος ἄρσεως τῶν τοίχων. Οὗτος εἶνε ὁ μόνος λόγος τῆς ὑπάρξεως τῶν ταινιῶν τούτων, πάντα δὲ τᾶλλα τὰ περὶ πολιορκίας καὶ πολεμιστῶν εἰρημένα ὅλως περιττά, καὶ τοῦτον μᾶλλον ἐπεθυμοῦμεν νὰ ἴδωμεν ὑποστηρίζομενον ὑπὸ τοῦ κ. Μηλιαράκη, ὅστις ἀναφέρει μὲν τοιοῦτό τι, ἀλλ' ὡς ἐν παρόδῳ μετὰξὺ ἄλλων λόγων (ἀναφέρων ὅτι *ἐξελαβεν ἐν ἀρχῇ ὡς σημεῖα τῶν τεχνιτῶν πρὸς συναρμογὴν τῶν λίθων καὶ σχηματισμὸν τοῦ κυλινδρικοῦ σχήματος*) οὐδ' ὅλως λίαν ἐσπευσμένως πάντας, ἰδίᾳ δὲ ἐκεῖνον, δὲν ἐθεωρήσαμεν ἀνωτέρω ὡς ἀληθεύοντα ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ καὶ ἡρμηνεύσαμεν θεωρεῖ ὡς μὴ ἔχοντα λογικὴν βάσιν στηρικτέστην ἐπὶ προηγουμένων παρατηρήσεων, ὅπερ πᾶν ἄλλο εἶνε ἢ τὸ ἀληθές, ὡς ἐκ τῶν λεχθέντων ἤδη ἀνωτέρω καταφαίνεται, ὧν καὶ μόνῃ ἢ ἀπλῇ ἀνάγνωσις καταδεικνύει ὅτι *ἐλλειψίς λογικῆς βάσεως ἀληθῆς*, ἐφ' ἧς ἡσυχάζων νὰ ἰκα-

νοποιηθῇ ὁ ἐρευνητὴς διαφαίνεται ἐν τῇ ἐτέρᾳ γνώμῃ τῇ ἀσυστάτῳ ὅλως ἀποδειχθείσῃ.

Ὁ πύργος ἔπαθεν ὑπὸ τῶν ἀνέμων βλάβην σπουδαίαν πρὸς τὸ ἀνατολικὸν αὐτοῦ μέρος καὶ οὐχὶ εἰς τὴν κατάβορον ἀκτῖνα αὐτοῦ, ὡς ἐν τοῖς Ὑπομνήμασι Μηλιαράκη (σ. 122) φέρεται.

Ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε ἀνωτέρω σημειωθέντων πρόδηλον καθίσταται ὅτι τὸ κτίριον δὲν εἶνε ἀρχαῖον Ἑλληνικὸν ἀλλὰ Μεσαιωνικόν. Παρνεβλήθησαν οἱ λόγοι δι' οὓς δεχόμεθα ἀδιστακτικῶς τοῦτο, ἀναγραφέντες τῆδε κάκεισε, δυνάμενοι ὅμως καὶ ἐν σειρᾷ ἐξῆς παρατιθέμενοι νὰ καταδείξωσιν εὐσυνοπτότερον τὴν ἀλήθειαν τῶν λεγομένων. Πρὸ τῆς ἐν σειρᾷ ὅμως ἀναγραφῆς τούτων ἀναγκαῖον κρίνομεν ν' ἀναφέρωμεν καὶ τὸν τελευταῖον δυνάμενον νὰ προστεθῇ τοῖς ἄνω καὶ ἰσχυρότερον λόγον, δὲν ἀρούμεθα ἐξ ἄλλων ὁμοίων, ὁμοιοτάτων τὴν κατασκευὴν οἰκοδομῶν ἐφ' ἐτέρας νήσου σώζομένων καὶ ἐκ λειψάνων ὁμοίου κτιρίου ἀλλαχοῦ τῆς Ἀνδρου ἐν εὐτελεστάτοις ἐρειπίοις διασωθέντος.

Ἐν Σίφνῳ δηλαδὴ ὑπάρχουσι λείψανα κτιρίων κυλινδρικών ποῦ μὲν τελειότερα διασωζόμενα, ποῦ δὲ μέχρις ἐδάφους εἰς τοὺς λίθους ἐξ ὧν συνεκείντο διεσκορπισμένα. Τὰ κτίρια ταῦτα τὰ κυλινδρικά εἶνε ὁμοιοτάτα τῷ πύργῳ τοῦ ἁγίου Πέτρου ὀκοδομημένα, ἔχοντα διάμετρον ἐννέα περίπου μέτρων. Δυστυχῶς ὅμως καὶ τὰ μᾶλλον διατηρούμενα τούτων ὀλίγα ὑπὲρ τὸ ἐδάφος ὑπερκύπτουσι μέτρα· καὶ ἐν τῷ μικρῷ ὅμως διασωζόμενῳ τούτῳ τμήματι διακρίνεται κάλλιστα ὁ τρόπος τῆς οἰκοδομῆς, ἐφ' ἐνὸς μάλιστα τούτων ἐσώζετο καὶ μία τῶν ἐσωτερικῶν βαθμίδων ὑπὲρ τὰ χώματα, ὅφ' ὧν καλύπτεται ἔσωθεν ὁ πύργος· ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ πύργου παρὰ τὸ χωρίον *Ἐξάμπελα* διακρίνεται ἡ πύλη αὐτοῦ χθκακλή πρὸς Δ. ἀποβλέπουσα. Ὑπὲρ τὸ ὑπερθυρον ταύτης (διότι μέχρι τούτου ταύτη εἶνε κατεστραμμένος ὁ πύργος) φαίνεται τὸ αὐτὸ ἀνοιγμα ὅπερ καὶ ἐπὶ τοῦ ἐν Ἀνδρῷ αὐτὸ δὲ τὸ ὑπερθυρον ἀποτελεῖται ἐξ ἐνὸς λίθου *ἀψίδα* ὑπὲρ τὴν θύραν ἀποτελοῦντος *ἡμικυκλικήν*. Ἀκριβῶς τοῦτο τὸ σχῆμα ἦτο μὲν γνωστὸν τοῖς Ἑλλησιν, οὐχὶ ὅμως καὶ σύνθητες εἰς οἰκοδομῶν πύλας, ἀλλ' εἰς ὀχρετῶν ἐπιστεγάσεις, ἃς ἀνεπτύξαν τελειοποιήσαντες οἱ Ῥωμαῖοι. Τὸ τοξοειδές σχῆμα φέρει καὶ κατὰ τὴν ἐξῶ αὐτοῦ ἐπιφάνειαν ὁ λίθος τοῦ ὑπερθύρου οὕτως ἀποτεταμημένος δεξιᾷ τῷ ὀρῶντι, ἐπειδὴ δὲ πρὸς τὰ ἀριστερὰ εἰσχωρεῖ ἰκανῶς πέραν τοῦ πλάτους τῆς θύρας εἰς τὸν τοῖχον τοῦ πύργου, διὰ τοῦτο ἐντομὴ βαθεῖα κατὰ τὴν διεύθυνσιν τοῦ τόξου καὶ ἰκανῶς πλατεῖα δεικνύει τὸ κατ' ἐκεῖνο ὄριον τοῦ ὑπερθύρου. Ἡ καθ' ὅλα ὁμοιότης τῶν δύο πύργων τοὺς αὐτοὺς δεικνύει χρόνους προελεύσεως. Καὶ εἶδομεν ἀρκούντως ἤδη ποῦ πρέπει νὰ ἀναχθῇ ὁ τοῦ ἁγίου Πέτρου, νομίζομεν ὅμως ὅτι διὰ τῆς προσθήκης καὶ ἐνὸς ἔτι ἰσχυροτέρου λόγου μᾶλλον ἀσφαλίζομεν τὴν τοποθέτησιν ταύτην. Τοῦτον δὲ παρέχουσιν ἡμῖν οἱ ἐπὶ τῆς

Σίφνου πύργοι, ὧν δεῖγμα προῦβάλομεν τὸν παρὰ τὰ Ἐξάμπελα ὡς προχειρότερον. Καὶ ἄλλου πύργου ἐν Σίφνῳ σώζεται τὸ κατώτατον μέρος χρησιμεῦον ὡς ἄλλως κατὰ τὴν θέσιν τὴν ἀπ' αὐτοῦ ὀνομαζομένην *Kampanarid* (ἐγγὺς τῶν ἁγίων Ἀναργύρων ἐν Παληοκλήφῳ), διότι διέσωσεν ἐκ τοῦ ἄλλου μέρους αὐτοῦ μόνον τὴν πύλην ἐξέχουσαν καὶ πρὸς κωδωνοστάσιον τοῦτου ἕνεκα παρομοικασθεῖσαν. Καὶ τούτου τοῦ πύργου ἡ σωζομένη πύλη φέρει ῥυθμὸν τὸν γοθικὸν διότι ἔχει ἀψίδα οὐχὶ ὑπὸ ἐνὸς μεγάλου τόξου ἀλλ' ὑπὸ δύο συνκνωμένων ἀποτελουμένην· ἐπὶ τῆς συνκνωτήσεως τῶν τόξων κατεσκευασμένων ἐξ ἐντοπίου πρακίνου σχιστολίθου ὑπάρχει ὡς σφῆν ἀποχωρίζουσα αὐτοὺς ἀλλὰ καὶ ὡς κλεις συνέχουσα τὸ ὅλον τῆς ἀψίδος σφηνοειδῆς τεμάχιον μακμάρου ὀλίγον πρὸ τῆς λοιπῆς ἐπιφανείας προσέζέχον, ὅπερ ἴσως ἔφερον ἄλλοτε γλυφὴν τινὰ ἐπὶ τῆς προσόψεως, πλὴν ἤδη οὐδὲν ἄλλο δεικνύει διὰ τῆς ὑπάρξεώς του (ἀποτριβείσης ὅλως τῆς ἐπιφανείας ὑπὸ τοῦ χρόνου) ἢ ὅτι κτίριον τοιαύτην ποικιλίαν φέρων ἐπὶ τῶν λίθων δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ ἀναχθῆ εἰς χρόνους Ἑλληνικούς.

Ἄλλος πύργος, ὁ ἐπικαλούμενος Ἄσπερος ἕνεκα τοῦ λίθου ἐξ οὗ εἶνε κατεσκευασμένος, ἔχει περίεξ καὶ παρὰ τὴν βάσιν καὶ ἄλλα οἰκήματα ὧν ἡ οἰκοδομὴ πολὺ τῆς τῶν Ἑλληνικῶν κτιρίων ἀπέχει μεθ' ὅλην τὴν μὴ χρῆσιν ἀμμοκονίας. Ἄλλοι πύργοι καταπεσόντες εἰς ἐρείπια δεικνύουσιν ἔτι ἐν τοῖς συντρίμμασιν αὐτῶν πρὸς μὲν τὰ ἔξω καταπεπτωκότας τοὺς μεγάλους τῆς ἐξωτερικῆς ἐπιφανείας λίθους, πρὸς δὲ τὰ ἔσω τοὺς μικροὺς τοὺς ἀποτελοῦντας τὴν ἐσωτερικὴν ἐπιφάνειαν, ὅπως καὶ ἐπὶ τοῦ ἐν Ἄνδρῳ παρετηρήσαμεν.

Ἐπὶ τῆς Σίφνου διατηροῦνται διάφορα διαφόρων παλαιότερων χρόνων κτίρια καὶ ἐν τούτοις οὐδεὶς τῶν πύργων τούτων φέρει χαρακτηριστικὰ τινος τούτων ἢ ὀπωσδήποτε ὁμοιάζει πως πρὸς τινὰ τῶν ἡρειπωμένων παλαιῶν τούτων οἰκοδομῶν αἵτινες σαφῶς φέρουσι τὸν τύπον τῆς Ἑλληνικῆς ἀρχιτεκτονικῆς κατὰ διαφόρους περιόδους ἀπὸ τῶν παλαιωτάτων χρόνων μέχρι τῆς Ῥωμικῆς μορφώσεως τῆς τέχνης.

Καὶ ἡ θέσις δὲ τῶν πύργων τούτων συνηγορεῖ ὑπὲρ τοῦ ὅτι ἐκτίσθησαν ἐν χρόνοις καθ' οὓς αἱ νῆσοι, ἔρμκιον τῶν ἀπὸ τῆς Δύσεως κατακτητῶν, ἐδέχθησαν τούτους οἰκήτορας, φροντίσαντας νὰ συντηρηθῶσιν ἐπ' αὐτῶν ὡς πλεῖστον καὶ διὰ τοῦτο ἰδρῦσαντας πολλὰ τὰ προφυλακτικὰ μέσα. Μία τούτων καὶ ἡ Σίφνος, ἥτις εἰς διαφόρους ἐποχὰς πολλοὺς προσεῖλκυσε εἰς ἔρευναν αὐτῆς ἕνεκα τῶν ἀπὸ τῶν ἀρχαίων χρόνων φημιζομένων μεταλλείων τῆς, διετήρησε μέχρις ἡμῶν τὰ ἔχνη οἰκοδομῶν ἰδρυθειῶν βεβαίως εἰς προφύλαξιν ἀπὸ παντὸς κινδύνου ἐπιθέσεως διὰ τὰ ὑποτιθέμενα ἔτι πλουσιὰ μεταλλεῖα αὐτῆς. Αἱ οἰκοδομαὶ αὗται εἶνε οἱ μνημονευθέντες πύργοι, ὧν ἡ πληθὺς ἰδίχ ἐπὶ μόνῃς ταύτης τῆς νήσου καὶ ἡ διάταξις ἐπιβεβαίωσεν μὲν τὰ ῥηθέντα, σημειοῖ δ' ἀκριβῶς καὶ τοὺς χρόνους εἰς οὓς

πρέπει ν' ἀναχθῶσι πάντα τὰ τοιούτου εἶδους κτίρια ἐν οἷς καὶ ὁ ἐν Ἄνδρῳ πύργος τοῦ ἁγίου Πέτρου.

Ὅτι δ' ἡ διάταξις τῶν ἐπὶ τῆς Σίφνου πύργων συνετέλει εἰς προφύλαξιν ἀπὸ πάσης αἰφνιδίως ἐπιθέσεως ἀπλῆ παρκτηρήσις τῶν τόπων τῆς ἰδρύσεως αὐτῶν ἀρκεῖ νὰ δηλώσῃ τοῦτο. Εἶνε πάντες ἀνεξικριέτως ἰδρυμένοι ἐπὶ τῶν κυριώτερων ὑψωμάτων τῆς νήσου ἀπὸ Β. πρὸς Ν. καὶ Δ. καθ' ὅλον τὸ μήκος αὐτῆς· κεῖνται δὲ πρὸς ἀλλήλους ἐν τοιαύτῃ θέσει, ὥστε ὁ ἰστάμενος ἐφ' ἐνὸς τούτων ἔχει πάντοτε μακρὰν πρὸς τὰ δεξιὰ τὴν θάλασσαν, ἐτέρου πύργου, ὁμοίως δὲ καὶ πρὸς τὰ ἀριστερά, οὕτως ὥστε ἀποτελεῖται μακρὰ σειρὰ ἢ ἄλυσις πύργων, δι' ὧν, ἀπὸ τοῦ ἐνὸς ἄκρου τῆς νήσου μέχρι τοῦ ἐτέρου, ὡς διὰ τηλεγράφου ἠδύναντο διὰ σημείων νὰ συνηνοῶνται οἱ κάτοχοι.

Καὶ τοιοῦτοι μὲν οἱ ἐν Σίφνῳ περὶ ὧν καὶ ἄλλοτε διὰ πλατυτέρων τὰ θέοντα ἐκτεθήσονται, περὶ μίνων αὐτῶν ἔσομένου τοῦ λόγου.

Ἄλλο δ' ὁμοιότατον κτίσμα ἐν Ἄνδρῳ, ἐκτὸς τοῦ πύργου, ὃς ὑπόκειται ἡμῖν, σωζόμενον ἐν εὐτελέσιν ἐρείπιοις ὡς πολλοὶ τῆς Σίφνου πύργοι, συντελοῦν καὶ τοῦτο ἔχων πρὸς τὸν σκοπὸν ἡμῶν, εἶνε ὁ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς ἀπὸ Γκυρείου εἰς Μπατσί κατὰ τὴν θέσιν *Συλοκαρῶδα* σωζόμενος πύργος κατὰ μέρος μόνον τῶν κατωτάτων δόμων αὐτοῦ. Εἶνε ὁ τοξοειδῆς ἐκεῖνος τοῖχος ὃν ἐν ταῖς *αιμασαις* καταλέγει ὁ κ. Μηλιαράκης (σ. 114) ἢ ἐν τοῖς *στηρίγμασιν ὁδῶν ἀναγράφει*. Δυστυχῶς τοῦ ὅλου κτιρίου σώζοντι μόνον οἱ τρεῖς κατώτατοι δόμοι καὶ οὗτοι οὐχὶ πλήρεις ἀλλὰ κατὰ μέρος μόνον, ἀληθῶς ὡς τοῖχος ἀπλοῦς τοῦ ἄγρου ἐν ᾧ εὐρηναὶ μακρόθεν φαινόμενοι. Τὸ κτίριον τοῦτο δεικνύει, ὡς καὶ ἄλλου ὁμοίου κατὰ τὰ ΒΑ. τῆς νήσου λείψανα, ὅτι δὲν ἦτο μοναδικὸς εἰς τὸ εἶδος τοῦ ὁ τοῦ ἁγίου Πέτρου, κατ' ἀκολουθίαν δ' ὅτι καὶ εἰς τοὺς αὐτοὺς χρόνους ἐκείνους καὶ οὗτος ἀνακτέος.

Ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε οὕτως ἀνακαλυμένως εἰρημένων σαφῶς κατὰ δὴλον γίγνεται ὅτι ὁ θεωρούμενος ἀρχαῖος Ἑλληνικὸς πύργος, ὁ πύργος τοῦ ἁγίου Πέτρου, εἶνε καθαρὸν Μεσαιωνικὸν κτίριον, ὅποῦν καὶ τὰ ἐν Σίφνῳ. Λέγοντες δὲ πύργον πρέπει νὰ διαστέλλωμεν τοῦτον τῶν ὑπὸ τὴν αὐτὴν ὀνομασίαν φερομένων ἄλλων οἰκοδομῶν, περὶ ὧν ἐλέχθη ἤδη προηγουμένως, αἵτινες φέρουσι μὲν τὸ αὐτὸ ὄνομα διάφοροι δ' ὅλως τὴν κατασκευὴν τυγχάνουσιν εἰς διαφόρους ἐκεῖνου χρόνους τὴν καταγωγὴν ἀναγράφουσαι.

Ἴνα δὲ περιληπτικώτερον καὶ δι' ἐνὸς, ὡς εἰπεῖν, βλέμματος ἔχη τις πᾶν τὸ πρὸ τούτου εἰς τοὺς χρόνους τοῦ πύργου ἀποβλέπον παρατίθεμαι τοὺς λόγους ἐνταῦθα ἐξῆς καὶ μᾶλλον διακεκριμένως τοὺς ἐν τοῖς ἄνω ἐν τοῖς οικείοις τόποις ἐγκατεσπαρμένους.

Ἐθεώρησα λοιπὸν ἀρκούντως δεικτικὸν τῆς μεσαιωνικῆς καταγωγῆς πρῶτον καὶ κύριον τὴν οὕτω καλὴν διατήρησιν εἰς ὕψος, ἔπειτα τὴν κατασκευὴν τῶν τοίχων ἐν ὅλῳ, μεθ' ὅλην τὴν σπουδὴν ἥτις δεικνύεται εἰς

ἀναγωγήν τοῦ τρόπου τῆς οἰκοδομῆς εἰς τὴν Πελασγικὴν τέχνην, ἣς λίαν ἀφίσταται, ἢ μᾶλλον πρὸς ἣν οὐδὲ ἰδέα συγκρίσεως δύναται νὰ ὑπάρξῃ. Κατὰ τοσοῦτῳ δὲ μᾶλλον ἐπιμένω εἰς τὸ τῆς οἰκοδομῆς καθ' ὅσον σαφῶς ἀντιφάσκων ἑαυτῷ παρουσιάζεται ὁ τάναντία δοξάζων, παραδεχόμενος μὲν Πελασγικὴν τὴν τέχνην, ταυτόχρονως δὲ ἀναγκάζομενος κατωτέρω ἐν τῇ περιγραφῇ νὰ ἀναγράψῃ χαρακτηριστικὰ ἤμιστα τῇ Πελασγικῇ οἰκοδομῇ προσήκοντα, ὡς ἐδείχθη. Ἐτερος λόγος ἀνεγράφη ἤδη ἡ τομὴ τῶν λίθων ἢ κατὰ τὰ πλάγια, ἣτις οὐδὲν ἄρμόζει εἰς οἰκοδομικὴν Ἑλληνικὴν. Ἐπειτα αἱ ἐκατέρωθεν τῆς θύρας στεναὶ θυρίδες ἀπεδείχθη ὅτι δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ εἶνε φωταγωγοὶ καὶ κατ' ἀκολουθίαν καὶ πᾶσαι αἱ ὁμοίως κατασκευασμέναι τοιαῦται, ἀλλ' ὅτι πρὸς ἄμυναν εἶχον σχηματισθῆ οὕτως ὅπως καὶ ἐπὶ πολλῶν καὶ ἄλλων φρουρίων εὕρηται. Τούτου δοθέντος βεβίως φανερὸν γίγνεται ὅτι οὔτε τοξόται οὔτε ἀκοντισταὶ ἠδύναντο ἐκεῖθεν νὰπομάχωνται καὶ ὅτι ὡς ἐκ τούτου πολὺ μακρὰν τῶν χρόνων καθ' οὓς κεῖται ἡ χρῆσις τοιούτων ὅπλων πρέπει νὰ τεθῶσιν οἱ τοῦ πύργου. Ὁμοίως ἡ κατασκευὴ τῆς θύρας καὶ καθ' ὅλου καὶ κατὰ τὸν σχηματισμὸν τοῦ ὑπερθύρου, ὅπερ, καὶ ἂν ὑποτεθῇ ὅτι ἐγένετο οὕτως ἵνα δοθῇ κατάλληλον μέσον ἀναβάσεως, δὲν φαίνεται ἔργον ἑλληνικόν. Καὶ ἡ ἐσωτερικὴ περικάλυψις τῶν μεγάλων ὀγκολίθων τοῦ πύργου ὑπὸ τῶν μικροτέρων τῶν καλῶς καὶ τούτων ἐξαιρετικῶν, προστίθεται τοῖς ἄνω ὡς λόγος ἱκανῶς ἰσχυρῶς διὰ τὴν διάψευσιν τῆς ἰδέας ὅτι τὸ κτίριον εἶνε ἀρχαῖον ἑλληνικόν. Καὶ καθ' ὅλου ἡ τε ἐξωτερικὴ καὶ ἐσωτερικὴ ὄψις τοῦ Πύργου, τὸ σχῆμα μάλιστα αὐτοῦ καὶ ἡ θέσις οὐδὲν ἄλλο δεικνύουσιν, ἢ ὅτι προέρχεται ἐκ χρόνων, καθ' οὓς οἱ κάτοχοι τῶν νήσων ἠσφάλιζον τὰς ἐαυτῶν κτήσεις δι' ἐποπτείας ἰσχυρᾶς ἀπὸ σημείων ὀχυρῶν, οἷα ἦσαν τὰ ὅμοια τῷ Πύργῳ τούτῳ κατασκευάσματα. Ἡ θέσις, ἐφ' ἣς τὸ κτίριον, οὐδὲν ἀρχαιότητος λείψανον δισώζει, ὥστε νὰ δύνηται τις ἐκ τούτου τοῦλάχιστον νὰ ὑποπτεύσῃ σχέσιν τοῦ κτίσματος πρὸς χρόνους ἀρχαίους. Τὸ δὲ λεγόμενον καὶ εἰς τοιοῦτους χρόνους ἀναφερόμενον, ὅτι δηλ. ἐχρησίμειεν οὗτος καὶ τὰ ὅμοια τούτῳ κτίρια εἰς ἀσφαλισμὸν ἐν αὐτοῖς τῶν κατοίκων τῶν πέριξ ἐν καιρῷ κινδύνου, εἰς χρόνους οἷους ὠρίσαμεν μᾶλλον ἀρμόζον, ὡς εἶς ἔτι ἀρκούντως ἰσχυρὸς λόγος τῆς κατὰ χρόνους τοποθετήσεως τοῦ κτιρίου προσέρχεται ἡμῖν.

Ἡ δὲ παραβολὴ τοῦ κτιρίου τούτου πρὸς τὰ ἀναμφιβόλως μεσαιωνικὰ ἐπὶ τῆς Σίφνου κατασκευάσματα τί ἄλλο δεικνύουσιν ἢ ὅτι καὶ πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν καὶ ταῦτα κάκεινο ἰδρῦθησαν καὶ κατὰ τοὺς αὐτοὺς ποὺ χρόνους ;

Ἐπὶ πᾶσι τούτοις πῶς οἱ πικραιότεροι τῶν περιηγητῶν οἱ φιλοτιμούμενοι νὰ ἀναγράψωσι τὰ ἀρχαῖα σημεῖα ἐπὶ τῶν νήσων δὲν ἀναφέρουσι καὶ τούτους ἐν τοῖς ἀρχαίοις κτιρίοις ἐὰν ἐθεωροῦντο καὶ τότε τοιαῦτα ; τοῦτο

νομίζω, εἶνε μίξ ἐκ τῶν σπουδαιοτέρων ἐνδείξεων, ὡς εὕρισκομένων τῶν ἀνθρώπων ἐκεῖνων, ὡς ἐκ τῶν χρόνων, ἐν οἷς ἔζων, νὰ διακρίνωσι σαφῶς τὰ πικραιότερα κτίρια, μὴ μνημονεύσωσι δὲ τῶν νεωτέρων ὡς γνωστῶν καὶ κοινατέρων.

Ἡ δὲ δύνατό τις ἔστω ἐνταῦθα νὰ συμβουλευθῇ τὴν γνώμην νεωτέρων περιηγητῶν ἄλλὰ δυστυχῶς καὶ παρὰ τούτοις οὐδεμίαν συμφωνίαν δυστυχῶς. Καὶ οὗτοι οὐ μόνον ἀλλήλοις οὐ ταῦτα δοξάζουσιν ἀλλὰ πολλάκις καὶ αὐτοὶ ἐαυτοῖς ἀντιδοξοῦσιν. Ὁ Ross π. χ. ἀναφέρει ἐν τῇ περιηγήσει τοῦ ἀπλῶς ἀρχαῖον τὸν Πύργον, χωρὶς ὅμως νὰ δεικνύεται καὶ ὁ λόγος τῆς εἰς τὴν ἀρχαιότητα ἀναγωγῆς. Ὁ δὲ Fiedler, ὁ περισσότερο ἐπὶ τῶν νήσων διατρίψας, περὶ τοῦ Πύργου τοῦ ἁγίου Πέτρου ῥητῶς λέγει (Γ. II. σ. 235—236) ὅτι: «wohl der byzantiner Zeit angehört». Παρ' αὐτοῦ δ' ἐσχεδιάθη ἡ παρτιθεμένη ἐνταῦθα εἰκὼν.

Πύργος τοῦ ἁγίου Πέτρου ἐν Ἄνδρῳ

Λόγου δὲ γιγνομένου (132 σ.) περὶ τινος θέσεως ὅπου φαίνονται ἔγνη συν-οικισμού ἐπὶ τῆς Σίφνου, ἀποδίδωσι ταῦτα τοῖς Ἑνετοῖς, δύο δὲ πύργους, ἐγγὺς ἐκεῖ καταστραχημένους τότε ἀποδίδωσιν εἰς ἐνετικὰς οἰκογενεῖς τοῦ Κοζαδίνου καὶ Ἀχαρόνικ. Ὁ αὐτὸς ὅμως οὗτος (ἐν σ. 134) προκειμένου περὶ ὁμοιοτάτου τούτοις πύργου, δὲν ἀνωτέρω ἀνεφέραμεν, τοῦ παρὰ τὰ Ἐξάμπελα, λέγει τοῦτον ἀρχαῖον ἑλληνικόν, ἀδικηρῶν πρὸς τὰ πρότερον εἰρημένον. Ἐκ τούτου καταφαίνεται ὅτι εἴτε ἔνεκα βραχείας διαμονῆς καὶ ἑλλείψεως χρόνου εἰς ἐξέτασιν τελείαν, εἴτε ἔνεκα ἄλλων εἰδικῶν

ἐρευνῶν καὶ ἀσχολιῶν τῶν ἐκάστοτε περιηγουμένων τὰς νήσους δὲν ἐξηκριβώθησαν πολλὰ τούτων σημεῖα ἀδιαφόρως καὶ ἀνευ τῆς δεούσης βεβαιότητος πολλάκις ἀνκπερόμενα. Διὸ μεγάλη προσοχὴ ἀναγκαστικὴ ὑπάρχει περὶ τὴν ἐξέτασιν αὐτῶν καθ' ἑαυτὰ τῶν πραγμάτων καὶ περὶ τὴν χρῆσιν τῶν μαρτυριῶν τῶν ξένων περιηγητῶν, οἷς εὐγνωμονοῦντες διὰ τοὺς κόπους οὓς κατέβαλον εἰς συλλογὴν ὧσων συνέλεξαν δὲν εἴμεθα βεβιαῶς ὑποχρεωμένοι νὰ δεχθῶμεν ἀβασανίστως καὶ τὰς γνώμας αὐτῶν δι' αὐτὸ τοῦτο ὅτι τυγχάνουσι ξένοι, αὐδὲ πρέπει νὰ δεσμευώμεθα ὑπ' οἰκισθῆποτε ἐκφράσεως αὐτῶν, ἀφ' οὗ δὲ ἡμεῖς ἔχομεν τὸ πλεονέκτημα νὰ μὴ λεγώμεθα ξένοι, νὰ ἀναστρεφώμεθα ἐν αὐτοῖς τοῖς πράγμασι καὶ ὑπὸ πολλὰς ταῦτα ὄψεις νὰ δυνώμεθα νὰ ἐξετάσωμεν.

* Ταῦτα ἐθεώρησα κελὸν νὰ σημειώσω ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸν ὑπ' ἐξέτασιν πύργον, ὀρμηθεὶς εἰς τοῦτο ἐκ τῆς ἐπισκέψεως καὶ ἐξετάσεως αὐτοῦ, πλείω ἴσως τοῦ δέοντος, ἀλλ' ἀπαιτούμενα ὑπὸ τῆς φύσεως τῆς ἐρεῦνης, εἰς κατάδειξιν τοῦ ἀληθοῦς ὑπ' ὅλας τὰς ὄψεις. Ἐπὶ δὲ τοῦ χαρρακτηρισμοῦ τῶν κτιρίων τῶν συγχρόνων τούτῳ ἠδύναντο νὰ προστεθῶσιν ἴσως καὶ ἄλλοι τινὲς ὀρισμοὶ, ἐξ αὐτῶν τῶν πραγμάτων ἐξαχόμενοι, πλὴν ἐπειδὴ αὐτοὶ διαφεύγουσι πλέον τὰ ὄρια τοῦ πρῶτοντος λόγου ἔστρωσαν ἡμῖν δι' ἑκτενεστέραν περὶ τῶν ἐπὶ τινῶν νήσων κτιρίων ζήτησιν.

Ἐν Πειραιεὶ τῇ 19 Ὀκτωβρίου 1881.

Ἰάκ. Χ. Δραγάτης

ΤΟ ΠΑΓΩΤΟΝ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Ἡ ΚΑΙΚΙΛΙΑ ΡΟΥΙΖ ΔΕ-ΛΑΜΑΝΔΑ

Ἡ Καικιλία, — ἦν ὁ πατὴρ τῆς ὠνόμαζε μίς Σίλλαν, ἐπὶ τὸ ἀγγλικώτερον — ἦτο νεῆνις τοῦ συρμοῦ, lionne, κατὰ τὸ ἐπίθετον τῆς ἐποχῆς ἐκελευνης. Θὰ ἦτο πρότυπον καλλονῆς ἐὰν δὲν εἶχεν ἐρυθρὰν τὴν κόμην, ὡς ὁ πατὴρ τῆς, τὸν ὁποῖον ἴσως διὰ τοῦτο ἐμίσει. Οἱ ποιηταὶ καὶ οἱ θαυμασταὶ τῆς τῇ ἀπέδιδον τὴν κόμην τῆς Ἀφροδίτης, τῆς Ἡοῦς, τῆς Λουκρησίας Βοργίας, καὶ ὠνόμαζον αὐτὴν τὸ χρυσοῦν δέρας προρομοιάζοντες πρὸς τὴν Βερενίκην, ἧς τὴν κόμην κατέταξαν μεταξὺ τῶν ἀστέρων. Μάτην ἡ Καικιλία εὗρισκε τὴν κόμην τῆς φαικώδη. Ταύτου τοῦ ἐλαττώματος ἐξ-

* Ἰδ. σελ. 816.

αιρουμένου, ἡ Καικιλία εἶχεν ὠραϊότητα προκλητικὴν, πηγάζουσαν ἐκ δύο μεγάλων καὶ ἀνησύχων ὀφθαλμῶν, λαμπόντων ἐπὶ δέρυκτος χιονολεύκου. Δὲν ἦτο ὑψηλὴ, ἀλλ' ἐφάνετο τοιαύτη ὡς ἐκ τοῦ ἐλαστικοῦ καὶ λιγηροῦ ἀκαστήματός της, ἐκ τῆς πάντοτε ὑπερηφάνως ἐγειρομένης κεφαλῆς, ἐκ τοῦ ἐπιχάριτος καὶ ζωηροῦ βυθίτηκτος, οὗ τὸ μυστήριον κατέχουσι μόνον αἱ Παρισίαι, ὡς διατείνονται τινες.

Ἡ ἡρώϊς μας ἵππευε θυμωσῶς, καὶ ἦτο ἀκκάβλητος εἰς τὴν ξιφασκίαν. Ἐγράφε στίχους, ἦ, τοῦλάχιστον, συνέρραπτεν ὁμοιοκαταληκτοὺς στροφάς. Ἀνεγίγνωσκε μετὰ χάριτος τὰ ποιήματα τῶν ἄλλων, ἔπαιζε βάρδιτον, ἐγνώριζε τὴν ἱστορίαν τῶν οἰκοσήμεων καὶ — ὡς ἔλεγον αἱ ἀντιζηλοὶ της — οὐδεὶς ἠδύνετο νὰ τὴν νικήσῃ πίνων καμπανίτην ἢ καὶ sherry.

Τὴν κατηγόρουν ὡς φιλάρεσκον, ἀλλ' οὐδεὶς ἐτόλμα νὰ τῇ προσάψῃ παρεκτροπὴν τινα. Διηγοῦντο οὐχ ἥττον ἱστορίαν ἣτις πράγματι ἦτο ἡ ἀρχὴ σφάλμακτος. Ὁ νεκρὸς βασιλεὺς Φερδινάνδος ὁ Β' συμπαθήσας ζωηρῶς ἐπέτυχε παρ' αὐτῆς συνέντευξιν ἐν τῷ ἄλσει τοῦ Capodimonte. Ἡ συνάντησις αὕτη ἦν ἀθῶα ὅσον ἡ τοῦ Ναπολέοντος ἐν Ἀρσλάτῳ, ὅστις κατέτριψε τὴν νύκτα ἅλην τρώγων μετὰ τῆς ἐρωμένης του καρπούς. Ὁ βασιλεὺς Φερδινάνδος διῆλθε τὸν χρόνον συζητῶν μετὰ τῆς Καικιλίας περὶ τῆς τιμῆς τῶν υποκαμίσεων του, ἀνακαλύπτων ὅτι ὁ προμηθευτὴς του τῷ τὰ ἐπώλει πολὺ ἀκριβὰ, εἴκοσι καὶ πέντε φράγκα ἕκαστον. Ἐκ τούναντίου ἡ Καικιλία εὗρισκεν ὅτι τὰ ἡγόραζεν εἰς καλὴν τιμὴν. Τὸν βασιλέα παρώργισεν ἡ παρεκτῆρησις αὕτη, πιστεύων δὲ ὅτι ἡ μέλλουσα αὐτοῦ Πομπαιδοῦ εἶχεν ἤδη συμφωνήσει μετὰ τῶν προμηθευτῶν του ὅπως τὸν ἀπατήσῃ, διέκοψε τὴν συνομιλίαν καὶ διέταξε νὰ μὴ τῇ ἐπιτρέψωσι πλέον τὴν εἴσοδον εἰς τὴν αὐλήν, τοῦθ' ὅπερ, μεγάλως ἐλύπησε τὸν κόμητα Ρουίζ δε-Λαμάνδαν.

Ὅταν ὁ Βροῦτος εἰσῆλθε κατὰ πρῶτον εἰς τὸ δωμάτιον τῆς ὠραϊκῆς ταύτης καὶ νεαρᾶς κόρης, αὕτη ἐκοιμᾶτο ἐπὶ τινος ἔδρας. Τὸ ὠχρότατον πρόσωπόν της ἦτο κενωσμένον ἐντὸς τῶν μαλακῶν προσκεφαλαίων της. Μυθιστόρημά τι τοῦ Δουμά εἶχε καταπέσει τῆς χειρὸς της, ὃ δὲ βραχίον της ἤρτατο νεχελῶς. Σταγόνες ἰδρῶτος ἐπεκάθηοντο ἐπὶ τοῦ ὠραίου μετώπου της. Διὰ τῶν ἡμικλείστων βλεφαρίδων της διεφάνοντο αἱ κόρραι τῶν ὀφθαλμῶν, ἀλλὰ δὲν ἔβλεπε ποσῶς ἐρρέμβαζεν.

Εἰς τὸν θόρυβον τῆς θύρας ἡ Καικιλία ἠγέρθη αἰφνιδίως, καὶ διώρθωσεν ἐσπευσμένως τὴν ἐσθῆτά της, καταλείπουσα ἡμικανονικτὸν τὸ γλακκτωδὲς της στῆθος. Ἡ Καικιλία ἐκαίετο ἐκ πυρετοῦ, ὃ δὲ Βροῦτος κατέφθικεν εἰς ἀκαταλλήλως διὰ χιλίους λόγους, ὃν ὁ κυριώτερος ὅτι ἡ ἀσθενὴς δὲν ἦτο διατεθειμένη νὰ τὸν δεχθῇ.

Δὲν ἀνταπερίθη λοιπὸν εἰς τοὺς ὑποκλινεῖς τοῦ δόκτωρος χαιρετισμοὺς ἀλλ' εἶπε τῇ θαλαμηπόλῳ, χωρὶς νὰ βλέπῃ τὸν Βροῦτον,

— Βοήθησέ με νά ἐγερθῶ, καί τακτοποιήσε τὰ προσκεφάλαια.

Ἄ Βροῦτος ἔλαβεν ἔδραν καί ἐκάθησε.

— Πρέπει νά σᾶς φαίνεται, δεσποινίς, εἶπε μετὰ σιωπῆν ἀγωνιώδη, πρέπει νά ἐκλαμβάνητε τήν πρὸς τὸν δόκτωρα Κοκκάλαν διαγωγὴν μου. ἤμιστα ἀβρόφρονα καί τήν ἐνταῦθα παρουσίαν μου ἀδικαιολόγητον.

— Ἀληθῶς εἶπεν ἡ Κικιλία, προσδύπουσα πρῶτον ἡδὴ αὐτὸν περιφρονητικῶς.

— Ἔχετε δίκαιον, ἀπήντησεν ἐκεῖνος· ἐσκέφθην πολὺ πρὶν ἀποφασίσω νά ἔλθω, οὐχὶ ἕνεκα τοῦ δόκτωρος ὅστις εἶνε ἐξ ἐπαγγέλματος κακοποιός, οὐχὶ ἕνεκα τῆς κκιίστης ἐντυπώσεως τὴν ὁποῖαν ἐπρόκειτο νά παραγγάγω, ἀλλὰ δι' ἐμέ αὐτόν. Δὲν ἤμην ἐγὼ εὐχαριστημένος ἐξ ἐμαυτοῦ.

— Δικτὶ ἤλθατε λοιπὸν; Διότι δὲν σᾶς ἀποκρύπτω ὅτι ὁ πατήρ μου σᾶς ἐκάλεσε καί ὄχι ἐγώ.

— Δικτὶ ἤλθον; ἄλλος τις θὰ ἔλεγεν ἐξ αἰσθήματος φιλάνθρωπίας· ἐγὼ σᾶς ὁμολογῶ μετὰ τῆς εἰλικρινείας, ἧς μοι παρέχετε τὸ παράδειγμα, ἕνεκα περιεργείας· περιεργείας ἀνθρώπου ἧτις εἶνε κακὴ, περιεργείας ἐπιστήμονος ἧτις ἐστὶν εὐγενής.

— Λοιπὸν ἀφοῦ ἱκανοποιήσατε τὴν κακὴν σας περιέργειαν, χαίρετε Κύριε.

Καί ταῦτα εἰποῦσα ἐστράφη πρὸς τὸν τοῖχον.

— Δεσποινίς, ἐὰν ἤξευρα ὅτι ὁ κόμης, οὐχὶ δ' ὑμεῖς μ' ἐκαλέσατε, δὲν θὰ ἤρχόμην. Ἡ ἱατρικὴ εἶνε εἶδος μαγνητισμοῦ. Ὄταν ὁ ἱατρός εἶνε ἀντιπαθητικὸς αἰ σοφώτεροι συνταγαὶ ἀποβαίνουσιν ἀνίσχυροι. Ἀφοῦ ἀποτόμως μοι ἐπιβάλλετε νά ἀναχωρήσω, οὐδεὶς λόγος δικαιολογεῖ τὴν ἐνταῦθα παρουσίαν μου.

Ἄ Βροῦτος ἠγέρθη. Ἡ Κικιλία ἐστράφη βιαίως καί ἀνέκραξε·

— Μὰ ἐπὶ τέλους, τί ἀπαιτοῦν ἀπ' ἐμέ; δὲν εἶμαι ἐλευθέρω ν' ἀποθάνω, ν' αὐτοκτονήσω, ν' ἀρήσω νά με φονεύσουν; Εἰξεύρω πολὺ καλὰ ὅτι ὁ Κοκκάλας με δολοφονεῖ, καί διὰ τοῦτο ἴσα ἴσα τὸν διατηρῶ. Εἴσθε εὐχαριστημένος τώρα;

— Τότε δεσποινίς, δὲν νοσεῖ μόνον τὸ σῶμά σας, τὸ πνεῦμά σας ὑπάφει περισσότερο, ἢ κάλλιον ἔχετε αἰμωσταγῆ πληγὴν ἐν τῇ καρδίᾳ σας.

— Ἐν τῇ καρδίᾳ; ἀστειεύσθε! Ἀκούσατέ με, Κύριε, ἤμην δωδεκάετις μόλις ὅτε ἡ διδάσκαλός μου τῆς Γαλλικῆς, με εἶπε· — «Κόρη μου, ἡ εὐτυχία τῆς γυναικὸς συνίσταται εἰς δύοσιν τινὰ ἀναισθησίας τῆς καρδίας· ὅσο μᾶλλον ἡ γυνὴ πιέζει τὸ κακοποιὸν τοῦτο ὄργανον, τοσοῦτο εὐτυχέστερα εἶνε. Ἐκτοτε δὲν ἐφρόντισα πλέον ἐὰν ἡ θέσις τῆς καρδίας εἶνε δεξιὰ ἢ ἀριστερά.

— Ἐνοχοποιεῖτε ἐκυτὴν δεσποινίς. Ὄταν τὰ τοιαῦτα εἶνε ἀληθῆ, δὲν ὁμολογοῦνται.

— Ἔχω πυρετὸν, ἰδοὺ τὸ πᾶν. Δὲν ἀξίζει τὸν κόπον νά ἀνησυχῆ ὁ πατήρ μου καί ν' ἀνησυχῆσῃ τοὺς ἄλλους. Ὁ Κοκκάλας ἀρκεῖ πρὸς τὸν σκοπὸν μου. Δὲν ἀπαιτοῦνται δύο ἱατροὶ διὰ νά φονεύσουν μίαν γυναῖκα.

— Ἐὰν σκοπεύετε νά αὐτοκτονήσητε, καί εἰς μόνος ἱατρός ἀρκεῖ ἔχετε δίκαιον, εἶμαι περιττὸς ἐδῶ.

— Στενοχωρεῖσθε λοιπὸν νά ἔχητε συνένοχον; εἶπε πικρῶς μειδιῶσα ἡ Κικιλία.

— Τὸ θῦμα μοὶ ἐμπνέει οἶκτον.

— Δὲν τὸ πιστεύω πολὺ αὐτό. Ἀρκεσθῆτε εἰς τῆς ἐπιστήμης σας τὰ ψεύδη.

— Νομίζετε λοιπὸν, δεσποινίς, ὅτι ἀνὴρ εἰκοσιτεσσάρων ἐτῶν δύναται νά ἴδῃ ἀπαθῶς ὠρῖαν νεανίδα εἰκοσατέτιζ θνήσκουσαν;

— Εἰς αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν ἡλικίαν ὁ ἄνθρωπος εἶνε δολοφόνος. Πόσων ἐτῶν ἦσαν ὁ δούξ Ἰρισελιέ, ὁ δὲν Ζουάν;

— Δεσποινίς, ἀγνοῶ ἐντελῶς τὴν ἐπιστήμην τῆς καρδίας, ἡ καρδιὰ ἔχει ἴσως ἀγρίας ἠθικὰς ὁρμάς. . . τὰς ἀγνοῶ· ἐμελέτησα μόνον τὴν καρδίαν κατὰ τὰς φυσικὰς τῆς παθῆσεις. Ἄγγλος τις, εὐτυχέστερος ἐμοῦ, θὰ ἐπιληφθῆ τῆς διπλῆς ταύτης ἰάσεως, τῆς τε ἰάσεως τῆς καρδίας καί τῆς ἰάσεως τῆς πασχούσης ὑγείας σας. Ἐγὼ ὅμως ἀποσύρομαι, βθέως τεθλιμμένος διὰ τὴν ἀδυναμίαν τῆς ἐπιστήμης μου. Ἄχ! δικτὶ νά ἠξεύρωμεν τόσα ὀλίγα;

— Ὁ δόκτωρ Κοκκάλας δὲν ὁμιλεῖ οὕτως.

— Εἶνε εὐτυχῆς πιστεύων εἰς τὴν ἐπιστήμην του καί νομίζων ὅτι ἡ κινήνη ἱατρύει πάσας τὰς νόσους, ὡς καί τὰς τοῦ ἔρωτος.

— Εἴσθε αὐθάδης, Κύριε. Τίς σᾶς ἔδωκε τὸ δικαίωμα νά νομίσητε ὅτι ἀγαπῶ;

— Αἱ πληγὰὶ δὲν κρύπτονται, δεσποινίς. Ἐπέρχεται πάντοτε ἡ στιγμή κατ' ἣν ἡ φύσις νικᾷ τὴν καρδίαν. Ἄλλως τε, σεῖς γνωρίζετε ὅτι εἴσθε ἀσθενής καί ἐγὼ τὸ βλέπω καθαρῶς.

— Καί τότε, τί ἔχω;

Ἄ Βροῦτος, ἀφ' οὗ ἐσκέφθη ἐπὶ τινὰ λεπτά, εἶπε,

— Δύστηνος κόρη!

— Τί εἶπατε;

— Ἡ ἱατρικὴ, δεσποινίς, ὀνομάζει πολλὰς ἀσθενείας δι' Ἑλληνικῶν λέξεων. Ἐπειδὴ δὲ εἶνε πιθανὸν νά μὴ ἠξεύρετε Ἑλληνικά, καί δὲ θὰ κατορθώσω ποτέ, νά σᾶς διερμηνεύσω τὰς λέξεις ταύτας εἰς εὐσημον ἰταλικὴν ἔκφρασιν, παραλείπω τὸ ὄνομα. Ἄλλως τε, δὲν ἔχω τὴν ἀπαίτησιν νά σᾶς θεραπεύσω. Δὲν εἶμαι τόσο ἀσυνειδήτος, ὥστε νά ἀποβλέπω μόνον εἰς κέρδος.

— Δὲν ἔχω ἀνάγκην ἀπὸ τὴν ἀφιλοκέρδειάν σας, ἱατρέ. Δὲν σᾶς ἐκί-

λεσαν διὰ νὰ μὰς εἰπῆτε αὐτὰ νομίζω. Θέλω τὸν δόκτωρα Κοκκάλαν ὅπως ἀκολουθήσω τὰς συμβουλὰς του, ἀλλὰ θέλω καὶ νὰ ἔχω συνείδησιν τῶν πράξεών μου.

— Ἔστω — εἶπεν ὁ Βροῦτος. Ἴδου ἡ συμβουλή μου. Ἐὰν ἐπιμένητε εἰς τὴν ἰδέαν τῆς αὐτοκτονίας, ἐξακολουθήτε νὰ πίνητε τὰ ἱατρικὰ τὰ τὰ ὅποια σᾶς προσδιορίζει ὁ Κοκκάλας; ἐξακολουθήτε νὰ δηλητηριάζησθε, νὰ ἐξασθενήτε, νὰ προσθέτητε πῦρ εἰς τὴν καταβιβρώσκουσαν ὑμᾶς ἐσωτερικὴν φλόγα. Ἐὰν ὅμως θέλητε νὰ ζήσητε, μὴ κάμετε τίποτε, τίποτε ἀπολύτως. Ἡ πυρκαϊά, ἣτις σᾶς κατατρώγει, ἴσως θὰ σβεσθῇ ἀπ' ἐκυτῆς. Ἡ φύσις θὰ ἀνακτήσῃ τὰ δικαίωματά της.

Ἡ Καικιλία ἐδάκρυσε, καὶ εἶπε·

— Πηγαίνετε φύγετε! δὲν θέλω νὰ ἶδω κανένα!

— Ζήσατε, δεσποινίς, — εἶπεν ὁ Βροῦτος συγκεκρινημένος. Ἀρκεῖ τὸ κακόν, τὸ ὅποῖον μὰς ἔρχεται ἀπὸ τὸν Θεόν· μὴ προσθέσωμεν ἄλλο διὰ τῶν ἰδίων μὰς χειρῶν.

Καὶ ἐξῆλθεν.

Ὁ δὲ γέρον ὑπηρέτης τοῦ κόμητος, ὅστις τὸν περιέμενεν εἰς τὸν ἀντιθάλαμον, τὸν παρεκάλεσε νὰ εἰσέλθῃ παρὰ τῷ κυρίῳ του ὁ ὅποιος ἤθελε νὰ τῷ ὁμιλήσῃ.

Ὁ Βροῦτος εἰσῆλθεν εἰς τὸ γραφεῖον.

— Λοιπὸν; — ἠρώτησεν ὁ κόμης προσβλέπων ἀτενωῶς πρὸς τὸν νέον ἱατρὸν.

— Κύριε κόμη, — ἀπήντησεν ὁ Βροῦτος, καθήμενος ἐπὶ ἀνακλίντρον — πῶς ἐπιθυμεῖτε νὰ σᾶς ὁμιλήσω;

— Ἰτακτικά, βεδιχίως — εἶπεν ὁ Ρουίξ — ἐὰν δὲν προτιμᾶτε τὰ γερμανικά!

— Ὅχι, ὄχι· προτιμῶ τὴν γλωσσάν μου.

— Ἐπιθυμεῖτε λοιπὸν νὰ μάθητε τὴν ἀσθένειαν τῆς θυγατρὸς σας;

— Μοὶ φαίνεται ὅτι δικαιολογεῖται ἡ περιέργειά μου αὕτη.

— Καὶ ἐὰν ἐφαινόμην ἀδίακριτος;

— Ἐννοῶ· πρὸς σύζυγον, πρὸς ἐραστήν, πρὸς ξένον, ἴσως θὰ ἦτο ἀδίακρισία· δι' ἓνα ὅμως πατέρα ποτέ.

— Ὁ δόκτωρ Κοκκάλας δὲν σᾶς εἶπε λοιπὸν τίποτε;

— Δὲν τὸν εἶδα ἀκόμη. Ἡ δὲ θυγάτηρ μου δὲν ἤθελε νὰ μὲ λυπήσῃ.

Ἐννοεῖτε;

— Κάλλιστα.

— Τί ἔχει λοιπὸν;

— Μεγαλειτέρην δυστυχίαν ἢ ἀσθένειαν, Κύριε. Εἶνε ἔγκυος.

— Ἐπρεπε νὰ τὸ περιμένω, εἶπεν ὁ κόμης σιγηλῶς ἀλλ' οὐχὶ τεταραγμένος.

— Ἐγείνεν ἀπόπειρα διορθώσεως τοῦ κακοῦ.

— Καὶ ἐπέτυχεν; ἠρώτησε μετ' ἐνδιαφέροντος ὁ κόμης.

— Ἡ φύσις ἀντέστη· ἡ θυγάτηρ σας σκέπτεται ν' αὐτοκτονήσῃ.

— Τοῦτο θὰ ἦτο φρονιμώτερον. Εἶνε ἡ μάλλον λογικὴ διέξοδος τῶν τοιούτου εἴδους ἀνοησιῶν.

— Δὲν ἐννοῶ τὴν λογικὴν ταύτην διέξοδον. Καὶ ἐπειδὴ δὲν εἶμαι οὔτε δολοφόνος οὐδὲ δῆμιος, ἔδωκα τὴν γνώμην μου καὶ ἀναχωρῶ.

— Δὲν θ' ἀναχωρήσητε, κύριε, εἶπεν ὁ κόμης ἀποφασιστικῶς.

— Ἐν πρώτοις ἡ δεσποινίς μ' ἀπέπεμψε. Ἀλλὰ καὶ ἂν μὲ παρεκάλει νὰ τῇ περὶ τὴν συνδρομὴν μου ἤθελον ἐπίσης ἀναχωρήσει. Δὲν παρέχω οὔτε τὴν ἐργασίαν οὔτε τὴν ἐπιστήμην μου εἰς τοιαύτας ὑποθέσεις.

— Τί συμβουλευέτε, κύριε;

— Νὰ σταθῶμεν ὅπου εἴμεθα καὶ ν' ἀφήσωμεν τὴν φύσιν ἐλευθέρην.

— Διατρέχει ἐπὶ τοῦ παρόντος κίνδυνον;

— Τῇ ἔδωκαν βίαια φάρμακα, ἅτινα τῇ ἐπέφερον φλόγωσιν. Ἴσως ἡ ὑπόθεσις θὰ τελειώσῃ ἀπ' ἐκυτῆς, ἀλλὰ θὰ ἦτο προτιμώτερον νὰ βοηθήσῃ τις τὴν φύσιν διὰ καταστακτικῶν καὶ δροιστικῶν φαρμάκων.

— Ἀποπέμψω τὸν ἱατρὸν Κοκκάλαν, Κύριε. Ἐξακολουθήσατε παρέχοντες τὴν συνδρομὴν σας εἰς τὴν θυγατέρα μου.

— Δὲν δύναμαι, δὲν ἠτύχησα νὰ τῇ ἀρέσω καὶ σᾶς ἐπανκλαμβάνω ὅτι μὲ ἀπέπεμψε.

— Καὶ ἂν ἡ ἰδίη σᾶς ἀνεκάλει;

— Θὰ σκεφθῶ, κύριε, ἀπήντησεν ὁ Βροῦτος ἐγειρόμενος καὶ ἀποχαιρετίζων τὸν κόμητα.

Ὁ κόμης τὸν συνώδευσε μέχρι τῆς θύρας καὶ τῷ εἶπεν·

— Ἰατρέ, δύνασθε νὰ μοὶ εἰπῆτε, ποῖα εἶνε ἡ πρώτη τοῦ ἱατροῦ ἀρετή;

— Ἡ ἐχεμύθεια, εἶπεν ἐξερχόμενος ὁ Βροῦτος.

— Εὐχαριστῶ, ἐφώνησεν ὁ κόμης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Ο ΠΑΛΛΗΚΑΡΑΣ

Τὸ ὄνομα καὶ τὸ πρᾶγμα εἰσῆχθησαν ἐν Νεαπόλει ὑπὸ τῶν Ἰσπανῶν κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς μακρᾶς δυναστείας των. Ὁ παλληκαρᾶς εἶνε κἄτι ὀλιγώτερον τοῦ ξιφομάχου, κἄτι περισσότερο τοῦ κομπορρήμονος· δὲν ἔχει τὸ ἀναμυρισθήτητον θάρρος τοῦ πρώτου, ἀλλὰ πράττει πλέον τοῦ δευτέρου, καυχᾶται ὅσον αὐτός. Ὑπάρχει παλληκαρᾶς δημοκρατικὸς ὅστις εἶνε χυδαῖος, καὶ ἀριστοκρατικὸς παλληκαρᾶς, ὅστις πιρίζει ρόλο.

Ὁ μαρκήσιος Ἀννίβας Δὲ Διάνο ἦτο παλληκαρᾶς νεοφώτιστος. Ἐν τῷ τῶν Ἰησοῦιτῶν ἐκπαιδευτηρίῳ εἶχε μάθει ὀλίγα λατινικά καὶ ἀρετὴν.

θεολογίαν και έπομένως έμεινε να βλασφημη μετ' άρκετής χάριτος· ώς προς τήν ξιφασίαν όμως ήδύνατο να θεωρη έκυτον διδάσκων. Καθ' ήν στιγμήν τόν παρουσιάζομεν εις τόν ανχινώστην διέτρεχε τὸ 28ον έτος τῆς ήλικίας του. Είχε τὸ σύστημα να έπιστρέφη οίκαδε κατὰ τὰς τρεῖς μετὰ τὸ μεσονύκτιον, και να έξυπνῃ κατὰ τὰς δύο μετὰ μεσημβρίαν, ὅτε ὁ τίγρις του (κατ' ἐκείνην τήν έποχήν οὕτως ὠνόμαζον τοὺς ὑπηρετὰς των οί άριστοκράται) τῷ παρέθετε τὸ πρόγευμά του προὰ τῆ κλίνη.

Νύκτα τινὰ ὁ μαρκήσιος επέστρεψεν ὀλίγον τι μεθυμένος. Ὁ Τίγρις ὅστις ἐκοιμήτο εις τὸν ἀντιθέλακμον δὲν τῷ ἠνοιξεν ἐγκρίως. Ὁ μαρκήσιος μ' ἐν λάκτιμα τὸν ἐκρήμισεν εις τήν αὐλήν. Ὁ ὑπηρετῆς φάσας ἐκεῖ, εἶχε τήν ἀνεπιτηδεύτητα να θρῴση και βραχίονα και πόδα. Ὁ μαρκήσιος, ὅστις εἶχε κλείσει ἀμέσως τήν θύραν, δὲν ἔλαβε τήν φροντίδα να εξετάσῃ τί δύναται ν' ἀπογείνη εἰς ὑπηρετῆς, ὅστις κατακρημνίζεται ἐπὶ κεκλιμένου ἐπιπέδου. Τὴν ἐπκύριον λητμονήσας ὄλα, ἠπόρει δικτὶ ὁ ὑπηρετῆς δὲν προσῆλθε τήν συνήθη ὄραν μετὰ τοῦ προγεύματος. Κ' ἐπειδὴ ἐπεινα ἠγέρθη ἔνα δώση εις τὸν ὑπηρετῆν μάθημα, τὸ ὁποῖον να τῷ ὑπομνήσῃ τὰ καθήκοντά του. Ὁ ὑπηρετῆς δὲν ἦτο ἐκεῖ. Ἦνοιξε τὸ παράθυρον μῆπως ἦτο εις τὸν κῆπον. Τὸ παράθυρον ἦτο ἐπὶ τοῦ κήπου, πέραν τοῦ ὁποίου ἐξετείνετο ὁδὸς ἔρημος. Αἶφνης ἤκουσε τὸν θόρυβον ἀμάξις. Ἡ ἀμάξις ἐστματήσεν ὀπισθεν τοῦ κήπου, ἀκριβῶς ἀπέναντι αὐτοῦ. Κυρία ὄλη κεκαλυμμένη ἐξῆλθεν, ἠνοιξε μικρὰν θύραν ὑπὸ τὸ φύλλωμα κισσοῦ, τῆς ὁποίας ἦτο ἀδύνατον να φηκασθῇ τις τήν ὑπκρῆν, και εἰσῆλθε κρυφίως εις τὸ οἶκμα τοῦ κόμητος Ρουῖζ δὲ Ἀκμάνδα.

— Διάβολε! ἀνέκραξεν ὁ μαρκήσιος, ὁ ἀτχημάνθρωπος αὐτὸς ἔχει ἀκόμη καλὰς ἐπιτυχίας.

Ἄς μοι ἐπιτραπῆ μίαν πκρένθεσις.

Ὁ κόμης Ρουῖζ ἐπαγγέλλεται τὸν καλλιτέχνην. τὸν γλύπτην. Ἀληθῶς κῆτι κάμνει, ἀλλ' ὁπωςδήποτε κάμνει. Καθ' ήν πρόκειται στιγμήν εἰργάζετο συγχρόνως ἐπὶ τῶν προτομῶν κομήσσης Ρωσίδος και ἐλβετοῦ ταγματάρχου. Εἶχε τήν ιδιοτροπίαν να δέχεται τὸν μὲν ταγματάρχην διὰ τῆς μεγάλης, και τήν κυρίαν διὰ τῆς μυστικῆς θύρας. Ὁ Μαρκήσιος, εις τὸν ὁποῖον δὲν ἐχρησίμειεν ὁ οἶκος ἢ πρὸς ὕπνον μόνον, ἐκ τοῦ ἐπεισοδίου τούτου οὐδὲν ἐγίνωσκεν. Ἀλλ' εἰκοσιῆς ἔτων ἄνθρωπος, μάλιστα μαθητῆς Ἰησοῦιτών, λαμβάνει πολὺ ἐνδιαφέρον ὅταν βλέπῃ κεκαλυμμένην μίαν γυναῖκα. Ὁ μαρκήσιος καταθαίνει εις τήν ὁδὸν, μισθώνει ἀμάξιαν τῆς ὁποίας καταβιβάζει τὰ πκαπετάσματα και περιμένει εις τὸ ἄκρον κατασκοπεύων. Ἀνέμεινε μέχρι τῆς τετάρτης ὥρας. Ἡ θύρα τοῦ κήπου ἠνεώθη. Ὁ κόμης Ρουῖζ, κρητῶν εις χεῖρα τὸν σκοῦφόν του, ἠνοιξεν εὐλαβῶς τήν θυρίδα τῆς ἀμάξις εις ἣν εἰσῆλθεν ἡ Κυρία πάντοτε

ἀσφαλῶς κεκαλυμμένη. Ὁ μαρκήσιος δὲ Διάνο διέταξε τὸν ἀμαξήλατην τοῦ να παρακολουθήσῃ τήν ἀμάξαν.

Ὁ δρόμος δὲν ὑπῆρξε μακρὸς. Εἰς τήν ἄκραν τῆς ὁδοῦ ἡ ἀμάξις τῆς ἀγνώστου ἔστρεψε δεξιὰ και ἔγεινεν ἀφανῆς ἐντὸς αὐλῆς τινος, ἧς ἡ θύρα ἐκλείσθη ἀμέσως.

— Τί θύρα εἶνε αὐτή; — ἠρώτησεν ὁ μαρκήσιος τὸν ἀμαξήλατην του.

— Μία τῶν θυρῶν τοῦ βασιλικοῦ παρθεναγωγείου.

— Καλὰ, ἐσκέφη ὁ μαρκήσιος, τῶρα γνωρίζομεν πόθεν ἔρχεται και ποῦ πηγάνει.

Και διερχόμενος ἀπὸ τήν πλατεῖαν εις τήν ὁποίαν φέρει ἡ μεγάλη ὁδὸς τοῦ Βασιλικοῦ Παρθεναγωγείου, εἶδε τήν ἀμάξαν τῆς Βασιλομήτορος Οὐρβίας¹, ἡ ὁποία συχνότατα ἐπεσκέπτετο τὸ ἴδρυμα ἐκεῖνο.

— Δυστυχῆς και εὐσεβῆς βασιλισσά! — εἶπεν ὁ ἥρωας μας — ἐὰν ἤξευρες ποῖα ὄντα προστατεύεις! Ἐὰν ἤξευρες ὅτι ἐνῶ ἐπισκέπτεσαι τὰς ὑπὸ σοῦ προστατευόμενας παρθένους, μίαν ἐξ αὐτῶν συνδιαλέγεται ἡσύχως μετὰ τοῦ γέρο-Ρουῖζ! Ἀλλὰ ἡσύχασε· θ' ἀνκαλύψω ἐγὼ τὸ πτηνὸν τοῦτο τὸ ὁποῖον δὲν εὐρίσκει πολὺν ἀέρα εις τήν φωλεάν του.

Μετὰ δύο ἡμέρας ὁ μαρκήσιος εὐρίσκατο ἐπὶ τῆς ὀπισθεν τοῦ κήπου τοῦ ὁδοῦ ὅτε ἡ μυστηριώδης ἀμάξις ἔφθασεν. Ὡς εὐπατρίδης, ἔσπευσε ν' ἀνοίξῃ τήν θυρίδα εις τήν κυρίαν, και ὡς νεαπολιτανὸς να τῆ προσφέρῃ τὸν βραχίονά του. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ κεκαλυμμένη κυρία, δυσκνασχετοῦσα ἐπὶ τῆ παρουσίᾳ του, τὸν διέταξεν ἀποτόμως ν' ἀπομακρυνθῇ, ὁ μαρκήσιος ἐρυθριάσας ἐκ πείσματος και ὀργῆς, τήν ἀκολουθεῖ εις τὸν κῆπον και εἰσέρχεται μετ' αὐτῆς διὰ τῆς κρυφῆς θύρας, και μετ' αὐτῆς πάντοτε, ἀναθαίνει τήν ἐλικοειδῆ κλίμακα τοῦ κόμητος Ρουῖζ.

Εὐρίσκαται ἀντιμέτωπος πρὸς τὸν Ἐλβετὸν ταγματάρχην.

Ἡ κυρία κάμνει νεῦμά τι και ἀφανίζεται ὀπισθεν τῶν βελουδιῶν πκαπετασμάτων τοῦ γραφείου. Ὁ δὲ ταγματάρχης, ἐρυθρὸς ὡς ἀστακὸς ἐξ ὀργῆς, φωνάζει.

— Τίς εἶπτε, κύριε, και τί θέλετε;

— Ἄλλοτε και ἄλλοῦ θὰ σῆς εἶπω τὸ ὄνομά μου, ἐὰν τοῦτο δύναται να σῆς εὐχαριστήσῃ· ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐπιθυμῶ να ὀμιλήσω εις τήν κυρίαν ἐκείνην. Ὁ ταγματάρχης δίδει φοβερὸν ῥάπισμα τὸ ὁποῖον λαμβάνει ὁ κατὰ τήν στιγμήν ἐκείνην παρουσιάζόμενος κόμης Ρουῖζ, τοῦ μαρκησίου προφυλαχθέντος ἐπιθεξίως και ῥαπίσαντος σφοδρότατα τὸν ταγματάρχην. Τὴν ἐπκύριον ὁ μαρκήσιος και ὁ ταγματάρχης ἐμονομάχουν διὰ ξίφους. Ὁ δυστυχῆς Ἐλβετὸς, ὅστις εἶχεν ἔλθει ἔνα ὑποστηρίξῃ τὸν θρόνον τῶν Βουρβόνων ἐπ' ἀμοιβῇ 350 φράγκων κατὰ μῆνα, ἐπέπρωτο

¹ Ἐπὶ τὸ ψευδώνυμον τοῦτο ὁ συγγραφεὺς κρύπτει τήν βασιλισσαν Καρολίνην μητέρα τοῦ βασιλέως Φερδινάνδου τοῦ Β', Ἰσπανία.

νά μὴ ἀκούσῃ πλέον τὰ ὠραῖα ἄσματα τῆς πατρίδος τοῦ.

Κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ φονευθῇ ἐν Νεαπόλει ὠραῖός τις καὶ τῆς αὐτῆς ἀνθρώπος, μεθ' ἧς εὐκολίαις ἐφονεύετο ἀνθρώπος τοῦ λαοῦ. Ὁ μαρκήσιος δὲ Διάνο ἠναγκάσθη νὰ κρυφθῇ. Ὁ πατήρ του παρεκάλεσε τὸν κόμητα δὲ Λαμάνδα νὰ μεσολαβήσῃ παρὰ τῆ βασιλομήτορι διὰ τὸν υἱὸν του. Ἡ καλοκάγαθος βασίλισσα συνεκινήθη ἐκ τῆς θλίψεως τοῦ γέροντος, καὶ ὁ βασιλεὺς, ὅστις ἐσέβητο τὴν μητέρα του, ἐκάμφθη καὶ ἔδωκε τὴν χάριν. Ὁ Μαρκήσιος παρουσιάσθη διὰ νὰ εὐχαριστήσῃ τὸν βασιλέα καὶ τὴν βασιλομήτορα ... καὶ ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἔγεινε παλληκαρᾶς. Τίς θὰ ἐτόλμα νὰ φιλονεικήσῃ μὲ αὐτὸν, ὅστις εἶχε φονεύσει ἓνα ταγματάρχην καὶ διὰ τῆς Β. χάριτος, εἶχεν ἀποδείξει ὅτι ἠννοεῖτο παρὰ τῆς Αὐλῆς;

Τὸ περίεργον ὅμως εἶναι ὅτι ὁ κόμης δὲ Λαμάνδα, ὅστις ἔπρεπε νὰ ἦναι ὠργισμένος κατὰ τοῦ μαρκησίου, ἔμεινε φίλος του, καὶ εἰς χορὸν τινα τὸν ἐσύστησεν εἰς τὴν θυγατέρα του. Ὁ δὲ μαρκήσιος, ὅστις ἦτο πολὺ ἀφηρημένος, ἀφ' οὗ ἐγνώρισεν τὴν θυγατέρα τοῦ κόμητος 'Ρουίτζ, ἔκαμε συχνὰ λάθη καὶ, ἀντὶ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ πατρὸς, ἐπήγαγεν τακτικῶς εἰς τὸ δωμάτιον τῆς Καικιλίας. Καὶ αἱ μὲν ἐπισκέψεις πρὸς τὸν πατέρα καθίσταντο ὀσημέραι σπανιώτεροι, ἐνῶ αἱ πρὸς τὴν θυγατέρα, ἀπ' ἐναντίας, πάντοτε συχνότεραι. Μὲ τὸν καιρὸν ὅμως παρημέλησε καὶ τὰς μὲν καὶ τὰς δέ, καὶ μετὰ ἓνα μῆνα μάλιστα τὰς εἶχεν ἐντελῶς διακόψει.

Ὁ Βροῦτος παρετήρησεν ἀργότερα ὅτι ἡ ἀμέλεια αὐτῆ τοῦ μαρκησίου συνέπιπτε μετὰ τῆς ἀφνειῆς τῆς θυγατρὸς τοῦ λοχίου Τάκαμε θάλασσα.

Ἡ δὲ καλυπτροφὸρος γυνὴ; θὰ ἐρωτήσῃ ὁ ἀναγνώστης.

Ἐξηκολούθησε τὰς ἐπισκέψεις τῆς εἰς τὸ ἐργαστήριον τοῦ κόμητος 'Ρουίτζ, ὡς ἐκ τῆς τέκνον τι τῆς Ἑλβετίας μὴ εἶχε φονευθῇ ἕνεκεν αὐτῆς; τὰς ἐξηκολούθησε μάλιστα τακτικώτερα καὶ συχνότερα ἢ πρότερον. Ἀλλὰ ἡ προτομὴ αὐτῆ δὲν ἐτελείωνε ποτέ. Νομίζω μάλιστα ὅτι οὐδέποτε ἐπερατώθη.

Πάντα ταῦτα φαίνονται μυστηριώδη θὰ εἰπῆτε. Καὶ ἐγὼ συμμερίζομαι τὴν ιδέαν σας. Ἄς πορευθῶμεν παρὰ τῆ κόμητι ὅπως λάβωμεν ἐξηγήσεις τινὰς, εἰ δυνατὸν. Εἶνε εἰς τὸ δωμάτιον τῆς θυγατρὸς του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

ΠΑΤΗΡ ΚΑΙ ΘΥΓΑΤΗΡ

Ἄς ἐπισθοδρομήσωμεν ὀλίγον.

Ὅτε ἡ καλυπτροφὸρος γυνὴ εἶχεν ἐννοήσει τὸν Βροῦτον εἰς τὸ δωμά-

τιον τοῦ κόμητος, εἶχεν ἀποσυρθῇ θεωρήσασα αὐτὸν ἐπανειλημμένως. Μόλις δὲ ἔπεσε τὸ παραπέτασμα, εἶπε πρὸς αὐτόν·

— Λοιπὸν;

— Οὐδεμίαν εἰδήσις κυρία, ἀπήντησεν ὁ κόμης ὑποκλινόμενος, ἀλλὰ θὰ μάθωμεν ἔθεσα ἐπὶ τὰ ἔχνη του ἓνα κάποιον Ἀνοιχτομμάτην, τὸν πονηρότερον ἀνθρώπον τῆς ἀστυνομίας.

Ἡ κυρία προσέθεσε στενάζουσα·

— Πρὸ πάντων νὰ μὴ γίνωνται σκάνδαλα. Τίς εἶνε ὁ νέος ὅστις ἦτο ἐδῶ πρὸ ὀλίγου;

— Ἰατρός, κυρία, ἐπαρχιώτης. Δὲν ὑπάρχει φόβος. . .

— Ἐχει τιμὴν φυσιογνωμίαν. Ἀφήσατέ με ὑπάγω ν' ἀναπαυθῶ ὀλίγον. Δὲν γνωρίζω ποία ιδέα διήλθε τὸ πνεῦμα τοῦ κόμητος, τοῦ ὁποίου τὸ πρόσωπον ἐφαιδρύνθη.

Ὁ ἰατρός Κοκκάλας ἐπαύθη, ἀλλὰ τὴν ἐπαύριον ὁ Βροῦτος δὲν ἦλθεν, ἀν καὶ ὁ κόμης τὸν εἶχε προσκαλέσει διὰ τοῦ ὑπηρετοῦ. Τῷ ἔγραψε τότε ὅτι τὸν ἤθελεν, οὐχὶ διὰ τὴν θυγατέρα του, ἀλλὰ δι' ἐαυτόν, ἐπειδὴ, ἕνεκα λύπης, εἶχε πάθει ἐκχυσιν χολῆς. Τὸν παρεκάλεε λοιπὸν νὰ ἔλθῃ εἰς τὸ ἱατρικὸν συμβούλιον, τὸ ὁποῖον ἐπρόκειτο νὰ γείνη.

Ὁ Βροῦτος δὲν ἠδύνετο νὰ ἀρνηθῇ ἡ ἐπιστημονικὴ φιλοτιμίᾳ του ἱκανοποιεῖτο. Κατὰ τὴν ὠρισμένην ὥραν ἦλθεν, ἀλλ' ἠναγκάσθη νὰ περιμένῃ τὸν ἄλλον ἱατρὸν ἀργοπορήσαντα.

Μετὰ τινα καιρὸν ἡ θύρα τῆς μυστηριώδους κλίμακος ἀνοίγεται, εἰσέρχεται ἡ καλυπτροφὸρος γυνὴ, ἐκπλήττεται, ὡς καὶ πρότερον διὰ τὴν συνάντησιν, καὶ προσβλέψασα ἐτακτικῶς τὸν Βροῦτον, διέρχεται τὸ γραφεῖον καὶ ἀφανίζεται ὀπισθεν τοῦ παραπετάσματος, συνοδευομένη ὑπὸ τοῦ κόμητος.

— Ἐμάθετε τίποτε ἀπὸ τὸν κατάσκοπόν σας;

— Μάλιστα κυρία.

— Τί λοιπὸν; Πόσον ἀργοπορεῖτε!

— Ὁ Μαρκήσιος ἔκαλεσε μίαν μοδίττραν καὶ ἔγεινεν ἄφαντος μετ' αὐτῆς.

— Ἀφαντος; Καὶ δύναται τις νὰ ἦναι ἄφαντος ἐν Νεαπόλει;

— Ἐξηφανίσθη κυρία, ἐξητμίσθη, χωρὶς ν' ἀφήσῃ οὐδὲν ἕχνος.

— Πολὺ καλὰ ἄς τ' ἀφήσωμεν αὐτά, τὸ εἶχα ἐννοήσει. Αὐτὸς ὁ ἀνθρώπος ἀπέθανε, 'Ρουίτζ.

Ὁ κόμης ἐκλινεν ἐδαφιαίως.

— Ἀλλὰ ὁ ἱατρός αὐτὸς τί θέλει ἐδῶ; Μήπως εἶπτε ἀσθενής;

— Ὅχι, κυρία, ἡ θυγάτηρ μου ἀσθενεῖ.

— Ἄ! Ἐχει καλὴν φυσιογνωμίαν ὁ ἱατρός αὐτὸς, καὶ θὰ ἔχῃ μέλλον.

— Τὸ πιστεύω, κυρία, διότι, ἐκτὸς ὅτι εἶνε ἐπιστήμων, εἶνε καὶ μυστικός, μυστικώτατος.

— Πρόσεχετε τὴν θυγατέρα σας, κύριε Ρουίξ, τὰς δὲ ἐπισκέψεις τοῦ ἱατροῦ τῆς θὰ πληρώσω ἐγώ.

— Πόσον εἶσθε καλὴ κυρία! εἶπεν ὁ κόμης, χαιρετῶν πάλιν ἐδαφιαίως.

— Adieu.

Ὁ κόμης ἐξῆλθεν. Ἐλαβε τὸν Βροῦτον διὰ τῆς χειρὸς καὶ τοῦ εἶπεν.

— Ἐλθετέ.

Μόλις ἐφθασαν εἰς τὸν ἀντιθάλαμον τῆς Καικιλίας, ὁ κόμης ἐκάλεσε τὴν θαλαμηπόλον.

— Ἐρώτησε τὴν κυρίαν σου, ἐὰν δύναται νὰ δεχθῆ τὸν ἱατρὸν Βροῦτον καὶ ἐμέ. Τὸν ἱατρὸν τὸν φέρω ἐγώ, ἐνόησες;

— Πληρέστατα κύριε κόμμη.

Μετὰ δύο λεπτὰ ὁ κόμης καὶ ὁ ἱατρὸς ἐγένοντο δεκτοὶ παρὰ τῇ Καικιλίᾳ, ἣτις ἔκειτο πυρέσσουσα. Ἡ νεκρὸς ὠμίλησεν εἰς τὸν ἱατρὸν περὶ τῆς ἀσθενείας τῆς, καὶ τῷ ἔτεινε τὸν βραχίονα ὅπως ἐξετάσῃ τὸν σφυγμὸν. Ὁ Βροῦτος εἶπεν ὅτι ἡ φλόγῳσις ἀνεπτύσσεται καὶ ἔγραψε συνταγὴν.

— Ἐλθετε νὰ τὴν ἰδῆτε καὶ ἀπόψε ἱατρέ, εἶπεν ὁ κόμης.

— Δὲν μοὶ φαίνεται ἀναγκαῖον, παρετήρησεν ὁ Βροῦτος.

— Τὸ ἀπαιτῶ. εἶπεν ὁ κόμης, καὶ σὰς παρκαλῶ θερμῶς, ἱατρέ.

— Τὸ ἐπιθυμῶ καὶ ἐγώ, ἐψιθύρισεν ἡ Καικιλίᾳ, ὑποκινουμένη ὑπὸ τῶν βλεμμμάτων τοῦ πατρὸς τῆς.

— Ὁ πυρετὸς θὰ πέσῃ ἀπόψε, εἶπεν ὁ Βροῦτος, καὶ ὁ ἱατρὸς τῆς δεσποινίδος θὰ φροντίσῃ αὖριον διὰ τὰ περαιτέρω.

— Ὁ ἱατρὸς τῆς δεσποινίδος εἶσθε σεῖς, κύριε. Ἐβαρύνθη τὸς ἀμαθεῖς ἐκείνους, οἵτινες τὴν ἐφόνευον. Δὲν θέλω νὰ εἴπῃ ὁ κόσμος ὅτι ὑπῆρξα συνόνοχος τῶν, καθόσον μάλιστα αἱ περιστάσεις τῆς ἀσθενείας δύνανται νὰ δικαιολογήσουν τὴν διαβολὴν. Πρέπει νὰ μ' ἐνοήσητε ἀμφοτέροι.

Ὁ Βροῦτος, χαιρετήσας, ἀνεχώρησεν.

Ἐπανῆλθε τὸ ἑσπέρας.

Ὁ κόμης παρέρυθη εἰς τὴν ἐπίσκεψιν, καὶ παρετήρησεν ὅτι ἡ θυγάτηρ τοῦ ἐπῆγαινε καλλίτερα. Ἀναχωρήσαντος δὲ τοῦ ἱατροῦ, ἔνευσεν εἰς τὴν θαλαμηπόλον νὰ ἐξέλθῃ, καὶ ἔμεινε μόνος μετὰ τῆς Καικιλίας. Περιεπάτησεν ὀλίγον εἰς τὸ δωμάτιον ἔχων τὰς χεῖρας ἐσταυρωμένας ὀπισθεν. Τὸ φῶς κηροπηγίου τινός, κεκαλυμμένον ὑπὸ ἀλαστροῦ σφίρας, ἐφώτιζεν ἠδέως τὸ δωμάτιον.

Ἡ κερκὴ τῆς Καικιλίας κερωσμένη ἐντὸς ἀπαλῶν προσκεφαλαίων δὲν θὰ διεκρίνετο ἐὰν οἱ σπινθηροβολοῦντες ὀφθαλμοὶ τῆς δὲν ἔλαμπον ἐκεῖθεν ζωηροί.

— Τοιοῦτοτρόπως λοιπὸν, δεσποινίς, εἶπεν ὁ Ρουίξ ἐπὶ τέλους, σιαματῶν πρὸ τοῦ κηροπηγίου, τὴν ἔπαθεσ ἔ; Ἐνόμιζες λοιπὸν ὅτι, παίζουσα αὐτὸ τὸ πικρινίδιον θὰ ἐπικνεσ κανένα μαρκήσιον διὰ σύζυγον, ἢ, τὸ κάτω κάτω

κάμπουσις ἀπὸ ταῖς πεταλούδαις ἐκείναις ποῦ λέγονται φιλήματτα! ἀνόητη, γνωρίζω τὰ πάντα.

Ἡ Καικιλίᾳ δὲν ἀπεκρίθη, καὶ ἔκλεισε τοὺς ὀφθαλμούς.

Ὁ πατὴρ τῆς τῇ ἐνέπνευε φρίκην.

— Ἐὰν ἦσο ἀληθῆς κόμησσαι ἢ ἀπλῶς δούλη, δὲν θὰ ἦτο τίποτε. Δύναται τις πολὺ καλὰ νὰ ριψοκινδυνεύσῃ ὠρισμένην τινὰ θέσιν. Ἀλλὰ νὰ ριψοκινδυνεύσῃ τις μίαν θέσιν ἀκροσφαλῆ, νὰ κηλιδώσῃ μίαν ἀβεβαίαν ὑπόληψιν, νὰ προσθέσῃ τὴν ἀνοησίαν εἰς τὸ σκέτος, τὸ αἴσχος εἰς τὴν ἀτιμίαν, αὐτὸ εἶνε βλακίκα. Τί θὰ γείνης με αὐτὴν τὴν κηλιδὰ ἐπὶ τῆς ὠραιότητός σου; . . . Ἐὰν ἐπρόκειτο περὶ σοῦ μόνης, ἐξηκολούθησεν ὁ κόμης, διερχόμενος βιαίως τὸ δωμάτιον, καλὰ· ἀλλὰ σὺ κυνηγεῖς ἐντὸς τῆς περιφερείας μου, καὶ τοῦτο δὲν τὸ ἐπιτρέπω.

— Δὲν σὰς ἐνοῶ πάτερ μου.

— Ὁ μ' ἐνοήσῃς. Γνωρίζεις τίς πληρώνει τὴν πολυτέλειαν ταύτην, ἡ ὀποιὰ σὲ περιστοιχίζει;

— Ἡ παρὰ τῇ Αὐλῇ θέσις σας, νομίζω—ἀπήνησεν ἡ Καικιλίᾳ.

— Ἀκριβῶς, ἡ θέσις μου. Διὰ τοῦτον ἐξεμυάλισες τὸν μαρκήσιόν μου; διότι, ἐὰν δὲν ἀπατώμαι, τὸ πάθημά σου εἶνε ἔργον του.

Ἡ Καικιλίᾳ ἐσιώπα· ἀλλὰ ἐρωτικά τινὰ δάκρυα ἐπρόδιδον τὴν σιωπὴν τῆς.

— Ποσάκις ἐσκέφθην νὰ φονεύσω αὐτὸν τὸν σκύλον—εἶπεν ὁ Ρουίξ, καὶ ἤξιζε τὸν κόπον. Ἀλλὰ εἴμεθα πάντοτε ἐν καιρῷ.

— Ποτέ!—ἐφώνησεν ἡ Καικιλίᾳ, ἡμειγερομένη ἐπὶ τῶν προσκεφαλαίων τῆς.

— Ποτέ! τί;—ἀπεκρίθη ὁ κόμης μειδιῶν σατανικῶς. Νομίζεις λοιπὸν ὅτι θὰ φροντίσω νὰ σοὶ τὸν ἐπικναφέρω μετανοοῦντα; Ὁ μαρκήσιός σου ἔγεινεν ἄφαντος.

— Θεέ μου! διὰ τοῦτον δὲν με ἀφήσατε νὰ ἀποθάνω;

— Διὰ τί; διότι μοὶ εἶσαι ἀναγκαῖα. Μήπως νομίζεις ὅτι σ' ἐμεγάλωσα καὶ σ' ἀνέθρεψα διὰ νὰ με συντρίψῃς; Ὁ ἱατρὸς εἶπεν ὅτι θὰ ἀποθάνῃς, ἢ θὰ περιμένῃς τὴν φυσικὴν χρῆσιν τῆς καταστάσεώς σου. Ἐσκέφθην . . . ὅτι δὲν πρέπει ν' ἀποθάνῃς ἀκόμα.

— Τὸ αἴσχος μου λοιπὸν εἶναι διὰ σὰς εὐτυχία;

— Εἰς τὴν οἰκογένειάν μου, δεσποινίς, τὸ αἴσχος δὲν κηλιδώνει, ἀλλὰ τρέφει. Ἐνόησατε, δεσποινίς μου;

— Πάτερ μου!

— Ὀνόμαζέ με σύντροφον, καὶ θὰ εἴπῃς τὴν ἀλήθειαν.

— Ἐχετέ τι καταχθόνιον νὰ μοὶ ἀνακοινώσητε—εἶπεν ἡ Καικιλίᾳ διὰ στερεωτέρως φωνῆς, καὶ ἴσως δὲν τολμήατε νὰ ἀποκαλύψητε ὅλην τὴν ἰδέαν σας. Ὀμιλεῖτε καθορὰ καὶ γρήγορα· θὰ ἰδῶ τί μοὶ μένει νὰ πράξω.

— Εἰς ἄλλας περιστάσεις θὰ σ' ἔστειλλον εἰς Παρισίους διὰ νὰ ἰατρευθῆς εἰς εἰδικὸν τι ἴδρυμα, ὁπόθεν θὰ ἐπέστρεφες κέρη ὡς καὶ πρότερον, καὶ θὰ ἔλεγον εἰς τοὺς περιέρχους ὅτι ἡ γηραιὰ μάχμη σου, ἡ μαρκησία δὲ Ἄρβάνκος Λαμάνδα. . . σὲ προσεκάλεσεν εἰς τὸν πύργον τῆς ἐν Ἰσπκνίχ. Ἀλλὰ τώρα ἔχω ἀνάγκη σου. Ἐὰν ἦτο περιττὴ, θὰ σ' ἐγκκτέλιπον εἰς τὰς φροντίδας τοῦ δόκτωρος Κοκκάλα. . . εὐρίσκειτο εἰς καλὰς χεῖρας. Ἀλλὰ τώρα σὲ κάμνω σύντροφον εἰς τὰς ὑποθέσεις μου.

— Ποίαις ὑποθέσεις ;

— Τοῦτο δὲν σ' ἐνδιαφέρει. Δὲν εἶται ἡ σύντροφος εἰς τὴν ἐκταίριαν, ἀλλὰ τὸ πρόωρον προϊόν σου δὲν συμπεριλαμβάνεται εἰς τοὺς λογαριασμοὺς μου. Μ' ἐννοεῖς ;

— Δὲν τολμῶ νὰ σὰς ἐννοήσω.

— Ἐξηγοῦμαι σαφέστερον. Μετ' ὀλίγους μῆνας ὅλος ὁ κόσμος θὰ παρητήρησῃ ὅτι ἡ ὄσφύς σου δὲν ἔχει πλέον τὴν συνήθη εὐκαμψίαν καὶ, ὀλίγον ἀργότερον, ἡ οἰκογένεια θὰ προσκοπήσῃ καὶ τρίτον κλυθμηρὸν μέλος. Ἐὰν ἡ ἀστυνομία δὲν εἶχεν ἀνοικτούς τοὺς ὀφθαλμούς, ἡδυνάμεθα ν' ἀπκλαχθῶμεν αὐτοῦ εὐκόλως. . . ὁ διάβολος εἶνε φίλος μου. Ἀλλὰ ἡ μέθοδος αὕτη τοῦ σώζειν τὴν κινδυνεύουσαν ἀρετὴν θὰ μὰς ὠδήγει εἰς τὸ κακουροδοικεῖον.

Πρέπει λοιπὸν νὰ εὐρωμεν τὸν νόμιμον πατέρα. Τοῦτο εἶνε οἰκογενειακόν. . . νὰ εὐρίσκωμεν τὸν νόμιμον πατέρα. Ἐγὼ εὐρέθην διὰ σέ. . . διὰ τὸ τέκνον σου θὰ φροντίσω ἐγώ.

Ἡ Κκιικιλία ἔκλαιε σπασμωδικῶς, κρύπτουσα τὸ πρόσωπόν τῆς ὑπὸ τὰ προσκεφάλαια.

— Πρὸς τὸ παρὸν—ἐξηκολούθησεν ὁ κόμης—ἄφησε τὸν κ. Βροῦτον νὰ σὲ ἰατρεύσῃ. Ἄμκ ἰατρευθῆς, δὲν θὰ σ' ἐρωτήσω πλέον περὶ τοῦ πατρύου. Ἐξηγήθημεν, ἐλπίζω.

Καὶ, χωρὶς νὰ περιμένη ἀπάντησιν τῆς Κκιικιλίας, ὁ Ρουὶζ ἐξῆλθεν.

Α. Φραβασίλης.

ΦΥΣΙΚΗ ΚΑΤ' ΟΙΚΟΝ

ΘΕΡΜΟΤΗΣ

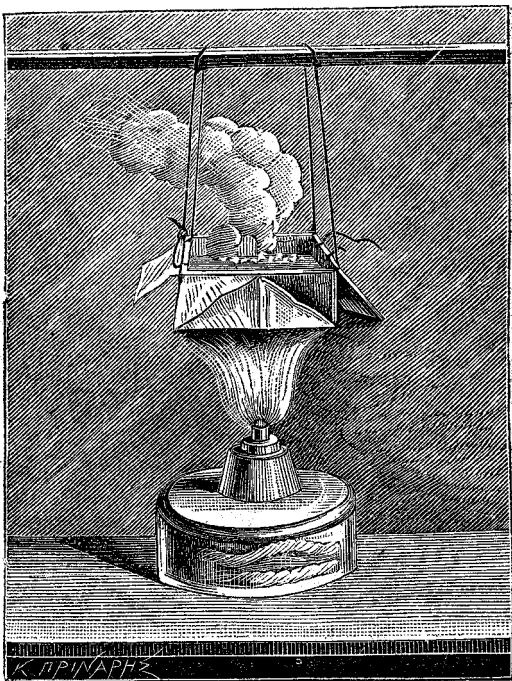
Θερμότης τοῦ ἡλίου.—Διάφοροι τρόποι παραγωγῆς θερμότητος.— Τί ἐστὶ θερμότης.—Μεταβολὴ καταστάσεως τῶν σωμάτων.—Διαστολὴ διὰ τῆς θερμότητος.—Θερμόμετρον.—Ζέσις ὕδατος ἐντὸς χαρτίνου ἀγγείου.— Τῆξις μολύβδου ἐντὸς χαρτίνου ἀγγείου.—Ἐπανάληξις τοῦ πάγου.

Καθ' ἐκάστην πρωΐαν ὁ ἀνατέλλων ἥλιος οὐ μόνον φωτίζει τὴν περὶ ἡμᾶς φύσιν, ἀλλὰ καὶ θερμότητα ἐκπέμπει, ἥτις καθίσταται καὶ εἰς ἡμᾶς αἰσθητὴ, ἐπινεργοῦσα ἐπὶ τῶν ἡμετέρων αἰσθήσεων. Πρὸ τοῦ ἐξετάσωμεν τί ἐστὶ καὶ πῶς παράγεται ἡ θερμότης, ἀναφέρομεν διαφόρους τρόπους, καθ' οὓς δυνάμεθα νὰ παραγάγωμεν θερμότητα. Κατὰ τὴν ἔρευαν ταύτην θέλομεν μεταχειρισθῆ τὴν ἡμετέραν ἀφήν, τὴν αἰσθησιν δηλ. τὴν ἐδρεύουσαν ἀνὰ πᾶσαν τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ἡμετέρου σώματος, ὅπως διακρίνωμεν τὴν παραγωγὴν τῆς θερμότητος.

Καὶ πρῶτον μὲν εἶδομεν ὅτι ὁ ἥλιος παρέχει θερμότητα, γνωρίζομεν ἐπίσης ὅτι ἀπὸ τῆς ἐστίας εἰς ἡν ὑπάρχουσι καιόμενα ἢ διάπυρα ξύλα ἢ ἀνθρώπινα μεταδίδεται θερμότης, ὡς καὶ ἀπὸ λύχνου οἰουδήποτε· ἂν προστρίψωμεν τὰς χεῖράς μας πρὸς ἀλλήλας παράγεται ἐπίσης θερμότης καὶ αἱ χεῖρες ἡμῶν θερμαίνονται· τὸ αὐτὸ συμβαίνει ἂν προστρίψωμεν καὶ δύο ἕτερα σώματα πρὸς ἀλλήλα. Τὸν τρόπον τοῦτον τῆς παραγωγῆς τῆς θερμότητος γνωρίζουσιν οἱ μαθηταὶ τῶν σχολείων, αἵτινες τρίβουσι δυνατὰ ἐπὶ τοῦ θρακίου τὸ μετάλλινον ἄκρον κονδυλοφόρου, ἔπειτα δὲ ἐγγίζοντες αὐτὸν ἐπὶ τῆς γειρὸς τοῦ γείτονός των παράγουσιν εἰς αὐτὸν αἰσθημα καύσεως. Ἐπάρχει καὶ ἕτερος τρόπος καθ' ὃν δυνάμεθα νὰ ἀναπτύξωμεν θερμότητα, ἂν ἀφήσωμεν δηλ. σῶμά τι νὰ πέσῃ ἐπὶ ἐτέρου· κατὰ τὴν σύγκρουσιν θερμαίνονται ἀμφότερα τὰ σώματα. Γνωστὸν εἶναι π.χ. ὅτι ὅταν κρούωμεν διὰ σφύρας τὴν κεφαλὴν καρφίου θερμαίνεται καὶ ἡ σφύρα καὶ τὸ καρφίον διὰ τῆς συγκρούσεως αὐτῶν πρὸς ἀλλήλα, ὡς δυνάμεθα νὰ πεισθῶμεν ἐγγίζοντες αὐτά. Ὅταν κόπτωμεν ξύλον ἢ ἕτερον σῶμα διὰ πρίνουσιν παράγεται ἐπίσης θερμότης. Θερμότης λοιπὸν παράγεται διὰ καύσεως, διὰ τριβῆς, διὰ κρούσεως καὶ κατ' ἄλλους δὲ τρόπους τοὺς ὁποίους παραλείπομεν ἐνταῦθα. Ἡ ἡλιακὴ θερμότης παράγεται ἐκ τῶν ἐπὶ τοῦ ἡλίου τελουμένων καύσεων.

Ἡδύνατό τις νὰ ὑποθέσῃ ὅτι ἡ θερμότης εἶναι ὕλη τις, ἥτις εἰσερχομένη εἰς τὰ σώματα καθιστᾷ αὐτὰ θερμά. Ἡ ὑπόθεσις ὁμως αὕτη καταπίπτει ἂν σκεφθῆ τις ὅτι κατὰ τὴν περὶπτωσιν καθ' ἣν σῶμά τι θερμαίνεται ἐπιτιθέμενον π.χ. εἰς τὸν ἥλιον ἢ πλησίον καιούσης ἐστίας, τὸ

σώμα τοῦτο δὲν καθίσταται βρύτερον καὶ ἂν ζυγίσωμεν αὐτὸ διὰ τῆς λεπτοτάτης τῶν πλαστίγγων, ἐν ᾧ ἂν ἡ θερμότης ἦτο ὕλη τις ἔπρεπε νὰ ἐπαυξήσῃ τὸ βάρος τοῦ σώματος. Δύναται τις ὅμως ν' ἀντείπῃ ὅτι ἡ διὰ τῆς πλαστίγγος ἀπόδειξις δὲν εἶναι πειστικὴ διότι δυνατὸν ἡ θερμότης θεωρουμένη ὡς ὕλη νὰ ἦναι τόσον ἐλαφρὰ, ὥστε νὰ μὴ καθίσταται αἰσθητὴ εἰς τὰς ἡμετέρας πλαστίγγας. Καὶ τοῦτο μὲν δύναται νὰ ὑποστηρίξῃ τις προκειμένου περὶ θερμότητος, μεταδιδομένης ἀπὸ ἐνὸς σώματος θερμότερου εἰς ἕτερον ψυχρότερον, ἀλλ' ὅταν δύο σώματα θερμαίνωνται διὰ τῆς πρὸς ἀλληλα προστριβῆς, δὲν δύναται τις νὰ ὑποστηρίξῃ ὅτι εἰσῆλθεν εἰς αὐτὰ ὕλη, ἥτις κατέστησεν αὐτὰ θερμὰ, διότι πῶς

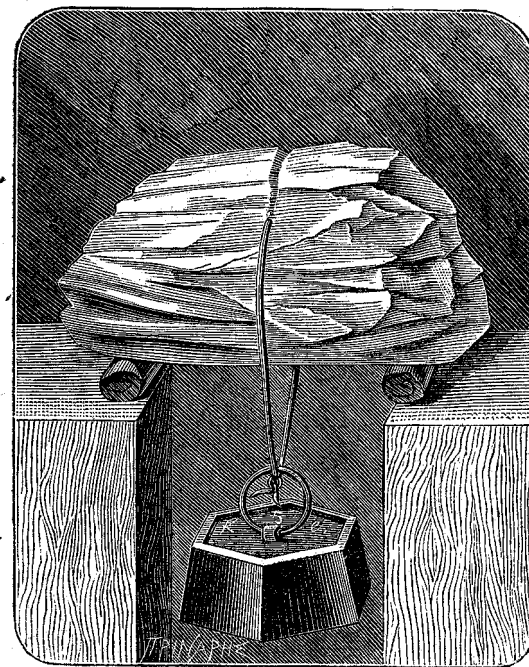
Σχῆμα 35.

ἐλήφθη ἡ ὕλη αὕτη; οὐχὶ βεβαίως ἐκ τοῦ περικυκλῶντος τὰ σώματα ταῦτα ἀέρος, διότι οὗτος οὐδὲως ἐψυχράνθη.

Τί εἶναι λοιπὸν ἡ θερμότης, ἀφοῦ δὲν εἶναι ὕλη; Εἶναι ὅ,τι καὶ ὁ ἤχος καὶ τὸ φῶς· εἶναι κινήσεις τις. Εἶδομεν ὅτι ὁ ἥλιος ἐκπέμπει οὐ μόνον φῶς ἀλλὰ καὶ θερμότητα. Ὅτε ἐπραγματεύθημεν περὶ φωτός, εἶδομεν ὅτι τὸ φῶς παράγεται διὰ κινήσεων παλμικῶν τοῦ αἰθέρος καὶ ὅτι αἱ δονήσεις αὗται προσβάλλουσαι τὸν ἡμέτερον ὀφθαλμὸν, εἴτε ἀκριβέ-

στερον τὸ ἡμέτερον ὀπτικὸν νεῦρον, παρέρχονται ἐν ἡμῖν τὸ αἶσθημα τοῦ φωτός. Ἐπίσης καὶ ἡ θερμότης φθάνει εἰς ἡμᾶς ἐκ τοῦ ἡλίου διὰ τῆς παλμώδους κινήσεως τοῦ μεταξὺ τοῦ ἡλίου καὶ ἡμῶν αἰθέρος· ἡ κίνησις αὕτη, προσβάλλουσα τὰ καθ' ἅπασαν τὴν ἐπιφανείαν τοῦ ἡμέτερου σώματος ὑπὸ τὴν ἐπιδερμίδα ἀπολήγοντα αἰσθητήρια νεῦρα, παράγει ἐν ἡμῖν τὸ αἶσθημα τῆς θερμότητος.

Καὶ τὰ ἡμέτερα μὲν νεῦρα προσβάλλουσα ἡ κίνησις τοῦ αἰθέρος, ἢν περιεγράψαμεν καὶ τὴν ὁποίαν θὰ ὀνομάζωμεν εἰς τὸ ἐξῆς συντομίας χάριν καὶ θερμότητα, παράγει τὸ αἶσθημα τῆς θερμότητος· ἀς ἐξετάσωμεν δὲ νῦν ποίαν ἐνέργειαν προξενεῖ προσβάλλουσα ἕτερα σώματα. Ἀς ἐκθέσωμεν π. χ. εἰς τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου ἢ πρὸ διαπύρου ἐστίας τεμάχιον σι-

Σχῆμα 36.

δήρου· τὸ τεμάχιον τοῦτο τοῦ σιδήρου θερμαίνεται, αἰσθάνομεθα δὲ τοῦτο ἂν ψύσωμεν αὐτὸ διὰ τῆς χειρός. Βεβαίως, ὡς εἶδομεν, δὲν εἰσῆλθεν εἰς τὸ τεμάχιον ὕλη τις, ἥτις κατέστησεν αὐτὸ θερμότερον, ἀλλ' ἡ κίνησις τοῦ αἰθέρος ἢ παραγομένη ἐκ τῆς θερμικτικῆς πηγῆς, ἐκ τοῦ ἡλίου δηλ. ἢ ἐκ τῆς διαπύρου ἐστίας, προσβάλλουσα τὸ τεμάχιον τοῦ σιδήρου θέτει τὰ μόρια αὐτοῦ εἰς κίνησιν, ἡ δὲ κίνησις αὕτη τῶν μορίων τοῦ τεμαχίου τοῦ σιδήρου προσβάλλουσα τὰ νεῦρα τῆς ἀπτομένης αὐτοῦ χειρὸς παράγει ἐν ἡμῖν τὸ αἶσθημα τῆς θερμότητος. Ὅταν διὰ τῆς προστριβῆς δύο σωμά-

των πρὸς ἄλληλα παράγεται θερμότης, ἢ θερμότης αὐτὴ παράγεται, διότι κατὰ τὴν προστριβὴν τίθενται εἰς κίνησιν παλμικὴν τὰ μόρια τῶν προστριβομένων σωμάτων.

Ἄν θερμάνωμεν τεμάχιόν τι πάγου τοῦτο τήκεται καὶ μεταβάλλεται εἰς ὕδωρ, ἂν δὲ καὶ τὸ ὕδωρ τοῦτο θερμάνωμεν, μεταβάλλεται εἰς ἀτμὸν. Ἀνάλογόν τι συμβαίνει καὶ ἐπὶ πάντων σχεδὸν τῶν λοιπῶν σωμάτων. Ἡ θερμότης λοιπὸν τήκει μὲν τὰ στερεὰ σώματα, μεταβάλλει δ' εἰς ἀέρια τὰ ὑγρά.

Διὰ τῶν αἰσθήσεων ἡμῶν δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν σώματα θερμὰ ἀπὸ ἥττον θερμῶν, ἀλλὰ βεβαίως δὲν δυνάμεθα νὰ προσδιορίσωμεν καὶ κατὰ πόσον σῶμά τι εἶναι θερμότερον τοῦ ἑτέρου ἢ νὰ προσδιορίσωμεν ἀκριβῶς κατὰ δύο διάφορα χρονικὰ διαστήματα ἂν σῶμά τι ἔχη τὴν αὐτὴν θερμοκρασίαν ἢ μετέβαλε κατὰ μικρὸν αὐτήν. Οὕτω π. χ. τὸ θέρος φαίνεται ἡμῖν τὸ ὕδωρ βραχέως φρέατος ψυχρὸν, τὸν δὲ χειμῶνα θερμὸν ἂν καὶ πραγματικῶς ἢ θερμότης αὐτοῦ οὐδόλως μετεβλήθη, ἀλλ' εἶναι ἡ αὐτὴ κατὰ τε τὸ θέρος καὶ κατὰ τὸν χειμῶνα.

Πρὸς ἀκριβῆ λοιπὸν μέτρησιν τῆς θερμοκρασίας δὲν ἀρκοῦσιν αἱ ἡμέτεροι αἰσθήσεις· μεταχειρίζονται δὲ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἰδικίτερα ὄργανα ὀνομαζόμενα *θερμομέτρα*.

Τὰ σώματα θερμαινόμενα ἔχουσι τὴν ιδιότητα νὰ διαστέλλωνται, ἤτοι νὰ αὐξάνωσι κατὰ τὸν ὄγκον, ψυχραινόμενα δὲ νὰ συστέλλωνται. Τῆς ιδιότητος ταύτης τῶν σωμάτων ἐγένετο χρῆσις πρὸς κατασκευὴν τῶν θερμομέτρων. Πάντες βεβαίως γνωρίζουσι τί ἐστὶ θερμομέτρον. Τὸ θερμομέτρον συνίσταται ἐκ σφαιρῆς ὑαλίνης, ἣτις κατὰ τὸ ἄνω ἄκρον αὐτῆς συγκοινωνεῖ πρὸς λεπτότατον σωλήνα ὑαλίνον. Ἡ σφαιρὰ καὶ μέρος τοῦ σωλήνος εἶναι πεπληρωμένα ὑδραργύρου ἢ οἰνοπνεύματος κεχρωματισμένου. Ὁ σωλὴν εἶναι πρὸς τὰ ἄνω κλειστὸς καὶ κενὸς ἄερος. Τὸ ὑγρὸν τὸ ἐν τῷ θερμομέτρῳ θερμαινόμενον αὐξάνει κατ' ὄγκον καὶ κατὰ συνέπειαν ἀνέρχεται ἐντὸς τοῦ σωλήνος, ψυχραινόμενον δὲ τὸ ὑγρὸν τοῦτο συστέλλεται ἤτοι ἐλαττοῦται κατ' ὄγκον καὶ κατέρχεται ἐντὸς τοῦ σωλήνος.

Ἄν ἐντὸς ἀγγείου τινὸς ἔχωμεν πάγον τηκόμενον καὶ ἐμβυπτίσωμεν εἰς αὐτὸν τὴν σφαιρὰν τοῦ θερμομέτρου, τὸ ἐν αὐτῷ ὑγρὸν θέλει κατέλθει μέχρι τινὸς σημείου καὶ μείνη στάσιμον, ἐνότῳ ἐντὸς τοῦ σχηματιζομένου ἐκ τῆς τήξεως ὕδατος ὑπάρχει καὶ μικρότατον τεμάχιον πάγου. Τὸ σημεῖον τοῦτο σημειοῦμεν ἐπὶ τοῦ σωλήνος. Ἄν πάλιν βυθίσωμεν τὸ αὐτὸ θερμομέτρον εἰς πάγον τηκόμενον καὶ ἂν τὸ μέρος εἰς ὃ τήκεται ὁ πάγος εἶναι θερμότερον ἢ ψυχρότερον ἢ τὸ πρότερον πάλιν, τὸ ὑγρὸν τὸ ἐν τῷ θερμομέτρῳ θέλει κατέλθει μέχρι τοῦ αὐτοῦ σημείου. Τὴν δοκιμὴν ταύτην δυνάμεθα νὰ ἐπικυρώσωμεν δόξαις θέλωμεν καὶ πάντοτε τὸ ὑγρὸν θὰ κατέρχεται μέχρι τοῦ κατὰ τὴν πρώτην δοκιμὴν σημειωθέντος ση-

μείου. Ἐκ τούτου ἐξάγωμεν ὅτι ἡ θερμοκρασία τοῦ τηκόμενου πάγου εἶναι πάντοτε ἡ αὐτή. Ἄν ἐμβυπτίσωμεν νῦν τὸ θερμομέτρον εἰς ζέον ὕδωρ πειθόμεθα κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ὅτι καὶ ἡ θερμοκρασία τοῦ ζέοντος ὕδατος εἶναι πάντοτε ἡ αὐτή, διότι τὸ ἐν τῷ θερμομέτρῳ ὑγρὸν ὑφίσταται πάντοτε μέχρι ὠριμένου σημείου τὸ ὁποῖον ἐπίσης σημειοῦται. Τὸ διάστημα τὸ μεταξὺ τῶν δύο τούτων σημείων διακοῦμεν εἰς 100 ἴσα μέρη, καὶ εἰς μὲν τὸ σημεῖον τὸ ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὴν τήξιν τοῦ πάγου γράφομεν 0, εἰς δὲ τὸ ἕτερον σημεῖον 100, τὰς δὲ μεταξὺ διαίρεσεις ἀριθμοῦμεν ἀπὸ τοῦ 0 μέχρι τοῦ 100, δυνάμεθα δὲ καὶ ἄνω τοῦ 100 καὶ κάτω τοῦ 0 νὰ ἐξακολουθήσωμεν τὰς διαίρεσεις. Αἱ διαίρεσεις δ' αὐταὶ εἶναι οἱ θερμομετρικοὶ βαθμοί.

Εἶδομεν ἐν τοῖς ἀνωτέρῳ ὅτι ἡ θερμοκρασία τοῦ ζέοντος ὕδατος εἶναι πάντοτε ἡ αὐτή, ἔτι δηλ. πρὸς 100 βαθμούς. Ἡ θερμοκρασία αὕτη τοῦ ὕδατος εἶναι ἀνυπόφορος διὰ τὸ ἡμέτερον σῶμα, ἢ δὲ χεῖρ ἡμῶν ἐμβυπτίζομένη ἐντὸς ζέοντος ὕδατος οὐ μόνον δὲν δύναται νὰ ὑποφέρῃ τὴν θερμότητα αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ κάμει παράγεται ἐπὶ τοῦ δέρματος. Ἄλλ' ἡ θερμότης αὕτη τοῦ ὕδατος ἣτις εἶναι ἀνυπόφορος εἰς τὸ ἡμέτερον σῶμα δὲν ἀρκεῖ π. χ. ἕνα ἀνάφη χάρτην· ὁ χάρτης ἔχει ἀνάγκην πολὺ ὑψηλοτέρης θερμοκρασίας ἕνα ἀνάφη. Ἐπὶ τῆς ιδιότητος ταύτης τοῦ χάρτου καὶ τοῦ ζέοντος ὕδατος στηρίζεται τὸ ἀκόλουθον πείραμα, τὸ εἰκονιζόμενον ὑπὸ τοῦ σχήματος 35. Κατασκευάζομεν σκάφην ἐκ χάρτου κατὰ τὸν γνωστὸν τρόπον, ἀναρτῶμεν αὐτὴν διὰ τεσσάρων νημάτων, πληροῦμεν ὕδατος καὶ θέτομεν ὑπ' αὐτὴν λύχνον ἐν ᾧ καίεται οἰνόπνευμα. Ὁ χάρτης δὲν καίεται, ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἄρχεται ζέον τὸ ὕδωρ, ὃ δὲ χάρτης δὲν ἀνάπτει εἰμὴ ἀφοῦ ἄπην σχεδὸν τὸ ὕδωρ ἐξερυθισθῆ. Τὸ περίεργον τοῦτο φαινόμενον συμβαίνει, διότι τὸ ἐν τῇ χαρτίνῃ σκάφῃ ὕδωρ ἀπορροφῶν τὴν θερμότητα δὲν ἐπιρρέπει νὰ ἀνέλθῃ ἡ θερμοκρασία τοῦ χάρτου πέρα τῶν 100 βαθμῶν, εἰς δὲ τὴν θερμοκρασίαν ταύτην, ὡς εἶδομεν, δὲν ἀνάπτει ὁ χάρτης. Τὸ πείραμα τοῦτο τῆς ζέσεως τοῦ ὕδατος δυνάμεθα νὰ ἐπιτελέσωμεν καὶ ἐντὸς τοῦ κοίλου φλοιοῦ ὡσὺ τὸν ὁποῖον ἀναρτῶμεν ὡς καὶ τὴν χαρτίνην σκάφην.

Εἶδομεν ἀνωτέρῳ ὅτι ὁ πάγος τήκεται πάντοτε κατὰ τὴν αὐτὴν θερμοκρασίαν. Καὶ πάντα τὰ λοιπὰ σώματα τήκονται εἰς ὠρισμένην θερμοκρασίαν. Οὕτω π. χ. τὸ θεῖον θερμαινόμενον τήκεται πάντοτε εἰς θερμοκρασίαν 115 βαθμῶν, ὁ φωσφόρος εἰς θερμοκρασίαν 44 βαθμῶν, ὁ μόλυβδος εἰς θερμοκρασίαν 331 βαθμῶν καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς. Ἄλλ' εἰς θερμοκρασίαν 334 βαθμῶν δὲν καίεται ὁ χάρτης· δυνάμεθα λοιπὸν ἐντὸς ἀγγείου ἐκ χάρτου νὰ τήξωμεν μόλυβδον χωρὶς νὰ καῆ τὸ ἀγγεῖον.

Λαμβάνομεν πρὸς εὐκολωτέραν ἐπιτυχίαν τοῦ πειράματος ἐν πειγνιώτατον, κάμπτομεν πρὸς τὰ ἄνω τὰ ἄκρα αὐτοῦ, ὥστε νὰ σχηματίσωμεν

εἶδος τι σκάφης, θέτομεν ἐντὸς τῆς σκάφης ταύτης τεμάχιον μολύβδου, π. χ. σφαῖραν μολυβδίνην, καὶ κρητοῦντες τὴν χαρτίνην ἡμῶν σκάφην ἀπὸ τῆς μιᾶς τῶν γωνιῶν προουσιάζομεν αὐτὴν ὑπὲρ τὴν φλόγα λύχνου οἰκονεύματος κατὰ τὸ σημεῖον καθ' ὃ εὐρίσκεται ἡ σφαῖρα. Ὁ μολύβδος τήκεται μετὰ παρέλευσιν χρονικοῦ τινος διαστήματος, ἡ δὲ χαρτίνη σκάφη δὲν καίεται. Τὸ φαινόμενον τοῦτο εἶναι ὅπως ἀνέλογον τῷ προηγουμένῳ.

Ἡ εἰκὼν 36 πικριστῆ πείραμα, τοῦ ὁποῦ ἡ ἐξήγησις ἤθελε μηκύνει ὑπὲρ τὸ δέον τὸ ἄρθρον τοῦτο· περιοριζόμεθα λοιπὸν νὰ περιγράψωμεν τὴν ἐκτέλεσιν αὐτοῦ. Λαμβάνομεν τεμάχιον πάγου καὶ στηρίζομεν τὰ δύο ἄκρα αὐτοῦ ὡς φαίνεται ἐν τῇ εἰκόνι, ἔπειτα ἐξκρῶμεν ἀπὸ τοῦ τεμαχίου τούτου διὰ μεταλλίνου σύρματος περιβάλλοντος αὐτὸ βάρος τι. Τὸ σύρμα συρόμενον ὑπὸ τοῦ βάρους βυθίζεται ὀλίγον κατ' ὀλίγον καὶ μετὰ τινὰ χρόνον διέρχεται ὅλον τὸ τεμάχιον τοῦ πάγου καὶ καταπίπτει ἐκ τοῦ κάτω μέρους αὐτοῦ. Ἡδύνατό τις νὰ ὑποθέσῃ ὅτι ἐπειδὴ τὸ σύρμα διήλθε δι' ὅλου τοῦ τεμαχίου τοῦ πάγου ἐχώρισεν αὐτὸν εἰς δύο τεμαχία, ἀλλ' ὅμως καὶ μετὰ τὴν διάβασιν τοῦ σύρματος διὰ τοῦ πάγου ὁ πάγος ἀποτελεῖ ἓν τεμάχιον· διότι συνεπάγη καὶ πάλιν κατὰ τὰ σημεῖα καθ' ἃ ἐχώρισθη ὑπὸ τοῦ σύρματος.

Ε. Δ.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑΙ ΕΙΔΗΣΕΙΣ

ΥΠΟ ΤΟΥ ΔΡ. ΣΑΤΟΥΡΝΙΝΟΥ ΧΕΜΕΝΕ ΣΥΛΛΕΓΕΙΣΤΑΙ

καὶ διατυπωθεῖσαι Ἑλληνιστὶ ὑπὸ ἈΘ. Πατρίδου.

Α'.

ΓΑΡΓΕΛΕΣ

Ἡ ἐπιγραφή αὕτη εὐρίσκεται ἀνωθεν ἀνχγλύφου, πικριστῶντος δύο ἀνδρας γυμνοῦς, ἔχοντας δὲ περικεφαλαίαις, ἀσπίδας καὶ λόγχας. Τούτων δὲ ὁ μὲν κεῖται χαμαὶ ἐρριμένος· ὁ δὲ νικητὴς, πατῶν ἐπὶ τοῦ στήθους, φαίνεται νὰ τὸν διατρύπησῃ ἔτοιμος. Ἀκέραιον δὲ τὸ ἀνχγλύφον τοῦτο σώζεται ἐν Γαργαλιάνοις παρὰ τῇ οἰκίᾳ τινὸς «Ζάμπακα» κλουμένου, ὅστις εὗρεν αὐτὸ εἰς τὸ ἄκρον τῆς λίμνης *Δαλιάνης* εἰς Πύλον παρὰ τὴν θέσιν τὴν κλουμένην *Palaid' Abariro*. Μήπως ἡ ὀνομασία *Γαργαλιᾶνοι* ἔχει σχέσιν τινὰ πρὸς τὸ τῆς ἀνωτέρω ἐπιγραφῆς *Γαργέλες*;

Β'.

Εἰς δὲ τὸ χωρίον τὸ καλούμενον *Πετροχώρι*, περιέχον 30—40 οἰκογε-

ναίας καὶ κείμενον εἰς τὸ *Palaid' Abariro*, εἰς οἰκίαν τοῦ αὐτοῦ *Ζάμπκα* ἐξοικίαν, εὗρεθῆ τὸ ἐξῆς μνημεῖον ὕψους 1,50μ.

Ὁ κ. Σατουρνίνος φρονεῖ, ὅτι τὸ μνημεῖον τοῦτο μετηνέχθη ἐκ τῆς ἀρχαίας Πύλου ἐνθάδε. Δὲν ἐμφανίει ὅμως καλὴν τέχνην ὅπως καὶ τὸ προηγούμενον τὸ ἐν *Γαργαλιάνοις*.

Εἰς τὴν κωμόπολιν ὅμως *Γαργαλιάνους* διασώζεται παράδοσις, ὅτι κατὰ τὸν Μεσαιῶνα ἦν κατηκνημένη, καὶ ὅτι πειραταὶ ἐλθόντες, ὅπως διαρπάσωσι γυναῖκας καὶ παιδιὰ, ἐν πκηγύρει τελουμένη ἐκεῖσε, συνανεμίχθησαν τοῖς κατοίκοις χορεύουσιν· ἐν δὲ τῷ χορῷ γραῖά τις ἐνόησασα τοῦτο ἐποίησε τὸ ἐξῆς αὐτοσχέδιον ἄσμα,

«*ἄλλοι;*» Καὶ ἐντεῦθεν συνωπίσθη τὸ *Πετροχώρι*, περὶ οὗ ἀνωτέρω ὁ λόγος, μετὰ τὸ περιστατικὸν τοῦτο εἰς τὸ *Palaid' Abariro*.

ἀλληγορικῶς ὑπονόησασα δι' αὐτοῦ τοῖς ἐγγχωρίοις τὴν λαθρικήν ἀναχώρησιν·

Γιὰ πηδᾶτε πκλληκάρι
γιὰ χορεῦτε μκυρομμάταις
ὥστε νὰ ἔγῃ τὸ φεγγάρι
τὰ κακκάβια ἔς τὸ κεφάλι
τὰ παιδιὰ ἔς τὴν ἀμασχάλη.
Κι' ἀπ' ἐδῶ πκήσαν κη' ἄλλοι.

Καὶ οὕτω διεσώθησαν· διότι ἅμα ἐνύ· τῶσε μικρὸν καὶ κατ' ὀλίγον διεσκορπίσθησαν καθ' ἓνα ἕκαστοι χωρὶς νὰ ἐνοήσωσιν οἱ πειραταὶ τὸ σχέδιον τῆς γραίας. Μήπως ἐντεῦθεν ἔσχε τὴν ἀρχὴν ἡ κοινὴ παροιμία «ἀπ' ἐδῶ πάσαν κ' οἱ

Γ'.

ΔΙΟΣΚΟΥΡΟΙ ΕΥΠΛΕΙΑΝ

Εὐρίσκεται ἡ ἐπιγραφή αὕτη ἐπὶ βράχου κειμένου ἐπὶ τῆς νήσου *Πρώτης* καλουμένης, καὶ κειμένης ἀπέναντι *Μαρχθοπόλεως*, δήμου *Πλαταμῶνος* τῆς ἐπαρχίας *Τριφυλίας*. Ἡ νήσος αὕτη ἔχει σχῆμα ἐπίμηκες, παρεμπερές κροκοδείλω, εἰς οὗ τινος τὸν λακμὸν κατὰ τὸ ἔμπροσθεν μέρος σχηματίζεται λιμὴν μεταξὺ *Μαρχθοπόλεως* καὶ νήσου, ὅστις καλεῖται κοινῶς Ἔς τὰ γράμματα διὰ τὴν ἀνωτέρω ἐπιγραφὴν· ὅπισθεν δὲ τοῦ λακμοῦ σχηματίζεται ὠσαύτως ὄρμος τις στενὸς καὶ ἀπόρρυφος, ἔνθα κατὰ τὸ 1600 μ. Χ. *Μανιάτης* τις πειρατὴς *Σκατούλιας* ἐπονομαζόμενος ἐκρύπτετο καὶ ἐξώρμα νυκτὸς ἀφῆνης εἰς τὸν λιμὴν τῶν γραμμάτων, καὶ διήρπαζε τὰ πλοῖα. Ἐκ τούτου ὀνομάζεται καὶ ὁ ὄρμος ἐκεῖνος τοῦ *Σκατούλια* τὸ *αὐλάκι*. Ἐκ δὲ τῆς οἰκογενεῖς ταύτης σώζονται καὶ σήμερον

εἰς τὸ *Πεταλίδι* μέλη, ἔχοντα τὴν αὐτὴν ἐπωνυμίαν. Ἐκ τοῦ περιστατικοῦ τούτου ἐγενήθη καὶ ἡ παράδοσις τοῦ λαοῦ, καθ' ἣν τὰ γράμματα τοῦ λιμένος δηλοῦσιν, ὅτι ὁποῖος νυχτόνει δὲν ξημερόνει καὶ ὁποῖος ξημερόνει δὲν νυχτόνει· ἐννοεῖται, ἐνεκ τῆς διακρηγῆς τοῦ Σακτούλιαι. Ἄλλ' ὁ λαὸς σήμερον ἀγνοῶν τὸ περιστατικὸν ἢ λησμονήσας αὐτὸ, ἔδωκεν ἄλλην σημασίαν, ὅτι δηλαδὴ ἐκ τοῦ ἀνέμου τῆς θλάσσης ἀλλέως νυχτόνει τις καὶ ἀλλέως ἐξημερόνει διὰ τὴν τρικυμίαν· ἀλλὰ δὲν εἶναι ἀληθὲς τοῦτο, διότι ὁ λιμὴν εἶναι ἀσφαλῆς, καθόσον ἀφορᾷ τὴν φύσιν τῶν ἀνέμων, ἀλλ' οὐχὶ καὶ κατὰ Σακτούλιαν.

Εἰς τὴν νῆτον ταύτην κατὰ τὴν οὐρὰν τοῦ κροκοδείλου (ὅπως προωμοιάσαμεν αὐτὴν ἀνωτέρω) ἐπὶ λοφίσκου ὑπάρχουσιν ἔχνη ἀρχαίου ἑλληνικοῦ φρουρίου. Εἰς δὲ τὴν ξηρὰν τὴν ἀπέναντι, εἰς θέσιν *Διαλισκάρη*, ὑπάρχουσιν ἐρείπια πόλεως ῥωμαϊκῆς καὶ ἐρείπια νεοῦ, περ' ᾧ μονόλιθοι, ἔχοντες 3 $1\frac{1}{2}$ μέτρα μήκους καὶ $1\frac{1}{2}$ μετρ. διάμετρον· σώζονται δὲ καὶ μωσαϊκὰ πολλὰ εἰς οἰκιῶν ἐρείπια, δύο δ' αὐτῶν μάλιστα ἐξέχουσιν, ἐξ ὧν τὸ μὲν σύγκειται ἐκ πολὺ μικρῶν ψηφιδῶν, τὸ δὲ ἐξ ὀλίγων μεγαλειτέρων, ἐχόντων ὄγκον 0,011· σώζονται δὲ καὶ στήλαι Δωρικαὶ καὶ ἄλλα λειψάνα. Εἰς αὐτὰ τὰ ἐρείπια ὁ διδάκτωρ Σατουρνῆνος ὑποτίθησιν ὅτι εὕρισκετο ἡ ἀρχαία *Ἐράρη*.

Δ'.

ΤΩΝ ΚΥΡΙΩΝ ΗΜΩΝ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ
ΜΕΓΙΣΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ
ΚΑΙ ΚΡΙΣΠΟΥ
ΚΑΙ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ
ΚΑΙ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΥ
ΤΩΝ ΕΠΙΦΑΝΕΣΤΑΤΩΝ
ΚΑΙΣΑΡΩΝ.

Ἐπὶ στήλης 0,75 μῆκ. 0,25 διάμετρο. ἐκ μαρμάρου, εὐρεθείσης εἰς θέσιν *Βρυσόμυλον* ἄγιον Πέτρον, δήμου Πλαταμῶνος, ἐπαρχίας Τριφυλίας, $1\frac{1}{4}$ ὥρας μακρὰν ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ Σέλα (ποτάμι *Ῥωμανοῦ* σήμερον), ἔνθα καὶ ἄλλα ἐρείπια παρατηροῦνται καὶ Ἑλληνικὰ καὶ Ῥωμαϊκὰ. Ὁ Βρυσόμυλος κατὰ τὸν διδάκτωρα Σατουρνῆνον εἶναι ἡ Ἀρχαία πηγὴ τοῦ Παιουσάνιου, καὶ περ' αὐτὴν ἔκειτο ἡ ἀρχαία Ἀλίχοτος· ἀπέχει δὲ μίαν ὥραν ἀπὸ Γαργαλιάνους.

Ε'.

ΑΓΑΘΑΙ ΤΥΧΑΙ

Ξ . . . ΓΡΑΜΜΑΤΕΟΣ Τ . ΣΥΝΕΔΡΩ . ΜΚΑΤ . ΡΟΥ
ΤΟΥΔ ... ΚΛΕΙΔΑ ΕΤΟΥΣ ... Ο ... ΚΟΞΤΟ ΚΑΙ ΕΝΑΤΟ
Ε . . ΕΙΑΝΑΚΛΗΘΕ

Εὐρέθη νεοττὶ ἐν Πεταλιδίῳ ἀνορυθεῖσα ἐκ τῆς Ἀκροπόλεως τῆς ἀρχαίας Κορώνης, ἐπὶ πλατῆς πλατείας μαρμαρίνης, ἐντετοιχισμένης δ' ἐν γωνίᾳ οἰκίας τινὸς ἐκεῖθι.

ς'.

ΕΝΤΟ ΜΝΑΣΙΡΙΟ
ΕΚ ΤΗΣ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ ΚΑΙ ΚΑΙΣΑΡΗΤΩ
ΤΗΣ ΥΠΕΡΙΑΣ ΜΑΚΕΔΑΡΙΤΙΧΗΣ ΤΩΚΤΙΣ
ΘΕΝΤΙ ΜΟΤΕ ΠΑΡΑ ΒΕΛΙΣΑΡΙΩ ἈΡΧΙΣ ΡΑ
ΤΙΤΩ ΡΩΜΑΙΩΝ ΕΠΙ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΥΗΣ
ΙΟΥΣΙΑΝΩ ΤΩ ΜΕΓΑΛΩ ΚΩΣΤΑΝΤΙΝΩ ΜΠ
ΔΕΟΟ ΒΠΑΡΩΝ ἈΡΤΙΣ ΚΤΙΣΟΗ
ΔΙΑ ΕΣΩΔΩΝ ΤΩ ΚΥΡ ΓΕΩΡΓΙΩ ΛΑ
ΜΑΝΑΗΤΩ ΚΑΙ ΗΛΙΟ ΣΑΛΑΚΤΗΣ ΤΩΝ
ΠΡΟΣΚΥΝΗΤΩΝ ἸΣΜΝΗΜΟΣΥΝΟΝ ΑΥΤΩΝ
ΑΙΩΝΙΟΝ . 1805 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΩ . 1 .

Ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη φαίνεται οὕσα ἐξ ἄλλης ἀρχαιοτέρας ἀπάνθισμα βάρβαρον, ἵνα μὴ εἴπωμεν διαστρέβλωσις ἀρχαιοτέρας ἄλλης ἐξφανισθείσης, λίαν δὲ σπουδαίης διὰ τὴν μεσαιωνικὴν ἱστορίαν. Δὲν εἰξεύρομεν ὅμως ἀκριβῶς ὑπὸ τίνος αἰτίου κατεστράφη τὸ Μοναστήριον καὶ ἀνεκτίσθη ὕστερον ἢ ἐπεσκευάσθη, ὡς φαίνεται ἐν τῇ ἀνωτέρῳ ἐπιγραφῇ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΑΡΝΑΣΣΟΣ

Τὸν λήξαντα μῆνα δύο συνεκροτήθησαν τακτικαὶ συνεδρίασι, ἡ ἀναβληθεῖσα τακτικὴ τοῦ Σεπτεμβρίου καὶ ἡ τοῦ Ὀκτωβρίου.

Ἐπεψήφισθη ὁ προϋπολογισμὸς τῶν ἐσόδων καὶ ἐξόδων διὰ τὸ τρέχον ἔτος. Καὶ τὰ μὲν ἔσοδα προϋπελογίσθησαν εἰς δρ. 26547.04, τὰ δ' ἐξόδα εἰς δρ. 25860 ἀπομένοντος περισσεύμετος ἐκ δρ. 687.04.

Ὁ Σύλλογος ἀπεφάτισεν ὅπως συστήσῃ καὶ τμήμα διδασκαλίας τὴν ἡμέραν διὰ τοὺς ἐπισχολουμένους τὴν νύκτα ἀπόρους παιδας. Ἡ διδασκαλία τοῦ τμήματος τούτου ἀρξεται τὴν 1 Νοεμβρίου καὶ γενήσεται ἀπὸ τῆς μεσημβρίας μέχρι τῆς 2 ὥρας.

Ἐξεδόθη τὸ ζ'. τεύχος τῶν Νεοελληνικῶν ἀναλέκτων περιέχον ἀνέκδοτα δημοτικὰ ἄσματα Θήρας ἐκ τῆς συλλογῆς Πετραλῶν. Μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἐκδίδεται καὶ τὸ η'. περιέχον Κερκυραϊκὰ ἀνέκδοτα, ἐκ χειρογράφων ἀποκειμένων ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις Ἀγίου Ὄρους, Κανταβριγίας, Μονάχου καὶ Κερκύρας νῦν τὸ πρῶτον δημοσιευόμενα ὑπὸ Σπυρ. Π. Λάμπρου. Θέλουσι δ' ἀνατυπωθῆ καὶ τὰ ἐκλιπόντα φυλλάδια α'. καὶ β' τοῦ α'. τόμου.

Τῇ προτάσει τῆς ἐφορείας τῆς πρακτικῆς δημοτικῆς σχολῆς ὁ Σύλλογος ἐψήφισατο τὴν σύστασιν διαγωνισμοῦ πρὸς συγγραφὴν βιβλίου Πατριδογραφίας χρησίμου εἰς τὰ δημοτικὰ σχολεῖα τῆς νέας μεθόδου. Μετ' ὀλίγας ἡμέρας δημοσιεύεται τὸ πρόγραμμα τοῦ διαγωνισμοῦ τούτου, οὗ τὸ γέρας ὠρίσθη εἰς 500 δραχμάς.

Συνήφθησαν σχέσεις μετὰ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀρωγοῦ ἀδελφότητος αἱ Ἐννέα Μούσαι, ἐξαιτησαμένης τοῦτο παρὰ τοῦ Συλλόγου.

Ἀπεφασίσθη ἡ ἀποστολὴ εἰς τὴν νεοσύστατον βιβλιοθήκην τῆς ἡγεμονίας Σάμου, τῇ κίτῃ αὐτῆς, διπλῶν ἐκ τῶν βιβλίων τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Συλλόγου.

Οἱ κκ. Ν. Μαλτζινιώτης καὶ Δ. Φέρμος ἐλεγκταὶ, τοῦ Συλλόγου, ὑπέβησαν τὴν ἐκθεσιν αὐτῶν τῆς ἐξελέξεως τῆς παρελθούσης ἐφορείας, ἐξ ἧς ἐξάγεται ἡ ἀρίστη κατάστασις ἐν γένει μὲν τοῦ Συλλόγου, ἰδίᾳ δὲ τοῦ ταμείου. Ὁ Σύλλογος ἐξέφρασεν ἐπὶ τῇ καλῇ ταύτῃ καταστάσει τὰ εὐχριστήρια αὐτοῦ.

Τελουμένων τὴν 25 λήξαντος μηνὸς τῶν ἀποκαλυπτηρίων τοῦ μνημείου Βύρωνος διὰ τοῦ δμωνύμου Συλλόγου, προσκαλέσαντος τὸν ἡμέτερον ἐν τῇ τελετῇ ταύτῃ, ἐνετάλησαν ὑπὸ τῆς Ἐφορείας οἱ κκ. Γ. Τζίνης, κοσμητῶρ τῆς ἐν Πάτρικς σχολῆς τῶν ἀπόρων παιδίων, καὶ Χρ. Παλαμᾶς ἐν Μεσολογγίῳ, ἀμφότεροι ἀντεπιστέλλοντα μέλη, ἕνα ἀντιπροσωπεύσασιν τὸν Σύλλογον.

Ἐξελέχθη εἰδικὸς γραμμικτὸς ἀντὶ τοῦ κ. Κ. Φάργγα διορισθέντος Πρωτοδίκου ὁ κ. Α. Μαρινόπουλος.

Κατὰ τὸν λήξαντα μῆνα ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν τῇ σχολῇ τῶν ἀπόρων παιδίων Ἀθηνῶν φοιτῶντων παιδίων ἀνῆλθεν εἰς 297, τῶν δὲ ἐν τῇ Πρακτικῇ σχολῇ τοῦ Συλλόγου εἰς 72.

Ἐντὸς τοῦ Νοεμβρίου ἀρχοῦνται τὰ ἐσπερινὰ δημόσια μαθήματα καὶ ἀναγνώσματα ὧν τὸ πρόγραμμα κατηρητίσθη ἤδη.

Ἐξελέχθησαν τακτικὰ ἑνεργὰ μέλη οἱ κκ. Γ. Κρίνος, Γ. Δέρβος, Μιλτιάδης Βρατσάνος, Ἰωάννης Τζέτζης, Γ. Π. Καλλιγᾶς, τακτικὸν πάρεδρον ὁ κ. Νικόλαος Παγκώστας, ἀντεπιστέλλοντα δὲ ὁ κ. Εὐστ. Καρτζῆς ἐν Σάμῳ, Ἀνδρέας Χούμης ἐν Ἐρμουπόλει, Πέτρος Οἰκονόμος ἐν Μονάχῳ καὶ Α. Κουγὲ Λατοῦρ ἐν Μονρεᾶλ τοῦ Καναδᾶ, ἐπίτιμα δὲ ὁ σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ἀθηνῶν Προκόπιος καὶ ὁ κ. Κάρολος Μ. Βουσκάλιωνης ἐν Ταυρίνῳ.

ΧΡΟΝΙΚΑ

Φιλολογία.— Ὁ ἄλλοτε πρόξενος τῆς Ἀμερικῆς ἐν Κύπρῳ Μ. di Cesnola θέλει δημοσιεύσει προσεχῶς σύγγραμμα περὶ τῶν νεωτάτων ἀνασκαφῶν ἐν ταύτῃ τῇ νήσῳ. Τὸ βιβλίον ἐπιγράφεται *Salamitria* ἐπεὶ δὲ τὰ πλεῖστα τῶν καλλιτεχνημάτων τῶν ὑπὸ τοῦ Cesnola ἐν αὐτῷ περιγραφόμενων εὐρέθησαν κατὰ τὴν θέσιν τῆς ἀρχαίας Σαλαμίνας ἐν Κύπρῳ. Σπουδαῖον κεφάλαιον τῆς συγγραφῆς αποτελοῦσιν αἱ ἐπιγραφαὶ, ἀναγνωσθεῖσαι καὶ σχολιασθεῖσαι ὑπὸ τοῦ ἐκδότου τῇ συνεργασίᾳ τῶν κκ. Birch, Sayce καὶ Hyde Clarke.

— Περίεργον βιβλίον ἐξεδόθη ὑπὸ τοῦ Γάλλου J. de Cazeneuve ὑπὸ τὸν τίτλον «Les hommes célèbres, caractérisés par leurs noms». Ὁ συγγραφεὺς ζητεῖ ἐν τῷ παρὰδῶξ τούτῳ ἔργῳ ν' ἀνεύρη σχέσεις μετὰ τοῦ ὀνόματος καὶ τῶν ψυχικῶν ιδιοτήτων ἐπιφανῶν ἀνδρῶν.

— Τῇ 1)13 τοῦ προσεχῶς Ἰανουαρίου συμπληροῦνται ἑκατὸν ἔτη ἀπὸ τῆς ἡμέρας καθ' ἣν ἐκιδάχθησαν τὸ πρῶτον ἐν Mannheim οἱ Ἀησται τοῦ Σχιλλέρου. Ὁ κ. Th. Mehring, ὑποκριτὴς τοῦ ἐν Ἀμβούργῳ θεάτρου, παρασκευάζει ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ συγγραφὴν ἰδίᾳ ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἐκατονταετής σκηνικὴ ἱστορία τῶν Ἀηστῶν τοῦ Σχιλλέρου».

— Ὁ διακεκριμένος Ρῶτος μυθιστοριογράφος Τουργκιένεφ, ὅστις θέλει διαμεῖναι τὸν παρόντα χειμῶνα ἐν Λονδίνῳ, ἀναγγέλλει τὴν προσεχῆ ἔκδοσιν συλλογῆς παιδικῶν διηγημάτων.

— Ἡ βασίλισσα τῆς Ρουμανίας Ἐλισάβετ, ἣτις εἶνε γνωστὴ ὡς ποιήτρια εἰς τὸ εὐρωπαϊκὸν κοινὸν ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον Carmen Sylva, μέλλει

νά δημοσιεύση προσεχῶς συλλογὴν πρωτοτύπων αὐτῆς ποιήσεων ὑπὸ τὸν τίτλον «Καταιγίδες». Ἡ συλλογὴ αὕτη θὰ περιέχη τέσσαρα ἐπίβλια.

— Παρὰ τῶ ἐν Παρισίοις ἐκδότῃ Ἐρνέστῳ Λερού ἐξεδόθη κατάλογος πάντων τῶν περὶ Γεωργίου Καστριώτου τοῦ Σκευδέροβου ἐν γαλλικῇ, ἀγγλικῇ, γερμανικῇ, λατινικῇ, ἰταλικῇ, ἰσπανικῇ, πορτογαλικῇ, σουηδικῇ καὶ ἑλληνικῇ γλώσσῃ ἀπὸ τῆς ἐφευρέσεως τῆς τυπογραφικῆς μέχρι τῆς σήμερον ἐκδοθέντων βιβλίων. Ὁ κατάλογος οὗτος συνταχθεὶς ὑπὸ τοῦ κ. Γεωργίου Πέτροβιτς ἐτυπώθη πολυτελῶς εἰς 150 μόνον ἀντίτυπα.

— Ὑπὸ τοῦ Γερμανοῦ καθηγητοῦ v. Wegeler ἐκδίδεται προσεχῶς Ἱστορία τῆς ἱστοριογραφίας ἐν τῇ σειρᾷ τῶν ἱστορικῶν συγγραμμάτων τῆς ἱστορικῆς ἐπιτροπῆς τῆς ἐν Μονάχῳ ἀκαδημείας τῶν ἐπιστημῶν.

— Εἰς τὴν ἐν Παρισίοις ἐθνικὴν βιβλιοθήκην κατετέθη κιβώτιον περιέχον ἐπιστολάς τοῦ Γάλλου ποιητοῦ Ἀλφρέδου Μυσσέ αἵτινες μέλλουσι νά δημοσιευθῶσι τῷ 1910. Αἱ ἐπιστολαὶ αὗται ἐνεκλείσθησαν ἐν τῷ σιδηρῷ ἔρμαρῳ τῷ περιέχοντι ἤδη τὴν ἀπόκρυφον ἀλληλογραφίαν τοῦ Ναπολέοντος Γ' καὶ τῆς κυρῆς Cornu, ἥτις δημοσιευθήσεται τῷ 1885 ὑπὸ τοῦ Ἐρνέστου Ἐρνάν.

— Τὸ προσεχὲς συνέδριον τῶν Ἀνατολιστῶν θέλει συγκαροτηθῆ τῷ 1884 ἐν Λουγδούνῳ τῆς Ὀλλανδίας.

— Ὁ γνωστὸς ἐκδότης Teubner ἀγγέλλει τὴν προσεχῆ δημοσίευσιν λεξικοῦ τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Ῥωμαϊκῆς μυθολογίας. Οἱ πρωτεύοντες τῶν Γερμανῶν ἀρχαιολόγων καὶ καθηγητῶν ἀνέλαβον τὰ διάφορα τοῦ λεξικοῦ ἄρθρα.

— Ἀγγέλλεται προσεχῶς ἔκδοσις τῆς ἱστορίας τῆς Ῥωμαϊκῆς γραμματολογίας τοῦ Τόττρελ ἐπιτεθεωρημένης ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Schnabe.

— Ἐν Ἀμβούργῳ ἀνηγέρθη μνημεῖον εἰς μνήμην τοῦ ποιητοῦ καὶ δραματογράφου Λέιγγ. Τὰ ἐπίσημα ἀποκαλυπτήρια ἐγένοντο τὴν 8 Ἰουλίου.

— Ἐν τῇ ὑπὸ τοῦ Βίκτωρος Δουρουὸ δημοσιευομένη σειρᾷ τῆς γενικῆς ἱστορίας ἐξεδόθη ἱστορία τοῦ Ὀθωμανικοῦ κράτους ἀπὸ τῶν ἀρχῶν μέχρι τῆς Βερολινοῦ συνθήκης ὑπὸ τοῦ ὑποκόμητος A. de la Jonquière χρηματίσαντος καθηγητοῦ ἐν τῇ αὐτοκρατορικῇ στρατιωτικῇ σχολῇ τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Τὸ ἔργον διαιρεῖται ὡς ἐξῆς 1) Ὁ ἰσλαμισμὸς καὶ οἱ Τούρκοι. 2) Ἡ κατάκτησις. 3) Ἡ ἀκμὴ τῆς δόξης. 4) Ἡ κατάπτωσις. 5) Αἱ μεταρρυθμίσεις. 6) Ἡ σύγχρονος Τουρκία.

— Ἡ πόλις τῶν Παρισίων ἐψηφίσατο τὸ ποσὸν 70,000 φράγκων πρὸς ἐξακολούθησιν τῆς ἐκδόσεως τῆς σειρᾶς διαφόρων δημοσιεύσεων ἀναγομένων εἰς τὴν ἀρχαίαν αὐτῆς ἱστορίαν. Μεταξὺ τῶν ἐκδοθησομένων νῦν βιβλίων ἀναφερόμεν γενικὸν ἄτλαντα τῶν τῆς πόλεως σχεδίων ἐν διαφόροις ἐποχαῖς, τὴν ἱστορικὴν τοπογραφίαν τῶν ἀρχαίων Παρισίων, τὴν συλ-

λογὴν τῶν ἐπιγραφῶν ἐπὶ μνημείων καὶ τάφων καὶ τῶν σημαντικωτάτων ἐκκλησιῶν καὶ νεκροταφείων τῶν Παρισίων.

— Ἡ μικροτάτη ἡμερὶς τῆς ὑψηλίου εἶναι ἡ ἐν Μαδιδᾷ τοῦ Καναδά ἐκδιδόμενη Madoc Star (Μαδοκατος ἀστήρ) Ἐκδίδεται ἀπ᾿ τῆς ἐβδομάδος εἰς φύλλον οὗ τὸ μὲν μήκος εἶνε 75, τὸ δὲ πλάτος 55 χιλιοστῶν τοῦ μέτρου καὶ τιμᾶται ἡμίσεος δολλαρίου κατ' ἔτος.

Τέχναι καὶ ἐπιστῆμαι. * * Τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1882 γενήσεται ἐν Ἐδιμβούργῳ διεθνὴς ἀλιευτικὴ ἔκθεσις. Θέλει δὲ περιέχει πάντα τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὴν ἀλιεῖαν ἀντικείμενα, οἷον πρότυπα, σχέδια καὶ φωτογραφικὰ ἀλιευτικῶν πλοιαρίων, πρότυπα λιμένων πρὸς καταφυγὴν τῶν ἀλιέων, πλοίαρια ἀλιευτικὰ καὶ καλύβας ἀλιέων, δίκτυα καὶ παντὸς εἶδους ἐργαλεῖα ἀλιευτικὰ εἴτε ποταμῶν εἴτε θαλάσσης· τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὴν ἰχθυοτροφίαν καὶ τὴν ἀνατροφὴν τῶν ἰχθύων· ἰχθὺς ζῶντας ἐν λεκαναῖς, συλλογὰς ἰχθύων καὶ παρυδρίων πτηνῶν τεταριχουμένων· σωστικὰς συσκευὰς· σημεῖα καὶ πυρὰ τῶν ἀλιευτικῶν πλοίων· ἰχθὺς ἀλατισμένους καὶ παρεσκευασμένους εἰς κιβώτια· συσκευὰς πρὸς διατήρησιν τῶν ἰχθύων· τὰ ἐκ τῶν ἰχθύων παραγόμενα, ὡς ὠστάρια, χαβιάρια καὶ τὰ τοιαῦτα.

— Κατὰ τὰ προσεχῆ Χριστούγεννα ἐκδοθήσεται ἐν Ἀγγλίᾳ ἔργον ζωγραφικῶν τῆς ἡγεμονόπουδος Ἀλίκης τῆς νεωτάτης θυγατρὸς τῆς βασιλείσσης τῆς Ἀγγλίας. Τὸ βιβλίον θὰ περιέχη παραστάσεις ὑδρογραφικῆς (aquarelle) τῶν δώδεκα μηνῶν τοῦ ἔτους παριστανομένων δι' ἀνθέων.

ΣΥΜΜΙΚΤΑ

Ἀράχνης νοημοσύνη. Ἀγγλος τις ἐντομολόγος κατέγεινεν ἐσχάτως περὶ τὴν μελέτην τῶν ἀραχνῶν καὶ ἐπέισθη ὅτι ἡ νοημοσύνη αὐτῶν εἶναι ὑπερβολικὴ. Ἐν τῷ μέσῳ λιμνάζοντος ὕδατος ἔθετο ῥάβδον καὶ ἐπ' αὐτῆς ἀράχνην καὶ παρετήρει προσεκτικῶς πῶς ἤθελεν ἐκεῖθεν κατορθώσῃ νά φύγῃ. Ἴδου πῶς τὸ κατώρθωσεν.

Ἀφοῦ ἡ ἀράχνη ἐνόησεν ὅτι πανταχόθεν ἦτο ὕδωρ καὶ ὅτι πᾶσα ἐλπίς φυγῆς ἦτο ματαία διὰ τῶν συνήθων μέσων, ἀνέβη ἐπὶ τῆς ῥάβδου τῆς καὶ ἐκεῖθεν διὰ λεπτοτάτου νήματος κατέρχεται εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ὕδατος κεραιδοῦσα τὴν στιγμὴν καθ' ἣν φύλλον τι ἢ ξύλον ὑπὸ τοῦ ἀνέμου διωκόμενον θὰ διέλθῃ ἐκεῖθεν, ἵνα οὕτως αὐτοῦ ἐπιβάνουσα φθάσῃ εἰς τὴν ξηράν. Ἄλλ' ὁ παρατηρητὴς τὴν ἔθηκεν ἐκ νέου εἰς τὴν ῥάβδον. Τότε ἡ ἀράχνη κατέφυγεν εἰς μέσον ἀληθῶς εὐφύεστατον. Γινώσκει πᾶς τις τοὺς λευκοὺς καὶ πτιλώδεις πάππους οἵτινες φέρονται ὑπὸ τοῦ μικροτέρου ζεφύρου. Ἡ ἀράχνη ἀνέρχεται εἰς τὸ ὕψος τῆς ῥάβδου καὶ ἀρχεται

κατασκευάζουσα ένα τοιοῦτον, ὅστις θὰ τῆ χρησιμεύσῃ ὡς ἀερόστατον. Ἄλλὰ τὸ περιεργότατον εἶναι ὅτι ἀφοῦ κατασκευάσῃς τοῦτο δοκιμάζει δὴ ἢ ἐπιφάνεια τοῦ ἀερόστατου εἶναι ἱκανὴ νὰ τὴν βραδέσῃ· τοῦτο δὲ τὸ κατορθοῦν κρατούμενη πάντοτε πρὸς τὴν ῥάβδον διὰ νήματος. Ἄν ἡ ἐπιφάνεια δὲν εἶναι ἰσχυρὰ ἀναλαμβάνει τὴν ἐργασίαν, καὶ περαιωθείσης ἀναμένει πνοὴν ζεφύρου καὶ οὕτως ἀεροδρομοῦσα ἀναλαμβάνει ἀσφαλῶς τὴν ἐλευθερίαν τῆς.

Οἱ χάρτινοι ἀετοὶ ἐν Κίνα. * * * * * Ἐν τῶν παραδοξοτάτων τὰ ὅποια βλέπει ὁ ἀφικνούμενος εἰς Κίναν Εὐρωπαῖος εἶναι ἡ μανία ἣν ἔχουσιν οἱ κάτοικοι, νέοι καὶ γέροντες, πλούσιοι καὶ πένητες, νὰ διασκεδάζωσι μὲ τοὺς χάρτινους ἀετούς. Εὐρωπαῖος ἄρτι περὶ Κίνας γράφας διηγεῖται ὅτι ἄμικ ἀφίκετο εἰς Καντῶνα εἶδε πρὸς τὴν ὁδὸν καθήμενον γηραιὸν τινα Κινέζον κρατοῦντα τὸ σχοινίον χάρτινου ἀετοῦ καὶ παρατηροῦντα τὰς ἐναερίουσιν κινήσεις τοῦ μετὰ σοβαρότητος ἄμικ καὶ εὐχαριστήσεως. Ὁ περιηγητῆς ἀνεζήτησε πανταχοῦ τὸν παῖδα χάριν τοῦ ὁποῦ ὁ γέροντος διεσκέδαζεν, ἀλλ' οὐδεὶς παρίστατο καὶ ὁ γηραιὸς Κινέζος διεσκέδαζεν αὐτὸς καθ' ἑαυτόν.

Ἐκ τῆς μανίας ταύτης τῶν Κινέζων προκύπτει καὶ ἡ περὶ τοὺς χάρτινους ἀετούς τελειοποίησις ἣτις ἐν Εὐρώπῃ ὑπολείπεται πολὺ. Οἱ Κινέζοι, δύναται τις εἰπεῖν, ἀνύψωσαν εἰς τέχνην ἰδίαν τὴν κατασκευὴν τῶν ἐναερίων τούτων παιγνίων. Ὁ φέρων οὐρανὸν ἀετὸς θεωρεῖται βάρβαρον καὶ παιδικὸν τι ὄλωσ. Οἱ ἀληθεῖς ἐρασταὶ ἔχουσιν ἀετούς ἀνευ μὲν οὐραῶν, παντοίους δὲ τὸ σχῆμα· τετραγώνους, στρογγύλους, ἐξαγώνους, ὀκταγώνους, τριγώνους, καρδιοσχήμους, καὶ οὕτω καθεξῆς.

Οἱ εὐθνοὶ ἀετοὶ κατασκευάζονται ἐκ ξυλαρίων βυμβοῦ καὶ καλύπτονται διὰ λεπτοῦ, ἀλλὰ δυνατοῦ χάρτου ἐφ' οὗ ζωγραφίζονται τὰ ποικίλα ἐκεῖνα φανταστικὰ σχήματα, ἅτινα βλέπομεν ἐπὶ τῶν διαφόρων κινεζικῶν σκευῶν. Οἱ ἀετοὶ τῶν πλουσίων εἶναι κατασκευασμένοι ἐκ μετᾶξης, ἐξωγραφισμένοι δ' ὑπὸ τεχνιτῶν ἱκανῶν, φέροντες ἐπιχρυσώματα, ἅτινα ἀντανακλῶνται εἰς τὸν ἥλιον καὶ δεδεμένοι διὰ μεταξίνων κλωστῶν. Τινὲς τούτων στοιχίζουσι καὶ μέχρι δισχιλίων καὶ τρισχιλίων φράγκων. Τὴν νύκτα τοὺς ἀετούς τούτους οἱ Κινέζοι φωτίζουσιν ἀναρτῶντες φανούς χάρτινους ποικίλους καὶ ποικιλοχρώμους. Ἀναμένουσι δὲ πρὸ πάντων νικτᾶς ἐστερημένας τοῦ σεληναίου φωτὸς διὰ νὰ τοὺς ἀναπετάσωσιν εἰς τὸν ἀέρα καὶ τότε ὀρασιότατον θέαμα κινήτων ἀστέρων παρίσταται ἐν τῷ οὐρανῷ.

Καὶ ἡ τέχνη τοῦ ἀναπεταννύειν τοὺς ἀετούς εἶναι τελειοποιημένη ἐν Κίνα· οὕτω δὲν τρέχουσι διὰ νὰ πετάσῃ ὁ ἀετὸς, ἀλλὰ χαμῆ κατῆμενοι κατορθοῦσι νὰ τὸν ἀναπέμψωσι· ἐντεῦθεν δὲ τὸ παιγνίον τοῦτο ἐν Κίνα εἶναι ἰδίον παιγνίου ἡλικίας καὶ πάσης ἐποχῆς.

ΣΑΙΕΠΗΡ

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΚΑΙ ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

ΔΡΑΜΑ ΕΙΣ ΠΕΝΤΕ ΠΡΑΞΕΙΣ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΘΕΝ ΕΚ ΤΗΣ ΑΓΓΛΙΚΗΣ

ΥΠΟ Μ. Ν. ΔΑΜΙΡΑΛΗ

ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΟΥ ΔΡΑΜΑΤΟΣ

ΜΑΡΚΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ	} τρίαρχοι	ΤΑΥΡΟΣ ὑπασιστής τοῦ Καίσαρος
ΟΚΤΑΒΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ		ΚΑΝΙΔΙΟΣ » τοῦ Ἄντωνίου
ΑΙΜΙΑ ΔΕΠΙΔΟΣ		ΣΙΛΙΟΣ ἀξιωματικὸς εἰς τὸν στρατὸν τοῦ Βεντιδίου.
ΑΙΝΟΒΑΡΒΟΣ	} φίλοι τοῦ Ἄντωνίου	ΕΥΦΡΟΝΙΟΣ πρέσβυς τοῦ Ἄντωνίου πρὸς τὸν Καίσαρα.
ΒΙΝΤΙΔΙΟΣ		ΑΔΕΞΑΣ
ΕΡΩΣ		ΜΑΡΔΙΑΝΟΣ } θεράποντες τῆς
ΣΚΑΡΡΟΣ		ΣΕΛΕΥΚΟΣ } Κλεοπάτρας
ΔΕΡΚΕΤΑΣ		ΔΙΟΜΗΔΗΣ
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ		ΜΑΝΤΙΣ
ΦΙΛΩΝ		ΓΕΛΩΤΟΠΟΙΟΣ
ΜΑΙΚΗΝΑΣ	} φίλοι τοῦ Καίσαρος	ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ βασίλισσα τῆς Αἰγύπτου.
ΑΓΡΙΠΠΑΣ		ΟΚΤΑΒΙΑ ἀδελφὴ τοῦ Καίσαρος καὶ σύζυγος τοῦ Ἄντωνίου.
ΔΟΔΟΒΕΛΛΑΣ		ΧΑΡΜΙΟΝ) θεραπεινίδες τῆς Κλεοπάτρας.
ΠΡΟΚΛΗΙΟΣ		ΕΙΡΑΣ)
ΘΥΡΟΣ	} φίλοι τοῦ Πομπηίου	
ΓΑΛΛΟΣ		
ΜΗΝΑΣ		
ΜΕΝΕΚΡΑΤΗΣ		
ΒΑΡΙΟΣ		

Ἀξιωματικοί, στρατιῶται, ἀγγελιαφόροι καὶ ὑπηρέται.

Ἡ σκηνὴ εἰς διάφορα μέρη τοῦ Ῥωμαϊκοῦ Κράτους.